

ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის
ჰუმანიტარულ მეცნიერებათა ფაკულტეტი

სამაგისტრო პროგრამა : თარგმანის თეორია და მთარგმნელობითი
პრაქტიკა

გოლეტიანი ადელი

ადამიანის უფლებები, ტერორიზმი და კონტრტერორიზმი
(თარგმანი და თარგმანის ანალიზი)

გაერთიანებული ერების უმაღლესი კომისრის ოფისი, ფაქტის
ფურცელი N32

ნაშრომი შესრულებულია ფილოლოგიის მაგისტრის აკადემიური
ხარისხის მოსაპოვებლად

ნაშრომის ხელმძღვანელები : ნინო წერეთელი,
ფილოლოგიის დოქტორი
ასოცირებული პროფესორი
მაია გურგენიძე
ფილოლოგიის დოქტორი
ასისტენტ- პროფესორი

თბილისი 2019

ანოტაცია

თემის აქტუალობა: გაერთიანებული ერების ორგანიზაციის გამოცემაში „ადამიანის უფლებები ,ტერორიზმი და კონტრტერორიზმი“ დასმულია საკითხი, რომელიც ერთ-ერთი ყველაზე აქტუალური საკითხია და ყველას ეხება , ეს არის ადამიანის უფლებები და ტერორიზმი. აქ წარმოდგენილია ინფორმაცია თუ, როგორ ზეგავლენას ახდენს ტერორიზმი ადამიანის ძირითად უფლებებზე, რა უარყოფითი შედეგები აქვს საზოგადოებაზე და როგორ ხდება მისი პრევენცია მთავრობების და გაეროს მიერ, რა ვალდებულებები ეკისრებათ სახელმწიფოებს, რა გარანტიები არსებობს მასთან საბრძოლველად .

მიზნები და ამოცანები: გამოცემაში მოცემულია ის ძირითადი საკითხები, რომლებიც განსაზღვრავს თუ როგორ ხდება ადამიანის უფლებების და ტერორიზმის დაბალანსება; ეფექტური ღონისძიებების გატარება; ადამიანის ძირითადი უფლებების დაცვა ხელყოფისგან , დასმულია საკითხი იმის შესახებ, თუ რა მავნე ზემოქმედებები გააჩნია მას და როგორ ხდება მასთან შებრძოლება, რა გზებით.როგორ რეაგირებს მთავრობა ამ პრობლემატიკაზე, რის გაკეთებას ცდილობს მის აღმოსაფხვრელად. გაეროს მიერ რა სტრატეგიები მუშავდება და როგორ ცდილობენ გაეროს წევრი სახელმწიფოები თავისი მოქალაქეების დაცვას და მათი უსაფრთხოების უზრუნველყოფას.

კვლევის საგანი /ობიექტი: კვლევის საგანი სწორედაც ,რომ ტერორიზმია,მისი შესწავლა საერთაშორისო ორგანიზაციებს აძლევს საშუალებას უფრო მარტივად შეებრძოლონ და მუდმივ მზადყოფნაში იყვნენ, რათა თავიდან აიცილონ ფატალური შედეგები.

შედეგები და სიახლე: ტერორიზმის შესწავლის შედეგები განისაზღვრება იმ დადებითი და ეფექტური ნაბიჯების გადადგმით , რასაც გაერთიანებული ერების ორგანიზაცია ახორციელებს და რაც მთვარია ამ პუბლიკაციის გამოცემით ისინი აშკარას ხდიან ტერორიზმის საშიშროებას და საზოგადოების ცნობიერების ამაღლებას უწყობენ ხელს.

Anotation

The actuality of a topic: In this piece of work “Human rights, terrorism and counterterrorism” is reflected the topic, which is one of the most actual question in present day and is referred to everyone, these are Human rights law and Terrorism , the represented information is about how terrorism impacts on human rights , what negative effects does it have for the society and how it is prevented by certain groups , especially , by Governments and UN, what are the main responsibilities and duties , and what kind of guarantees exist to counter terrorism.

Goals and objectives: This publication gives us those main issues, which emphasizes how human rights law and terrorism is balanced , how the effective and lawful counter terrorism measures are taken and , how human rights is protected from violations , is given the main question about what negative effects does it have and how it is prevented , by what means .how the Government reacts on this problem and what they do to combat it. What kind of strategies are made by United nations and how the Government tries to ensure protection and security of their population .

The subject of the study/objective : The subject of our study is terrorism and its function , the study of terrorism aspects gives chances to the international organizations to counter it easily and to be always ready in order to avoid fatal cases.

Results and innovation: The results of terrorism is defined by taking its positive and effective steps , which is done carefully by United nations , and what is the most important by publishing this publication is that ,they make it clear about how terrorism is dangerous for the society and it promotes the awareness of public conception.

სარჩევი

შესავალი	6
I. ადამიანის უფლებები და ტერორიზმი	11
ა) რა არის ადამიანის უფლებები ?	11
ბ.რა არის ტერორიზმი	15
გ . ადამიანის უფლებებზე ტერორიზმის გავლენა	17
დ. ანგარიშვალდებულება და დაზარალებულთა უფლებები	21
ე) ტერორიზმი და საერთაშორისო სამართლის სხვა ასპექტები	24
II. ადამიანის უფლებები და კონტრტერორიზმი	35
ა. ტერორიზმთან ბრძოლაში ადამიანის უფლებათა ხელშეწყობა და დაცვა	36
ბ. ადამიანის უფლებათა სამართლის მოქნილობა	41
III. კონკრეტული ადამიანის უფლებათა გამონწვევები ტერორიზმის და კონტრტერორიზმის კონტექსტში	52
ა. სიცოცხლის უფლება	53
ბ. გამონწვევები წამების წინააღმდეგ აბსოლუტურ აკრძალვაზე	56
გ. ტერორისტულ საქმიანობაში ეჭვმიტანილ პირთა გადაყვანა	58
დ. პირის თავისუფლება და უსაფრთხოება	62
ე. პროფილირება და არა-დისკრიმინაციული პრინციპები	63
ვ. სამართლიანი სასამართლოს უფლება და სათანადო სამართალწარმოება	65
ზ. კანონიერების პრინციპი და ტერორიზმის განმარტება	67
თ. გამოხატვის თავისუფლება და ტერორიზმისადმი წაქეზების აკრძალვა.	71

ი. გაერთიანების თავისუფლება	73
კ. მეთვალყურეობა, მონაცემთა დაცვა და პირადი ცხოვრების ხელშეუხებლობის უფლება	76
ლ. ეკონომიკური, სოციალური და კულტურული უფლებები.....	78
დანართი:	
გაერთიანებული ერების ორგანიზაციის მოქმედება ტერორიზმის წინააღმდეგ.....	92
ანალიზი	110
თეორიული ასპექტები	112
დასკვნა	128
ბიბლიოგრაფია/გამოყენებული ლიტერატურა	130
გამოყენებული ინტერნეტ- რესურსები	131
გამოყენებული ლექსიკონები	132
დანართი 1	132
დანართი 2	133

შესავალი

გაერთიანებული ერების ორგანიზაციის გამოცემა „ადამიანის უფლებები, ტერორიზმი და კონტერორიზმი“ ყურადღებას ამახვილებს ტერორიზმისა და ადამიანის უფლებების თემატიკაზე და მასთან დაკავშირებულ მრავალ საინტერესო საკითხზე. ტერორიზმის თემა უდავოდ არის მნიშვნელოვანი და მასზე მსჯელობა შესაბამისი ორგანიზაციების მიერ საჭირო და სავალდებულოცაა, ტერორიზმი არ არის რომელიმე ერთი სახელმწიფოს პრობლემა, მას ყველა სახელმწიფო ერთიანი ძალებით უნდა ებრძოდეს, განსაკუთრებით, ისეთ ადგილებში სადაც მისი განვითარების საშიშროებაა, იგი გლობალური მოვლენაა და მის წინააღმდეგ შესაბამისი სტრატეგიული ღონისძიებების განხორციელებაა საჭირო, რაც ორგანიზაციების მოვალეობას წარმოადგენს, ისინი თვალყურს უნდა ადევნებდნენ მსოფლიო მასშტაბით მიმდინარე ტერორისტულ მოვლენებს, რათა თავიდან დაიჭირონ და დროულად მოახდინონ მისი პრევენცია. ჩანოთვლილი საკითხები ადასტურებს ამ თემის მნიშვნელოვანებას და აქტუალობას.

საკვლევი თემის მიზანია წარმოვაჩინოთ ტერორიზმსა და ადამიანის უფლებებთან დაკავშირებული პრობლემატიკის ძირითადი არსი და ავსახოთ ნათლად თუ რას გულისხმობს ორივე ერთად და ამის პარალელურად ცალ-ცალკე თითოეული, ტერორიზმი არის ძალადობრივი ქმედება, ძალადობრივი სისტემა, რომელიც მოსახლეობაში შიშის დანერგვისა და პოლიტიკური კლიმატის ცვლილებებისთვის გამოიყენება, იგი სერიოზულ პრობლემას წარმოადგენს სახელმწიფოებისთვის, პოლიტიკური მხარისთვის, ყველა ეროვნებისთვის, რადგან მისი გავრცელების არეალი დიდია. ტერორიზმის საყოველთაოდ მიღებული დეფინიცია არ არსებობს, თუმცა უნდა გამოვყოთ ის ელემენტები, რომელიც საერთოა ყველა მისი განმარტებისთვის, ეს საერთო

ელემენტი არის მისი გამოწვევი ფაქტორი-ძალადობა .ტერორიზმი ძალადობას იყენებს როგორც იარაღს,რათა შექმნას შიში არა მხოლოდ მსხვერპლ ჯგუფში ,არამედ უფრო ფართო არეალში . ტერორიზმს ინვესს ძალადობრივი ქმედებებით ანგაჟირებული დაჯგუფებები, რომელთაც საერთო ინტერესი ამოძრავებთ ,ისინი მიმართავენ ყველა სახის დანაშაულებრივ ქმედებას, მეთოდებს,მაგალითად: მოტაცებები, მძევლად აყვანა, აფეთქებები, მათი მიზანია დაამსხვრიონ საზოგადოებაში სტაბილურობის განცდა ,ისინი ცდილობენ პოლიტიკური ლიდერების წინააღმდეგ პროპაგანდის აგორებას„ტერორიზმს აშკარად აქვს პირდაპირი და რეალური გეგავლენა ადამიანის უფლებებზე, სიცოცხლის უფლების, თავისუფლებისა და დაზარალებულის ფიზიკური მთლიანობის გამანადგურებელი შედეგებით, ვარდა ამ ინდივიდუალური საკითხებისა , ტერორიზმს შეუძლია მთავრობების დესტაბილიზაცია მოახდინოს , სამოქალაქო საზოგადოების უფლებები შელახოს,საფრთხე შეუქმნას მშვიდობასა და უსაფრთხოებას , სოციალურ და ეკონომიკურ განვითარებას . ამ ჩამონათვლიდან ყველა მათგანს აქვს სერიოზული და ფატალური გავლენა ადამიანის უფლებებზე “[გაერთიანებული ერების ორგანიზაცია, შემდგომში (გაერო) ,ფაქტის ფურცელი N32 :7].

გაეროს წევრი სახელმწიფოები თავის თავზე იღებენ რიგ პასუხისმგებლობებს, რათა დაიცვან ადამიანები ტერორისტული შემოტევებისგან,განსაკუთრებულად გამოიყოფა ტერორისტების მხრიდან ისეთი ქმედებები, რომლებიც გამიზნულია პირდაპირ ამა თუ იმ ქვეყნის მოქალაქეებისკენ, ეს არის განზრახ დაგეგმილი, ტერორისტული დაჯგუფებების მიერ ორგანიზებული ქმედებები ,რომლებიც მიზნად ისახავენ მოქალაქეების დაშინებას, მათში პანიკისა და შიშის შეგრძნების გამოწვევას, ამის მაგალითია 2003 წლის 19 აგვისტოს ბალდადში დატრიალებული მოვლენები , ეს ის თარიღია,როდესაც ტერორისტული შეტევის შედეგად დაიღუპა გენერალური მდივნის სპეციალური წარმომადგენელი სერხიო ვიეირა დე მელიო , 21 ადამიანი , 150 ზე მეტი კაცი კი სასიკვდილოდ დაიჭრა (გაერთიანებული ერების ორგანიზაცია ,შემდგომში (გაერო) , ფაქტის ფურცელი N32: 1).

ინდივიდუალური უსაფრთხოება ადამიანის ძირითადი უფლებაა და მისი დაცვა , შესაბამისად, სახელმწიფოს ფუნდამენტური ვალდებულებაა. აქედან გამომდინარე, სახელმწიფოები ვალდებული არიან უზრუნველყონ თავიანთი მოქალაქეების უფლებების დაცვა ეფექტური კონტრტერორისტული ღონისძიებების გატარებით , რათა დაიცვან ისინი ტერორისტული ქმედებებით გამოწვეული საფრთხისგან, ამგვარი ქმედებების ჩამდენები კი მართლმსაჯულების წინაშე წარადგინონ.

„თუმცა, ბოლო წლებში სახელმწიფოების მიერ ტერორიზმთან ბრძოლისთვის მიღებულმა ზომებმა, ადამიანის უფლებები და უზენაესი კანონი ბევრჯერ სერიოზული გამოწვევის წინაშე დააყენა . ზოგიერთი სახელმწიფო ტერორიზმთან ბრძოლისთვის წამებისა და სხვა არასათანადო მოპყრობის ხერხს მიმართავს , მაშინ როცა წამების პრევენციისთვის ხელმისაწვდომი სამართლებრივი და პრაქტიკული გარანტიები, როგორცაა დაკავების ცენტრების რეგულარული და დამოუკიდებელი მონიტორინგი, ხშირად მათ მიერ უგულებელყოფილი იყო. სხვა სახელმწიფოებმა ტერორისტულ საქმიანობაში ეჭვმიტანილი პირები უკან დააბრუნეს იმ ქვეყნებში, სადაც ისინი წამების ან სხვა სერიოზული საფრთხის რისკის წინაშე იმყოფებიან და შესაბამისად , ამით არღვევენ არგაძევების საერთაშორისო სამართლებრივ ვალდებულებას. სასამართლოს დამოუკიდებლობა ზოგ ადვილას გარკვეულწილად შეირყა, მაშინ როდესაც , გამონაკლისი სასამართლოების გამოყენებამ სამოქალაქო პირების გამოსაცდელად რეგულარული სასამართლო სისტემის ეფექტიანობაზე მოახდინა გავლენა“
[გაერთიანებული ერების ორგანიზაცია, შემდგომში (გაერო), ფაქტის ფურცელი N32 : 1] .

ტერორიზმზე მსჯელობისას არ შეიძლება ყურადღება არ გავამახვილოთ ადამიანის უფლებებზე , რადგან ეს არის უზენაესი სამართლებრივი უფლებები, რომელშიც ყველა ინდივიდის უფლება არის გათვალისწინებული და არის მიუკერძოებელი და საყოველთაო. ტერორიზმის კონტექსტში ადამიანის უფლებების დაცვა უნდა ხდებოდეს , რადგან იგი ვნებს და ლახავს ამ უფლებებს , ტერორიზმს რომ არ ჰქონდეს არასახარბიელო ზეგავლენა ადამიანის უფლებებზე და მათ დაცვაზე, უნდა ხდებოდეს

მთელი რიგი ღონისძიებების გატარება , მისი საშიშროება გააზრებულია უმაღლეს დონეზე გაერთიანებული ერების ორგანიზაციის მიერ, ისინი მთელი ყურადღებით და ძალებით არიან ჩართულები და შეისწავლიან მის გამავრცელებელ ელემენტებს, შემუშავებენ სტრატეგიებს , რათა დაამარცხონ ტერორიზმი ან ხელი შეუშალონ მის გავრცელებას, არსებობს მთელი რიგი ხელშეკრულებები ,რომლებიც ავალდებულებენ წევრ სახელმწიფოებს ნორმების შესაბამისად მოიქცნენ ,რათა მუდმივად აკონტროლონ სიტუაცია , რადგან ცხადია მისგან გამომდინარე შედეგები ფატალურია არა მხოლოდ მოსახლეობისთვის,არამედ თვითონ სახელმწიფოსთვის, იგი რეალური რისკის წინაშე აყენებს სახელმწიფოებს და იწვევს მთელ რიგ დანაკარგებს, დაწყებული ადამიანური რესურსისიდან დამთავრებული ქვეყნის ეკონომიკური მდგომარეობით, რადგან იგი აფერხებს ქვეყნების გამართულად მუშაობას და არასტაბილურობას ქნის.

„ადამიანის უფლებების და კანონის უზენაესობის პატივისცემა უნდა იყოს ტერორიზმის წინააღმდეგ გლობალური ბრძოლის ქვაკუთხედი. ეს მოითხოვს ნაციონალური კონტრტერორისტული სტრატეგიის შემუშავებას,რომელიც თავიდან აიცილებს ტერორისტულ ქმედებებს, სისხლის სამართლის საქმეებზე პასუხისმგებელ პირებს განდევნის და დაიცავს ადამიანის უფლებებს და კანონის უზენაესობას . ეს გულისხმობს ტერორიზმის გავრცელების პირობების გაგებას , მათ შორისაა კანონის უზენაესობის არარსებობა და ადამიანის უფლებების, ეთნიკური, ეროვნული დარღვევები და რელიგიური დისკრიმინაცია ,პოლიტიკური გარიყულობისა და სოციალურ-ეკონომიკური მარჯინალიზაციის პირობები; ხელი უნდა შეეწყოს სამოქალაქო საზოგადოების აქტიურ მონაწილეობას და სამოქალაქო საზოგადოების ხელმძღვანელობის ჩამოყალიბებას ; ადამიანის უფლებათა დარღვევის დაგმობას, მათ აკრძალვას კანონმდებლობაში, დაუყოვნებლივ გამოძიებას და განდევნის თავიდან არიდებას. „ [გაერთიანებული ერების ორგანიზაცია, შემდგომში(გაერო), ფაქტის ფურცელი N32 : 2]

კვლევისთვის გამოყენებული გაერთიანებული ერების ორგანიზაციის ეს გამოცემა , მოიაზრებს ყველა შემთხვევებელ ფაქტორს, აქ დასმულია საკითხები ,რომელიც

ითვალისწინებს ადამიანის უფლებებთან დაკავშირებულ მნიშვნელოვან საკითხებს, იქნება ეს სიცოცხლის უფლება, თავისუფლება თუ საერთაშორისო სამართლისა და ჰუმანიტარული სამართლის ძირითადი ასპექტები, გამოცემაში ყოველივე მნიშვნელოვანი საკითხი მოკლედ და თვალსაჩინოდ არის დამუშავებული. ფაქტის ფურცელი N32 გამიზნულია ფართო აუდიტორიის დასახმარებლად ადამიანის უფლებების საბაზისო საკითხების გაგებისთვის, გვანჯდის გაერთიანებული ერების ორანიზაციის მუშაობაზე, მათ ჩართულობაზე ინფორმაციას, რას აკეთებს ეს ორგანიზაცია ადამიანის უფლებების დაცვისთვის და უსაფრთხოების უზრუნველყოფისთვის რა საერთაშორისო მექანიზმებს იყენებს და რა შედეგებით სრულდება.

„ეს ფაქტის ფურცლები მიმართულია სახელმწიფო ხელისუფლების, ეროვნული და საერთაშორისო არასამთავრობო ორგანიზაციებისკენ, ადამიანის უფლებათა ეროვნული ინსტიტუტებისკენ, იურიდიული პრაქტიკოსებისა და ფიზიკური პირებისკენ, რომლებიც ტერორიზმისა და კონტრტერორიზმის კონტექსტში ადამიანის უფლებების დაცვასა და ხელშეწყობის უზრუნველყოფაზე არიან ორიენტირებულები.

კონკრეტულად, ფაქტების ფურცელი გამიზნულია :

- ტერორიზმისა და კონტრტერორიზმის გავლენის შესახებ ცნობიერების ამაღლებაზე და ადამიანის უფლებების დაცვაზე.*
- ტერორიზმის წინააღმდეგ ბრძოლის პრაქტიკოსებისთვის კონტრტერორისტული ზომების მიღების და ადამიანის უფლებების დაცვის პრაქტიკული საშუალებების მიწოდებაზე.*
- მისი მიზანია მოგვანოდოს ადამიანის უფლებების შესაბამისი სახელმძღვანელო ტერორიზმთან ბრძოლისას.*
- ასახოს ადამიანის უფლებების კონკრეტული გამოწვევები ტერორიზმთან ბრძოლის დროს.“*

[გაერთიანებული ერების ორგანიზაცია, შემდგომში (გაერო), ფაქტის ფურცელი N 32 : 2].

I . ადამიანის უფლებები და ტერორიზმი

ეს თავი, ადამიანის უფლებებზე ტერორიზმის გავლენის განხილვამდე, ადამიანის უფლებების სტრუქტურას განმარტავს. ამის შემდეგ ყურადღებას ამახვილებს ტერორიზმზე, ადამიანის უფლებებსა და სხვა მსგავსი საერთაშორისო სამართლებრივი ურთიერთობების საკითხებზე .

ა) რა არის ადამიანის უფლებები ?

1. ადამიანის უფლებათა ბუნება

ადამიანის უფლებები ის უზენაესი სამართლებრივი უფლებებია , რომელიც იცავს ადამიანისა და ჯგუფების უფლებებს მათ თავისუფლებაში, ღირსებასა და უფლებამოსილებაში სახელმწიფოებრივი ჩარევისგან . ადამიანის უფლებების მთლიანი არსი მდგომარეობს იმაში , რომ ის ასრულებს იმ ფუნქციებს , რომლითაც იცავს ადამიანის სამოქალაქო, კულტურულ, ეკონომიკურ, პოლიტიკურ და სოციალურ უფლებებს , აგრეთვე გულისხმობს პიროვნული განვითარების თავისუფლებასაც. ადამიანის უფლებები ის უნივერსალური უფლებებია, რომლებიც ყველა ინდივიდს ითვალისწინებს , მიუკერძოებელი და განუყოფელია.¹

2.ადამიანის უფლებების საერთაშორისო სამართალი

ადამიანის უფლებების საერთაშორისო სამართალი ასახულია ძირითად საერთაშორისო უფლებათა ხელშეკრულებებში და ჩვეულებით სამართალში.

ეს ხელშეკრულებები მოიცავს კონკრეტულად საერთაშორისო შეთანხმებებს ეკონომიკურ,სოციალურ და კულტურულ უფლებებზე და სამოქალაქო და პოლიტიკური უფლებების საერთაშორისო შეთანხმებას ,მის ორ არჩევით ოქმთან ერთად. სხვა მნიშვნელოვანი ადამიანის უფლებათა ხელშეკრულებები არის ხელშეკრულებები ყველა ფორმის რასის დისკრიმინაციის აღმოფხვრის შესახებ . აქ შესულია შეთანხმებები ქალთა დისკრიმინაციის, ადამიანთა წამების, ცუდად მოპყრობისა და სხვა არაადამიანური წამების ფორმების აღმოფხვრაზე თავის არჩევით ოქმებთან ერთად. აგრეთვე, ბავშვთა უფლებების დისკრიმინაციის შესახებ ხელშეკრულება, მის ორ არჩევით ოქმთან ერთად , მიგრაციაში მყოფი მომუშავე ადამიანების და მათი ოჯახების დაცვის შესახებ შეთანხმებები .ყველაზე უახლესი ამ შეთანხმებებს შორის არის შეთანხმებები ადამიანთა იძულებითი გაუჩინარების , უნარშეზღუდული ადამიანების შესახებ მათ ოქმებთან ერთად ,რომლებიც შემოიღეს, 2007 წლის დეკემბერში .ასევე არსებობს კონკრეტულ სუბიექტებზე მორგებული შეთანხმებები ,ოქმები ,ასევე სხვა რეგიონალური შეთანხმებები ადამიანის უფლებათა და ფუნდამენტური თავისუფლების დაცვაზე .

ადამიანის უფლებათა სამართალი ხელშეკრულებების ფარგლებში არსებული უფლებების ჩამონათვალით არ არის შეზღუდული, პირიქით მოიცავს ისეთ უფლებებს და თავისუფლებებს , რომლებიც ჩვეულებითი სამართლის ნაწილი გახდა ,ეს ნიშნავს იმას, რომ იგი აკისრებს ვალდებულებას ყველა სახელმწიფოს , მიუხედავად იმისა არიან თუ არა ისინი ამ ხელშეკრულებების მხარეები .თუმცა, ადამიანის უფლებათა უნივერსალურ დეკლარაციაში შესული უფლებები სწორედ ამ ხასიათს ატარებენ. ადამიანის უფლებათა კომიტეტმა კომენტარის სახით დააფიქსირა მოსაზრება,რომ საერთაშორისო

შეთანხმებაში მოცემული სამოქალაქო და პოლიტიკური უფლებები სწორედაც, რომ ჩვეულებით სამართალში არსებულ ნორმებს ასახავს .უფრო მეტიც,ზოგიერთ უფლებას განსაკუთრებული სტატუსი გააჩნია ,როგორც (Jus Cogens ჩვეულებითი სამართლის იმპერატიულ ნორმებს) ,რაც ნიშნავს იმას,რომ არ არსებობს ისეთი გარემოება,რომლითაც ამ ნორმებიდან გადახვევა დაიშვება.

წამების, მონობის, გენოციდის, რასის მიხედვით დისკრიმინაციის და სხვა დანაშაულებათა არსებობა ადამიანთა მოდგმის წინააღმდეგ „აგრეთვე თვით-დისკრიმინაცია“, აღიარებულია ,როგორც იმპერატიული ,როგორც აღნიშნულია საერთაშორისო სამართლის კომისიის წესდებაში .საერთაშორისო სამართლის კომისია ასევე ასახელებს საერთაშორისო ჰუმანიტარული სამართლის ძირითად ნორმებსაც ,რომელიც გამოყენებულია შეიარაღებული კონფლიქტებში როგორც იმპერატიული ნორმების მაგალითი² . ამის მსგავსად, ადამიანის უფლებათა კომიტეტი მიუთითებს სიცოცხლის თვითნებური წართმევის, წამების, და არაადამიანური მოპყრობის და დევრადაციის საკითხებზე , ასევე მძევლად აყვანის, ჯგუფური დასჯის , თავისუფლების თვითნებური ჩამორთმევის შესახებ და სათანადო სამართალწარმოების დარღვევების არადეროგატიულად მიჩნევა .მაშინ როცა რასული დისკრიმინაციის აღმოფხრის მომხრე კომიტეტი რასის ნიშნით დისკრიმინაციაზე და შეიარაღებული ტერორიზმის წინააღმდეგ ბრძოლის შესახებ განცხადებაში არა-დისკრიმინაციის პრინციპს ადასტურებს ,როგორც Jus cogens ნორმა.

3. სახელმწიფოს ვალდებულებების ხასიათი საერთაშორისო ადამიანის უფლებათა სამართლის მიხედვით.

ადამიანის უფლებათა სამართალი ავალდებულებს სახელმწიფოებს ,რომ შეასრულონ თავისი ძირითადი ვალდებულებები და თავი შეიკავონ სხვა ვალდებულებების განხორციელებისგან. სახელმწიფოები ვალდებულები არიან პატივი სცენ, დაიცვან და შეასრულონ ადამიანის უფლებების მოთხოვნები.*პატივისცემაში* იგულისხმება პიროვნების

პირად უფლებებში ჩაურევლობა , დაცვა გულისხმობს იმ პოზიტიური ნაბიჯების გადადგას,რომლითაც ვრწმუნდებით,რომ სხვები ვერ ჩაერევიან კონკრეტული პიროვნებების პირად სივრცეში ,ხოლო ადამიანის უფლებათა შესრულება გულისხმობს იმას,რომ სახელმწიფოებმა უნდა მიიღონ შესაბამისი ზომები ,მათ შორის საკანონმდებლო , აღმასრულებელი, ადმინისტრაციული და საგანმანათლებლო ,იმისთვის რომ წარმატებით აღასრულონ თავისი სამართლებრივი ვალდებულებები. სახელმწიფო თავის თავზე იღებს პასუხისმგებლობას კერძო პირის ან პირების ადამიანის უფლებებში ჩარევაზე თუკი ამ უკანასკნელმა ვერ შეძლო საგულდაგულოდ ამგვარი ქმედებებისგან ადამიანის უფლებების დაცვა. მაგალითად ,სამოქალაქო და პოლიტიკური საერთაშორისო პაქტის თანახმად სახელმწიფოებს აქვთ ვალდებულება გადადგან თამამი ნაბიჯები, რათა დარწმუნდნენ,რომ კერძო პირი ან პირები მათი ძალაუფლების ფარგლებში სხვა ადამიანის მიმართ სისასტიკეს ,წამებას ,არაადამიანურ ან დამამცირებელ ქმედებებს არ სჩადიან.

ადამიანის უფლებათა სამართალი ასევე პასუხისმგებლობას აკისრებს სახელმწიფოებს დარღვევების ეფექტური აღმოფხვრისთვის.³

ჩვეულებით სამართალში შესული ადამიანის უფლებები გამოიყენება ყველა სახელმწიფოში³. ადამიანის უფლებათა შესახებ ხელშეკრულებების მიხედვით ,იმ სახელმწიფოებს ,რომლებიც კონკრეტული ხელშეკრულების მხარეა ,ვალდებულებები ეკისრებათ სწორედ ამ ხელშეკრულებით.არსებობს ვალდებულებების აღსრულების სხვადასხვა მექანიზმები, მათ შორის ,ხელშეკრულების მონიტორინგის ორგანოების მიერ სახელმწიფოს გარკვეულ ხელშეკრულებებთან შესაბამისობის შეფასება და კერძო პირების უნარი , იჩივლონ საერთაშორისო ორგანიზაციებში საკუთარი უფლებების დარღვევის გამო .უფრო მეტიც,განსაკუთრებით მართლზომიერი ადამიანის უფლებების გამოწვევისთვის ტერორიზმის დროს არის ის,რომ გაეროს ყველა მონაწილე ვალდებულია ერთიანი და ცალმხრივი კავშირი იქონიოს გაეროსთან , რათა მიაღწიოს მიზანს წარმატებით ,როგორც მისი ქარტიის 55 -ე მუხლშია მოცემული , მათ შორისაა

ადამიანის უფლებების და ფუნდამენტური თავისუფლების უნივერსალური პატივისცემა და დაცვა მათი რასის, სქესის, ენის, ან რელიგიის განურჩევლად.

საკვანძო კითხვა არის სახელმწიფოს საერთაშორისო ადამიანის უფლებათა ვალდებულებების ტერიტორიული მიდგომა. ზოგადი სამართლებრივი უფლებამოსილების ხასიათი სახელმწიფოებისა განხილულია სართაშორისო სამოქალაქო და პოლიტიკური ადამიანის უფლებათა შეთანხმების მე-2 მუხლში. როგორც დადასტურებულია ადამიანის უფლებათა კომიტეტის N 31 კომენტარში (2004) ზოგად მიმოხილვაში, სახელმწიფოთა ეს ვალდებულებები, რომლითაც ისინი ახორციელებენ სახელშეკრულებო უფლებების დაცვას იურისდიქციის ფარგლებში, ნიშნავს იმას, რომ წევრმა სახელწიფომ უნდა უზრუნველყოს ყველა ინდივიდის უფლებების დაცვა და კონტროლი, თუნდაც ისინი არ იმყოფებოდნენ ამ ტერიტორიაზე. ადამიანის უფლებათა დაცვა მხოლოდ კონკრეტული წევრი სახელმწიფოების მოქალაქეებს არ ეხება, არამედ ყველას მათი სტატუსისა და ეროვნების მიუხედავად. ასეთები არიან თავშესაფრის მაძიებლები და ლტოლვილები. მრჩეველთა აზრით, იუსტიციის საერთაშორისო სასამართლომ ანალოგიურად დაასკვნა, რომ „სამოქალაქო და პოლიტიკური უფლებების შესახებ საერთაშორისო შეთანხმება იმ აქტებთან მიმართებაში ხორციელდება, რომელიც შედგენილია სახელმწიფოს მიერ თავისი ტერიტორიის გარეთ თავისი იურისდიქციის განხორციელებისას“. იგივე დასკვნას მიაღწია ბავშვთა უფლებების კონვენციის გამოყენებამ⁵.

ბ.რა არის ტერორიზმი

ტერორიზმი საყოველთაოდ გამოიყენება იმ ძალადობრივი ქმედებების აღსანიშნავად, რომლებიც მოქალაქეების პოლიტიკურ და იდეოლოგიურ დევნაში გამოიხატება. სამართლებრივად, საერთაშორისო თანამეგობრობას ჯერ კიდევ არ მიუღია ტერორიზმის, არსებული დეკლარაციების, რეზოლუციების, უნივერსალური „სექტორული“ ხელშეკრულებების ზუსტი განმარტებები, რომლებიც დაკავშირებულია მის კონკრეტულ

ასპექტებთან და სადაც განსაზღვრულია კონკრეტული ქმედებები და ძირითადი ელემენტები. გენერალური ასამბლეის დეკლარაციამ საერთაშორისო ტერორიზმის აღმოფხვრის ღონისძიებების შესახებ, მის რეზოლუციაში 49/60 განმარტა, რომ ტერორიზმი მოიცავს იმ „კრიმინალურ ქმედებებს, რომლებიც ინვევენ ტერორის შიშს საზოგადოებაში, ადამიანთა კონკრეტულ ჯგუფებში ან კონკრეტულ პიროვნებებში პოლიტიკური მიზნების გამო“ . ასეთი სახის ქმედებები ყველა მხრივ არის გაუმართლებელი, ნებისმიერი პოლიტიკური, ფილოსოფიური, იდეოლოგიური, რასის, ეთნიკის, ან სხვა სახის მოსაზრებების მიუხედავად, რომლებმაც შესაძლოა ამ ქმედებების გასამართლებლად გამოიყენონ“.

ათი წლის შემდეგ, უშიშროების საბჭომ თავის 1566 (2004) რეზოლუციაში გაიხსენა „სამოქალაქო პირების წინააღმდეგ განხორციელებული კრიმინალური ქმედებები, რომლებიც იმის გამო ჩაიდინეს რომ, მოქალაქეებისთვის ფიზიკური ზიანი მიეყენებინათ, სასიკვდილოდ გაეწირათ ან მძევლად აეყვანათ, მთავარი მიზანი საზოგადოების, კონკრეტული ჯგუფების ან ინდივიდების დაშინება იყო, მათში ტერორის გრძნობის გამოწვევა, ან უნდოდათ ეიძულებინათ მთავრობა ან საერთაშორისო ორგანიზაცია არ შეესრულებინა და თავი შეეკავებინა ნებისმიერი სახის ქმედებებისგან“.

მოგვიანებით, გენერალური მდივნის მაღალი დონის პანელებმა საფრთხეებზე, გამოწვევებსა და ცვლილებებზე საუბრისას ტერორიზმი დაახასიათა, როგორც ნებისმიერი სხვა სახის ქმედება, რომელიც „გამიზნული იყო სამოქალაქო პირების ან არამომხრების დახოცვის ან სხეულის დაზიანებების მისაყენებლად, ასეთი ქმედებების ჩადენის შინაარსი იყო მოსახლეობის დაშინება ან მთავრობის/ საერთაშორისო ორგანიზაციების იძულება, თავი შეეკავებინათ ნებისმიერი ქმედებების განხორციელებისგან“ და გამოავლინა რიგი საკვანძო ელემენტები, შემდგომი მითითებათა განმარტებებით, რომლებიც 1999 წლის საერთაშორისო ტერორიზმის დაფინანსების აღკვეთის თაობაზე კონვენციაშია შესული და უშიშროების საბჭოს 1566 (2004) წლის რეზოლუციაში⁶.

გენერალური ასამბლეა ამჟამად მუშაობს ტერორიზმის საწინააღმდეგო ყოვლისმომცველი კონვენციის მიღებაზე, რომელიც შეავსებს არსებულ დარგობრივ ანტიტერორისტულ კონვენციებს, მისი მე-2 მუხლის კანონპროექტი შეიცავს ტერორიზმის განმარტებას, მის „უკანონოდ და განზრახ გამომწვევ მიზნებს“ : ა) ნებისმიერი პირის ფიზიკური ან სასიკვდილო დაზიანება ან ბ) საზოგადოებრივი თუ კერძო საკუთრების სერიოზული დაზიანება , მათ შორის საჯარო გამოყენების ადგილის ან სახელმწიფო ან სამთავრობო დაწესებულების, საზოგადოებრივი ტრანსპორტის სისტემის , ინფრასტრუქტურის ობიექტის ან გარემოს დაზიანებები. ან გ) საკუთრებების, ადგილების, აღჭურვილობებისთვის მიყენებული ზიანი , რომელიც ეკონომიკურ ზარალში აისახება და როდესაც ამ ქმედების მიზანი თავისი ბუნებით და შინაარსით არის მოსახლეობის დაშინება ან სახელმწიფოსა და საერთაშორისო ორგანიზაციის იძულება მსგავსი ქმედებისგან თავშეკავებისკენ“. კანონპროექტი შემდგომში განსაზღვრავს დანაშაულს , რომელიც თანამონაწილეობით სრულდება , ორგანიზდება ჯგუფის მონაწილეთა , ხელმძღვანელის მითითებით , ამგვარი დანაშაულის ჩამდენი პირები მოქმედებენ მათივე საერთო მიზნებიდან გამომდინარე. მაშინ როცა წევრი ქვეყნები დაეთანხმნენ კონვენციის მრავალ დებულებას, შეხედულებებს იმასთან დაკავშირებით უნდა გამოირიცხოს თუ არა ნაციონალური განმანათავისუფლებელი მოძრაობები მისი მოქმედების სფეროდან , ამ აზრებმა არ შეუშალა ხელი მთლიან ტექსტზე კონსენსუსს. მოლაპარაკებები გრძელდება. ბევრი სახელმწიფო ნაციონალური კანონმდებლობით ტერორიზმს განსაზღვრავს სხვადასხვანაირად.

ტერორიზმის განსაზღვრისას სპეციფიკური გამოწვევები და კანონიერების პრინციპი დეტალურად მითითებულია მესამე თავში , გ- ნაწილში.

გ . ადამიანის უფლებებზე ტერორიზმის გავლენა

ტერორიზმის მიზანია ადამიანის უფლებების , დემოკრატიის და კანონის უზენაესობის განადგურება, ის ებრძვის იმ ღირებულებებს , რომლებიც გაერთიანებული ერების

ორგანიზაციისა და სხვა საერთაშორისო ინსტრუმენტებშია მოყვანილი: ადამიანის უფლებების პატივისცემა, კანონის უზენაესობა, შეიარაღებული კონფლიქტების მოგვარების წესები და სამოქალაქო პირების დაცვა, ტოლერანტობა ხალხებსა და ერებს შორის, კონფლიქტების მშვიდობიანი მოგვარება.

ტერორიზმს პირდაპირი გავლენა აქვს ადამიანის უფლებათა შემდეგ რიგზე: სიცოცხლის უფლებაზე, თავისუფლებასა და ფიზიკურ ხელშეუხებლობაზე. ტერორისტულ ქმედებებს შეუძლიათ მთავრობების დესტაბილიზაცია, სამოქალაქო საზოგადოების დაშინება, საფრთხე შეუქმნას მშვიდობიანობასა და უსაფრთხოებას, ქვეყნის სოციალურ და ეკონომიკურ განვითარებას და შეუძლია განსაკუთრებულად ნეგატიური ზემოქმედება მოახდინოს კონკრეტულ ჯგუფებზე. ყოველიველივე ზემოთ ჩამოთვლილს აქვს პირდაპირი ზეგავლენა ადამიანის უფლებათა დაცვაზე.

ადამიანის უფლებათა და უსაფრთხოების შესახებ ტერორიზმის დესტრუქციული გავლენა აღიარებულია გაერთიანებული ერების ორგანიზაციის მიერ უმაღლეს დონეზე, ასევე უშიშროების საბჭოს, გენერალური ასამბლეის, ადამიანის უფლებათა დაცვის კომისიის და ადამიანის უფლებათა დაცვის საბჭოს მიერ. წვერი სახელმწიფოები ტერორიზმის გავლენას შემდეგნაირად ახასიათებენ:

- ადამიანის ღირსებებსა და უსაფრთხოებას ყველგან ემუქრება, საფრთხეს უქმნის ადამიანის სიცოცხლეს და უდანაშაულოებს სიცოცხლეს ართმევს, ქნის ისეთ გარემოს, რომელიც ადამიანის თავისუფლების შეგრძნებას ანადგურებს და იწვევს მათში შიშს, საფრთხეს უქმნის ფუნდამენტურ თავისუფლებას და მიზნად ისახავს ადამიანის უფლებების განადგურებას.

- აქვს მავნე ზეგავლენა კანონის უზენაესობის დამკვიდრებაზე, ძირს უთხრის პლურალისტულ სამოქალაქო საზოგადოებას, მისი მიზანია საზოგადოების დემოკრატიული საფუძვლების განადგურება, ლეგიტიმური მთავრობების დესტაბილიზაცია.

- აქვს კავშირები ტრანსნაციონალურ ორგანიზებულ დანაშაულთან ,ნარკოტიკით ვაჭრობის,ფულის გათეთრების და იარაღით ვაჭრობის, აგრეთვე ბირთვული , ქიმიური, ბიოლოგიური იარაღების არაკანონიერ გადატანასთან. ასევე დაკავშირებულია ისეთ სერიოზულ დანაშაულებებთან,როგორცაა მკვლელობა, მძევლად აყვანა, გამოძალვა, გატაცება , თავდასხმა და ძარცვა.

- მავნედ ზემოქმედებს სახელმწიფოების ეკონომიკურ და სოციალურ განვითარებაზე ,საფრთხეს უქმნის სახელმწიფოებს შორის მეგობრული ურთიერთობების დამყარებას, მავნედ ზემოქმედებს სახელმწიფოებს შორის თანამშრომლობაზე , მათ შორის განვითარებასთან დაკავშირებული თანამშრომლობის ჩამოყალიბებაზე , და

- საფრთხეს უქმნის სახელმწიფოების ტერიტორიულ ერთიანობას და უსაფრთხოებას ,არღვევს გაერთიანებული ერების ორგანიზაციის მიზნებს და პრინციპებს, საფრთხეში აგდებს საერთაშორისო მშვიდობიანობას და უსაფრთხოებას, ამიტომ უნდა მოხდეს ტერორისტული ქმედებების შეჩერება და ჩახშობა ,რათა საერთაშორისო მშვიდობიანობისა და უსაფრთხოების ხელყოფა არ მოხდეს.

საერთაშორისო და რეგიონული ადამიანის უფლებების მიხედვით ცხადია,რომ სახელმწიფოების მოვალეობას და უფლებას წარმოადგენს თავისი იურისდიქციის ფარგლებში ინდივიდების ტერორისტული ქმედებებისგან დაცვა . ეს ვალდებულება წარმოიშობა სახელმწიფოების ზოგადი ვალდებულებებისგან ,როგორცაა დაიცვას პირები მათი იურისდიქციის ფარგლებში ადამიანის უფლებებში უხეში ჩარევისგან. უფრო კონკრეტულად, სახელმწიფოთა მიერ სიცოცხლის უფლებების პატივისცემა და უსაფრთხოების გარანტია არის მათი ვალდებულებების ნაწილი.

ადამიანის სიცოცხლის უფლება, დაცულია საერთაშორისო და რეგიონული ადამიანის უფლებათა საერთაშორისო ხელშეკრულებებით,ასეთია სამოქალაქო და პოლიტიკური უფლებების შესახებ საერთაშორისო პაქტი,რომელიც აღწერილია,როგორც „ უმაღლესი უფლება „⁸ რადგანაც მისი ეფექტური გარანტიის გარეშე ყველა სხვა ადამიანის უფლება იქნებოდა უმნიშვნელო.⁹ ამრიგად, სახელმწიფოს ვალდებულებაა თავის მხრივ, დაიცვას

საკუთარი ტერიტორიის ფარგლებში¹⁰ ყველა ადამიანის სიცოცხლე,რომელთა ჩამორთმევა საჯარო საგანგებო მდგომარობის დროსაც კი არაა ნებადართული. ადამიანის სიცოცხლის უფლების დაცვა გულისხმობს იმას,რომ სახელმწიფომ უნდა გადადგას ყველა მართლზომიერი და აუცილებელი ნაბიჯი ადამიანების სიცოცხლის გარანტიის უზრუნველსაყოფად.

ამ ვალდებულების გათვალისწინებით, სახელმწიფომ ეფექტური მართლმსაჯულების სისტემა უნდა შექმნას და სამართალდამცავი სისტემებიც გააძლიეროს , ანუ მიიღოს ზომები,რათა შეაჩეროს დანაშაულები და გამოიძიოს სამართალდარღვევები , დარწმუნდეს,რომ სისხლის სამართლებრივ დანაშაულებში ეჭვმიტანილი პირები ისჯებიან , დაზარალებულები უზრუნველყონ ეფექტური საშუალებებით და გადადგან სხვა ეფექტური ნაბიჯები მსგავსი დანაშაულებების თავიდან ასაცილებლად.¹¹ გარდა ამისა, ადამიანის უფლებათა საერთაშორისო და რეგიონულმა კანონმდებლობამ აღიარა ,რომ კონკრეტულ გარემოებებში სახელმწიფოებს აქვთ ვალდებულება, გაატარონ პრევენციული ღონისძიებები იმ ინდივიდუალური პირების დასაცავად ,¹²რომელთა სიცოცხლე საფრთხეშია სხვა ინდივიდის სამართალდამრღვევი ქმედებების გამო ,ასეთ დამნაშავეებში რათქმაუნდა ტერორისტებიც მოიაზრებიან. აგრეთვე, მნიშვნელოვანია ხაზგასმით აღინიშნოს სახელმწიფოთა ის ვალდებულება ,რომლის მიხედვითაც ისინი ვალდებულები არიან თავისი იურისდიქციის ქვეშ მყოფი პირები დაიცვან მოსალოდნელი საფრთხისგან.¹³ამაში რათქმაუნდა ტერორისტული ქმედებები მოიაზრება.

იმისთვის,რომ სახელმწიფოებმა უზრუნველყონ ადამიანის უფლებების და სიცოცხლის ეფექტური დაცვა თავისი იურისდიქციის ფარგლებში , სახელმწიფოების ვალდებულება და მოვალეობაა მიიღონ ეფექტური კონტრ ტერორისტული ზომები, რათა თავი დაიზღვიონ მომავალი ტერორისტული თავდასხმებისაგან და სასჯელალსრულებაში მისცენ ისეთი პირები ,რომლებიც ამ სახის თავდასხმებს ახორციელებენ. თუმცა ,ამავე დროს, ტერორიზმთან ბრძოლა ადამიანის უფლებების დაცვისა და ხელშეწყობისთვის გამონწვევებს ქმნის.

სახელმწიფოს იურისდიქციის ქვეშ მყოფი პირების დასაცავად სახელმწიფო მოვალეობაა „ტერორიზმთან ბრძოლისთვის ყველა ზომა მიიღოს და სახელმწიფო ვალდებულებები შეასრულოს საერთაშორისო სამართლის ნორმები ადამიანის უფლებების საერთაშორისო, ლტოლვილთა და ჰუმანიტარული კანონმდებლობით.

დ. ანგარიშვალდებულება და დაზარალებულთა უფლებები

ადამიანის უფლებების თვალსაზრისით, ტერორიზმის კონტექსტში დაზარალებულთა მხარდაჭერა მნიშვნელოვანია. მიუხედავად იმისა, რომ 2001 წლის 11 სექტემბრის მოვლენების შემდეგ დაუყოვნებლივ ჩატარებულმა ქმედებებმა დიდწილად ვერ შეძლო დაზარალებულთა უფლებების დაცვა, იზრდება საერთაშორისო თანამეგობრობის საჭიროება, რომელიც ყველა დაზარალებული ადამიანის ყველა უფლებას გაითვალისწინებს. 2005 წლის მსოფლიო სამიტის შედეგებზე (გენერალური ასამბლეის რეზოლუცია 60/1), მაგალითად წევრმა სახელმწიფოებმა ხაზი გაუსვეს „ტერორიზმისგან დაზარალებულთათვის და მათი ოჯახის წევრების დახმარების მნიშვნელობასა და იმ მნუხარებაზე ისაუბრეს, რომელიც ოჯახის წევრების დაკარგვამ განაპირობა“. ანალოგიურად, გაერთიანებული ერების ორგანიზაციის გლობალური ანტი-ტერორისტული სტრატეგია ასახავს წევრი სახელმწიფოების დაპირებას „ხელი შეუწყოს საერთაშორისო სოლიდარობას დაზარალებულთა მხარდასაჭერად და სამოქალაქო საზოგადოების ჩართულობას გლობალურ კამპანიაში ტერორიზმთან და მის აღკვეთასთან დაკავშირებით“.

ტერორიზმისგან დაზარალებულთა საჭიროებების დასახელებისას, უნდა გავითვალისწინოთ განსხვავება, ერთი მხრივ დანაშაულის მსხვერპლსა და მეორე მხრივ ადამიანის უფლებების დარღვევების მსხვერპლთა შორის. მაშინ როცა ეს განსხვავება ყოველთვის არაა მკაფიო, მნიშვნელოვანია აღინიშნოს, რომ ხშირ შემთხვევებში ტერორისტული ქმედებები განიხილება, როგორც ფიზიკური პირების მიერ ჩადენილი დანაშაულებრივი ქმედებები და სახელმწიფო, პრინციპულად არ იქნება პასუხისმგებელი მათ მიერ ჩადენილ არასამართლებრივ, უკანონო ქმედებებზე. ადამიანის უფლებათა

დარღვევების არსებობა, ძირითადად იმ ორგანოების ან პირების მიერ ხდება, რომლებიც ამ ორგანოების სახელით ან, სახელმწიფოს სახელით სჩადიან დანაშაულს. თუმცა, ზოგიერთ შემთხვევაში, სახელმწიფო შეიძლება პასუხისმგებელი იყოს კერძო პირების მიერ ჩადენილ დანაშაულებებზე, რაც თავისთავად წარმოადგენს ადამიანის უფლებათა საერთაშორისო ნორმების დარღვევას.

ტერორიზმის კონტექსტში დანაშაულის მსხვერპლთა და ადამიანის უფლებების დარღვევის მსხვერპლთა საჭიროებების ყოვლისმომცველი ანალიზი და ამ საჭიროებებიდან გამომდინარე პასუხების გარდა, ამ პუბლიკაციის ფარგლებს მიღმა რჩება რამდენიმე ძირითადი პრინციპი, განსაკუთრებით, საერთაშორისო და რეგიონული სტანდარტები დანაშაულის მსხვერპლთა მიმართ და ადამიანის უფლებათა საერთაშორისო სამართლის უხეში დარღვევის მსხვერპლთა და სერიოზული საერთაშორისო დარღვევების მსხვერპლთა მიმართ.¹⁴ ჰუმანიტარული კანონმდებლობა შეიძლება იყოს შემეცნებითი ტერორიზმის მსხვერპლთა საჭიროებების გათვალისწინებისას, უნივერსალური ხელშეკრულებების კონკრეტული დებულებების ტერორიზმის კონკრეტულ ასპექტებთან დაკავშირებისას, მართლზომიერი იქნებოდა, თუ ტერორიზმისგან დაზარალებულთა მდგომარეობასაც შევხებოდით.

დანაშაულის და ძალაუფლების ბოროტად გამოყენების მსხვერპლთა შესახებ დეკლარაციის ძირითადი პრინციპების თანახმად, გენერალური ასამბლეის 40/34 რეზოლუციის მიხედვით დაზარალებულებს მიეკუთვნებიან „ პირები, რომლებიც ინდივიდუალურად ან კოლექტიურად განიცდიან ზიანს, მათ შორის ფიზიკურ და ფსიქიკურ დაზიანებას, ემოციურ ტანჯვას, ეკონომიკურ დანაკარგს ან მათი არსებითი ფუნდამენტური უფლებების გაუფასურებას, იმ ქმედებების ან უმოქმედობის გამო, რომლებიც წარმოადგენს სისხლის სამართლის კანონმდებლობის დარღვევას წევრი სახელმწიფოების ფარგლებში, მოიცავს იმ კანონებსაც, რომლებიც ძალაუფლების ბოროტად გამოყენებას გულისხმობს“. დეკლარაცია აღნიშნავს, რომ ინდივიდი შეიძლება დაზარალებულად განიხილებოდეს „ მიუხედავად იმისა, არის თუ არა დამნაშავე

იდენტიფიცირებული, დაპატიმრებული, სისხლის სამართლებრივ დევნაშია თუ ნასამართლევია დამნაშავესა და დაზარალებულს შორის არსებული ოჯახური ურთიერთობების მიუხედავად“. ტერმინი დაზარალებული შეიძლება მოიცავდეს „ოჯახის წევრებს ან მის დამცველ პირებს ,იმ პირებთან ერთად რომლებიც დაზარალებულების დახმარების შედეგად ან მსხვერპლის თავიდან აცილების მიზნით დაზარალებულნი .დეკლარაციაში ასევე აღნიშნულია დაზარალებულთა მკურნალობის მინიმალური სტანდარტები სამართლის რამდენიმე ძირითადი პრინციპის გათვალისწინებით.ეს სხვებისგან მოითხოვს დაზარალებულს:

- მოექცნენ თანაგრძნობითა და ღირსების შელახვის გარეშე;
- იყვნენ ინფორმირებულები,ჰქონდეთ თავიანთი შეხედულებები და ინტერესები როგორც არის წარმოდგენილი მართლმსაჯულებაში;
- გაეწიოთ სათანადო დახმარება სამართლებრივი პროცესის მიმდინარეობისას;
- დაცულები იყვნენ დაშინებისა და შურისძიებისაგან
- საკუთარ პირად ცხოვრებაში ჩარევისგან;
- მიეცეთ საშუალება,რომ მონაწილეობა მიიღონ დავეების მოგვარების და შუამავლობის არაფორმალურ მექანიზმებში;
- მიეცეთ რესტიტუცია და კომპენსაცია მიყენებული ზიანის შესაბამისად; და
- გადაეცეთ საჭირო ნივთები ,სამედიცინო , ფსიქოლოგიური და სოციალური დახმარება გაეწიოთ.

ძირითადი პრინციპები და სახემღმძღვანელო პრინციპები ადამიანის უფლებათა საერთაშორისო სამართლის უხეში დარღვევის და რეაგირების უფლებისა და საერთაშორისო ჰუმანიტარული სამართლის სერიოზული დარღვევების შესახებ,რომელიც გამოიცა 2005 წელს გენერალური ასამბლეის მიერ, თავის რეზოლუციაში 60/147, ხაზი გაუსვა, რომ საჭიროა დაზარალებულებს მოექცნენ ჰუმანურად და პატივისცემით,ასევე აღნიშნეს,რომ უნდა იყოს მიღებული შესაბამისი ზომები, რათა უზრუნველყოფილი იყოს მათი და მათი ოჯახების უსაფრთხოება , ფიზიკური,

ფსიქოლოგიური კეთილდღეობა და ხელშეუხებლობა .საერთაშორისო ადამიანის უფლებათა ჰუმანიტარული სამართლის ძირითადი პრინციპები და მიმართულებები ასევე გვიჩვენებს იმ საშუალებებს ,რომელიც შესაძლებელს გახდის დაზარალებულთა უფლებების დაცვას. ეს ყოველივე მოიცავს დაზარალებულის უფლებას მართლმსაჯულების თანაბარი და ეფექტური ხელმისაწვდომობის შესახებ , დაზარალებულის სწრაფ და ეფექტურ დაცვას და სწრაფ რეაგირებას და შესაბამის ინფორმაციაზე ხელმისაწვდომობას სამართალდარღვევაზე რეაგირების მექანიზმების შესახებ. უფრო კონკრეტულად, ისინი ხაზს უსვამენ სახელმწიფოების იმ კონკრეტულ ვალდებულებებზე, რომლითაც მათ უნდა მოახდინონ ეფექტური რეაგირება მოქმედების ან უმოქმედობის პირობებში ადამიანის უფლებების საერთაშორისო სამართლის უხეშ დარღვევებზე ან საერთაშორისო ჰუმანიტარული სამართლის სერიოზულ დარღვევებზე ,განახორციელონ სპეციალური ეროვნული პროგრამები დაზარალებულების დასახმარებლად ,იმ შემთხვევაში თუ დაზარალებული მხარეები პასუხისმგებლები არიან მიყენებულ ზიანზე ,ან ვერ ახერხებენ ან არ სურთ საკუთარი ვალდებულებების შესრულება.

ე) ტერორიზმი და საერთაშორისო სამართლის სხვა ასპექტები

1.ტერორიზმი და საერთაშორისო ჰუმანიტარული სამართალი

საერთაშორისო ჰუმანიტარული სამართალი შეიცავს რიგ კანონებს ადამიანთა დაცვის შესახებ „შეიარაღებულ კონფლიქტისას“, ეს ტერმინი ნაცნობია როგორც შესაბამისი ხელშეკრულებებისთვის,ასევე საომარი მოქმედებების ჩატარების დროსაც. ეს კანონები შესულია რამდენიმე შეთანხმებაში,ყენევის 4 კონვენციაში და მათ 2 დამატებით ოქმში, აგრეთვე მთელ რიგ სხვა საერთაშორისო დოკუმენტებში,რომლებიც მიზნად ისახავენ შეიარაღებული კონფლიქტის შედეგად მიღებული ტანჯვისგან ადამიანის დახმარებას.

მათი ბევრი დებულება ახლა აღიარებულია ,როგორც საერთაშორისო ჩვეულებითი სამართალი.¹⁵

არ არსებობს ტერორიზმის რამე განსაკუთრებული განმარტება,როგორც ეს საერთაშორისო ჰუმანიტარულ სამართალშია მოცემული . თუმცა, საერთაშორისო ჰუმანიტარული სამართალი კრძალავს იმ ქმედებებს ,რომლებიც შეიარაღებულ კონფლიქტის დროსაა ჩადენილი და რომელიც ტერორისტულ ქმედებად ჩაითვლებოდა თუ მშვიდობიანობის დროს მოხდებოდა.¹⁶

მაგალითად, მიზანმიმართული ძალადობრივი ქმედებები მოქალაქეების და სამოქალაქო ობიექტების წინააღმდეგ,წარმოადგენს საომარ დანაშაულებებს საერთაშორისო სამართლის მიხედვით,რის გამოც პირები შესაძლოა დაისაჯონ. ეს სამართალი წარმოსდგება საერთაშორისო ჰუმანიტარული სამართლის ძირითადი პრინციპიდან ,რომელიც დაკავშირებულია მოქალაქეების დაცვასთან შეიარაღებული კონფლიქტის დროს, კერძოდ *განსხვავების პრინციპი*. ამ პრინციპის მიხედვით, კონფლიქტის ყველა მონაწილე უნდა გამოიყოს სამოქალაქო და მებრძოლ პირებად .არსებითად,ეს ნიშნავს,რომ თავდასხმები შეიძლება მიმართული იყოს მხოლოდ სამხედრო მიზნებისთვის ანუ ის მიზნები , რომლებსაც თავიანთი ბუნებით, მდებარეობით, მიზნებით ან გამოყენებით ეფექტურ წვლილი შეაქვს სამხედრო სამსახურში და რომელთა სრულებითი ან ნაწილობრივი განადგურება ,დაჭერა ან ნეიტრალიზაცია იმ დროს არსებული პირობების გათვალისწინებით სამხედრო საქმის უპირატესობას წარმოადგენს .მოქალაქეები კარგავენ თავდაცვის უფლებას მაშინ როცა საომარ მოქმედებებში ერთვებიან.

უფრო მეტიც , განურჩეველი ხასიათის თავდასხმები მკაცრად აკრძალულია საერთაშორისო ჰუმანიტარული კანონმდებლობის შესაბამისად, ეს მოიცავს თავდასხმებს ,რომლებიც არ შეიძლება მიმართული იყოს კონკრეტულ სამხედრო მიზნებზე, ან გამოიყენოს მეთოდები ან საომარი საშუალებები, რომელთა ეფექტი არ შეიძლება შეზღუდული იყოს საერთაშორისო ჰუმანიტარული კანონმდებლობით და შესაბამისად

აქვს შეტევითი მიზნები მოქალაქეების ან სამოქალაქო მიზნების განურჩევლად. განურჩეველი ხასიათის შეტევითი ქმედებები მოიცავს არაპროპორციულ თავდასხმებს, რომლებიც ასევე კანონით იკრძალება.

საერთაშორისო ჰუმანიტარული სამართალი აგრეთვე კრძალავს „ტერორისტულ ღონისძიებებს“ ან „ტერორისტულ ქმედებებს“. ეს აკრძალვები მიზნად ისახავს ინდივიდუალური დანაშაულებრივი ანგარიშვალდებულებების და კოლექტიური დასჯისგან დაცვას და „ყველა ზომის მიღებას დაშინებისა და ტერორიზმის წინააღმდეგ“. უფრო მეტიც, „ძალადობა ან მუქარა, რომლის ძირითადი მიზანი მოქალაქეებში ტერორიზმის შიშის გავრცელებაა“¹⁷, აგრეთვე მკაცრად იკრძალება ჰუმანიტარული სამართალით.¹⁸ წითელი ჯვრის საერთაშორისო კომიტეტის განცხადებით, სამხედრო ობიექტზე თუნდაც კანონიერმა თავდასხმამაც კი შეიძლება გამოიწვიოს შიში მოქალაქეებში, ეს დებულებები, რომლებიც დაკავშირებულია შეიარაღებული მოქმედებების ჩატარებასთან ეძებენ მოქალაქეების დასაშინებელი გამიზნული ტერორისტული თავდასხმების აკრძალვის გზებს, მაგალითად დასაშინებელი მცდელობებია ქალაქის მოსახლეების დაბომბვის ან დაჭრის კამპანიები.¹⁹

მნიშვნელოვანია იმის აღნიშვნა, რომ ჰუმანიტარული სამართლის გარდა, საერთაშორისო ადამიანის უფლებათა სამართალი აგრძელებს ძალების გამოყენებას შეიარაღებული კონფლიქტების დროს, მხოლოდ ადამიანის უფლებათა შეთანხმებაში მოცემული შეზღუდვების გათვალისწინებით, არსებითად, ძირითადი განსხვავება ამ ორ სამართალს შორის არის ის, რომ ადამიანის უფლებათა სამართალი იცავს პირებს ყველა დროს, მაშინ როცა ჰუმანიტარული სამართალი მოქმედებს მხოლოდ იმ შემთხვევებში, როცა ადგილი აქვს საომარ ქმედებებს, ამის შესაბამისად, ადამიანის უფლებათა კომიტეტმა თავის კომენტარში N31 განაცხადა, რომ :

სამოქალაქო და პოლიტიკური უფლებების საერთაშორისო პაქტი გამოიყენება შეიარაღებული კონფლიქტის ვითარებაში, რომელთა მიმართ საერთაშორისო ჰუმანიტარული სამართლის ნორმების გამოყენება დასაშვებია. მაშინ, როდესაც

გარკვეულ პაქტთა უფლებების მიხედვით უფრო კონკრეტული ჰუმანიტარული სამართლის წესების გამოყენება შესაძლოა განსაკუთრებით მიზანშეწონილი იყოს პაქტის ინტერპრეტირებისას, სამართლის ორივე ფორმა არის დამატებითი და არა ურთიერთგამომრიცხავი.

მართლმსაჯულების საერთაშორისო სასამართლომ ასევე დაადასტურა შეიარაღებული კონფლიქტების დროს პაქტის გამოყენების შესაძლებლობა, რომელშიც ნათქვამია, რომ „უფლებები არავის არ უნდა ჩამოერთვას თვითნებურად, ეს უფლებები ვრცელდება საომარი მოქმედებების დროსაც.²⁰ ის თუ რა არის ადამიანის უფლებების თვითნებურად ჩამორთმევა განისაზღვრება სპეციალისტების მიერ, კერძოდ, შეიარაღებული კონფლიქტებისას გამოყენებული კანონის მიხედვით“.

ოკუპირებული პალესტინის ტერიტორიის კედლის მშენებლობის სამართლებრივი შედეგების საკონსულტაციო დასკვნაში, სასამართლომ შეიარაღებული კონფლიქტის

დროს ადამიანის უფლებათა კანონმდებლობის გამოყენების შესაძლებლობაზე მიუთითა, სადაც განცხადებული იყო „ადამიანის უფლებათა კონვენციებით შემოთავაზებული დაცვა არ შეწყდება შეიარაღებულ კონფლიქტის დროსაც, სამოქალაქო და პოლიტიკურ უფლებათა საერთაშორისო პაქტის მე-4 მუხლში ნახსენები დებულებების პირობების დაცვით.²¹ ბოლო ხანებში, სასამართლომ გამოიყენა როგორც ადამიანის უფლებათა დაცვის კანონი, ასევე საერთაშორისო ჰუმანიტარული კანონი კონგოს დემოკრატიულ რესპუბლიკასა და უგანდას შორის შეიარაღებულ კონფლიქტში.²²

ტერორისტული ქმედებები, რომლებიც ჩადენილია შეიარაღებული კონფლიქტის ფარგლებს გარეთ, ზოგადად წარმოადგენენ შიდა დანაშაულებებს და ამ გარემოებათა გათვალისწინებით, საერთაშორისო სისხლის სამართლის კანონმდებლობა სუნდა რეგულირდებოდეს შიდა და საერთაშორისო სისხლის სამართლის კანონმდებლობით.

2. ტერორიზმი და საერთაშორისო სისხლის სამართლის კანონი

ოთხი ათწლეულის განმავლობაში საერთაშორისო თანამეგობრობამ, გაერთიანებული ერების ორგანიზაციის ეგიდით, შეიმუშავა 13 კონვენცია ტერორიზმის პრევენციისა და აღკვეთის შესახებ. ეს ე.წ. სექტორული ინსტრუმენტები, რომლებიც ეხება თვითმფრინავის უკანონო ჩამორთმევასა და ტერორისტული დაბომბვების აღსაკვეთად მძევლების აყვანას, ხელს უწყობს ტერორიზმის წინააღმდეგ გლობალურ სამართლებრივი რეჟიმის დამყარებას და საერთაშორისო თანამშრომლობას უზრუნველყოფს. ისინი სახელმწიფოებისგან მოითხოვენ კონკრეტული ზომების მიღებას ტერორისტული ქმედებების თავიდან ასაცილებლად და ტერორიზმთან დაკავშირებული დანაშაულებების აღსაკვეთად, მათ შორის ავალდებულებენ მონაწილე სახელმწიფოებს კონკრეტული ქცევის აკრძალვისკენ, იურისდიქციული კრიტერიუმების ჩამოყალიბებისკენ უბიძგებენ (მათ შორისაა კარგად ცნობილი პრინციპი *aut dedere aut judicare* ან ექსტადირება ან დევნა) და შექმნას ლეგალური საფუძველი ექსტრადაციისა და სამართლებრივი დახმარების შესახებ თანამშრომლობაზე.

ტერორიზმის სპეციფიკურ ასპექტებთან დაკავშირებული ეს ხელშეკრულებები განსაზღვრავს სპეციფიკურ ქმედებებს, როგორც დანაშაულებებს და მოითხოვს სახელმწიფოებისგან მათ აკრძალვას. მათ განეკუთვნება ტერორიზმის დაფინანსებასთან დაკავშირებული დანაშაულებები, დაზარალებულების სტატუსზე დაფუძნებული დანაშაულებები (როგორცაა მძევლად აყვანა და საერთაშორისოდ დაცული პირების მიმართ დანაშაულებები), სამოქალაქო ავიაციასთან დაკავშირებული დანაშაულებები, გემებსა და თიქსირებულ პლატფორმებთან დაკავშირებული დანაშაულებები, სახიფათო მასალებთან დაკავშირებული დანაშაულებები²³.

ტერორიზმის დაფინანსების აღკვეთის შესახებ საერთაშორისო კონვენციის მიხედვით, ტერორიზმი მოიცავს ნებისმიერ ქმედებებს, რომელიც გამიზნულია მოქალაქეების სიცოცხლის მოსპობისა ან სერიოზული სახის სხეულის დაზიანებებისკენ, ან იმ მოქალაქეების მიმართ, რომლებიც შეიარაღებული კონფლიქტისას არ იღებენ მონაწილეობას ისეთ საომარ მოქმედებებში, რომლის მთავარი მიზანი თავისი ბუნებით და

შინაარსით არის მოსახლეობის დაშინება, მთავრობის ან საერთაშორისო ორგანიზაციის იძულება ასეთი ქმედებებისგან თავშეკავებისგან. ეს ითვალისწინებს ტერორიზმის დაფინანსებასთან დაკავშირებული კონკრეტული დანაშაულებების დაჯარიმებას.

უშიშროების საბჭომ უმაღლეს დონის პრიორიტეტად აღიარა საყოველთაო ანტიტერორისტული ინსტრუმენტების რატიფიცირება და ეფექტური განხორციელება. 2001 წლის 28 სექტემბერს, გაეროს წესდების მე-7 თავის მიხედვით მოქმედებამ, მიიღო რეზოლუცია 1373 (2001), რომელიც ცხადყოფს, რომ ყოველი ტერორისტული ქმედება უქმნის “საფრთხეს საერთაშორისო სიმშვიდესა და დაცულობას” და რომ ქმედებები, მეთოდები და ტერორიზმის პრაქტიკა ეწინააღმდეგება გაერთიანებული ერების ორგანიზაციის მიზნებსა და პრინციპებს“, რეზოლუცია აგრეთვე მოითხოვს ყველა სახელმწიფოსგან ტერორისტული ქმედებების აკრძალვას; ტერორისტული ქმედებების მომზადებების აკრძალვას; ტერორიზმის დაფინანსების აკრძალვას; ტერორისტული ქმედებების დეპოლიტიზირებას, კრძალავს იმ პირების გათავისუფლებას, რომლებიც იდენენ დანაშაულებებს ან აქვთ ტერორისტული ქმედებების ჩადენის მსჯელობა; და შეეცადონ საერთაშორისო თანამშრომლობის გაძლიერებას სისხლის სამართლებრივ საკითხებში.

ტერორისტული ქმედების შინაარსის გათვალისწინებით, მათ შეიძლება მოიცვან საერთაშორისო სამართლის ქვეშ მყოფი დანაშაულებები. საერთაშორისო სისხლის სამართლის სასამართლოში რომის წესდების შედგენისას, რამდენიმე დელეგაცია სასამართლოში ტერორიზმის ცალკე დანაშაულად გადატანაზე დაობდა. თუმცა, სახელმწიფოების უმრავლესობა არ დაეთანხმა ამაში დელეგაციას, კონკრეტულად დეფინიციის საკითხისდა გამო. 1998 წლის 17 ივლისს, რომში გამოიცა გაერთიანებული ერების ორგანიზაციის დიპლომატიური კონფერენციის საბოლოო აქტი საერთაშორისო სისხლის სამართლის სასამართლოს დაფუძნებაზე. მათი რეკომენდაციით საჭირო იყო მიმომხილველი რომის სტატუტის კომისიის მოწვევა, რომელიც მისი ძალაში შესვლიდან შვიდი წლის შემდეგ მოიწვეოდა, კერძოდ 2009 წელში, და რომელსაც უნდა განეხილა

რამდენიმე დანაშაულებივი ქმედება , მათ შორის ტერორისტული ქმედებები , სასამართლოს იურისდიქციის ფარგლებში ჩადენილი დანაშაულებების ჩამონათვალში მისაღები დეფინიციით და დანაშაულებრივ სისტემაში მათი ჩართვით.

მიუხედავად იმისა,რომ რომის წესდებაში ტერორიზმი,როგორც ცალკე დანაშაული არ არის შესული,ის შეიცავს სხვადასხვა დანაშაულს ,რომელიც ასევე შეიძლება შეიცავდეს ტერორიზმის ნიშნებს,თითოეული საქმის კონკრეტულ ფაქტებისა და გარემოებების გათვალისწინებით. ტერორისტული ქმედება წარმოადგენს კაცობრიობის წინააღმდეგ ჩადენილ დანაშაულს,იმ დანაშაულს,რომელიც რომის სტატუტის მე-7 მუხლითაა განსაზღვრული და შეიცავს გარკვეულ ქმედებებს ,რომლებიც ჩადენილია დიდ არეალში ან სისტემური შეტევის სახე აქვს და რომელიც მიმართულია ნებისმიერი მოსახლეობის მიმართ, თავდასხმის ცოდნით. ²⁴უფრო მეტიც, ისეთი ქმედებები ,როგორცაა მიზანმიმართული და განურჩეველი ხასიათის თავდასხმები მოქალაქეების ან მძევლად აყვანილებს შორის მიეკუთვნება საომარ დანაშაულებებს, როგორცაა განმარტებული რომის სტატუტის მე-7 მუხლში.

საერთაშორისო სისხლის სამართლის დებულებები ტერორიზმის წინააღმდეგ გამოყენებულია პრაქტიკაში საერთაშორისო ტრიბუნალის მიერ. 2003 წელს, ყოფილი იუგოსლავიის საერთაშორისო სისხლის სამართლის ტრიბუნალმა პირველად ბრალი დასდო პირს საომარ დანაშაულებაში პასუხისმგებლობისდა გამო,რომელიც სარაევოს მოსახლეობის წინააღმდეგ იყო მიმართული, როგორც აღნიშნულია სტატუტის მე -3 მუხლში. სასამართლომ დაასკვნა, რომ მოსახლეობის წინააღმდეგ მიმართული ტერორისტული დანაშაული შეიცავდა სხვა საომარი დანაშაულებისთვის დამახასიათებელ ნიშნებს ,ამის გარდა იმ ელემენტებსაც , რომლებიც ტერორიზმის დაფინანსების აღკვეთის საერთაშორისო კონვენციიდან გამომდინარეობდა²⁵.

3.ტერორიზმი და ლტოლვილთა საერთაშორისო სამართალი

ადამიანის უფლებათა სამართლის ზოგადი ვალდებულებების პარალელურად, საერთაშორისო ლტოლვილთა სამართალი არის სამართალი, რომელიც უზრუნველყოფს ლტოლვილთა დაცვის კონკრეტულ სამართლებრივ ჩარჩოებს ლტოლვილობის ვადის განსაზღვრების გზით, მათ მიმართ სახელმწიფოს ვალდებულებების განსაზღვრას და მათთან მოქცევის სტანდარტების დამყარებას. საერთაშორისო ლტოლვილთა სამართლის ასპექტები დაკავშირებულია თავშესაფრის მაძიებელ პირებთან. ლტოლვილთა სტატუსის შესახებ 1951 წლის კონვენცია და მისი 1967 წლის ოქმი ლტოლვილთა სტატუსის შესახებ, წარმოადგენს საერთაშორისო ლტოლვილთა სამართლის ორ უნივერსალურ ინსტრუმენტს.

ტერორიზმი და მის წინააღმდეგ ბრძოლის ღონისძიებები, ორივე ეფუძნება გაზომვად და აბაზანსეს პრინციპს, სწორედ ეს განაპირობებს სახელმწიფოების და მასპინძელი საზოგადოების ინტერესების დაცვას მაშინ, როცა იმ პირების უფლებებს იცავენ რომლებიც სხვა უცხოელებისგან განსხვავებით, აღარ სარგებლობენ საკუთარი ქვეყნის მხარდაჭერით.

როგორც ზემოთ აღვნიშნეთ, 1373 (2001) წლის რეზოლუციაში უსაფრთხოების საბჭო წევს სახელმწიფოებს ავალდებულებს, მიიღონ გარკვეული ზომები ტერორისტული ქმედებების პრევენციისთვის, აღკვეთონ ტერორიზმის სხვადასხვა ფორმები, ამასთანავე ის ზომებიც, რომელიც ხელს შეუწყობდა ქვეყნებს შორის ურთიერთობის გაძლიერებას, მათ შორის კონტრტერორისტული ინსტრუმენტების ხელმოწერაზეა მითითება. რეზოლუცია ასევე ეხება იმიგრაციისა და ლტოლვილის სტატუსთან დაკავშირებულ საკითხებს. მაგალითად, სახელმწიფოებს მოეთხოვებათ ტერორისტული მოძრაობის პრევენცია ეფექტური სასაზღვრო კონტროლისა და იდენტიფიკაციის და მგზავრობის დამადასტურებელი დოკუმენტების მონესრიგების გზით. (პარაგრაფი 2 (გ)), სახელმწიფოებს ასევე მოუწოდებენ, რომ ის თავშესაფრის მაძიებლები, რომლებმაც დაგეგმეს, ხელი შეუწყვეს ან მონაწილეობა მიიღეს ტერორისტულ ქმედებებში დარწმუნდნენ, რომ არ აქვთ მიღებული ლტოლვილის სტატუსი. (პარაგრაფი (3)ფ), და

რომ ლტოლვილების სტატუსი არ არის ბოროტად გამოყენებული დამნაშავეების, ტერორისტული ორგანიზატორების ან ტერორისტულ მომმარაგებლების მიერ. (პარაგრაფი 3 (გ)).

აღსანიშნავია, რომ ლტოლვილის სტატუსის და თავშესაფრის მაძიებლების გათვალისწინებით, რეზოლუცია არ აწესებს ახალ ვალდებულებებს საერთაშორისო ლტოლვილთა სამართალში. 1951 წლის კონვენცია უკვე შეიცავს დებულებებს იმის დამადასტურებლად, რომ საერთაშორისო ლტოლვილთა დაცვის კანონი არ ვრცელდება იმ პირებზე, რომლებმაც ბიძგი მისცეს, მოამარაგეს ან ჩაიდინეს ტერორისტული დანაშაული.

გაერთიანებული ერების ორგანიზაციის ლტოლვილთა უმაღლესი კომისიის ოფისის პოზიცია ის არის, რომ ტერორისტულ ქმედებებში პასუხისმგებელმა პირებმა არ უნდა ისარგებლონ ლტოლვილთა მექანიზმებით, რათა უსაფრთხო თავშესაფარი იპოვონ, ან არ დაისაჯონ. ²⁶საერთაშორისო ლტოლვილთა სამართალის ჩარჩო შეიცავს იმ დებულებებს, რომლებიც მიზნად ისახავენ ძალადობისგან დაცვას და ამგვარად შესწევს უნარი მოახდინოს რეაგირება ტერორისტულ ქმედებებში პასუხისმგებელი პირების მიერ ლტოლვილთა მექანიზმების შესაძლო ბოროტად გამოყენებაზე.

პირველ რიგში, ლტოლვილის სტატუსი მიენიჭება მხოლოდ იმ პირს, ვინც აკმაყოფილებს ლტოლვილის დეფინიციის კრიტერიუმებს, 1951 წლის კონვენციის 1-ე მუხლის მიხედვით. ე.ი ისინი, „ვისაც აქვს რასისტული, რელიგიური, ეროვნული, კონკრეტული სოციალური ჯგუფის წევრების ან პოლიტიკური შეხედულების მიზეზით დევნის აშკარა შიში“. ხშირ შემთხვევაში, პირები, რომლებიც ტერორისტულ ქმედებებში პასუხისმგებელი პირები არიან არ ეშინათ დევნის, 1951 წლის კონვენციაში ასახული მიზეზის გამო, მაგრამ უფრო მათ მიერ ჩადენილი კრიმინალური ქმედებების გამო, რითაც ლეგიტიმური სისხლის სამართლებრივ დევნაში არიან.

მეორე მხრივ, 1951 წლის კონვენციის 1-ე მუხლის მიხედვით, პირები, რომლებიც აკმაყოფილებენ 1-ლი მუხლით გათვალისწინებულ ლტოლვილის კრიტერიუმებს

,საერთაშორისო ლტოლვილთა დაცვა არ შეეხებათ,თუკი არსებობს სერიოზული მიზეზები იმისა,რომ მათ დაუშვეს ომის დანაშაულებები,დანაშაულებები ადამიანების წინააღმდეგ ,სერიოზული არაპოლიტიკური დანაშაული ქვეყნის გარეთ თავშესაფარში ლტოლვილად ჩაბარების პერიოდში ან გაეროს მიზნებისა და პრინციპების საწინააღმდეგო ქმედებები ჩაიდინეს. განსაკუთრებით მნიშვნელოვანია 1-ლი თ მუხლის (ბ)ქვე მუხლი, რომელიც ეხება თავშესაფრის მაძიებლებს, რომელიც ლტოლვილად ჩაირიცხა ქვეყანაში და არაპოლიტიკური დანაშაული ჩაიდინა. ქმედებები, რომლებიც ტერორიზმის ნიშნებს ატარებენ სერიოზული არაპოლიტიკური ხასიათის დანაშაულებების რიგში შედიან . ²⁷გაეროს ლტოლვილთა უმაღლესმა კომისარიატმა გამოსცა სახელმძღვანელო მითითებები 1951 წლის კონვენციის მიხედვით გამონაკლისი დებულებების გამოყენების შესახებ, სადაც აღნიშნავდა მათ განსაკუთრებულ ხასიათს და მათი საყოველთაო გამოყენების აუცილებლობას.

თავშესაფრის მაძიებელთა ტერორისტულ ქმედებებში სავარაუდო ჩართულობაზე მითითებები, აუცილებელს გახდის 1951 წლის კონვენციის 1თ მუხლის გამოყენების მოსინჯვის შესაძლებლობას , საერთაშორისო ლტოლვილთა კანონმდებლობა მოითხოვს ინდივიდუალური საქმის შინაარსისა და გარემოებების შეფასებას სამართლიანი და ეფექტური პროცედურების ჩატარებით ,გადაწყვეტილების მიღებამდე. თავშესაფრის მაძიებელთა მიღებაზე ნებისმიერი უარყოფა, მათ შორის მათი საზღვრებში ან შესვლის პუნქტებში შემვებაზე უარის თქმის შედეგად ისინი შეიძლება დააბრუნონ წარმოშობის ქვეყანაში,რათა დევნის ობიექტი არ გახდეს,ეს კი ადამიანის უფლებათა და ლტოლვილთა კანონების მიხედვით იკრძალება. ადამიანის უფლებათა უნივერსალური დეკლარაციის მიხედვით, ყველა ადამიანს შეუძლია მოიძიოს თავშესაფარი.

მესამე, პირები,რომლებიც ლტოლვილებად და თავშესაფრის მაძიებლებად არიან აღიარებულები და ელოდებიან მათ განცხადებებზე რეაგირებას , ვალდებულებას იღებენ დაემორჩილონ მასპინძელი ქვეყნის კანონებს და წესებს, როგორც აღნიშნულია 1951

წლის კონვენციის მეორე მუხლში, თუ ისინი ამ ვალდებულებებს არ შეასრულებენ, კანონის თანახმად სამართლებრივ დევნაში მოექცევიან.

გარდა ამისა, 1951 წლის კონვენციის 33-ე მუხლის მე-2 ნაწილის თანახმად არსებობს არაიძულებითი დაბრუნების პრინციპი, უკან ჩაბარებისას დაცვის გაუქმებაზე უარის თქმა და წარმოშობის ქვეყანაში დაბრუნება შეიძლება მხოლოდ მაშინ, თუ არსებობს საფუძველი იმისა, რომ ლტოლვილის ჩასვლა იმ ქვეყანისთვის საშიშროებას არ წარმოადგენს ან თუ ის სერიოზული დანაშაულის ჩამდენი პირია და საფრთხეს უქმნის მასპინძელ ქვეყანას. საბოლოო ჯამში, 1951 წლის კონვენცია ნაციონალური უსაფრთხოების მიზეზების გამო ქვეყნიდან მესამე ქვეყანაში გაძევების შესაძლებლობაზე მიუთითებს ეროვნული უსაფრთხოების საფუძველიდან გამომდინარე 32-ე მუხლის თანახმად. ამ მუხლების განხორციელება შეიძლება მხოლოდ კომპეტენტური ორგანოების გადაწყვეტილების მიღების შედეგად კანონით დადგენილ სათანადო წესების გათვალისწინებით, მათ შორის მოსმენისა და გასაჩივრების უფლებებითაც. მნიშვნელოვანია ხაზგასმით აღინიშნოს, რომ 1951 წლის კონვენციის 32 ან 33 (2) მუხლებში შეტანილი შეზღუდვების გამოყენება ექვემდებარება სახელმწიფოს სხვა ადამიანის უფლებათა ვალდებულებებს, კერძოდ, წამების საწინააღმდეგო კონვენციის მე-3 მუხლისა და სამოქალაქო და პოლიტიკური უფლებების საერთაშორისო პაქტის მე-7 მუხლს, რომლის დაცვა აუცილებელია.

თუ პირს 1951 წლის კონვენციით უკვე მიენიჭა ლტოლვილის სტატუსი, ასეთი სტატუსი შესაძლოა გაუქმდეს, თუკი, პირველ რიგში არსებობს საფუძველი იმის მისაჩნევად, რომ პირი არ უნდა ყოფილიყო აღიარებული ლტოლვილად. ეს არის შემთხვევა, როდესაც არსებობს მითითებები, რომ თავდაპირველი გადაწყვეტილებების მიღებისას განმცხადებელმა ვერ დააკმაყოფილა 1951 წლის კონვენციაში შესული კრიტერიუმები ან კონვენციის გამონაკლისი პუნქტი არ ამოქმედდა ამ პირისთვის. ეს შეიძლება მოიცავდეს მტკიცებულებას, რომ ამ პირმა ტერორისტული ქმედება ჩაიდინა.²⁸ ლტოლვილის სტატუსის გაუქმება შეესაბამება 1951 წლის კონვენციის მიზნებსა და პრინციპებს, თუ იგი

შეიქმნა სათანადო პროცედურების დაცვით და პირი ლტოლვილის სტატუსის აღიარებამდე არ ატარებს უკვე ამ სტატუსს.

კონტრტერორიზმისა და სახელმწიფოთა მიერ მიღებულ ეროვნული უსაფრთხოების ზომებს, ზოგ შემთხვევაში ჰქონდა უარყოფითი გავლენა ლტოლვილთა დაცვის საკითხში. ეს მოიცავს უხეშად შეზღუდულ საკანონმდებლო და ადმინისტრაციულ ზომებს, თავშესაფრებზე ხელმისაწვდომი პროცედურების ნაკლებობას, თავშესაფრის მაძიებელთა და ლტოლვილთა აკრძალვას, რამაც უარყოფითი გავლენა იქონია საზოგადოებრივ აღქმაზე.

II. ადამიანის უფლებები და კონტრტერორიზმი

როგორც ნაჩვენებია პირველ თავში, ტერორიზმი პირდაპირ გავლენას ახდენს ადამიანის უფლებებზე. ამგვარად, სახელმწიფოებს აქვთ ვალდებულება, მიიღონ ეფექტური კონტრტერორისტული ზომები. თუმცა, ტერორიზმთან ბრძოლის მცდელობაში სახელმწიფოებისა და სხვების წინაშე გამონვევების სირთულე და სიდიდე მნიშვნელოვანია, ადამიანის უფლებათა საერთაშორისო სამართალი მოქნილია საკმარისად, რომ გაუმკლავდეს მას. ეს თავი ყურადღებას გაამახვილებს კონტრტერორიზმსა და ადამიანის უფლებათა შორის ურთიერთობაზე, განიხილავს უფრო დეტალურად სახელმწიფოთა ვალდებულებებს, რათა დაადასტუროს, რომ ყველა კონტრტერორისტული ღონისძიება შეესაბამება ადამიანის უფლებათა სტანდარტებს. (

ნაწილი ა) და თუ როგორ უმკლავდება ადამიანის უფლებები გამონაკლის შემთხვევებს (ნაწილი ბ).

ა. ტერორიზმთან ბრძოლაში ადამიანის უფლებათა ხელშეწყობა და დაცვა

ისევე, როგორც ტერორიზმი მოქმედებს უარყოფითად ადამიანის უფლებებზე და საზოგადოების ფუნქციონირებაზე, ასევე შეუძლიათ სახელმწიფოს მის წინააღმდეგ ზომების მიღება. როგორც ზემოთ აღინიშნა ტერორიზმი სერიოზულ გავლენას ახდენს ადამიანის ფუნდამენტურ უფლებათა მთელ რიგზე, ამიტომ სახელმწიფოების მხოლოდ უფლება კი არა, მოვალეობაცაა მის წინააღმდეგ ეფექტური ღონისძიებების გატარება. ტერორიზმთან ბრძოლის ეფექტური ღონისძიებების გატარება და ადამიანის უფლებათა დაცვა არის ერთმანეთის შემავსებელი, ურთიერთგამაძლიერებელი ამოცანები, რომლებსაც უნდა მისდიონ სახელმწიფოებმა, როგორც მათი მოვალეობის ნაწილს და დაიცვან პირები თავისი იურისდიქციის ფარგლებში.

როგორც მოცემულია პირველ ნაწილში, ე სექციაში, უშიშროების საბჭომ 2011 წლის სექტემბრის ტერორისტული თავდასხმების შემდეგ სწრაფად იმოქმედა, რათა ტერორიზმის საშიშროების თავიდან ასაცილებლად გაეძლიერებინა საერთაშორისო თანამშრომლობა და საერთო მიდგომები ისეთ ადგილებში, სადაც ხდებოდა ტერორიზმის დაფინანსება, მათ უნდა შეემცილებინათ ტერორისტების მიერ მასობრივი განადგურების იარაღების გამოყენების რისკი და სამართალდამცავი ორგანოების მიერ საზღვრისპირა ინფორმაციის გაზიარება გაეუმჯობესებინათ, აგრეთვე დაეფუძნებინათ მონიტორინგის ორგანო, კონტრტერორისტული კომიტეტი, რათა განეხორციელებინათ ზედამხედველობა. რეგიონული მიდგომები ასევე შემუშავდა აფრიკის კავშირის, ევროპის საბჭოს, ევროკავშირის, არაბეთის ქვეყნების ლიგის, ევროპის უსაფრთხოებისა და თანამშრომლობის ორგანიზაციის, ამერიკის სახელმწიფოთა ორგანიზაციის, ისლამური კონფერენციის ორგანიზაციის, სამხრეთ აზიური ასოციაციის და სხვა ორგანიზაციების მიერ.

1373 (2001) წლის უშიშროების საბჭოს რეზოლუციის მიღების შემდეგ, მსოფლიოში უსაფრთხოების დაცვის, კონტრტერორისტული კანონმდებლობისა და პოლიტიკის კუთხით მოხდა მნიშვნელოვანი ზრდა, მათმა დიდმა ნაწილმა მოახდინა გავლენა ადამიანის უფლებების დაცვაზე. ბევრმა ქვეყანამ ტერორიზმის წინააღმდეგ ბრძოლის ვალდებულებების შესრულებისას ნაჩქარევი საკანონმდებლო და პრაქტიკული ღონისძიებების გატარებით, უარყოფითი შედეგები გამოიწვია

სამოქალაქო თავისუფლებებისა და ადამიანის ფუნდამენტურ უფლებებზე. ადამიანის უფლებების მნიშვნელოვანი საკითხები და სახელმწიფოებისთვის ადამიანის უფლებათა სამართლით დაკისრებული ვალდებულებები ტერორიზმის დასამარცხებლად მიღებული ზომების შესახებ ხაზგასმული იქნება მე-3 თავში.

ადამიანის უფლებებისა და სახელმწიფო ვალდებულებების ცენტრალური როლი
ტერორიზმთან ბრძოლის დროს

საერთაშორისო თანამეგობრობა მზად არის მიიღოს ზომები, რომლებიც უზრუნველყოფს ადამიანის უფლებების პატივისცემას და კანონის უზენაესობას როგორც ადამიანის უფლებათა ფუნდამენტური საფუძვლისა ტერორიზმის წინააღმდეგ ბრძოლაში, გენერალური ასამბლეის მიერ გამოცემულ რეზოლუციაში 60/288 გაეროს გლობალური კონტრტერორისტული სტრატეგიის მიღების საშუალებით. წევრმა ქვეყნებმა გადანვიტეს მიეღოთ ზომები, რომელთა მიზანიც ტერორიზმის გავრცელების ხელშემწყობ გარემოებებზე მითითება იყო, მათ შორის კანონის არარსებობისა და ადამიანის უფლებების დარღვევებზე, მათ უნდა დაადასტურონ, რომ ნებისმიერი ზომა, რომელიც ტერორიზმის სანაღმდეგოდ მიიღება შეესაბამება საერთაშორისო სამართლის ვალდებულებებს, კონკრეტულად კი ადამიანის უფლებათა, ლტოლვილთა და საერთაშორისო ჰუმანიტარული კანონმდებლობით გათვალისწინებულ ვალდებულებებს.

2004 წელს, საფრთხეების, გამოწვევებისა და ცვლილებების შესახებ მაღალი დონის პანელი იტყობინებოდა, რომ საერთაშორისო ტერორისტულ ჯგუფებში განვრცოვანი გამომწვეული იყო სიღარიბით, ოკუპაციით, ადამიანის უფლებებისა და დემოკრატიის არარსებობით.²⁹

2005 წლის გენერალური ასამბლეის მიერ მსოფლიო სამიტზე მიღებულმა შედეგმა, აგრეთვე, ტერორიზმთან ბრძოლის დროს ადამიანის უფლებათა პატივისცემის საკითხზე გაამახვილა ყურადღება და დაასკვნა, რომ ტერორიზმთან ბრძოლის საერთაშორისო თანამშრომლობა უნდა მოხდეს საერთაშორისო სამართლის შესაბამისად. მათ შორის გაერთიანებული ერების ორგანიზაციის წესდებისა და შესაბამისი საერთაშორისო კონვენციები და ოქმებიცაა გათვალისწინებული. გენერალურმა ასამბლეამ და ადამიანის უფლებათა კომისიამ ხაზი გაუსვა, რომ სახელმწიფოებმა უნდა განახორციელონ ტერორიზმის წინააღმდეგ ბრძოლისთვის ნებისმიერი სახის ღონისძიება ადამიანის უფლებათა საერთაშორისო სამართლის, ლტოლვილთა და საერთაშორისო ჰუმანიტარული სამართლის ნორმებით გათვალისწინებულ ვალდებულებებთან შესაბამისად. უშიშროების საბჭომაც იგივე გააკეთა, ჯერ დაიწყო 1456(2003) რეზოლუციაში მითითებული დეკლარაციით, რომელშიც უშიშროების საბჭო, საგარეო საქმეთა მინისტრების დონეზე შეხვედრისას განაცხადა, რომ „სახელმწიფოებმა უნდა უზრუნველყონ ტერორიზმის წინააღმდეგ მიმართული ბრძოლის ნებისმიერი ღონისძიება საერთაშორისო სამართალთან შესაბამისად და უნდა მიიღონ ასეთი ზომები საერთაშორისო სამართლის მიხედვით, კონკრეტულად კი, როგორც ადამიანის უფლებათა, ლტოლვილთა და ჰუმანიტარულ სამართალშია მოცემული“. ეს პოზიცია დადასტურდა უშიშროების საბჭოს რეზოლუციაში 1624 (2005). მის 2006 წლის ანგარიშში „ტერორიზმის წინააღმდეგ გაერთიანება“: „გლობალური კონტრეტერორისტული სტრატეგიის შემუშავების რეკომენდაციები“ (ა/60/825), გაერთიანებული ერების ორგანიზაციის გენერალური მდივანი აღწერს ადამიანის უფლებებს, როგორც არსებითს კონტრეტერორისტული სტრატეგიის ყველა ასპექტისთვის და აგრეთვე აღნიშნავს, რომ

ეფექტური კონტრეტორისტული ზომები და ადამიანის უფლებების დაცვა არ წარმოადგენს კონფლიქტის გამონწვევის მიზანს, არამედ დამატებით და ორმხრივად გამამყარებელ ფაქტორს. საყოველთაო და რეგიონალურ ხელშეკრულებებზე დაფუძნებულმა ორგანოებმა ასევე ისიც აღნიშნეს, რომ ტერორიზმთან დაკავშირებული ღონისძიებების კანონიერება დამოკიდებულია ადამიანის უფლებათა საერთაშორისო სამართალთან მათ შესაბამისობაზე.³⁰

გაერთიანებული ერების ორგანიზაციის გლობალური კონტრეტორისტული სტრატეგია კიდევ ერთხელ ადასტურებს კავშირს ადამიანის უფლებებსა და უსაფრთხოებას შორის და ეროვნული და საერთაშორისო კონტრეტორიზმის მცდელობებში კანონის უზენაესობის და ადამიანის უფლებების მიმართ პატივისცემას გამოხატავს. სტრატეგიის მეშვეობით, წევრი სახელმწიფოები ვალდებული არიან უზრუნველყონ ადამიანის უფლებების პატივისცემა და კანონის უზენაესობის დაცვა, როგორც ტერორიზმთან ბრძოლის ფუნდამენტური საფუძველისა. ეფექტური იქნებოდა თუ მოხდებოდა ნაციონალური კონტრეტორისტული სტრატეგიის შემუშავება, რომლებიც შეძლებდნენ ტერორისტული ქმედებების შეკავებას და დაასახელებდნენ მის გამავრცელებელ გარემოებებს; კრიმინალური ქმედებების ჩამდენი პირების სისხლისსამართლებრივი დევნის და კანონიერი ექსტრადირების უფლება მხოლოდ პასუხისმგებელ პირებს აქვთ; მათ შეუძლიათ ხელი შეუწყონ სამოქალაქო საზოგადოებაში მოქალაქეების ჩართულობას და ყურადღება გაამახვილონ დაზარალებულთა უფლებების დარღვევებზე.³¹

ტერორიზმთან ბრძოლისას მხოლოდ ადამიანის უფლებების ხელშეწყობა და დაცვა არ კმარა, არამედ სახელმწიფო ვალდებულია, რომ ნებისმიერი კონტრეტორიზმის საწინააღმდეგო ღონისძიება, რომელსაც ისინი მიიღებენ შესაბამისობაში იყოს ადამიანის უფლებათა სამართლით გათვალისწინებული პირობებთან.

გენერალურმა ასამბლეამ 1972 წლის დეკემბრიდან მიიღო სერია რეზოლუციებისა, ტერორიზმის შესახებ, სადაც მითითებული იყო ის ღონისძიებები, რომლებიც

აღმოფხვრიდნენ ტერორიზმს და დაარეგულირებდნენ ადამიანის უფლებებსა და ტერორიზმს შორის ურთიერთობას. ხაზგასმით აღინიშნა, რომ ტერორიზმის წინააღმდეგ განხორციელებული ნებისმიერი ღონისძიება შესაბამისობაში უნდა მოდიოდეს საერთაშორისო, ადამიანის უფლებათა, ლტოლვილთა და ჰუმანიტარული სამართლის ნორმებთან.

გაერთიანებული ერების ორგანიზაციის წესდების თანახმად, უშიშროების საბჭოს მთავარ პასუხისმგებლობას საერთაშორისო მშვიდობისა და უსაფრთხოების შენარჩუნება წარმოადგენს, მათ შორის შედის ტერორიზმით გამოწვეული საშიშროება, როგორც მშვიდობიანობისა და უსაფრთხოებისთვის საშიში გარემოება. უშიშროების საბჭომ მიიღო არა ერთი კონტრტერორისტული ზომა, განსაკუთრებით აღსანიშნავია, სახელმწიფოების წინააღმდეგ დაწესებული სანქციების ფორმით მიღებული ზომები, თუკი ითვლება, რომ სახელმწიფოებს რაიმე სახის კავშირი აქვთ კონკრეტულ ტერორისტულ ქმედებასთან (განსაკუთრებით 1990 იანვარში) და მოგვიანებით თალიბანის დაჯგუფებასა და ალ ქაიდასთან, ისევე როგორც ამ სანქციების მაკონტროლებელი კომიტეტების დაფუძნების საქმეში განხორციელებული ღონისძიებები. 2001 წელს მათ მიიღეს რეზოლუცია 1373(2001), რომელიც ავალდებულებდა წევრ სახელმწიფოებს ტერორისტული საქმიანობების თავიდან აცილებასა და მისი სხვადასხვა ფორმების აღმოფხვრას, მათ უნდა გაეტარებინათ მთელი რიგი ღონისძიებები და მოუწოდებდა შესაბამისი ზომების მიღებისკენ, ქვეყნებს შორის კავშირის გასამაგრებლად, მათ შორის კონტრტერორისტული ხელშეკრულებების ხელმოწერებით. წევრი სახელმწიფოები ვალდებულები არიან რეგულარულად აცნობონ პროგრესის თაობაზე კონტრტერორისტულ კომიტეტს.

როგორც ზემოთ აღინიშნა, უშიშროების საბჭომ წევრ სახელმწიფოებს მოუწოდა, რომ მათ მიერ მიღებული ზომები საერთაშორისო სამართალთან, ლტოლვილთა და ჰუმანიტარული სამართლის ნორმების ზოგიერთი დებულების შესაბამისად უნდა გაეტარებინათ. ³²მის რამდენიმე რეზოლუციაში უშიშროების საბჭომ მოხსენებაში

დასაწყისში, მნიშვნელოვანია აღინიშნოს, რომ კონტრტერორიზმის ზომების ძირითადი ნაწილი აღებულია რიგითი კანონმდებლობისაგან. გამონაკლის შემთხვევებში, ზოგიერთი შემლუდვა ადამიანის უფლებების ზოგად ნაწილზე ნებადართულია.

ადამიანის უფლებების ხელშეწყობა და დაცვა, ეფექტური კონტრტეროსისტული ზომების მიღება, ამ ყოველივეს უზრუნველყოფა სერიოზული პრაქტიკული გამოწვევების წინაშე აყენებს სახელმწიფოებს. ერთ-ერთი ასეთი მაგალითი იმ სირთულისა, რომელსაც სახელმწიფოები წააწყდნენ, იყო სადაზვერვო წყაროების დაცვისას წამოჭრილი სირთულეები, რაც მოითხოვდა ტერორიზმის შესახებ მტკიცებულებების გამომჟღავნებას მოსმენებზე, ამავე დროს უნდა პატივი უნდა ეცათ მიმდინარე სასამართლო პროცესისთვის და სასამართლო სხდომისთვის.

ეს გამოწვევები არ არის დაუძლეველი. სახელმწიფოებს შეუძლიათ ეფექტურად შეასრულონ დაკისრებული ვალდებულებები საერთაშორისო სამართლით ადამიანის უფლებათა ჩარჩოში მოქცეული მოქნილობის გამოყენებით. ადამიანის უფლებები გარკვეული შემლუდვების საშუალებას იძლევა ადამიანის უფლებებში, და გამონაკლის შემთხვევებში ადამიანის უფლებების გარკვეული დებულებებიდან გადახვევების უფლებას. ეს ორი სახის შემლუდვა სპეციალიურად შემუშავებულია იმისთვის, რომ სახელმწიფოები საჭირო მოქნილი უფლებებით მოამარაგონ რათა, ამ გამონაკლის შემთხვევებს გაუმკლავდეს, ამავე დროს კი გათვალისწინებული რაოდენობის პირობები შესრულდეს - საერთაშორისო ადამიანის უფლებათა სამართლის ნორმების გათვალისწინებით.

1. შემლუდვები

როგორც მოცემულია საერთაშორისო ადამიანის უფლებათა კონვენციებში, სახელმწიფოებს შეუძლიათ კანონიერად შემლუდონ გარკვეული უფლებების გამოყენება, მათ შორის იმ უფლებებისა, როგორცაა გამოხატვის თავისუფლება, გაერთიანებისა და შეკრების თავისუფლების უფლება, გადაადგილების თავისუფლება და პირადი

ცხოვრების და ოჯახური ცხოვრების პატივისცემა. ასეთი შეზღუდვების დაწესებისას, სახელმწიფომ ,რომ არ დააკნინოს ადამიანის უფლებები უნდა გაითვალისწინოს გარკვეული გარემოებები. ³³თანასწორობისა და დისკრიმინაციის პრინციპების პატივისცემის გარდა, შეზღუდვები უნდა დადგინდეს კანონით, ერთი ან მეტი კონკრეტული ლეგიტიმური მიზნის მისაღწევად და „აუცილებლად დემოკრატიულ საზოგადოებაში“.

(ა) კანონით დანიშვნა

საერთაშორისო, რეგიონული და ადგილობრივი ადამიანის უფლებების დამცავი მექანიზმებისა და სახელმძღვანელო პრინციპების მიხედვით ნებისმიერი ღონისძიება ,რომელიც ზღუდავს უფლებებს უნდა განისაზღვროს კანონით დადგენილი წესით.³⁴ კანონით განსაზღვრული უნდა იყოს შემდეგი : ა) კანონი უნდა იყოს ხელმისაწვდომი ადამიანებისთვის, რათა ადამიანებს ჰქონდეთ ადეკვატური მითითება, თუ როგორ მოქმედებს მათი უფლებებზე კანონი და ბ) კანონი უნდა იყოს ჩამოყალიბებული საკმარისი სიზუსტით, რათა პირებს შეეძლოთ თვითონ დაარეგულირონ თავიანთი საქციელი.³⁵

უფრო მეტიც, ნებისმიერი სისხლის სამართლის აკრძალვა უნდა შეესაბამებოდეს არარეტროაქტიურობის პრინციპს. სამოქალაქო და პოლიტიკურ უფლებათა საერთაშორისო პაქტის მე -15 მუხლის მიხედვით, დანაშაულის განმსაზღვრელმა ნებისმიერმა დებულებამ არ უნდა აკრძალოს ის ქმედება, რომელიც ამ დებულების ძალაში შესვლამდე იყო ჩადენილი. ამის მსგავსად, ნებისმიერი ჯარიმა უნდა შეიზღუდოს იმ დროისთვის, როდესაც დანაშაული უკვე ჩადენილია და თუ კანონი შემდგომში ითვალისწინებდა მსუბუქი სასჯელის დაკისრებას , დამნაშავეს უნდა მისცემოდა მსუბუქი სასჯელი მისდა სასარგებლოდ.³⁶

(ბ) ლეგიტიმური მიზნის მიღწევის ძიებაში

ადამიანის უფლებებში ჩარევისთვის ნებადართული ლეგიტიმური მიზნები, განსხვავდება სხვა უფლებებისგან ადამიანის უფლებების სავარაუდო შეზღუდვების გათვალისწინებით, ისევე როგორც განხილვის პროცესში მყოფი ადამიანის უფლებების ხელშეკრულებებით. ესენია ეროვნული უსაფრთხოება, საზოგადოებრივი უსაფრთხოება, საზოგადოებრივი წესრიგი, ჯანმრთელობა, მორალი და სხვა ადამიანის უფლებები და თავისუფლებები.³⁷

ტერორიზმის წინააღმდეგ ბრძოლის მნიშვნელოვანი ამოცანა ხშირად გაგებულია, როგორც სახელმწიფოებისთვის სხვა ტერიტორიებზე ძალაუფლების გაფართოების საბაზი.³⁸ დანაშაულებები, რომლებიც არ ითვლება ტერორისტულ დანაშაულებად, მიუხედავად იმისა თუ რამდენად სერიოზულია ის, არ უნდა იყოს კონტრტერორისტული კანონმდებლობის საგანი, არ უნდა ატარებდეს ტერორიზმისთვის დამახასიათებელ თვისებებს და არ უნდა წარმოადგენდეს სხვა კონტრტერორისტული ნაბიჯის საბაზს, მიუხედავად იმისა ჩადენილია თუ არა იმ პირის მიერ, რომელიც უკვე ეჭვმიტანილია ტერორისტულ ქმედებაში. კიდევ ერთხელ რომ განვმეორდეთ, ეს მოთხოვნა აისახება ტერორიზმის წინააღმდეგ ბრძოლის დროს ადამიანის უფლებების ხელშეწყობისა და დაცვის შესახებ სხვადასხვა საერთაშორისო და რეგიონალურ დოკუმენტებში.³⁹

(გ) აუცილებლობა და პროპორციულობა

ის, რაც არის ხშირად მოხსენიებული როგორც “აუცილებელი დემოკრატიულ საზოგადოებაში”, არის დამატებითი დაცვა, რომელიც მოითხოვს სახე ლმწიფოებისგან იმის დემონსტრირებას, რომ, შეზღუდვები ხელს არ უშლის საზოგადოების დემოკრატიულ ფუნქციონირებას. პრაქტიკაში, ეს ნიშნავს, რომ ისინი უნდა აკმაყოფილებდნენ აუცილებლობის გამოცდას და პროპორციულობის მოთხოვნას. ამრიგად, ადამიანის უფლებებზე და თავისუფლებებზე ნებისმიერი სახის შეზღუდვა აუცილებელი უნდა იყოს

სერიოზული მიზნის მისაღწევად და მისი ზემოქმედება იმ უფლებებისა და თავისუფლებების მიმართ მკაცრად პროპორციულია ამ მიზნის ბუნებასთან.

- ზოგადად, ადამიანის უფლებებზე, უსაფრთხოებაზე და საერთაშორისო და საშინაო საზოგადოებების ფუნქციონირების სხვადასხვა ასპექტებზე ტერორიზმის ზემოქმედება, არ ბადებს ეჭვს, რომ ტერორიზმის წინააღმდეგ ბრძოლის მნიშვნელოვანი მიზანია, რომელიც უშვებს ზოგიერთი უფლების შეზღუდვას. თუმცა, უნდა იყოს გამართლებული ის ფაქტი, რომ ასეთი სახის შეზღუდვის დაწესებამ უნდა დააკმაყოფილოს სხვადასხვა მოთხოვნა. გარკვეული კონტრტერორისტული ზომების მიღების საჭიროება დგება მაშინ, როდესაც დავასკვნით, რომ უფლებას შესწევს კონტროლის უნარი და რომ შემზღუდველი ღონისძიება მხოლოდ კონკრეტული პროცედურული დაცვის საფუძველზე ხდება.

აუცილებლობის შემთხვევაში, უნდა არსებობდეს გონივრული კავშირი შემზღუდველ ღონისძიებასა და კონკრეტულ მიზანს შორის. გონივრული კავშირის არსებობა, ჩვეულებრივ, დაიშვება თუ ღონისძიება არის მიზანშეწონილი და ობიექტური, თუმცა ამასთან დაკავშირებით უფრო მეტი მტკიცებულება შეიძლება იყოს საჭირო, თუ ასეთი სახის კავშირი არ არის თვალსაჩინო.⁴¹

ამ თვალსაზრისით და გარკვეული ობიექტური ზომების მიღების აუცილებლობის განსაზღვრისთვის, კარგი იქნება თუ განვსაზღვრავთ: თუ რამდენად არის ღონისძიება დაკავშირებული სახელმწიფოს წინააღმდეგ ტერორიზმის მოხდენის ფაქტობრივ ან პოტენციურ საფრთხესთან; თუ როგორი წვლილი შეაქვს ამ ღონისძიებას საერთაშორისო და რეგიონალურ ჩარჩოებში კონტრტერორიზმისთვის, ისევე როგორც სუბსიდიურად; და ასევე თუ რა წვლილი შეაქვს სახელმწიფოების სხვა ეროვნულ ინტერესებში.⁴²

(დ) დასაშვები შეზღუდვების მაგალითი

ადამიანის უფლებების ვალიდური შეზღუდვების მოთხოვნები ილუსტრირებულია ტერორიზმის წახალისებისა და თავისუფლების გამოხატვის კონტექსტში, რომელიც კარგადაა განხილული მე-3 თავში. ტერორიზმისადმი წაქეზების აკრძალვა გულისხმობს ადამიანის უფლების შეზღუდვას აზრის ნება სურვილისამებრ გამოხატვისას. ნებისმიერი სახის შეზღუდვა ტერორიზმის წახალისების წინააღმდეგ უნდა ექვემდებარებოდეს ადამიანის უფლებებისა და თავისუფლებების ლეგიტიმურ ნორმებს ; ეს შეზღუდვა კანონიერად უნდა იყოს ჩანერგილი; უნდა იყოს ლეგიტიმური მიზნის მატარებელი; და უნდა იყოს ორივე როგორც სავალდებულო ასევე პროპორციული.

პირველი მოთხოვნაა ,რომ ნებისმიერი შეზღუდვა კანონიერი უნდა იყოს, ნიშნავს იმას ,რომ ტერორიზმის წახალისების საწინააღმდეგო შეზღუდვებმა კანონმდებლობით უნდა მიიღონ დებულების ფორმა .რაც შეეხება ლეგიტიმურ მიზანს, ტერორისმიზსადმი წაქეზების გამოხატვა შეესაბამება ეროვნული უშიშროების ან საზოგადოებრივი წესრიგის დაცვას,რომლებიც სამოქალაქო და პოლიტიკურ უფლებათა საერთაშორისო პაქტის მე-19 მუხლის მე-3 პუნქტში გამოხატვის თავისუფლების შეზღუდვის ლეგიტიმურ საფუძვლებს წარმოადგენენ. ტერორიზმისადმი წაქეზების აკრძალვა ასევე შეესაბამება მე-20 მუხლის მე-2 პუნქტს , რომელიც მოითხოვს სახელმწიფოებისგან ეროვნული, რასობრივი, თუ რელიგიური სიძულვილის ხელშეწყობის აკრძალვას, რაც დისკრიმინაციის ,მტრობის ან ძალადობის წახალისებას გულისხმობს.

აუცილებლობისა და პროპორციულობის საბოლოო მოთხოვნა კანონმდებლობაში ნაჩვენები და გამოყენებული აკრძალვის რელევანტურია. ტერორიზმისადმი წაქეზების ამკრძალველი კანონი ისე უნდა იყოს გამოხატული ,რომ არ დააკნინოს

ლეგალურობის პრინციპი და ცხადყოს,რომ იგი შეზღუდულია საკანონმდებლო მიზნების გამო.

სამოქალაქო და პოლიტიკური საერთაშორისო შეთანხმების მე-19 მუხლი ზღუდავს მხოლოდ გამოხატვის თავისუფლებას ,რომელიც მე-3 აბზაცში მოცემული მიზნების მისაღწევადაა საჭირო. ტერორიზმისადმი წახალისების აკრძალვა ,შესაბამისად, უნდა

შემოიფარგლებოდეს იმით, თუ რა არის რეალურად საჭირო ეროვნული უსაფრთხოების ან საზოგადოებრივი წესრიგის დაცვისთვის. დებულება და მისი გამოყენების მეთოდი ასევე უნდა იყოს პროპორციული, ე.ი თითოეულ ღონისძიებისთვის, უნდა განისაზღვროს უფლების ან თავისუფლების მნიშვნელობა, ღონისძიების გავლენა ადამიანის უფლებებსა და თავისუფლებაზე თუ რამდენად პროპორციულია იმ მიზანთან და რამდენად ეფექტურია ეს ღონისძიება ამ მიზნის მისაღწევად.⁴³ ნებისმიერი ღონისძიების ხარისხი დამოკიდებული იქნება ტერორიზმთან ბრძოლის მიზანზე, ისევე როგორც მის პოტენციურ ეფექტიანობაზე. ტერორიზმთან ბრძოლის მიზნით, უფლებებსა და თავისუფლებებზე შეზღუდვების დანესება არაეფექტური საშუალებებით სავარაუდოდ არ არის გამართლებული. ადამიანის უფლებებზე და თავისუფლებაზე ტერორიზმის საწინააღმდეგო ღონისძიებების გავლენის შეფასებისას გათვალისწინებული უნდა იყოს დეტალები, თუ რა ღონეზე და რა ხარისხით ხდება ადამიანის უფლებების და თავისუფლების შეზღუდვა.⁴⁴

2. გადახვევები

შეზღუდული გარემოებების პირობებში, როგორცაა სახელმწიფო საგანგებო მდგომარეობა, რომელიც საფრთხეს უქმნის ერის სიცოცხლეს, სახელმწიფოებს შეუძლიათ გადაუხვიონ კონკრეტული ადამიანის უფლებებიდან ღონისძიებების გატარების საფუძველზე სამოქალაქო და პოლიტიკური უფლებების შესახებ საერთაშორისო პაქტით, მისი მე-4 მუხლი ადგენს ფორმალურ და არსებით მოთხოვნებს, რომლებიც სახელმწიფომ უნდა შეასრულოს, რათა კანონიერად გადაუხვიოს შეთანხმების კონკრეტული ვალდებულებებისგან.⁴⁵ საგანგებო მდგომარეობა უნდა იქნას გაგებული, როგორც ნამდვილი გამოწვევის, დროებითი ღონისძიება, რომელიც შეიძლება გამოიყენონ მხოლოდ იმ შემთხვევაში, თუ არსებობს ნამდვილი საფრთხე ერის ცხოვრებაში. ასეთი უკიდურესი სიტუაციების დროს სახელმწიფომ უნდა შეიმუშავოს და

განახორციელოს ეფექტური და შიდა კანონმდებლობა და სხვა ზომები ადამიანის უფლებათა საერთაშორისო ვალდებულებების შესაბამისად.

გაერთიანებული ერების ორგანიზაციის მდივნის შუამავლის მეშვეობით სახელმწიფომ, რომელმაც გადაუხვია კანონს დაუყოვნებლივ უნდა აცნობოს სხვა მონაწილე სახელმწიფოებს პაქტის იმ დებულებების შესახებ, საიდანაც მან გადაუხვია და რის საფუძველზე მოხდა ესე. უფრო მეტიც, მონაწილე სახელმწიფო უნდა გაუმკლავდეს იმ სიტუაციას, რომელიც საფრთხეს წარმოადგენს ერისთვის და შეუძლია გაატაროს მხოლოდ ისეთი ღონისძიებები, როგორსაც სიტუაცია მოითხოვს. ეს მოთხოვნა დაკავშირებულია ჩარევის ხარისხთან, ასევე ტერიტორიული და დროებითი სახის ფარგლებზე, სადაც ეს ზომები უნდა იქნას მიღებული. ეს გულისხმობს, რომ საგანგებო მდგომარეობის არსებობა და გადახვევებზე ზომების მიღება უნდა განიხილებოდეს დამოუკიდებელი ორგანოების მიერ, განსაკუთრებით კი საკანონმდებლო და სასამართლო ორგანოების მიერ. მიღებული ზომები ასევე უნდა შეესაბამებოდეს საერთაშორისო სამართალში მოცემულ ვალდებულებებს, განსაკუთრებით კი საერთაშორისო ჰუმანიტარულ სამართალში და საერთაშორისო სამართლის პრეტორულ ნორმებს.

(ა) არა-დეროგატიული ადამიანის უფლებები

ადამიანის უფლებებიდან გადახვევა საერთაშორისო ხელშეკრულებებში ჩამოყალიბებული ადამიანის უფლებათა სამართლით აკრძალულია, თუნდაც საგანგებო მდგომარეობის დროს. სამოქალაქო და პოლიტიკურ უფლებათა საერთაშორისო პაქტის მე-4 მუხლის მე-2 პუნქტი არადეროგატიულად განსაზღვრავს სიცოცხლის უფლებას, წამების, სასტიკი, არაადამიანური ან ღირსების შემლახავი მოპყრობისაგან ან სასჯელისგან თავისუფლებას, მონობისა და ყმობის წინააღმდეგ აკრძალვას, კონტრაქტის ჩაშლის შედეგად პატიმრობისაგან გათავისუფლებას, რეტროსპექტიული სასჯელისაგან გათავისუფლებას, კანონის წინაშე პიროვნების აღიარებას, აზრის სინდისისა და

რელიგიის თავისუფლებას. ადამიანის უფლებათა კომიტეტმა, თავის ზოგად კომენტარში N29 ხაზგასმით აღნიშნა, რომ პროცედურულ გარანტიებთან დაკავშირებული პაქტის დებულებები არასდროს ექვემდებარება ღონისძიებებს, რომლებიც შეეცდებოდნენ ამ არადეროგატიული უფლებების დაცვის თავიდან აცილებას. ადამიანის უფლებათა რეგიონულმა კანონმდებლობამ ხაზგასმით აღნიშნა პროცედურული გარანტიების მნიშვნელობა. მაგალითად, ადამიანის უფლებათა საერთო-ამერიკულმა სასამართლომ განაცხადა, რომ „ჰაბეას კორპუს აქტის და ამჰარო“ , იმ სასამართლო გამონაკლისებს შორისაა, რომლებიც არსებითია სხვადასხვა უფლებების დაცვისთვის და რომელთა გადახვევა აკრძალულია..... და ის რაც ემსახურება დემოკრატიულ საზოგადოებაში კანონიერების შენარჩუნებას.... წვერი სახელმწიფოების კონსტიტუციების და სამართლებრივი სისტემები, რომლებიც უფლებამოსილებას იღებენ ჰაბეას კორპუსისა და ამჰაროს სამართლებრივი დახმარებისას არ შეიძლება პაქტის მიერ სახელმწიფოებისთვის დაკისრებულ მოვალეობად ითვლებოდეს.⁴⁶

პაქტის მე-4 მუხლის 1 -ლი პუნქტი არადეროგატიული უფლებების ამ ჩამონათვალში მიუთითებს, რომ ნებისმიერი დაუმორჩილებელი ღონისძიება არ უნდა იყოს შეუსაბამო საერთაშორისო კანონმდებლობით გათვალისწინებული ვალდებულებებისა, რომლებიც როგორც ადამიანის უფლებათა კომიტეტმა თავის N 29 კომენტარში აღნიშნა, მოიცავს ადამიანის უფლებათა საერთაშორისო სამართლის, საერთაშორისო ჰუმანიტარული სამართლისა და სისხლის სამართლის კანონმდებლობით გათვალისწინებულ ვალდებულებებს. კომიტეტმა ასევე დაასახელა უფლებები და თავისუფლებები ჩვეულებითი სამართლის მიხედვით (რომელიც ყველა სახელმწიფოსათვის გამოიყენება) , რომელიც არ შეიძლება იყოს გადახვეული უფლებებიდან იმ შემთხვევაშიც კი , თუ არ არის ჩამოთვლილი მე-4 მუხლის მე-2 პუნქტში. ადამიანის უფლებათა კომიტეტმა ასევე ჩვეულებითი სამართლის უფლებებიც დაასახელა : ყველა ადამიანის უფლებათა მოეპყრონ პატივისცემით, მიუხედავად იმისა თუ მას თავისუფლება აქვს აღკვეთილი; უნდა აიკრძალოს მძევლად აყვანის, გატაცების, დაკავების უფლებები; დაცული უნდა იყოს

უმცირესობის უფლებები; მოსახლეობის ძალადობრივი გადაცემა ან დეპორტაცია საერთაშორისო კანონმდებლობის ნებართვის გარეშე უნდა აკრძალოს; ომის პროპაგანდის წინააღმდეგ ბრძოლის აკრძალვა, ეროვნული, რასობრივი ან რელიგიური სიძულვილის ხელშეწყობა უნდა იკრძალებოდეს, რომლებიც წარმოადგენენ დისკრიმინაციას, მტრობის ან ძალადობის პროპაგანდას.

საერთაშორისო სამართლის ვალდებულებებთან შესაბამისობა ასევე ხელს უშლის არაგონივრული ქმედებების განხორციელებას, რომელიც წარმოადგენს საფუძველს ინდივიდუალურ დანაშაულებრივ პასუხისმგებლობაზე კაცობრიობის წინააღმდეგ ჩადენილ დანაშაულზე. როგორც სამართლიანი სასამართლოს უფლება მკაფიოდ არის გარანტირებული საერთაშორისო ჰუმანიტარული კანონმდებლობით შეიარაღებული კონფლიქტის დროს, ადამიანის უფლებათა კომიტეტმა გამოთქვა მოსაზრება, რომ სამართლიანი სასამართლოს მოთხოვნები ასევე უნდა იყოს დაცული საგანგებო მდგომარეობის დროსაც. შესაბამისად, კანონიერების და კანონის უზენაესობის პრინციპების პატივისცემა, ამ უფლებების დაცვა, რომლებიც აღიარებულია, როგორც არადეროგატული, მოითხოვს რომ, ყველა პროცედურული გარანტია, მათ შორის საკანონმდებლო გარანტია, ყველა სიტუაციაში იყოს ხელმისაწვდომი. კომიტეტმა ხაზგასმით აღნიშნა, რომ მხოლოდ კანონის უზენაესს შეუძლია დაადანაშაულოს პირი დანაშაულისთვის და უდანაშაულობის პრეზუმფციაც იყოს გათვალისწინებული. იმისთვის, რომ დაცული იყოს დეროგატული უფლებები, სასამართლოში გასაჩივრების უფლება (საშუალება მისცეს სასამართლოს გადადების გარეშე მიიღოს გადაწყვეტილება დაკავების კანონიერებაზე) არ უნდა იყოს დაკნინებული მონაწილე სახელმწიფოს გადაწყვეტილებით, რომელიც პაქტის უფლებებიდან გადახვევას ნიშნავს.

(ბ) რა არის „საგანგებო მდგომარეობა, რომელიც საფრთხეს უქმნის ერის სიცოცხლეს?“

პაქტის მე-4 მუხლის 1-ლი პუნქტით უფლებებიდან გადახვევის შესაძლებლობა მხოლოდ „საგანგებო მდგომარეობის დროსაა დასაშვები, რაც საფრთხეს უქმნის ერის სიცოცხლეს. ადამიანის უფლებათა კომიტეტმა ზოგადი კომენტარით N 29 გამოავლინა ისეთი სახის საგანგებო მდგომარეობა, რომელიც არის განსაკუთრებული ხასიათის. არა ყოველი არეულობა ან კატასტროფა კვალიფიცირდება როგორც ასეთი . კომიტეტმა გამოაქვეყნა ,რომ შეიარაღებული კონფლიქტის დროსაც კი პაქტიდან გამომდინარე უფლებებიდან გადახვევა მხოლოდ იმ შემთხვევაშია შესაძლებელი ,თუ მოვლენა დიდ საშიშროებას ქმნის ერის სიცოცხლისთვის. ტერორისტული ქმედებები ან საფრთხე მიუხედავად იმისა ქმნის თუ არა საგანგებო ხასიათის მდგომარეობას ,ყველა შემთხვევაში უნდა შეფასდეს დეტალურად.⁴⁷

(გ) გადახვევების ნებადართული რაოდენობა

პაქტის მე-4 მუხლის 1-ლი პუნქტით გათვალისწინებული ნებისმიერი გადახვევა შეიძლება მხოლოდ სიტუაციის საგანგებო მდგომარეობის გათვალისწინებით. ამ მოთხოვნის გასაღები არის ნებისმიერი გადახვევის დროებითი ხასიათი. ადამიანის უფლებათა კომიტეტმა განაცხადა,რომ ნორმალური სტატუსის აღდგენა, სადაც პაქტის სრული პატივისცემა კვლავ დაცულია, მხარეთა უპირატეს მიზანს წარმოადგენს. ნებისმიერი გადახვევა პაქტიდან ,უნდა იყოს სავალდებულოობიდან გამომდინარე და პროპორციული.

მე-4 მუხლის 1-ლი პუნქტი აკონკრეტებს, რომ საგანგებო სიტუაციების დროს ნებისმიერი სახის გადახვევამ ადამიანის უფლებებიდან არ შეიძლება ჩართოს დისკრიმინაცია მხოლოდ რასის, კანის ფერის , სქესის, ენის, რელიგიის ან სოციალური წარმოშობის საფუძველზე. ის აგრეთვე გულისხმობს ,რომ ნებისმიერი გადამწყვეტი ღონისძიება არ უნდა იყოს სახელმწიფოს საერთაშორისო სამართლით გათვალისწინებული ვალდებულებების შეუსაბამო , რაც მოიცავს საერთაშორისო ადამიანის უფლებების, ჰუმანიტარული სამართლისა და საერთაშორისო სისხლის სამართლის კანონმდებლობით გათვალისწინებულ ვალდებულებებს. მე-5 მუხლის 1-ლი პუნქტი

ასევე აქტუალურია. იგი განმარტავს, რომ პაქტის მიხედვით არცერთი უფლება არ შეიძლება განიმარტოს, როგორც უფლება, რომელიც გამიზნულია ადამიანის უფლებებისა და თავისუფლების საწინააღმდეგოდ (მათ შორის მე-4 მუხლში მოცემული გადახვევა)

საბოლოოდ, ზემოთ მოყვანილ შეზღუდვებთან ერთად, ნებისმიერი გადახვევა უნდა იყოს შესაბამისობაში საჯალდებულობისა და პროპორციულობის პრინციპებთან.

III. კონკრეტული ადამიანის უფლებათა გამოწვევები ტერორიზმის და კონტრტერორიზმის კონტექსტში

როგორც უკვე წინა თავებში განიხილეს, ტერორიზმი და კონტრტერორიზმი ადამიანის უფლებებზე ახდენენ გავლენას. მიუხედავად იმისა, რომ ტერორიზმთან და კონტრტერორიზმთან ბრძოლის ყველა კონტექსტში ადამიანის უფლებათა მთელი სიღრმისეული ანალიზის ჩატარება შეუძლებელია, ეს თავი არჩევს მიმდინარე და განვითარებადი ადამიანის უფლებების გამოწვევებს.

ა. სიცოცხლის უფლება

ორივე, საერთაშორისო და რეგიონული ადამიანის უფლებათა კანონი აღიარებს სახელმწიფოთა უფლებას და ვალდებულებას, დაიცვან თავიანთი იურისდიქციის ქვეშ მყოფი პირები. თუმცა, პრაქტიკაში ზოგიერთი ღონისძიება, რომელიც სახელმწიფოებმა განახორციელეს ტერორისტული ქმედებებისგან პირების დასაცავად, მძიმე გამოწვევის წინაშე დააყენეს ადამიანის სიცოცხლის უფლება. მათ შორისაა „გამიზნული“ ან „მიზანმიმართული მკვლევლობები“, კონკრეტული პირების მოქმედებების აღსაკეთად, როგორც მათი დაპატიმრებისა და მათი გასამართლების ალტერნატივა. ადამიანის უფლებათა კომიტეტმა განაცხადა, რომ მიზანმიმართული მკვლევლობები არ უნდა იყოს გამოყენებული როგორც შემაკავებელი ან დამსჯელობითი და მაქსიმალურად გათვალისწინებული უნდა იყოს პროპორციულობის პრინციპი. სახელმწიფო პოლიტიკამ ნათლად უნდა გაავრცელოს მითითებები და საჩივრები სამხედრო მეთაურებისთვის და ძალის არათანმიმდევრულ გამოყენებასთან დაკავშირებით და დაუყოვნებლივ უნდა იქნეს გამოძიებული დამოუკიდებელი ორგანოს მიერ. სასიკვდილო ძალის გამოყენების დაწყებამდე, ყველა ღონისძიება პირის დასაპატიმრებლად ტერორისტული ქმედებების ჩადენის პროცესში ამონურული უნდა იყოს.⁴⁸

სხვა შემთხვევებში, სახელმწიფოებმა მიიღეს სამართალდამცავი პოლიტიკა „სასიკვდილო გასროლა“ ტერორიზმის საპასუხოდ. ⁴⁹კონტრტერორისტულ კონტექსტში, ადამიანის უფლებათა უმაღლესმა კომისარმა ხაზგასმით აღნიშნა, სამართალდამცავი ორგანოების მთელი რიგი მნიშვნელობა და რომ მთლიანი სამართალდამცავი ორგანოები, პოლიციის ოფიცრებიდან პროკურატორებისა და საპატიმრო დაწესებულებების ოფიცრებით დამთავრებული კანონის ფარგლებში მოქმედებენ. მან გააფრთხილა, რომ ტერორიზმის წინააღმდეგ ბრძოლაში უკიდურესი სიფრთხილე უნდა იყოს გამოყენებული ავტორიტეტული პირების მიერ ყველა ფორმის ძალადობის

ბოროტად გამოყენების წინააღმდეგ და რომ ,მათ უნდა შეეცადონ კანონის მიმართ პატივისცემა გამოავლინონ.⁵⁰

როგორც სპეციალურმა მომხსენებელმა აღნიშნა ,შემაჯამებელი ან თვითნებური სიკვდილით დასჯის შესახებ ,“სასიკვდილო გასროლის „რიტორიკა და მისი ეკვივალენტები ადამიანის უფლებათა სამართალში სიღრმისეულ და მტკიცე საფრთხეს წარმოადგენენ.

“მიზანმიმართული მკვლელობის „ მსგავსად „ სასიკვდილო გასროლა“ გამოიყენება როგორც ახალი მიდგომა რომელიც დასძინს რომ ,უშედეგოა კანონის ფარგლებში მოქმედება ტერორიზმის წინაშე. თუმცა, ადამიანის უფლებათა სამართალი უკვე იძლევა ლეტალური ძალის გამოყენების უფლებას, როდესაც ამის გაკეთება მკაცრად აუცილებელია ადამიანის სიცოცხლის გადასარჩენად. “ სასიკვდილო გასროლის“ რიტორიკა გამოიყენება მხოლოდ წმინდა სამართლებრივი სტარნდარტების ბუნდოვნად განსაზღვრული მკვლელობის ლიცენზიისგან გასათავისუფლებლად ,რაც სამართალდამცავ ოფიცრებს შორის დაბნეულობას იწვევს,უდანაშაულო პირებს საფრთხეში აგდებს და შეცდომების რაციონალიზებას იწვევს , მაშინ როდესაც ისინი თავს არიდებენ იმ რთულ გამოწვევებს, რასაც შესაბამისი საფრთხე იწვევს. სპეციალურმა მომხსენებელმა აღნიშნა,რომ სახელმწიფოები,რომლებიც მიმართავენ „სასიკვდილო მკვლელობის“ პოლიტიკას ,რომ გაუმკლავდნენ ,მაგალითად თვითმკვლელობის ბომბდამშენებს „ უნდა შეიმუშაონ სამართლებრივი ჩარჩოები სათანადო ინფორმაციისა და ანალიზის სახელმწიფო პასუხისმგებლობის საოპერაციო დაგეგმვისა და მომავალი ინციდენტების ანგარიშვალდებულების ფაზებზე.“ მათ უნდა დაუმტკიცონ, რომ „მხოლოდ ასეთი მყარი ინფორმაცია, შესაბამის პროცედურულ გარანტიებთან ერთად ლეტალური ძალის გამოყენებამდე მიგვიყვანს.“⁵¹

ადამიანის უფლებათა საერთაშორისო და რეგიონული კანონმდებლობის მიხედვით , სიცოცხლის თვითნებური ჩამორთმევისგან დაცვა ,თუნდაც საგანგებო მდგომარეობაშიც კი, საფრთხეს უქმნის ერის სიცოცხლეს. ადამიანის უფლებათა კომიტეტმა განაცხადა,რომ

„სიცოცხლის თვითნებური ჩამორთმევისგან დაცვა „ უდიდესი მნიშვნელობისაა.⁵² კომიტეტი მიიჩნევს, რომ მონაწილე სახელმწიფოებმა უნდა მიიღონ ზომები, რათა თავიდან აიცილონ თვითნებური მკვლელობა საკუთარი უსაფრთხოების ძალების მიერ. სახელმწიფო ხელისუფლების მიერ სიცოცხლის ჩამორთმევა მძიმე საკითხია. აქედან გამომდინარე, კანონმა მკაცრად უნდა გააკონტროლოს და შეზღუდოს ის გარემოებები, რომელიც ადამიანის სიკვდილს იწვევს, და რომლის გამოც ადამიანს შესაძლოა ჩამოერთვას სიცოცხლე ასეთი ხელმძღვანელობის მხრიდან.“⁵³ იმისთვის რომ საერთაშორისო სამართალი შეესაბამებოდეს საერთაშორისო ადამიანის უფლებების სამართალს, ნებისმიერი სახელმწიფო პოლიტიკა რომელიც ნებას რთავს ლეტალური ძალების გამოყენებას უნდა დაიყოს პატარა ქეისებად, რომელშიც სიცოცხლის უფლების ჩამორთმევა არ შეიძლება ჩაითვალოს თვითნებურად.

იმისთვის, რომ ლეტალური ძალის გამოყენება კანონიერად ჩაითვალოს, ყოველთვის აუცილებლობის პრინციპს უნდა შეესაბამებოდეს და ისეთ სიტუაციებში უნდა იყოს გამოყენებული, როდესაც აუცილებელია თავდაცვისათვის ან სხვისი სიცოცხლის დასაცავად. იგი ყოველთვის უნდა შეესაბამებოდეს პროპორციულობის პრინციპს და დაკავების არალეტალურობის ტაქტიკას ან პრევენციას, რომელიც ყოველთვის უნდა იყოს მცდელობაში, თუ დასაშვები იქნება. უმეტეს შემთხვევაში, სამართალდამცავებმა ეჭვმიტანილ პირებს უნდა მისცენ საშუალება თავისით ჩაბარდნენ მართლმსაჯულებას.⁵⁴ სახელმწიფოს სამართლებრივი ბაზა მკაცრად უნდა აკონტროლებდეს და ამცირებდეს გარემოებებს, რომელშიც სამართალდამცავებმა შესაძლოა ლეტალურ ძალას მიმართონ.⁵⁵

საერთაშორისო ჰუმანიტარული კანონმდებლობა შეიცავს მსგავს დებულებებს მოქალაქეების მიზანმიმართულ მკვლელობაზე შეიარაღებული კონფლიქტის კონტექსტში (იხილეთ, თავი I).

ბ. გამოწვევები წამების წინააღმდეგ აბსოლუტურ აკრძალვაზე

წამებისა და სხვა სასტიკი, არაადამიანური, ღირსების შემლახველი მოპყრობის ან სასჯელის აკრძალვა აბსოლუტურია საერთაშორისო სამართლის მიხედვით. ეს არის იმპერატიული ნორმა ანუ *jus cogens*⁵⁶ ნორმა, რომელიც არის არადეროგატული საგანგებო მდგომარეობის დროსაც და საფრთხეს უქმნის ერის სოცოცხლეს საერთაშორისო და რეგიონული ადამიანის უფლებების ხელშეკრულებების მიხედვით.⁵⁷

წამებისა და სხვა სასტიკი, არაადამიანური ან დამამცირებელი მოპყრობის აკრძალვა ვერ იცვლებს ტერორიზმის საფრთხეს ან ინდივიდის მიერ გამოწვეულ სახელმწიფოს საწინააღმდეგო საფრთხეს ვერ აცვლებს თავიდან.⁵⁸ შტატები ხშირად იღებენ პოლიტიკას და მეთოდებს ტერორიზმის დასაძლევად, რაც ფაქტობრივად ამ აბსოლუტურ აკრძალვას გვერდს უვლის და ძირს უთხრის.⁵⁹

მაგალითად, ტერორისტი ეჭვმიტანილისაგან ინფორმაციის მოპოვებისთვის წამებისა და სხვა სასტიკი, არაადამიანური და დამამცირებელი მოპყრობა სრულებით აკრძალულია, როგორც წამების შედეგად მიღებული მტკიცებულების სამართლებრივი პროცედურების გამოყენებისას, როგორც სახლში, ისე საზღვარგარეთ, და „საიდუმლო მტკიცებულებით“, რომელიც წამოიჭრება სისხლის სამართლებრივი დევნისა და სხვა ორგანოების მიერ სასამართლო სამართალწარმოებაში, წამების საწინააღმდეგო მტკიცებულების მიუღებლობის პრინციპის დარღვევით, იგი შესულია წამების საწინააღმდეგო კონვენციის მე-15 მუხლში.⁶⁰

სახელმწიფოთა პოლიტიკა, რომელიც გამორიცხავს ადამიანის უფლებათა კანონის გამოყენებას თავიანთი ტერიტორიის გარეთ მცხოვრებ პირებზე, შეიძლება ეფექტურად აღმოფხვრას წამების, სასტიკი და არაადამიანური, დამამცირებელი მოპყრობის ან სასჯელის აბსოლუტური აკრძალვა. ადამიანის უფლებათა კომიტეტის მიხედვით, სამოქალაქო და პოლიტიკურ უფლებათა საერთაშორისო პაქტით გათვალისწინებული უფლებები ვრცელდება ყველა იმ პირზე, რომლებიც შეიძლება იმყოფებოდნენ მონაწილე სახელმწიფოს ტერიტორიაზე და მისი იურისდიქციის ქვეშ მყოფ ყველა პირზე (იხ. ზემოთ).

ეს ნიშნავს, რომ მონაწილე სახელმწიფომ პატივი უნდა სცეს და პაქტით გათვალისწინებული უფლებების შეასრულოს, მათ შორის წამების აბსოლუტური აკრძალვა - მისი კონტროლისა და ძალის ქვეშ მყოფი პირებისთვის, მიუხედავად იმისა, ისინი იმყოფებიან თუ არა ამ ტერიტორიაზე. ანალოგიურად, იუსტიციის საერთაშორისო სასამართლომ განაცხადა, რომ როდესაც სახელმწიფოს იურისდიქცია ძირითადად ტერიტორიულია, პაქტით გათვალისწინებული უფლებები ვრცელდება „სახელმწიფოს მიერ განხორციელებულ ქმედებებზე თავისი ტერიტორიის ფარგლებს გარეთ ოღონდ მისი იურისდიქციის შესაბამისად“.⁶¹

პატიმრობის პირობების გათვალისწინებით, ქმედებები, როგორცაა საიდუმლო და დაუსაბუთებელი დაკავება, ⁶² ისევე როგორც ხანგრძლივი დაპატიმრება და მსგავსი ღონისძიებები, რომელიც მიზნად ისახავს სტრესის გამომწვევას, მიეკუთვნება წამებას, სასტიკ, არაადამიანური ან დამამცირებელი მოპყრობის სახეობას.⁶³

სახელმწიფოებმა უნდა უზრუნველყონ წამების პრევენციის სამართლებრივი და პრაქტიკული გარანტიების სრული დაცვა, მათ შორის პირადი თავისუფლებისა და უსაფრთხოების უფლებათა გარანტიების და სათანადო პროცესების დაცვა. მაგალითად, სისხლის სამართლის პასუხისმგებლობაში მიცემული ან დაკავებული პირისათვის მოსამართლის წინაშე დაუყოვნებლივ წარდგენა და გონივრულ ვადაში მისი საქმის განხილვა ან გათავისუფლება. ისინი ასევე მოიცავს უფლებებს, რომლის მიხედვითაც მალევე მტკიცდება პირის სამართლიანი დაკავების პროცესი სასამართლოში. ადამიანის უფლებათა კომიტეტმა, თავის ზოგად კომენტარში N29 დაადასტურა, რომ ეს უფლება უნდა იყოს დაცული ნებისმიერ დროს, მათ შორის საგანგებო მდგომარეობის დროს, ხაზს უსვამს პროცედურული გარანტიების გადამწყვეტ როლზე წამების აბსოლუტური აკრძალვის ან არაადამიანური, სასტიკი, ან დამამცირებელი მოპყრობის ნებისმიერ სხვა ფორმის განხილვისას. გარდა ამისა, დაკავებულებს უნდა მიეცეთ სამედიცინო მომსახურება ექიმებისა და იურიდიული კონსულტანტებისგან. საბოლოო

ჯამში,სახელმწიფოებმა უნდა დაუშვან დაკავების ცენტრების რეგულარული და დამოუკიდებელი მონიტორინგი (იხილეთ აგრეთვე (დ) ნაწილი ქვემოთ).

2006 წლის 22 ივნისს წამების საწინააღმდეგო მეორეხარისხოვანი პროტოკოლი კონვენციაში შესვლის დღიდან მნიშვნელოვან მოვლენას წარმოადგენს დაკავებულთა წამებისა და სხვა სასტიკი ,არაადამიანური ან დამამცირებელი მოპყრობისაგან პრაქტიკული დაცვის უზრუნველსაყოფად. იგი ადგენს საერთაშორისო ქვეკომიტეტს წამებაზე თავისი მანდატით,რათა დააფუძნოს ეროვნული პრევენციული მექანიზმები , რომლითაც ასევე დაკავებისა და პატიმრობის ადგილებიც უნდა უზრუნველყონ. ადამიანის უფლებათა უმაღლესმა კომისარმა მოუწოდა ყველა სახელმწიფოს ,რომ ხელი მოეწერათ ამ დოკუმენტისთვის ,რადგანაც ის წარმოადგენს მნიშვნელოვან პრაქტიკულ ღონისძიებას და თავისი საქმის დემონსტრირებას ,როგორც წამებისა და ცუდად მოპყრობის პრევენციისა და ადამიანის უფლებების დაცვის გარანტს თავისი იურისდიქციის ქვეშ მყოფ პირთათვის.

გ. ტერორისტულ საქმიანობაში ეჭვმიტანილ პირთა გადაყვანა

სახელმწიფოებს აქვთ ვალდებულება, განახორციელონ დაკავებულთა გადაყვანა გამჭვირვალებობის გზით და ადამიანის უფლებებსა და კანონის უზენაესობის შესაბამისად. მათ შორისაა ადამიანის ღირსების პატივისცემის უფლება, ყველას უფლება, კანონის წინაშე იქნას აღიარებული და ასევე უფლება სათანადო პროცესისა. ადამიანის უფლებათა საერთაშორისო სამართლებრივი ჩარჩო მოითხოვს,რომ ნებისმიერი სახის თავისუფლების აღკვეთა უნდა ეფუძნებოდეს კანონით დადგენილ საფუძვლებსა და პროცედურებს,რომლის მიხედვით დაკავებულებს უნდა შეატყობინონ მათი დაკავების მიზეზები , დაუყოვნებლივ შეატყობინონ მათ ბრალდების საფუძველი და იურიდიული მომსახურების განწვევის ხელმისაწვდომობის შესახებ ინფორმაცია . გარდა ამისა , სწრაფი და ეფექტური ზედამხედველობა უნდა გაეწიოთ სასამართლო ოფიცრის მიერ და მისი

დაკავება უნდა იყოს კანონიერების საფუძველზე, დაცული უნდა იყოს ადამიანის სხვა ფუნდამენტური უფლებები. საგანგებო მდგომარეობის პირობებშიც კი მინიმალური ხელმისაწვდომობა იურისტთან და თავისუფლების აღკვეთის ხანგრძლივობაზე გონივრული შეზღუდვების დანერგვა რჩება სავალდებულო . გარდა ამისა, ეროვნულ ხელისუფლებას აქვს ვალდებულება ხელი შეუშალოს ადამიანის უფლებათა დარღვევას და აქტიურად გამოიძიოს და გამოიკვლიოს ისეთი ქმედებები,რომელიც ამ პირის გადაყვანას და დაკავებას მოჰყვა და რომელიც არ შეესაბამება საერთაშორისო სამართლიდან გამომდინარე ვალდებულებებს.

2001 წლის 11 სექტემბრიდან ზოგიერთმა სახელმწიფომ გავრცელებული ინფორმაციით, გააძევა, გარიცხა, დაადევორტა ან გადაიყვანა ტერორიზმში ეჭვმიტანილი უცხო ქვეყნის მოქალაქეები, მათ შორის თავშესაფრის მაძიებლები, მათი წარმოშობის ქვეყანაში ან სხვა ქვეყანაში, სადაც ისინი სავარაუდოდ აწყდებიან წამების ან ცუდად მოპყრობის რისკს. 1951 წლის კონვენციის 33-ე მუხლის 1-ლი პუნქტით გათვალისწინებული პრინციპი ,რომელიც ლტოლვილთა სტატუსთანაა დაკავშირებული, ასევე აღიარებულია სხვა საერთაშორისო დოკუმენტებშიც, განსაკუთრებით კი წამების⁶⁴საწინააღმდეგო კონვენციის მე-3 მუხლში და საერთაშორისო კონვენციის მე-16 მუხლში ყველა პირის იძულებითი გაუჩინარებისგან დაცვაზე . ეს ასევე აისახება სამოქალაქო და პოლიტიკურ უფლებათა საერთაშორისო პაქტის მე-7 მუხლში ,რომელიც ადამიანის უფლებათა კომიტეტმა თავის ზოგად კომენტარში N20 (1992) განმარტა, როგორც სახელმწიფოს ვალდებულება , არ დაებრუნებინათ პირები იმ ქვეყანაში,სადაც მათ წამება, სასტიკი,არაადამიანური ან დამამცირებელი მოპყრობის საშიშროება ელოდათ,სწორედ მათი მხრიდან ამ პირების ექსტრადირების , განდევნისა და დეპორტირების გამო. პაქტის მე-2 მუხლის მე-3 პუნქტის თანახმად,⁶⁵ სახელმწიფოები ვალდებულები არიან თავი შეიკავონ ექსტრადირებისაგან, დეპორტაციისგან, განდევნისაგან ან პირის გამორიცხვისგან და მათი ტერიტორიიდან განდევნისგან ,სადაც არსებობს არსებითი საფუძველი გარდაუვალი რისკისა, თუნდაც იმ ქვეყანაში ,საიდანაც კვლავ განდევნა

ემუქრებათ .საერთაშორისო სამართლის მიხედვით განდევნის აკრძალვა აბსოლუტურია თუ არსებობს წამების ან სხვა სასტიკი ,არაადამიანური ან დამამცირებელი მოპყრობის რისკი.⁶⁶ თუმცა, მიუხედავად ამისა, ეს ვალდებულება წარმოიშვება იმ შემთხვევებშიც კი თუ არსებობს გარდაუვალი რისკი ზიანის მიყენებისა და ასევე სიცოცხლის თვითნებურად ჩამორთმევის შემთხვევა (მათ შორის, სიკვდილით დასჯის არასათანადოდ დანესება) , იძულებითი გაუჩინარება, წამებისა ან სასტიკი, არაადამიანური ან დამამცირებელი მოპყრობისა და აშკარა უსამართლო სასამართლო პროცესი .

პირის გადაადგილებას ,რომელიც უზენაესი კანონის და სათანადო პროცესის დაცვის გარეშე ხდება მივყავართ რიგი უფლებების დარღვევისკენ , კერძოდ ადამიანის თავისუფლებისა და უსაფრთხოების დარღვევისკენ ,წამების აკრძალვა და სხვა სასტიკი ,არაადამიანური ან დამამცირებელი უფლების დარღვევისკენ ,უფლება იყოს აღიარებული ყველგან კანონის წინაშე ,როგორც პირს კანონის წინაშე ,აქვს სამართლიანი სასამართლოს უფლება , პირადი და ოჯახური ცხოვრების უფლება და ეფექტური სამართლებრივი დაცვის პრივილეგია. გარემოებებიდან გამომდინარე, ასევე შესაძლებელია იძულებითი გაუჩინარების აღსრულების გაუქმება.⁶⁷

კონტრტერორისტულ კონტექსტში ,ზოგიერთმა სახელმწიფომ გამოიყენა დიპლომატიური გარანტიები, ურთიერთგაგების მემორანდუმები და დიპლომატიური შეთანხმების სხვა ფორმები, რათა გაემართლებინათ ტერორორისტულ საქმიანობაში ეჭვმიტანილი პირების არარარეგულარული გადაცემა იმ ქვეყნებში, სადაც ისინი შეიძლება აღმოჩნდნენ წამების რეალური რისკის ქვეშ ან სხვა ადამიანის უფლებათა შელახვის მსხვერპლნი. ეს პრაქტიკა რიგ სერიოზულ ადამიანის უფლებებზე შეშოთებას გამოთქვამს , ადამიანის უფლებათა უმაღლესი კომისარი ხაზგასმით აღნიშნავს, რომ როგორც პრაქტიკაში, ისევე რეალობაში ეს შეთანხმებები არ მუშაობს და ვერ უზრუნველყოფს ადეკვატურ უსაფრთხოებას წამების და სხვა ცუდად მოპყრობისგან, ვერც როგორ სამართლებრივი საკითხი ,რადგან არ შეუძლია განდევნის ვალდებულებების გაუქმება. უმეტეს შემთხვევაში ,გარანტიები იღება იმ სახელმწიფოებს შორის, რომლებიც

იმ საერთაშორისო და რეგიონულ შეთანხმებების წევრები არიან , რომლებიც კრძალავენ წამებას და სხვა სასტიკ მოპყრობას, არაადამიანურ ან ღირსების შემლახველ ქმედებებს ან სასჯელის აღსრულებას ისეთ ქმედებებზე ,რომელიც სვავს საკითხს, იმასთან დაკავშირებით თუ რატომ არის შემდგომში ორმხრივი ნაბიჯების გადადგმა აუცილებელი. მიუხედავად იმისა ,რომ ხელშეკრულებების საფუძველზე ყველა პირი თანაბარი დაცვის უფლებებით სარგებლობს, დაკავებულთა შორის ორი კლასის სისტემის ჩამოყალიბებაში მხოლოდ რჩეულთა რიცხვი სარგებლობს დაცვის უფლების გარანტიით ,მაშინ როდესაც ამის ფონზე იგნორირებულია სხვა რთული გარემოებები. აქედან გამომდინარე, ყურადღება უნდა მიექცეს ადამიანის უფლებათა საერთაშორისო ვალდებულებების სრულ შესრულებას არსებული სტრუქტურების მეშვეობით, კერძოდ , რეგულარული ვიზიტების სისტემას, დამოუკიდებელი საერთაშორისო და ეროვნული ორგანოების შექმნის გზით იმ ადგილებში, სადაც ადამიანებს თავისუფლებას ართმევენ.

ყველა სახელმწიფოს აქვს პოზიტიური ვალდებულება იმის დასადასტურებლად,რომ მათი ტერიტორია არ გამოიყენება პირების იმ ადგილებში გადასაყვანად , სადაც მათ შეიძლება წამება დაემუქროთ. ეს მოიცავს პრაქტიკული ნაბიჯის გადადგმას , იმის განსასაზღვრას რომ ,უცხოელების მოძრაობას ამ ტერიტორიაზე არ მოჰყვებს გარდაუვალი რისკი მათთვის ზიანის მისაყენებლად. ეს იმას ნიშნავს ,რომ პირების გადაყვანა ერთი ტერიტორიიდან მეორე ტერიტორიაზე კანონით და საერთაშორისო სამართლით არის გათვალისწინებული. ამასთანავე, სასამართლო ზედამხედველობა და განხილვა, უნდა იყოს ხელმისაწვდომი დაკავებულისთვის ნებისმიერი სახის გადაადგილებამდე და დამატებითი საფუძვლები უნდა არსებობდეს იმისთვის,რომ გადაადგილება ქმნის რეალურ რისკს წამებისთვის და აუცილებლად უნდა იყოს გამოძიებული. ყველა გარემოება უნდა შეფასდეს წინასწარ ,ტრანზიტული სახელმწიფოდან დაწყებული ,ტრანზიტული თვითმფრინავით ან სატრანსპორტო საშუალების წარმოშობისა და დანიშნულებით დამთავრებული, მათი მზადყოფნა ან სხვაგვარად ტრანზიტული სახელმწიფოს შესახებ ინფორმაცია და /ან უსაფრთხოების

გარანტიების უზრუნველყოფა .გაეროს ადამიანის უფლებათა უმაღლესმა კომისარმა წამებასთან დაკავშირებით ხაზგასმით აღნიშნა, რომ აუცილებელია დაკვირვება იმ მოქმედებებზე, რომლებიც ხელს უშლის წამების აბსოლუტურ აღკვეთას კონტრტერორიზმის კონტექსტში.⁶⁸

სახელმწიფოების საერთაშორისო პასუხისმგებლობა შეიძლება შემოიფარგლოს არასწორი ქმედებების ჩადენის შემთხვევებით, სხვა სახელმწიფოებისთვის პირველადი დახმარების გაწევით, რომლებმაც არასწორი ქმედება ჩაიდინეს საკუთარი სარგებლიდან გამომდინარე , ვერ შეძლეს ამ ტერიტორიებზე ამგვარი ქმედებების ამკრძალველი ღონისძიებების განხორციელება დროულად . სახელმწიფოების პასუხისმგებლობაში შედის, აგრეთვე მათი აგენტების დაუქვემდებარებელ შეტევაზე გადასვლა. გარდა ამისა, როდესაც ადგილი აქვს ამ დარღვევებს, სახელმწიფოებს მოეთხოვებათ დაუყოვნებელად აწარმოონ ეფექტური და სწრაფი გამოძიება ამ ქმედებებში პასუხისმგებელი პირების იდენტიფიცირებისთვის და დამნაშავეობის დასადგენად, ასევე დაზარალებულები კომპენსაციით უზრუნველყონ.⁶⁹

დ. პირის თავისუფლება და უსაფრთხოება

ყველა ადამიანი დაცულია თავისუფლების უკანონო და არასამართლიანი ჩარევისაგან, ეს დაცვა გამოიყენება სისხლის სამართლის სამართალწარმოების კონტექსტში, ისევე როგორც სხვა სფეროში, სადაც სახელმწიფომ შეიძლება გავლენა იქონიოს პირთა თავისუფლებაზე.⁷⁰ პრაქტიკაში, ტერორიზმის წინააღმდეგ ბრძოლის მცდელობისას სახელმწიფოებმა მიიღეს ზომები, რომლებსაც პირდაპირი გავლენა აქვს ადამიანის თავისუფლებაზე, ესენია : ტერორისტული სამართლდარღვევებისთვის წინასწარი პროცედურები ;მათ შორის დებულებები გირაოს და წინასწარ პატიმრობაში მყოფ პირთა შესახებ ; წინასწარი პატიმრობა(დაკავებისას პირის წინააღმდეგ სისხლის სამართლის პასუხისმგებლობაში მიცემამდე შემდგომი გამოძიების მიზნით, იყო თუ არა პირი ჩართული კომისიაში ან ეხმარებოდა თუ არა კომისიას ტერორისტული დანაშაულის

განხორციელებაში); ადმინისტრაციული დაკავება(პირის დაკავება მის დანაშაულში ჩართვისგან დახმარების მცდელობისგან მის ასარიდებლად); საკონტროლო ბრძანებები(პიროვნებისთვის პასუხისმგებლობის დაკისრების პირობები, დაკავების ხანმოკლე ვადა ,იმისთვის,რომ ამ პირის მხრიდან თავიდან იქნას აცილებული ტერორისტულ დანაშაულში ჩართვა ან დახმარების განევა ,აქ შედის იმ პიროვნების დაკავება ,რომელიც ელოდება საემიგრაციო ან ლტოლვილის სტატუსის განსაზღვრას); სავალდებულო მოსმენები(დაკავება და სავალდებულო დაკითხვა ტერორიზმში ეჭვმიტანილი ან არაეჭვმიტანილი პირისა, ტერორისტულ ქმედებაზე ინფორმაციის შესაგროვებლად).

ტერორიზმის წინააღმდეგ ბრძოლის მცდელობისას სახელმწიფოს შეუძლია კანონიერად დააკავოს ტერორისტულ საქმიანობაში ეჭვმიტანილი პირები, ისევე როგორც სხვა დანაშაულის ჩადენის შემთხვევაშიც. თუმცა, თუ ღონისძიების გატარებას თან სდევს პირის თავისუფლების ჩამორთმევის საშიშროება ,საჭირო ხდება ადამიანის თავისუფლებისა და უსაფრთხოების ადამიანის უფლებათა საერთაშორისო და რეგიონული უფლებების მიხედვით მკაცრი დაცვა კანონის წინაშე უფლების აღიარების, სათანადო პროცესის უფლების დაცვა .ნებისმიერი ასეთი ღონისძიება სულ მცირე, უნდა ითვალისწინებდეს სასამართლო შემოწმებას და დაკავებული პირების შესაძლებლობას, რომ კანონიერად,სასამართლოს გადანყვეტილებით მოხდეს მათი დაკავება.⁷¹ შესაბამისი პროცედურების დაცვა და სამართლიანი მოსმენის უფლება მნიშვნელოვანია ადამიანის თავისუფლებისა და უსაფრთხოების დაცვისთვის.

ე. პროფილირება და არა-დისკრიმინაციული პრინციპები

როგორც არის განხილული პირველ თავში , ა სექციაში,თანასწორობისა და არა-დისკრიმინაციის პრინციპები წარმოადგენენ ცენტრალურს ადამიანის უფლებების სამართალში და აღიარებულია როგორც jus cogens ნორმები. ⁷²მაგალითად,ადამიანის უფლებათა ამერიკულმა სასამართლომ განაცხადა,რომ კანონის წინაშე თანასწორობის

პრინციპი, კანონისა და არა-დისკრიმინაციის წინაშე თანაბარი დაცვა ეკუთვნის JUS COGENS-ს, რადგან ეროვნული და საერთაშორისო საზოგადოებრივი წესრიგის მთელი სამართლებრივი სტრუქტურა ეფუძნება მას და არის პრინციპი, რომელიც ყველა სხვა კანონში ვრცელდება.⁷³ კონტრეტერორიზმის სპეციფიკურ კონტექსტში, რასობრივი დისკრიმინაციის აღმოფხვრის შესახებ კომიტეტმა განაცხადა, რომ არა-დისკრიმინაციის პრინციპი ვერ შეიზღუდება, მას შემდეგ რაც იგი გახდა jus cogens-ის ნორმა. ეს ასევე აისახება ტერორიზმთან ბრძოლის დროს ადამიანის უფლებების ხელშეწყობისა და დაცვის უფლებების შესახებ საერთაშორისო და რეგიონულ დოკუმენტებშიც.⁷⁴

პოტენციური ეჭვმიტანილების პროფილის ინდიკატორული კლასტერების გამოყენება პრინციპში არის გამოძიებითვის ნებადართული საშუალება და მნიშვნელოვანი სამართალდამცავი ინსტრუმენტი. ზოგადად, პროფილირება არის ფილტრაციის პროცესი, რომელიც მოიცავს ინდიკატორს ან ინდიკატორთა კლასტერებს, რომლებიც ერთად ჯგუფდებიან, ემნიან მაღალი რისკის მქონე პირის, მგზავრის ან ტვირთის მახასიათებლებს. როდესაც სამართალდამცავი აგენტები იყენებენ ფართო პროფილებს, რომლებიც ასახავენ შეუმოწმებელ განზოგადებებს, მათ შორის ტერორიზმის წინააღმდეგ ბრძოლის მიზნით, ამ პრაქტიკებმა შესაძლოა გამოიწვიოს ადამიანის უფლებებში არაპროპორციული ჩარევა. კერძოდ, თუ ინდიკატორებზე დაფუძნებული ერთ-ერთი ინდიკატი წარმოადგენს პირის ეთნიკურ ან ეროვნულ წარმოშობას, ეს ბადებს შეკითხვას არაპროგნოზირების პრინციპის მქონე პროფილთა შესაბამისობაზე არა-დისკრიმინაციის პრინციპთან.⁷⁵

თავის ზოგად რეკომენდაციაში N30(2004), რასობრივი დისკრიმინაციის აღმოფხვრის შესახებ კომიტეტმა მოუწოდა სახელმწიფოებს, უზრუნველყოთ, რომ ტერორიზმის წინააღმდეგ ბრძოლისას განეული ნებისმიერი ღონისძიება მიზანმიმართულად ან ზეგავლენით არ ხელყოფს ადამიანის უფლებებს მათი რასის, ფერის, წარმოშობის ან ეროვნული და ეთნიკური წარმომავლობის საფუძველზე და რომ არამოქალაქეები არ გახდებიან რასის ან ეთნიკური სტერეოტიპების მსხვერპლი. რეგიონულ დონეზე

ადამიანის უფლებათა დაცვის ამერიკული კომისია გვაფრთხილებს, რომ „სახელმწიფოს მიერ პროფილირების ან მსგავსი საშუალებების გამოყენება მკაცრად უნდა შეესაბამებოდეს აუცილებლობის, პროპორციულობის და არადისკრიმინაციის საერთაშორისო პრინციპებს და უნდა ექვემდებარებოდეს დახურულ სასამართლო შემოწმებას.⁷⁶ რასიზმისა და შეუწყნარებლობის წინააღმდეგ ევროპულმა კომისიამ სთხოვა მთავრობებს დაედასტურებინათ, რომ დისკრიმინაცია არ წარმოსდგება კანონმდებლობისა და რეგულაციებისგან ან მათი განხორციელება არაა დაკავშირებული სამართალდამცავების შემოწმების სფეროზე.⁷⁷ საბოლოო ჯამში, დამოუკიდებელი ექსპერტების ევროპული გაერთიანების ქსელმა გამოხატა სერიოზული შეშფოთება ტერორისტული პროფილის განვითარების გამო. პროფილირება იმ ნიშნების მიხედვით, როგორცაა ეროვნება, ასაკი ან დაბადების ადგილი, ექსპერტები გვაფრთხილებენ, რომ წარმოადგენს დისკრიმინაციის ძირითად რისკს“.⁷⁸ ეს ასევე გამოიყენება პირების რელიგიური ნიშნით პროფილირებისთვის. პროფილირება ან მსგავსი საშუალებები მკაცრად უნდა შეესაბამებოდეს აუცილებლობის, პროპორციულობის და არადისკრიმინაციის პრინციპებს. ისინი უნდა ექვემდებარებოდნენ დახურულ სასამართლო შემოწმებას და პერიოდულად უნდა განიხილონ.⁷⁹

ვ. სამართლიანი სასამართლოს უფლება და სათანადო სამართალწარმოება

სათანადო სამართალწარმოების გარანტირება, მათ შორის ტერორისტულ ქმედებებში ეჭვმიტანილი პირებისა, კრიტიკულად განმარტავს ანტი-ტერორისტული ღონისძიებების ეფექტურობასა და კანონის უზენაესობის პატივისცემას. იმ ადამიანების ადამიანის უფლებებით დაცვა, რომლებიც კრიმინალური დანაშაულების ჩადენით არიან დაკავებულები, მათ შორის ტერორიზთან დაკავშირებული დანაშაულებებით, აქვთ უფლება, რომ ცნონ უდანაშაულოდ, სათანადო გარანტიებით და გონივრულ ვადაში, კომპეტენტური, დამოუკიდებელი და მიუკერძოებელი სასამართლოს მიერ და ასევე აქვთ უფლება, რომ მათი ბრალდება და განაჩენი გამოიტანოს უმაღლესმა ტრიბუნალმა,

რომელიც დააკმაყოფილებს იმავე სტარდარტებს. ⁸⁰საერთაშორისო ჰუმანიტარული კანონი ითვალისწინებს ანალოგიურ დაცვას ადამიანთა სასამართლო პროცესზე შეიარაღებული კონფლიქტების კონტექსტშიც.⁸¹

2007 წლის ივლისში, ადამიანის უფლებათა კომიტეტმა გააკეთა ზოგადი კომენტარი N32, სადაც გაიმეორა სამოქალაქო და პოლიტიკურ უფლებათა საერთაშორისო პაქტის მე-14 მუხლში მოცემული კომენტარი სამართლიანი სასამართლოსა და თანასწორობის უფლების შესახებ სასამართლოსა და ტრიბუნალის წინაშე. შესწორებული ზოგადი კომენტარი აღნიშნავს, რომ სასამართლოსა და ტრიბუნალის წინაშე სამართლიანი სასამართლოსა და თანასწორობის უფლება წარმოადგენს ადამიანის უფლებათა დაცვის ძირითად ელემენტს და ემსახურება პროცედურული საშუალებების გამოყენებით კანონის უზენაესობის დაცვას, პაქტის მე-14 მუხლი მიზნად ისახავს მართლმსაჯულების სათანადო ადმინისტრირებას და ამ მიზნით უზრუნველყოფს კონკრეტულ უფლებების დაცვას, ასევე მოიცავს ყველა პირის თანაბარ უფლებას სასამართლოსა და ტრიბუნალის წინაშე, სისხლის სამართლის ან სამოქალაქო საქმეებში, ყველას აქვს სამართლიანი და საჯარო მოსმენის უფლება კომპეტენტური, დამოუკიდებელი, მიუკერძოებელი პირის მიერ, რათა ყველა, ვინც დანაშაულებრივი ქმედებითაა დაკავებული ჰქონდეს უფლება ჩაითვალოს უდანაშაულოდ დანაშაულის დამტკიცებამდე და ყველას, ვისაც ბრალი აქვს დანაშაულში ჰქონდეს უფლება, რომ მისი ბრალდება ან განაჩენი უმაღლესი ტრიბუნალის მიერ იყოს განხილული.

ადამიანის უფლებათა დაცვისა და ხელშეწყობის ყოფილი კომისია მრავალი წლის განმავლობაში ეხებოდა ტერორიზმთან და ადამიანის უფლებებთან დაკავშირებულ საკითხებს, მათ შორის სამხედრო ტრიბუნალების მეშვეობით მართლმსაჯულების განხორციელებას. სამხედრო და სპეციალური ტრიბუნალების ან სასამართლოების გამოყენებამ ტერორიზმში ეჭვმიტანილების გამოსაცდელად შესაძლოა სერიოზული გავლენა მოახდინოს სათანადო პროცედურულ უფლებებზე, რაც დამოკიდებულია ტრიბუნალის ან სასამართლოს ხასიათსა და მის მიერ პირზე დაკისრებულ ნებისმიერ

შეზღუდვაზე. ⁸²კერძოდ, გარემოებები იშვიათია, სადაც სამხედრო სასამართლო იქნება შესაბამისი ადგილი, მოქალაქეების გამოსაცდელად.

წევრ სახელმწიფოთა მიერ მიღებულ სხვა კონტრტერორისტულ ღონისძიებათა გარკვეულ რიცხვს, დიდი გავლენა ჰქონდა ტერორიზმში ეჭვმიტანილ პირთა უფლებებზე, ისევე როგორც მათ ოჯახებზე, რეგისტრირებული და არარეგისტრირებულ პირთა და ტერორისტულ ჯგუფთან ან მასთან დაკავშირებულ პირთა გათვალისწინებით, ორივეს ალ-ქაიდას და თალიბანის სანქციების კომიტეტისა და ეროვნული პროცედურების მიხედვით. ⁸³ტერორისტულ საქმიანობაში ჩართული პირების მიმართ მიზანმიმართული სანქციები შეიძლება იყოს ტერორიზმის წინააღმდეგ ბრძოლაში ეფექტური იარაღი, ასეთი პროცედურები ადამიანის უფლებათა სამართლისთვის სერიოზულ გამოწვევას წარმოადგენს.

ღონისძიებები უნდა იყოს გამჭვირვალე, რათა წარმოადგინოს კრიტერიუმების მკაფიო ჩამონათვალი და მტკიცებულების შესაბამისი, გამოკვეთილი, ერთგვაროვნად გამოყენებული სტანდარტი, ისევე როგორც ეფექტური, ხელმისაწვდომი და დამოუკიდებელი განხილვის მექანიზმები ინდივიდებისა და სახელმწიფოების გათვალისწინებით. სამართლიანი და მკაფიო პროცედურების უზრუნველსაყოფად აუცილებელი სტანდარტები უნდა შეიცავდეს ინდივიდის უფლებას, გაეცნოს გატარებულ ღონისძიებას და შეისწავლოს მის წინააღმდეგ მიმართული საქმე მაშინვე როგორც კი შესაძლებელი იქნება, სანქციების რეჟიმის მუშაობის დარღვევის გარეშე; ასევე უნდა ჰქონდეს სამართლიანი სასამართლო მოსმენის უფლება გონივრულ ვადაში შესაბამისი გადანაცვტილების მიმღები ორგანოს მიერ; კომპეტენტური და დამოუკიდებელი განხილვის ორგანოს მექანიზმების საშუალებით ეფექტური განხილვის უფლება; ადვოკატის უფლება ყველა სამართალწარმოების დროს; და ეფექტური რეაგირების უფლება.⁸⁴

8. კანონიერების პრინციპი და ტერორიზმის განმარტება

ტერორიზმის წინააღმდეგ არსებული საერთაშორისო სამართლებრივი ჩარჩო ტერორიზმთან დაკავშირებით ვალდებულებებს განსაზღვრავს ტერმინის სრულყოფის გარეშე. საერთაშორისო თანამეგობრობის მიერ სახელმწიფოებისთვის ტერორიზმთან ბრძოლისკენ მოწოდება, თვით ტერორიზმის ცნების განმარტების გარეშე ნიშნავს, რომ თვით სახელმწიფოებმა უნდა განმარტონ, თუ რა იგულისხმება ამ ცნებაში. ეს ახდენს ადამიანის უფლებების გაუთვალისწინებელ დარღვევასა და ტერმინების განზრახ ბოროტად გამოყენებას.⁸⁵

ამ კონტექსტში ერთი კონკრეტული მაგალითია კანონიერების პრინციპის პატივისცემა, რომელიც დაცულია სამოქალაქო და პოლიტიკურ უფლებათა საერთაშორისო პაქტის მე-15 მუხლში და არ არის არადეროგატიული, საჯარო საგანგებო მდგომარეობის დროსაც კი. ეს გულისხმობს, რომ სისხლისამართლებრივი პასუხისმგებლობის დაკისრება შემოიფარგლება მკაფიო და ზუსტი დებულებებით, რათა პატივი ეცეს კანონის უზენაესობის პრინციპს და დაამტკიცოს, რომ იგი არ ექვემდებარება ინტერპრეტაციას, რაც გაზრდის სავარაუდო ქცევის ფარგლებს. ტერორიზმის ზედმეტად ბუნდოვანი ან ფართო განმარტებები შეიძლება გამოყენებულ იქნას სახელმწიფოების მიერ, როგორც სამშვიდობო ქმედებების დაფარვის მიზანი შრომითი უფლებების დაცვისთვის, უმცირესობათა უფლებების ან ადამიანის უფლებების დაცვისთვის ან ზოგადად ნებისმიერი პოლიტიკური ოპოზიციის შეზღუდვისთვის.⁸⁶

როგორც ზემოთ აღინიშნა, ანტიტერორისტული საერთაშორისო კონვენციები არ შეიცავს ტერორიზმის ტერმინის სრულ განმარტებას. არც გაერთიანებული ერების ორგანიზაციის სხვადასხვა რეზოლუციები არ აკეთებენ სრულ განმარტებას. ამის მაგივრად, კონვენციები სექტორულია ბუნებით და მიმართავენ სპეციფიკურ სუბიექტებს, იქნება ეს საჰაერო უსაფრთხოება, საზღვაო ნავიგაცია და პლატფორმები, ადამიანების დაცვა ან იმ საშუალებების ჩახშობა, რამაც შესაძლოა ტერორისტული ქმედების წახალისება და მხარდაჭერა გამოიწვიოს.

როგორც 1-ელ თავის, ბ სექციაშია ნაჩვენები, მოლაპარაკებების პირველადი კონვენცია საერთაშორისო ტერორიზმზე, რომელიც მოხსენიებულია 2001 წელს გენერალური ასამბლეის კომიტეტის მიერ, კვლავ გრძელდება. მნიშვნელოვანია, რომ კონვენციის პროექტი შეიცავს სრულ განმარტებას მე-2 მუხლში. მისი ყოვლისმომცველი მიდგომის გათვალისწინებით, კონვენციის პროექტში მიღება ხელს შეუწყობს საერთაშორისო სამართლებრივი ბაზის გაძლიერებას მთელი რიგი დანაშაულებრივი ქმედებების გაერთიანების გზით, რასაც არსებული დარგობრივი უნივერსალური კონვენციები არ შეიცავს. თუმცა, პირველადი კონვენციის პროექტების გარკვეული ასპექტები კვლავ რჩება სადაო, განსაკუთრებით ტერორისტული დანაშაულების შემოთავაზებული განმარტების გამოყენების ფარგლები და ნაციონალური განმანთავისუფლებელი მოძრაობები, უნდა გამოირიცხოს თუ არა გამოყენების სფეროდან, ასევე მისი დამოკიდებულება სხვა საერთაშორისო სამართლის დებულებებთან. ⁸⁷უფრო მეტიც, იმ შემთხვევაშიც კი თუ სრული განმარტება საერთაშორისო დონეზე შეთანხმებულია, ადამიანის უფლებების საკითხი შესაძლოა კვლავ წარმოიშვას ეროვნულ დონეზე მიღებული ტერორისტული დანაშაულების განსაზღვრის მიხედვით.

2004 წელს უშიშროების საბჭომ მიიღო რეზოლუცია 1566 (2004), რომელშიც მოუწოდა ყველა სახელმწიფოს, რომ ტერორიზმთან ბრძოლაში სრულად ითანამშრომლონ და ამავდროულად თავიდან აიცილონ და დასაჯონ დანაშაულებრივი ქმედების ჩამდენები, მათ შემდეგი სამი სახის მახასიათებელი აქვთ, მიუხედავად მათი პოლიტიკური, ფილოსოფიური, ეთნიკური, რელიგიური თუ სხვა მსგავსი ხასიათის მოსაზრებებისა :

- ჩადენილი დანაშაული, მათ შორის სამოქალაქო პირების წინააღმდეგ ჩადენილი დანაშაული, იმ განზრახვით, რომ ვინმე ფიზიკურად დაზარალდეს ან სასიკვდილოდ დაიჭრას, ან მძევლად აიყვანონ

- იმ მიზეზით ჩადენილი დანაშაული რათა პროვოცირება გაუწიოს ტერორიზმის შიშს საზოგადოებაში ან პირთა გარკვეულ ჯგუფებში, დააშინოს მოსახლეობა ან აიძულოს მთავრობა ან საერთაშორისო ორგანიზაცია თავიდან აიცილოს ან თავი შეიკავოს ნებისმიერი სახის ქმედებებისგან.
- ტერორიზმთან დაკავშირებული საერთაშორისო კონვენციებისა და ოქმების ფარგლებში განსაზღვრული დანაშაულების დადგენა.

მიუხედავად იმისა, რომ უშიშროების საბჭომ არ ჩათვალა ეს, როგორც ტერორიზმის განმარტება, ადამიანის უფლებათა და ძირითად თავისუფლებათა დაცვისა და ტერორიზმის წინააღმდეგ ბრძოლის საკითხებზე მომუშავე სპეციალურმა მომხსენებელმა გამოხატა თანადგომა ამ მიდგომის მიმართ, როგორც ტერმინების კონფიგურაციის საშუალება, რომელიც მართლაც ტერორისტული ხასიათისაა. ⁸⁸ეს მიდგომა მნიშვნელოვან სარგებელს წარმოადგენს, მას შემდეგ რაც ეფუძნება შეთანხმებულ პარამეტრებს და შეესაბამება კანონიერებისა და სიზუსტის პრინციპებს.

ტერორიზმის საერთაშორისოდ აღიარებული დეფინიციის ნაკლებობის მიუხედავად, ნათელია, რომ ტერორისტული ქმედებები არ არის გამართლებული, როგორც თვითგამორკვევის ან სხვა მიზნის მისაღწევი საშუალება. გენერალური ასამბლეის ადრეული რეზოლუციები ტერორიზმის საკითხს ეხება და მოიცავს თვითგამორკვევის პრინციპის დასტურს. მაგალითად, 3034(XXVII) რეზოლუციით გენერალურმა ასამბლეამ მოუწოდა სახელმწიფოებს, გადაეჭრათ ტერორისტული პრობლემები ტერორიზმის ძირითად საკითხებზე ყურადღების გამახვილების გზით. მან კიდევ ერთხელ დაადასტურა ყველა ხალხის თვითგამორკვევის და დამოუკიდებლობის უფლება და განმანთავისუფლებელი მოძრაობების ლეგიტიმაციას მხარი დაუჭირა. საერთაშორისო ტერორიზმის აღმოფხვრის ღონისძიებების შესახებ 1994 წლის დეკლარაციის მიღებიდან, გენერალურმა ასამბლეამ ცხადყო, რომ ეს არ წარმოადგენს ლეგიტიმური ტერორისტული ქმედებების ჩადენა იმათი მხრიდან, ვინც თვითდამკვიდრების ძიებაშია.

გლობალური კონტრტერორისტული სტრატეგიაზე საუბრისას, გენერალურმა ასამბლეამ განაცხადა, რომ გაერთიანებული ერების ორგანიზაციის წევრი ქვეყნები, თანმიმდევრულად, ერთმნიშვნელოვნად და კატეგორიულად გმობენ ტერორიზმს და მის ყველა ფორმას, ნებისმიერ ადგილას და მებისმიერი პირის მიერ, ნებისმიერი მიზნის მიუხედავად.“ უშიშროების საბჭო გამოხატავს 1269(1999) და 1566 (2004) წლების რეზოლუციებში, რომ ტერორიზმის ყველა ქმედება გაუმართლებელია, მიუხედავად მათი მოტივაციისა.

თ. გამოხატვის თავისუფლება და ტერორიზმისადმი ნაქეზების აკრძალვა.

ტერორიზმისადმი ნაქეზების აკრძალვაზე საუბარია მე-2 თავში, ბ სექციაში, იმის ილუსტრირებისთვის, რომ დაადგინოს ზოგადი მოთხოვნები ნებისმიერი შებლუდვისთვის კანონით დადგენილი კონკრეტული ადამიანის უფლებათა შესახებ, ლეგიტიმური მიზნის მისაღწევად, რაც სავალდებულობისა და პროპორციულობის მისაღწევადაა საჭირო. ეს ნაწილი კი უფრო დეტალურად განიხილავს გამოხატვის თავისუფლების უფლების საკითხს.

ტერორიზმისადმი ნაქეზება არის ტერორისტული ორგანიზაციების მიერ გამოყენებული სტრატეგია, მათი შემდგომი მხარდაჭერისათვის და ძალადობრივი ქმედების განხორციელებისკენ, უშიშროების საბჭომ გამოაცხადა ეს როგორც ქმედება, რომელიც გაეროს მიზნებსა და პრინციპებს ეწინააღმდეგება და მოუწოდა სახელმწიფოებს, რომ მიეღოთ მისგან თავის ასარიდებელი და პრევენციული ზომები.⁸⁹ ტერორიზმისადმი ნაქეზების გამოხატვა ეროვნული უსაფრთხოებისა და საზოგადოებრივი წესრიგის დაცვის განუყოფელი ნაწილია, რომლებიც როგორც სამოქალაქო ასევე პოლიტიკურ უფლებათა საერთაშორისო პაქტის მე-19 მუხლის მე-3 პუნქტში გამოხატვის თავისუფლების შებლუდვის ლეგიტიმური საფუძველია. ეს ასევე შეესაბამება მე-20 მუხლის, მე-2 პუნქტს, რომელიც მოითხოვს სახელმწიფოებისგან აკრძალონ ეროვნული, რასობრივი ან რელიგიური სიძულვილის ადვოკატირება, რომელსაც მოჰყვება დისკრიმინაციის, მტრობის ან

ძალადობის წახალისება. უნდა ვიყოთ ყურადღებით და დავრწმუნდეთ რომ ნებისმიერი შეზღუდვა გამოხატვის თავისუფლებაზე არის ორივე სავალდებულოობიდან და პროპორციულობიდან გამომდინარე. ეს განსაკუთრებით მნიშვნელოვანია იმის გამო, რომ გამოხატვის თავისუფლება დემოკრატიული საზოგადოების⁹⁰ არსებითი საფუძველია და ამ უფლებით სარგებლობა უკავშირდება სხვა მნიშვნელოვან უფლებებს, მათ შორის აზროვნების, სინდისის, და რელიგიის თავისუფლებას, რწმენისა და აზრის გამოხატვის თავისუფლებას.

მიუხედავად იმისა, რომ არცერთი ტერორიზმთან დაკავშირებული კონვენცია განსაკუთრებულად არ მოითხოვს ტერორიზმის აკრძალვას „ევროპის საბჭოს კონვენცია ტერორიზმის პრევენციის შესახებ მოითხოვს მონაწილე სახელმწიფოებისგან აკრძალონ უკანონო და ტერორისტული ქმედებების განზრახვი საჯარო პროვოკაცია და განმარტავს ასეთ ქმედებებს „როგორც ‘ განაწილება ან სხვა მხრივ საზოგადოებისთვის გზავნილს, ან სხვაგვარად ხელმისაწვდომობას ამ გზავნილზე, იმ მიზნით, რომ წააქეზოს ტერორისტული ქმედება, სადაც ეს ჩადენილი პირდაპირმა თუ ადვოკატირებულმა ქმედებამ არ გამოიწვიოს საფრთხე და რომელიც იწვევს საფრთხეს სხვა კიდევ ამდაგვარი დანაშაულებრივი ქმედებების განხორციელებისთვის (მუხლი 5(1)). ტერორიზმთან ბრძოლის დროს გაეროს სპეციალური მომხსენებელი ადამიანის უფლებების და ფუნდამენტური თავისუფლებების ხელშეწყობისა და დაცვის შესახებ გამოხატავს მოსაზრებას, რომ ეს დებულება წარმოადგენს საუკეთესო პრაქტიკას ტერორიზმისადმი წახალისების დადგენისას.⁹¹ კონვენციის მე-5 მუხლი ფრთხილი მთავრობათაშორისი მოლაპარაკების შედეგია და განსაზღვრავს თუ რა იწვევს „საზოგადოებაში პროვოკაციას ტერორისტული დანაშაულის ჩადენისთვის“ სამი ელემენტის მითითებით: პირველ რიგში უნდა იყოს კომუნიკაციის აქტი (‘განაწილება, ან სხვაგვარად საზოგადოებისთვის ხელმისაწვდომი გზავნილი...’). მეორე მხრივ, უნდა იყოს სუბიექტური განზრახვა იმ პირის მხრიდან, რომელიც ტერორიზმისკენ მოუწოდებს („ტერორისტული დანაშაულის ჩადენის განზრახვა.....ტერორისტული დანაშაულის უშუალო მოტივაცია....“), საბოლოოდ, უნდა

არსებობდეს დამატებითი ობიექტური საფრთხე იმისა, რომ ადამიანის ქცევა ტერორისტულ ქმედებას გამოიწვევს („...ასეთმა ქცევამ..... შესაძლოა სხვა დანაშაულებების ჩადენას შეუწყოს ხელი“). ეს უკანასკნელი ობიექტური მოთხოვნა აცალკევებს ერთმანეთისაგან ტერორიზმის წაქეზებასა და ტერორიზმის გააქტიურების ქმედებას. მე-5 მუხლის მე-2 პუნქტში ქმედების განზრახვა ადასტურებს სუბიექტურ ელემენტების არსებობას საზოგადოებრივი პროვოკაციის განმარტებაში, როგორც ტერორისტული დანაშაულის ჩადენის საფუძველი და მოითხოვს, რომ კომუნიკაციის აქტი იყოს ასევე განზრახვი.

პრობლემატური ტენდენციაა ტერორიზმის განდიდების(აპოლოგია) აკრძალვა, მასში შეტანილია განცხადებები, რომლებიც უშედეგოა ტერორისტული ქმედებების წახალისების და ხელშეწყობის საქმეში, მიუხედავად იმისა, რომ შესაძლოა მიესალმებოდნენ წარსულში ჩადენილ ქმედებებს. თუმცა, ასეთი განცხადებები საზოგადოებაში ან ინდივიდებში აღშფოთებას იწვევს, განსაკუთრებით კი, ტერორისტული ქმედებებისგან დაზარალებულებში, მნიშვნელოვანია აღინიშნოს, რომ გაურკვეველი მასშტაბების ბუნდოვანი ტერმინები, როგორცაა ტერორიზმის გავრცელება ან ხელშეწყობა, არ გამოიყენება გამოხატვის თავისუფლების შეზღუდვისას. ექსპერტთა ერთობლივი დეკლარაცია გამოხატვის თავისუფლებაზე განმარტავს, რომ „ტერორიზმის წაქეზება უნდა გვესმოდეს როგორც პირდაპირი მოწოდება ტერორიზმში ჩართვისთვის, რომლის მიზანიც ტერორიზმის ხელშეწყობაა და იმ კონტექსტში გააზრება, რომლის თანახმად უშუალოდ თვითონ მოწოდებაა პირდაპირ კაუზალურად პასუხისმგებელი ტერორისტული ქმედებების რეალური აღბათობის გაზრდაში“.⁹²

ი. გაერთიანების თავისუფლება

გაერთიანების თავისუფლების უფლება, ისევე როგორც გამოხატვის თავისუფლების უფლება, სხვა უფლებების გამოხატვის და დაცვის პლატფორმაა, მას განეკუთვნება პოლიტიკური ჩართულობა და კულტურული უფლებები. ადამიანის უფლებათა

დამცველები ხშირად იყენებენ ამ უფლებას, როგორც მათი მოქმედების სამართლებრივ საფუძველს, ეს არის დემოკრატიული საზოგადოების ცენტრალური მხარე.⁹³

თუმცა, ეს უფლება ხშირად სახელმწიფოების მიერ იზღუდება, რადგან აღიქმება, როგორც ტერორისტული საშიშროება.⁹⁴ გაერთიანების თავისუფლების უფლება ხშირად ადამიანის უფლებათა უმეტესი ხელშეკრულების საფუძველზე იზღუდება, ეს მოითხოვს უსაფრთხოების გარანტიებს იმის უზრუნველსაყოფად, რომ ისინი არ იქნებიან გამოყენებულნი პოლიტიკური ოპოზიციის, პროფკავშირებისა და უფლებადამცველების მიერ.⁹⁵ სახელმწიფოებმა უნდა დაამტკიცონ, რომ მათ მიერ განხორციელებული ღონისძიებები საერთაშორისო ადამიანის უფლებების სამართლითაა დადგენილი და ნებადართული. ეს გულისხმობს, რომ სახელმწიფოებმა არ უნდა თქვან, რომ უფლებების შემზღვეველი ღონისძიებების გატარებით ცდილობენ ეროვნული უსაფრთხოების შენარჩუნებას, მაშინ როდესაც ფაქტობრივად იმისთვის ატარებენ, რომ შეაჩერონ ყველა სახის წინააღმდეგობა და ჩაახშონ საზოგადოებრივი არეულობა.

გარდა იმისა, რომ აუცილებლობისა და პროპორციულობის პრინციპების დაცვა ყველა შემთხვევაში უზრუნველყოფილია, აუცილებელია კონკრეტული განატიები, რომლებიც დაადასტურებენ, რომ ასოციაციის გაერთიანების თავისუფლების უფლება ვიწროდაა გაგებული.⁹⁶ ეს ითვალისწინებს, რომ კანონიერების პრინციპი არის აღიარებული ტერორიზმის, ტერორისტული აქტებისა და ტერორისტული ჯგუფების განმარტებაში. ძალიან ფართო ან ბუნდოვანმა განმარტებმა შეიძლება მიგვიყვანოს ჯგუფებისკენ, რომელთა მიზანია მშვიდობის, შრომითი, უმცირესობისა და ადამიანის უფლებების დაცვა.

ნებისმიერი გადანყვეტილება ჯგუფის ან ასოციაციის საჭიროებებზე უნდა განიხილოს დეტალურად. ზოგადი საპროცესო გარანტიები მოიცავს იმის დადასტურებას, რომ შეფასება ეფუძნება ჯგუფის საქმიანობის ფაქტობრივ მტკიცებულებას, რაც გულისხმობს, რომ სახელმწიფომ არ უნდა მიიღოს გადანყვეტილება რეგისტრაციის დაწყებამდე და იქამდე სანამ ჯგუფი დაიწყებს თავისი საქმიანობას.⁹⁷ შეფასება უნდა

განხორციელდეს დამოუკიდებელი სასამართლო ორგანოს მიერ დაზარალებულ ჯგუფთან სრული პასუხისმგებლობით, ასევე გადაწყვეტილების გასაჩივრების შესაძლებლობით.

ადამიანის უფლებათა დამცველების მიმართ, ადამიანის უფლება დამცველთა გენერალური მდივნის სფეციალურმა წარმომადგენელმა ნათლად განაცხადა, რომ „ნებისმიერ ორგანიზაციას აქვს უფლება დაიცვას ადამიანის უფლებები; ხელისუფლების მოქმედების კრიტიკული შესწავლა წარმოადგენს ადამიანის უფლებათა დამცველების მოვალეობას“ და მთავრობის კრიტიკა და ამ კრიტიკის გამოხატვის თავისუფლება, ეს ყველაფერი დემოკრატიის არსებითი კომპეტენციაა და კანონით უნდა იყოს ნებადართული, სახელმწიფოებს არ შეუძლიათ მიიღონ კანონები ან განახორციელონ პრაქტიკა, რომლებიც ადამიანის უფლებათა დაცვისთვის არაკანონიერ ქმედებებში გადაიზრდება“. გაეროს სპეციალური წარმომადგენელი თავის მხრივ, ავრცელებს არასამთავრობო ორგანიზაციების მიერ რეგისტრაციის პროცესში არსებულ პრობლემებს. მის რეკომენდაციებში ხაზგასმით აღნიშნა, რომ სახელმწიფოებმა არ უნდა მოახდინონ დაგვირგება არასამთავრობოების მიზნებზე. ორგანიზაციის მიზნების კანონიერებასთან და მის ლეგიტიმურობასთან შესაბამისობა უნდა განიხილონ მხოლოდ მაშინ, როდესაც მის წინააღმდეგ საჩივარი შევა და მისი მიზნების განხილვის უფლება უნდა ჰქონდეს მხოლოდ დამოუკიდებელ სასამართლო ორგანოს მანვე უნდა განსაზღვროს არის თუ არა ეს კანონმდებლობის დარღვევა.⁹⁸

ყველა ღონისძიება, რომელიც იწვევს გაერთიანების თავისუფლების უფლების შეზღუდვას, უნდა ექვემდებარებოდეს სასამართლო გადახედვას. „სამოქალაქო სასამართლოებს უნდა ჰქონდეთ იურისდიქცია იმისთვის, რომ განიხილონ დებულებები და შედამხედველობა გაუწიონ კონტრტერორისტული ზომების გამოყენებას ნებისმიერი ზენოლისა თუ ჩარევის გარეშე, განსაკუთრებით მთავრობის სხვა შტოებიდან“. ⁹⁹ეს პრინციპი ფუნდამენტურია კონტრტერორისტულ კონტექსტში, რომელშიც საიდუმლო ან კონფიდენციალური ინფორმაცია შეიძლება გამოყენებულ იქნას, როგორც საფუძველი

ორგანიზაციის ხელშემწყობი გადანყვეტილების მისაღებად ან ორგანიზაციის გასაუქმებლად ან ტერორისტული ქმედებების ორგანიზაციის ტერორისტულ სიაში შესაყვანად. ადამიანის უფლებათა და ტერორიზმთან დაკავშირებული სპეციალური მომხსენებელი ასევე ხაზგასმით აღნიშნავს, რომ ყველა გადანყვეტილება, რომელიც ზღუდავს ადამიანის უფლებებს გადახედილია სასამართლოს მიერ, ამიტომაც მათ კანონიერი, შესაბამისი, პროპორციული და ეფექტური სახე აქვთ, აქედან გამომდინარე მთავრობა საბოლოო ჯამში შეიძლება გახდეს ანგარიშვალდებული პირების უფლებების შეზღუდვისათვის.¹⁰⁰

კ. მეთვალყურეობა, მონაცემთა დაცვა და პირადი ცხოვრების ხელშეუხებლობის უფლება

სამოქალაქო და პოლიტიკური უფლებათა საერთაშორისო პაქტის მე-17 მუხლი უკრძალავს მონაწილე სახელმწიფოებს თავიანთი იურისდიქციის ქვეშ მყოფი პირების პირად ცხოვრებაში ჩარევას და მოითხოვს მათგან, რომ კანონით დაიცვან პირები თვითნებური ან უკანონო ჩარევისგან. კონფიდენციალურობა მოიცავს ინფორმაციას პირის ვინაობის შესახებ, ასევე პიროვნების პირად ცხოვრებას.¹⁰¹

უმეტესმა სახელმწიფომ უსაფრთხოება გააძლიერა აეროპორტებისა და სსვა ტრანზიტულ ადგილებში, მაგალითად, მგზავრების ბიომეტრიული მონაცემების შეგროვებით (როგორცაა თვალის სკანირება და თითის ანაბეჭდები), ფოტოსურათები, პასპორტის დეტალები და ა.შ. სახელმწიფოები დიდი ხნის განმავლობაში უზრუნველყოფდნენ უსაფრთხოების სადაზვერვო სამსახურს მეთვალყურეობის მეთოდით, მათ შორის საკაბელო ქსელით და სათვალთვალო მოწყობილობებით.

ზოგიერთმა სახელმწიფომ ბოლო წლების განმავლობაში მნიშვნელოვნად გააძლიერა ზედამხედველობის სამსახურები. ყველა ეს პრაქტიკა მოიცავს პირის შესახებ ინფორმაციის შეგროვებას. ამგვარად, ისინი ზღუდავენ ამ პირების კონფიდენციალურობას, ამასთანავე კითხვებს სვამენ იმასთან დაკავშირებით თუ

როგორ უნდა იყოს დაცული მონაცემები. პირად ცხოვრებაში ჩარევა აგრეთვე ხდება უსაფრთხოების სკრინინგით და პირების მოძიებით.

ნებისმიერი ქმედება ,რომელიც გავლენას ახდენს პიროვნების კონფიდენციალობაზე ,უნდა იყოს კანონიერი ,ანუ კანონით უნდა განისაზღვროს,¹⁰²ეს იმას ნიშნავს,რომ ნებისმიერი სახის მოძიება, ზედამხედველობა ან მონაცემთა შეგროვება პირის შესახებ უნდა იყოს კანონით ნებადართული. ეს მოქმედება არ უნდა იყოს თვითნებურად განხორციელებული , რაც თავის მხრივ მოითხოვს,რომ კანონმდებლობა არ უნდა იყოს უსამართლო ,არაპროგნიზირებადი და არაგონივრული. კანონი ,რომელიც კონფიდენციალურობაში ჩარევის ნებას რთავს,დეტალურად უნდა უთითებდეს იმ გარემოებებს ,რის საფუძველზეც ეს ჩარევა ჩაითვალოს ნებადართულად და რომ მას არ ექნება დისკრიმინაციული ხასიათი. თუმცა,¹⁰³ეს იმას არ ნიშნავს,რომ სახელმწიფოები სარგებლობენ შეუზღუდავი ჩარევის უფლებით ,მას შემდეგ რაც უფლების ნებისმიერი შეზღუდვა აუცილებელი გახდა ლეგიტიმური მიზნების მისაღწევად და უნდა იყოს ამ მიზნის პროპორციული. აგრეთვე სახელმწიფოების ვალდებულებაში უნდა შედიოდეს დაიცვას ასეთი უფლებამოსილების თვითნებურად გამოყენება. ამგვარად, მაგალითად , გერმანიაში ვ.კლასმა ,ადამიანის უფლებათა ევროპულ სასამართლოში განაცხადა,რომ სახელმწიფოს მიერ ჩატარებული საიდუმლო მეთვალყურეობის ნებისმიერი სისტემა უნდა შეიცავდეს ადეკვატურ და ეფექტურ გარანტიებს ძალადობრივი ქმედებების წინააღმდეგ.¹⁰⁴

ისევე როგორც პირადი ინფორმაცია იკრიბება, მონაცემებიც ასევე უნდა იყოს დაცული უკანონო ან თვითნებური ხელმწიფისაწვდომობისაგან ,გამჟღავნების ან გამოყენებისგან. მიუხედავად იმისა,რომ ეს ვალდებულება იურისპრუდენციაში სუსტია, ადამიანის უფლებათა კომიტეტი ,თავის ზოგად კომენტარში N16(1988) , განმარტავს,რომ სახელმწიფომ უნდა მიიღოს ეფექტური ზომები ,რათა ადამიანის პირადი ცხოვრების შესახებ ინფორმაცია არ ჩავარდეს იმ პირთა ხელში, რომელთაც კანონით ამისი უფლებამოსილება არ გააჩნიათ ან არ მიეცეთ უფლება ისინი თავის სასარგებლოდ

გამოიყენონ და ვერასდროს გამოიყენონ იმ მიზნებისთვის, რომელიც არ იქნება საერთაშორისო ადამიანის უფლებების პოლიტიკური და სამოქალაქო უფლებების კონვენციასთან შესაბამისი. ეფექტურმა დაცვამ უნდა მოიცვას ყველა ინდივიდის უნარი დაადგინოს გასაგები ფორმით, არის თუ არა პირადი მონაცემები ავტომატურ ფაილში შემონახული, ან რა მიზნითაა შენახული, ან მოითხოვონ არასწორი მონაცემების გასწორება ან განადგურება.

სხვა ორგანიზაციებმა შეიმუშავეს პერსონალური მონაცემების შეგროვებისა და დამუშავების სტანდარტები. ევროპულმა საბჭომ ადამიანის უფლებათა და ტერორიზმთან ბრძოლის შესახებ, მაგალითად განაცხადა, რომ:

„ტერორიზმის წინააღმდეგ ბრძოლის კონტექსტში სახელმწიფო დაცვის სფეროში ნებისმიერი კომპეტენტური ორგანოს მიერ პერსონალური ინფორმაციის შეგროვება და დამუშავება და ამ მიზნით სხვის პირად ცხოვრებაში ჩარევა მხოლოდ მაშინ შეიძლება თუ ასეთი ინფორმაციის შეგროვება და დამუშავება, კერძოდ:

- (i) რეგულირდება შიდა კანონმდებლობის შესაბამისი დებულებებით
- (ii) არის პროპორციული იმ მიზნისთვის, რომლის შეგროვება და დამუშავება გათვალისწინებული იყო
- (iii) შეიძლება საგარეო დამოუკიდებელი ორგანოს ზედამხედველობაშია.

ლ. ეკონომიკური, სოციალური და კულტურული უფლებები

ძალისხმევა, რომელიც ტერორიზმის და კონტრტერორიზმის დროს ადამიანის უფლებების გამოყენებას უკავშირდება მიზნად ისახავს, სამოქალაქო და პოლიტიკურ უფლებათა დაცვაზე ყურადღების გამახვილებას, თუმცა ნაკლებ ყურადღებას უთმობს ეკონომიკურ, სოციალურ და კულტურულ უფლებებს. ჯერ კიდევ ნათელია, რომ ტერორიზმი და სახელმწიფოების მიერ მიღებული ზომები ტერორიზმთან საბრძოლველად, ორივე ზეგავლენას ახდენს დაზარალებულ პირთა ეკონომიკურ,

სოციალურ და კულტურულ უფლებებზე , ისევე როგორც განვითარების სხვა მიზნებზეც. შეუძლებელია მივალწიოთ გლობალური უსაფრთხოების მიზნებს ადამიანის უფლებების რეალიზებისთვის ძალისხმევის განხორციელების გარეშე. ტერორიზმსა და ადამიანის უფლებების ეკონომიკურ, სოციალურ და კულტურულ უფლებებს შორის კავშირის დადგენა დიდი ძალისხმევას მოითხოვს . ეს ნაწილი მოკლედ მიმოიხილავს ორ მაგალითს: პირველ რიგში, ეკონომიკური ,სოციალური და კულტურული უფლებების რეალიზაციის მნიშვნელობას და ტერორიზმის ხელშემწყობის გარემოებების განვითარების მიზნებს, რათა თავიდან იქნეს აცილებული ტერორიზმის გავრცელების გარემოებები; და მეორე ,გარკვეული სახის ანტიტერორისტული ღონისძიებების გავლენას ადამიანის უფლებებზე.

გლობალური კონტრტერორისტული სტრატეგიის სამოქმედო გეგმის მეშვეობით წევრი სახელმწიფოები აღიარებენ ტერორიზმის გავრცელებასთან დაკავშირებული პირობების მოგვარების საჭიროებას ,მათ შორის სოციალურ-ეკონომიკური მარგინალიზაციის,ადამიანის უფლებების დაუფასებლობის პრობლემების და ცუდი მმართველობის მოგვარების აუცილებლობაზე. ეს კავშირი კომპლექსურია და საჭიროებს ყურადღებით განხილვასა და ანალიზს.ცხადია, რომ ეკონომიკურ და სოციალურ განვითარებას ,მათ შორის საერთაშორისო თანამშრომლობასა და დახმარებას, შეუძლია დიდი როლი ითამაშოს ტერორიზმთან ბრძოლაში,მისი მხარდაჭერითი პირობების შემცირების გზით, ძალადობისა და ტერორიზმის ხელშემწყობი პირობების თავიდან აცილების გზით, გრძელვადიანი სოციალური და ეკონომიკური სტაბილურობის ხელშეწყობით. აქ მოიაზრება ისეთი ღონისძიებების გატარება,რომლებიც უზრუნველყოფდნენ სტრუქტურულ სტაბილურობას, ისეთ ჯგუფებთან და პირებთან თანამშრომლობაზე უარის თქმას ,რომლებიც ახორციელებენ ტერორისტულ ქმედებებს , მოახდინონ საერთაშორისო თანამშრომლობის გამაგრება .ამის საპირისპიროდ, სოციალურ და ეკონომიკურ პროგრამებსა და სექტორებში(როგორცაა განათლება, ჯანდაცვა, წყალი და სანიტარია) ერთმანეთისაგან განსხვავებული რესურსების

განაწილება; განვითარების ხელშეწყობა და სიღარიბის შემცირების ხელშეწყობა, უსაფრთხოებისა და კონტრტერორსიტული პროგრამების შემუშავებამ შესაძლოა სასარგებლოდ იმოქმედოს დაზარალებული ქვეყნებისა და საზოგადოებისთვის. ეკონომიკური განვითარებისა და თანამშრომლობის ორგანიზაციის (OECD) განვითარების დახმარების კომიტეტის განცხადებით, პირველადი დახმარება უნდა გადანაწილდეს ყურადღებით, ანუ იქ სადაც ტერორიზმის პრევენცია არის სწორი განვითარების მიზანი. კერძოდ, „ბიუჯეტის რეაბილიტაციას წინ უძღვის საჭიროების და პირველადი დახმარების ეფექტურობის სიღრმისეული ანალიზი, რაც ხელს უწყობს გრძელვადიანი სტრუქტურული სტაბილურობის შენარჩუნებას და წარმოადგენს განვითარების სასურველ ინსტრუმენტს

“105

ტერორიზმთან დაკავშირებული კონკრეტული ზომების მიღებამ შეიძლება პირდაპირი გავლენა იქონიოს ეკონომიკურ, სოციალურ და კულტურულ უფლებებზე. მაგალითად, ტერორისტულ საქმიანობაში ჩართულ ექვმიტანილ პირთა მიმართ მიზანმიმართული სანქციების დაწესება, როგორცაა მათი ფინანსური აქტივების გაყინვა, მგზავრობის შეზღუდვა, შესაძლოა ეფექტური საშუალება იყოს ტერორისტული საქმიანობის მონიტორინგისა და თავიდან აცილებისთვის. თუმცა, მიმდინარე მიზნობრივი სანქციების რეჟიმი სერიოზულ გამოწვევებს ქმნის, განსაკუთრებით კი გამჭვირვალობისა და სათანადო პროცესის არარსებობის გამო. მიზნობრივი სანქციების დაწესება, რომლის შედეგია აქტივების გაყინვა, მოგზაურობის აკრძალვა და სხვა სახის შეზღუდვები, მოყვება სერიოზული შედეგები დაზარალებულ პირთა და მათი ოჯახის წევრთა ეკონომიკურ და სოციალურ უფლებებზე, რადგან ამის გამო შესაძლოა მათ პრობლემები შეექმნათ განათლების მიღების ან დასაქმების კუთხით. ჰუმანიტარული დახმარება შესაძლოა იყოს ერთ-ერთი მნიშვნელოვანი საშუალება მიზანმიმართული სანქციების ეკონომიკურ, სოციალურ და კულტურულ უფლებებზე უარყოფითი ზეგავლენის შეზღუდვისათვის. ანალოგიურად, ტერორიზმის საწინააღმდეგოდ რეპრესიული ზომების გატარებამ (როგორცაა საკონტროლო ბრძანებები და ფიზიკური ბარიერების მშენებლობა

გარკვეული პირებისა და ჯგუფების გადაადგილების შესაზღუდად), მკაცრად შეზღუდა ინდივიდების და მოსახლეობების დასაქმების საშუალებები, მათი უფლება, რომ მიიღონ განათლება, ჯანდაცვითი მომსახურება და ჰქონდეთ ოჯახური ცხოვრება. ტერორიზმთან ბრძოლის ღონისძიებებზე ადამიანის უფლებათა ანალიზი განსაკუთრებულ ყურადღებას უთმობს ინდივიდებისა და მათი ოჯახის წევრების, საზოგადოებაზე განხორციელებული მოქმედებების სერიოზულ შედეგებს.

შენიშვნები

1. იხილეთ, მაგალითად, გაერთიანებული ერების ორგანიზაციის წესდება, მუხლი 55, ადამიანის უფლებების უნივერსალური დეკლარაცია, მუხლი 2, და ვენის დეკლარაცია და მოქმედების გეგმა.
2. იხილეთ საერთაშორისო კომისიის კანონი, პირველადი მუხლები სახელმწიფოთა პასუხისმგებლობებზე საერთაშორისო არასმართლიანი ქმედებებისთვის, კომენტარებით, 2001 (გაერთიანებული ერების ორგანიზაცია .2008), კომენტარი მუხლი 26-ისთვის, აბზაცი 5 და მუხლი 40, აბზაცი (3)-(5), აგრეთვე იხილეთ საერთაშორისო კრიმინალური ტრიბუნალი ყოფილი იუგოსლავიისა, პროკურორი ფუნუნჯია, საქმე IT-95-17/1, 1998 წლის 10 დეკემბრის განაჩენი.
3. იხილეთ, ადამიანის უფლებათა კომიტეტი, ზოგადი კომენტარი N31 (2004) მონაწილე სახელმწიფოებისთვის შეთანხმებაში დაწესებულ სამართლებრივ ვალდებულებების ხასიათზე.
4. საქმე „რომელიც ყურადღებას ამახვილებს სამხედრო აქტივობებზე ნიკარაგუას შიგნით და მის გაერთიანებას (ნიკარაგუა, ამერიკის შეერთებული შტატები), ზღვრები, 1986 წლის 27 ივნისის განაჩენი, I.C.J რეპორტები, 1986, პარაგრაფი 172- 201.
5. ოკუპირებული პალესტინის ტერიტორიის კედლის მშენებლობის სამართლებრივი შედეგები, 2004 წლის 9 ივლისის მრჩველთა მოსაზრება, I.C.J ანგარიშები, 2004 პარაგრაფი 111 და 113, აგრეთვე იხილეთ კონგოს ტერიტორიაზე შეიარაღებული ქმედებების საქმე (კონგოს დემოკრატიული რესპუბლიკა უგანდა), 2005 წლის 19 დეკემბრის გადაწყვეტილება, I.C.J ანგარიშები 2005, პარაგრაფი 216-217, რეგიონული შემთხვევებისთვის, იხილეთ ადამიანის უფლებათა დაცვის ამერიკული კომისია, Coard et al შეერთებული შტატები, საქმე 10.951, ანგარიში N109/99.29 სექტემბერი 1999, პარაგრაფი 37.
6. იხილეთ, უფრო უსაფრთხო სამყარო: ჩვენი საერთო პასუხისმგებლობა (გაერთიანებული ერების ორგანიზაციის გამოცემა, გაყიდვები E 05.1.5)

7. იხილეთ, უსაფრთხოების საბჭოს 1373(2001) და 1377 (2001) რეზოლუციები; გენერალური ასამბლეის რეზოლუციები 48/122, 49/185, 50/186, 52/133, 56/160 და 58/174, აგრეთვე საერთაშორისო ტერორიზმის აღმოფხვრის ზომების დეკლარაცია (რეზოლუცია 49/60), ადამიანის უფლებათა საბჭოს 6/28 რეზოლუციისა და ადამიანის უფლებათა დაცვის შესახებ ფუნდამენტური თავისუფლებების ტერორიზმის წინააღმდეგ (2008 წლის 28 მარტი)

8. იხილეთ ადამიანის უფლებათა კომიტეტი, ზოგადი კომენტარი N6 (1982)

9. იხილეთ Manfred Nowak, U.N პაქტი სამოქალაქო და პოლიტიკური უფლებების შესახებ : CCPR კომენტარი, მე-2 გამოცემა, ed (N.P. Engel, 2005), პარაგრაფი 121

10. იხილეთ, ადამიანის უფლებათა კომიტეტი, მოსაზრებები კომუნიკაციის შესახებ N 859/1999, Luis Asdrubal Jimenez Vaca კოლუმბია, 25 მარტი 2002 (A /57/40 (ტომი II), დანართი IX, სექტ W, პარაგრაფი 7.3)

11. იხილეთ, მაგალითად, „ადამიანის უფლებების დაცვისა და ხელშეწყობის პრინციპების განახლებული ვარიანტი მოქმედების ძალით დაუსჯელობის დასაძლევად „ E/CN.4/2005/102/add 1), იხილეთ ასევე ადამიანის უფლებების კომიტეტი, კომუნიკაციის შესახებ მოსაზრებები N 195/1985, Delgado Paez, კოლუმბია, 1990 წლის 12 ივლია (A /45/40 (ტომი II), დანართი IX, სექცია დ)

12. ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლო, Kilic თურქეთი, N 22492/93, 2000 წლის 28 მარტის გადაწყვეტილება, პარაგრაფი 62, აგრეთვე იხილეთ ადამიანის უფლებათა ინტერ-ამერიკული სასამართლო, ვლამენსკი როდრიგესი ჰუნდურასი, 1988 წლის 29 ივლისის განჩინება (გვ 174)

13. იხილეთ Delgado Paez, კოლუმბია : „ მონაწილე სახელმწიფოებმა მიიღეს გარანტიები პაქტით გათვალისწინებული უფლებები, ეს არ შეიძლება იყოს ის შემთხვევა, როგორც კანონის უზენაესობა, სახელმწიფოებს შეუძლიათ დააიგნორონ ცნობილი საფრთხეები მათი იურისდიქციის ქვეშ მყოფი პირების სიცოცხლეზე, იმიტომ, რომ ის არ არის დაკავებული ან სხვაგვარად დააკავეს. მონაწილე სახელმწიფოები ვალდებული არიან გონივრული და შესაბამისი ზომები მიიღონ მათ დასაცავად, მე-9 მუხლის ინტერპრეტაცია, რომელიც საშუალებას მისცემს მონაწილე სახელმწიფოებს იმოქმედოს თავისი იურისდიქციის ქვეშ მყოფი არასაპატიმრო პირების პირადულ უსაფრთხოებაზე, საფრთხეს შეუქმნის პაქტის გარანტიებს (პუნქტი 5.5)

14. იხილეთ, მაგალითად ევროპული კონვენცია ძალადობრივი დანაშაულების მსხვერპლთა კომპენსაციის შესახებ; რეკომენდაცია სისხლის სამართლისა და საპროცედურო ჩარჩოებში დაზარალებულის თანამდებობაზე მინისტრთა კომიტეტის N (85) 11.15 ის უან-მარი ჰენკატერსი დალუის დოსტალ-ბეკი, საბჭო საერთაშორისო ჰუმანიტარული სამართალი (კემბრიჯი, კემბრიჯის უნივერსიტეტის პრესა, 2005) ისევე, როგორც რუანდისა და ყოპილი იუგოსლავიის საერთაშორისო სისხლის სამართლის ტრიბუნალის პრეცედენტული სამართალი

15. იხ. უან-მარი ჰერკანტერსი და ლუის დოსტალ-ბეკი, საბაჟო საერთაშორისო ჰუმანიტარული სმართალი (კემბრიჯი, კემბრიჯის უნივერსიტეტის პრესა, 2005) ისევე როგორც რუანდისა და ყოფილი იუგოსლავიის საერთაშორისო სისხლის სამართლის ტრიბუნალის პრეცედენტული სამართალი

16. იხილეთ წითელი ჯვრის საერთაშორისო კომიტეტი, „საერთაშორისო ჰუმანიტარული კანონი და ტერორიზმი : კითხვები და პასუხები „: 2004 წლის 5 მაისი , ხელმისაწვდომია [www. Icrc.org](http://www.Icrc.org).

17. უენევის მე-4 კონვენცია, მუხლი 33.

18. დამატებითი ოქმი უენევის კონვენციებისადმი, მუხლი 51 (2) , და დამატებითი ოქმი II უენევის კონვენციისადმი, მუხლი 13 (2)

19. იხილეთ „ საერთაშორისო ჰუმანიტარული კანონი და ტერორიზმი .

20. ბირთვული იარაღის გამოყენების მუქარა ან გამოყენება , 1995 წლის 8 ივლისის მრჩეველთა მოსაზრება , I.C.J ანგარიშები 1996 , გვ 25

21. სამართლებრივი შედეგები , პარაგრაფი 106

22. იხილეთ ზოგადი კომენტარი N 31, პარაგრაფი 11; სამართლებრივი შედეგები, პარაგრაფი 163, შეიარაღებული ძალების შესახებ საქმის განხილვა..... , პარაგრაფი .216-220, 345(3). იხილეთ ასევე „კაცობრიობის ფუნდამენტური სტანდარტები“ (E/CV.4/2006/87, ნაწილი III) და გაერთიანებული ერების ორგანიზაცია, გაერთიანებული ერების ორგანიზაციის იურისპრუდენციის დაიჯესტი და რეგიონული ორგანიზაციები ტერორიზმის წინააღმდეგ ბრძოლის დროს ადამიანის უფლებების დაცვის შესახებ (ნიუ იორკი და უენევა 2003) , თავ I , სექცი (C)

23. იხილეთ „მაგალითად საყოველთაო ანტიტერორისტული კონვენციებისა და ოქმების საკანონმდებლო გზამკვლევი (გაერთიანებული ერების ორგანიზაციის პუბლიკაციები, გაყიდვები N E .04.V.7)

24. კრისტოფერ გრინუდი, „საერთაშორისო სამართალი და ტერორიზმის წინააღმდეგ ბრძოლის ოქმი“ საერთაშორისო ურთიერთობები , ტ 78, N 2 (აპრილი 2002) , გვ 301, 2001 წელს, ადამიანის უფლებათა უმაღლესი კომისრის გამოსვლის შემდეგ აღინიშნა 2001 წლის 11 სექტემბერს აშშ-ში მომხდარ ტერორისტულ აქტებში, როგორც კაცობრიობის წინააღმდეგ ჩადენილი დანაშაული

25. სისხლის სამართლის საერთაშორისო ტრიბუნალი ყოფილი იუგოსლავიისთვის, პროკურორო ვ. გალიჩი , საქმე IT-98-29, 2003 წლის 5 დეკემბრის გადაწყვეტილება . ტრიბუნალმა დაამატა შემდეგი კონკრეტული ელემენტები (პუნქტი 133)

1. ძალადობრივი ქმედებები სამოქალაქო მოსახლეობის ან სამოქალაქო პირების წინააღმდეგ , რომლებიც არ მონაწილეობდნენ საომარ მოქმედებებში, და რომლებიც იწვევდა მოსახლეობაში სასიკვდილო დაზიანებებს და სიკვდილს

2. დამნაშავეებმა ნებასურვილით აიძულა მოსახლეობა ან ინდივიდი ,არ მიეღოთ მონაწილეობა საომარი მოქმედებების დროს

3. ზემოთაღნიშნული დანაშაული ჩადენილი იყო მოქალაქეებში შიშის გავრცელების მიზნით

26. შემდგომში იხილავთ გაეროს ლტოლვილთა უმაღლესი კომისარიატის (UNHCR) ანგარიშებს ,სადაც უსაფრთხოების საკითხების მოგვარებას განიხილავენ ლტოლვილთა დაცვის გარეშე - გაეროს პერსპექტივები (2001 წლის ნოემბერი), UNHCR, ათი ლტოლვილის დაცვა 11 სექტემბერის შემდეგ, პრეს რელიზი , 23 ოქტომბერი ,2001.

27. გაეროს ლტოლვილთა უმაღლესი კომისარიატი ,“საერთაშორისო ნორმების დაცვა : გარიყული დებულების გამოყენება : 1951 წლის კონვენცია ლტოლვილთა სტატუსის შესახებ ,, (HRC/GIP/03/05) UNGCR, გაეროს ლტოლვილთა უმაღლესი კომისარიატი , ფარული ჩანაწერი გამონაკლისების გამოყენების შესახებ : 1951 წლის კონვენციის 1f მუხლი კონვენციაზე, რომელიც ეხება ლტოლვილთა სტატუსს (2003) ,,

28. იხილეთ UNHCR ,, შენიშვნა ლტოლვილის სტატუსის გაუქმების შესახებ ,, (2004 წლის 22 ნოემბერი)

29. უფრო უსაფრთხო სამყარო , პარაგრაფი 21

30. იხილეთ ,მაგალითად , 1990- 1991 წლებში ადამიანის უფლებათა ინტერ-ამერიკული კომისიის ყოველწლიური ანგარიში, თავ V , სექტი II და იურისპრუდენციის დაიჯესტი

31. იხილეთ, მაგალითად გენერალური ასამბლეის რეზოლუცია 60/158 ,გვ 1

32. იხილეთ ,უშიშროების საბჭოს რეზოლუციები 1456 (2003) ,დანართი ,პუნქტი 6, და 1624 (2005) ,გვ 4

33. იხილეთ, ადამიანის უფლებათა კომიტეტი, ზოგადი კომენტარი N31, გვ 6, და სირაქუმის პრინციპები სამოქალაქო და პოლიტიკურ უფლებათა პაქტის (E/ CN.4 /1985/4 , დანართი)დებულებების შეზღუდვისა და გადანაწილების შესახებ

34. იხილეთ, ადამიანის უფლებათა კომიტეტის ზოგადი კომენტარი N29 ,სირაქუმის პრინციპები (E/CN 4 /1985/4 ,დანართი ,პუნქტები 15 და 17); გაეროს ადამიანის უფლებათა უმაღლესი კომისრის ანგარიში და ადამიანის უფლებათა მსოფლიო კონფერენციის შემდგომი ანგარიში - ადამიანის უფლებები - ერთიანი ჩარჩო (E/CN.4/2002/18) , დანართი ,პუნქტები 3(ს) და 4(ა) ; ევროპის საბჭო , სახელმძღვანელო პრინციპები ადამიანის უფლებების შესახებ და ტერორიზმის წინააღმდეგ ბრძოლა (2002) , სახელმძღვანელო III, ადამიანის უფლებების ინტერ -ამერიკული კომისია ,, ტერორიზმთან და ადამიანის უფლებების შესახებ ,, (OEA/Ser .L/V/II.116 ,doc 5, rev 1, cor ,პარაგრაფი 53

35. ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლო კვირის დროში/ გაერთიანებული სამეფო N6538/74,1979 წლის 26 აპრილის გადაწყვეტილება,პარაგრაფი 49

36. იხილეთ, ტერორიზმში დანაშაულის კონტექსტში, ეს მოთხოვნები ხაზგასმით აღინიშნა სპეციალური მომხსენებლის მიერ ადამიანის უფლებების და ფუნდამენტური თავისუფლებების ხელშეწყობისა და დაცვის შესახებ ტერორიზმის წინააღმდეგ (E/CN.4/2006/98 გვ49

37. თუმცა, არსებობს გამონაკლისები. იხილეთ, მაგალითად სამოქალაქო და პოლიტიკურ უფლებათა საერთაშორისო პაქტის მე-18 მუხლი, რომელიც იცავს აზრს სინდისის, რელიგიის და რწმენის თავისუფლების შესახებ და არ მოიცავს ეროვნულ უსაფრთხოებას, როგორც შეზღუდვების დასაშვებ საფუძველს.

38. ტერორიზმთან ბრძოლის დროს ადამიანის უფლებათა და ფუნდამენტური თავისუფლების ხელშეწყობისა და დაცვის სპეციალური მომხსენებელი ხაზს უსვამს, რომ ტერორიზმის საწინააღმდეგოდ შემოიფარგლება კონტრტერორისტული კანონმდებლობით გათვალისწინებული დანაშაულები, გამოძიების ან სისხლისსამართლებრივი დევნის ნებისმიერი უფლებამოსილებით, (E/CN.4/2006/98, პარაგრაფი 47), აგრეთვე იხილეთ „ ადამიანის უფლებათა და ტერორიზმთან დაკავშირებული პრინციპებისა და სახელმძღვანელო პრინციპების პირველადი დოკუმენტი (E/CN.4/Sub.2/2005/39 პარაგრაფი 33).

39. იხილეთ, მაგალითად, სირაქუბის პრინციპები (E/CN.4/1985/4, დანართი, პუნქტი 17); ევროპის საბჭო, სახელმძღვანელო პრინციპები, სახელმძღვანელო III, (პუნქტი 2); და ადამიანის უფლებათა დაცვის ამერიკული კომისია, „ანგარიში ტერორიზმისა და ადამიანის უფლებების შესახებ“ (პარაგრაფი 51 და 55)

40. იხილეთ, E/CN.4/2002/18, დანართი, პარაგრაფი 4 დ; ევროპის საბჭო, სახელმძღვანელო პრინციპები, სახელმძღვანელო III (პარაგრაფი 2); და ადამიანის უფლებათა დაცვის ამერიკული კომისია, „ანგარიში ტერორიზმისა და ადამიანის უფლებების შესახებ“ (პარაგრაფი 51 და 55)

41. იხილეთ, კანადის უზენაესი სასამართლოს მიდგომა: ლავინჯი, ონტარიოს სახალხო სერვისების თანამშრომელთა კავშირი (1991) 2 SCR 211 და Figueroa, კანადა (გენერალური პროკურორი) (2003) 1 SCR 912

42. თითოეულ ამ ფაქტორზე დისკუსიისთვის იხ. შემდგომ ალექს კონტი „ICT პროექტი ტერორიზმის წინააღმდეგ ბრძოლის დროს ადამიანის უფლებების დაცვის შესახებ: საკანონმდებლო მაცნეების, პოლიტიკის შემუშავებლებისა და მართლმსაჯულების სახელმძღვანელო „ISC 2005: უსაფრთხოება, ტერორიზმი და კონფიდენციალობა საინფორმაციო საზოგადოება, კვლოში და სხვები, 2006 წლის გამოცემა

43. იხილეთ, „ავსტრალია: სწავლა ადამიანის უფლებების დაცვა ტერორიზმის წინააღმდეგ (A/HCR/4/26/Add.3); დამოუკიდებელი ექსპერტის მოხსენება ადამიანის უფლებების და ფუნდამენტური თავისუფლებების შესახებ ტერორიზმის საწინააღმდეგოდ, რობერტ კ. გოლდმენი (E/CN.4/2005/103, პარაგრაფი 8,9 და 74); ადამიანის უფლებათა კომიტეტი, ზოგადი კომენტარი N29, პარაგრაფი 4-5, E/CN.4/2002/18, დანართი, პარაგრაფი 4 (ბ), (ე)-(ვ); ევროპის საბჭო, სახელმძღვანელო პრინციპები,

სახელმძღვანელო III ,პარაგრაფი 2, და ადამიანის უფლებათა დაცვის ამერიკული კომისია, ანგარიში ტერორიზმისა და ადამიანის უფლებების შესახებ (გვ 51)

44. იხილეთ, კანადის იურისპრუდენცია, R. v. Oakes [1986] 1 SCR 103 and R. v. Lucas [1998] 1 SCR 439, პარაგრაფი 118

45. იხილეთ, ასევე ადამიანის უფლებათა და ძირითად თავისუფლებათა დაცვის ევროპული კონვენციის მე-15 მუხლი და ადამიანის უფლებათა ამერიკული კონვენციის 27-ე მუხლი. აფრიკული ქარტია არ შეიცავს დეგრადაციას ადამიანისა და ხალხთა უფლებების შესახებ აფრიკული კომისიის მონაცემებით, ქარტიაში დაცული უფლებების და თავისუფლებების შეზღუდვა არ შეიძლება გამართლებული იყოს საგანგებო სიტუაციებით ან სპეციპუკური გარემოებებით. “აფრიკის ქარტიის თავისუფლებათა შეზღუდვის ერთადერთი ლეგიტიმური მიზეზი 27 (2) მუხლშია მოცემული, ანუ ქარტიის უფლებები სხვათა უფლებებით, კოლექტიური უსაფრთხოების, მორალისა და საერთო ინტერესი“ გარდა ამისა შეზღუდვების დასაბუთება უნდა იყოს მკაცრად პროპორციული და აბსოლუტურად აუცილებელი იმ უპირატესობებისთვის, რომელიც თან სდევს. რაც ყველაზე მთავარია, შეზღუდვამ არ შეიძლება აღმოფხვრას უფლება ისე, რომ გახდეს წარმოსახვითი (კონსტიტუციურ უფლებათა პროექტი, სამოქალაქო თავისუფლებების ორგანიზაცია და მედია უფლებები დღის წესრიგი, ნიგერია, კომუნიკაციები N 140/95, N 141/94, N° 145/95, პარაგრაფი . 41–42).

46. ადამიანის ინტერ-ამერიკული სასამართლო, მრჩეველთა აზრი OC-8/87 საგანგებო სიტუაციებში ჰაბესის კორპუსზე, 1987 წლის 30 იანვარი (პარაგრაფი .42- 43)

47. ადამიანის უფლებათა და ძირითად თავისუფლებათა ევროპული კონვენციის ფარგლებში შესაძარბელი დებულებების ინტერპრეტაციაზე, ადამიანის უფლებათა ევროპულმა სასამართლომ 4 კრიტერიუმი გამოყო, რომლის მიხედვითაც, ნებისმიერი გარემოება საზოგადოების საგანგებო სიტუაციის დროს, რომელიც საფრთხეს უქმნის ერის სიცოცხლეს, პირველ რიგში, ესთია კრიზისი ან საგანგებო შემთხვევა, რომელიც იქნება რეალური ან გარდაუვალი. მეორე, ეს უნდა იყოს განსაკუთრებული, იმდენად რომ ნორმალური ღონისძიებები არასაკმარისი აღმოჩნდეს, შემდეგი, საგანგებო მდგომარეობა ემუქრება საზოგადოების ცხოვრების გავრცელებას, საბოლოოდ, ეს გავლენას მოახდენს მოსახლეობისთვის სახელმწიფო ზომების მიღებაზე. ამ მეოთხე პუნქტში, სასამართლოს ადრეულმა გადაწყვეტილებებმა ცხადყო, რომ აუცილებელი არის საგანგებო მდგომარეობისას მოსახლეობის დაცვაზე ზრუნვა. სასამართლო, როგორც ჩანს მოგვიანებით აღიარებს, რომ ერის სიცოცხლეს საფრთხე ემუქრება, შესაძლოა მხოლოდ მატერიალური ზეგავლენა იქონიოს ერის ერთი ნაწილის დროს საგანგებო მდგომარეობის დროს, იხილეთ უკანონო ვ. ირლანდია (No 3), N° 332/57, 1961 წლის 1 ივლისის გადაწყვეტილება, პუნქტი 28, იხილეთ აგრეთვე Brannigan და McBride გაერთიანებული სამეფოს წინააღმდეგ, N° 14553/89; N° 14554/89, 1993 წლის 25 მაისის გადაწყვეტილება, განსხვავებით მოსამართლე ვოლმის აზრისგან. პარაგრაფი 2

48. იხილეთ A/58/40 (ტ. I), პარაგრაფი 85 (15).

49. იხილეთ, „ სასამართლოს გარეშე, შემაჯამებელი ან თვითნებური აღსრულებები: სპეციალური მომხსენებლის ფილიპ ალსტონის ანგარიში (E/CN.4/2006/53, პარაგრაფი 44-54) და სპეციალური მომხსენებლის ანგარიში ადამიანის უფლებებისა და თავისუფლებების დაცვისა და ხელშეწყობის შესახებ ტერორიზმთან ბრძოლის დროს, მარტინ შეინინი (E/CN.4/2006/53, პარაგრაფი 44-54)

50. იხილეთ, ადამიანის უფლებათა უმაღლესი კომისრის, ლუის ამბროსის ტერორიზმის წინააღმდეგ ბრძოლის სტრუქტურა, მოსკოვის სახელმწიფო უნივერსიტეტი /საერთაშორისო ურთიერთობების უნივერსიტეტი, 2005 წლის 11 თებერვალი.

51. 51 E/CN.4/2006/53, პარაგრაფი 45 და 51

52. სამოქალაქო და პოლიტიკურ უფლებათა პაქტი და ადამიანის უფლებათა საერთაშორისო პაქტი და ადამიანის უფლებათა ამერიკული კონვენცია კრძალავს სიცოცხლის თვითნებურად ჩამორთმევას, მაშინ როდესაც ევროპული კონვენციის მე-2 მუხლის მე-2 პუნქტში ნათქვამია, რომ შეგნებულად არავის არ უნდა ჩამოერთვას სიცოცხლის უფლება და რომ ისეთი ძალის გამოყენება, რომელიც არაა საჭირო შესაძლოა ნებისმიერი პირის თავდაცვისთვის იქნას გამოყენებული. აგრეთვე იხილეთ, ადამიანის უფლებათა კომიტეტი, კომუნიკაციების შესახებ N146/1983, ბაბოერა, სურინამის, 4 აპრილი, 1985: „ ამ მუხლში დაცული უფლება არის ადამიანის უზენაესი უფლება, აქედან გამომდინარეობს, რომ სახელმწიფოს ხელისუფლების მიერ სიცოცხლის ჩამორთმევა მძიმე საკითხია. სტატიიდან გამომდინარეობს ის მიზეზი, თუ რატომ ხდება სიკვდილით დასჯა მხოლოდ მძიმე დანაშაულის ჩადენისას. მოთხოვნები, რომლებიც კანონით არის დაცული და არავის არ უნდა ჩამოერთვას თვითნებურად ნიშნავს, რომ კანონმა მკაცრად უნდა გააკონტროლოს და შეზღუდოს გარემოებები, რის გამოც შესაძლებელია ადამიანს სიცოცხლე ჩამოერთვას სახელმწიფო ხელისუფლების მიერ (A/40/40, დანართი X, პარაგრაფი 14.3).

53. იხილეთ ადამიანის უფლებათა კომიტეტის ზოგადი კომენტარი N6 (1982), აგრეთვე იხილეთ ადამიანის უფლებათა ინტერ-ამერიკული კომისია „ ანგარიში ტერორიზმისა და ადამიანის უფლებების შესახებ „ (პარაგრაფები 87 და 89), რაც ადამიანის უფლებათა ინტერ-ამერიკული სასამართლოს, Neira Alegria et al, პერუს, 1995 წლის 19 იანვრის გადაწყვეტილება (პუნქტები 74- 75).

54. იხილეთ ადამიანის უფლებათა კომიტეტი, კომუნიკაციის შესახებ N 45/1979, სუარეზის დე გერერეს წინააღმდეგ კოლუმბია, 1982 წლის 31 მარტი (A/37/40, დანართი XI, აბზაცები. 12.2, 13.1-13.3). აგრეთვე იხილეთ სამართალდამცავების მიერ ძალის გამოყენების პრინციპები და ცეცხლსასროლი იარაღების გამოყენების პრინციპები (A/CONF.144/28/გამეორება .1), სამართალდამცავ ორგანოთა ქცევის კოდექსი (გენერალური ასამბლეის რეზოლუცია 34/169) და ეფექტური პრევენციების პრინციპები, არასამართლებრივი, თვითნებური და შემაჯამებელი ზომების გამოძიება (ეკონომიკური და სოციალური რეზოლუცია 1989/65)

55. იხილეთ, E/CN.4/2006/53, პარაგრაფი 48. ადამიანის უფლებათა ევროპული კონვენციის თანახმად ძალის გამოყენების შესახებ მკაცრი მოთხოვნების შესახებ, იხილეთ, *inter alia*, ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლო, ვ. მაკკეი გაერთიანებული სამეფო, N° 18984/91, 1995 წლის 27 სექტემბრის გადაწყვეტილება.

56. მაგალითად, პროკურორი შურუნჯია, პარაგრაფი 144.

57. იხილეთ, ადამიანის უფლებათა სამოქალაქო და პოლიტიკურ უფლებათა მუხლები 7 და 4(2), ადამიანის უფლებათა ევროპული კონვენციის მუხლები 3 და 15 (2), ადამიანის უფლებათა ამერიკული კონვენციის 5 და 27 (2) მუხლები, ადამიანისა და ხალხთა უფლებების აფრიკული ქარტიის მე-5 მუხლი, და უენევის 4 კონვენციის საერთო მუხლი. ასევე იხილეთ ადამიანის უფლებათა ინტერ-ამერიკული კომისია, „ მოხსენება თავშესაფრის მაძიებელთა შესახებ კანადის ლტოლვილთა განსაზღვრის სისტემაში „ (OEA/Ser.L/V/II.106, Doc. 40 rev., para. 118).

58. იხილეთ, წამების საწინააღმდეგო კომიტეტი, კავშირები კომუნიკაციის შესახებ N 39/1996, Tapia Páez, შვედეთი, 1997 წლის 28 აპრილი: „კონვენციის მე-3 მუხლის გამოცდა აბსოლუტურია, როდესაც არსებითი საფუძველი არსებობს იმის დასადასტურებლად, რომ ინდივიდი სხვა სახელმწიფოში გაძევებისას უნდა დაექვემდებაროს წამებას, მონაწილე სახელმწიფო ვალდებულია არ დაუშვას ამ სახელმწიფოსათვის დაინტერესებული პირი. საქმიანობის სახეობა, რომელიც განხილული პირი დაკავებულია არ შეიძლება იყოს მატერიალური გადაწყვეტილება მე-3 მუხლით გათვალისწინებული გადაწყვეტილების მიღებისას (A/52/44, დანართი V). აგრეთვე იხილეთ, ადამიანის უფლებათა კომიტეტი: „მონაწილე სახელმწიფო ვალდებულია აღიაროს წამების, სასტიკი, არაადამიანური ან დამამცირებელი მოპყრობის აკრძალვის აბსოლუტური ხასიათი, რომელიც არავითარ შემთხვევაში არ უნდა იყოს დაკნინებული. ამგვარი დამოკიდებულება არასდროს არ შეიძლება იყოს გამართლებული საზოგადოებრივი ინტერესების ბალანსის საფუძველზე და პიროვნების უფლებების პაქტის მე-7 მუხლის მიხედვით. არ არსებობს გამონაკლისი ადამიანებში, რომლებიც ეჭვმიტანილები არიან ეროვნული უშიშროების ან ნებისმიერი პირის უსაფრთხოებისთვის საფრთხის შექმნაში, შეიძლება გადაადგილდეს იმ ქვეყანაში, სადაც იგი ატარებს წამების რისკს ან სასტიკი, არაადამიანური, ან დამამცირებელი მოპყრობა სახეზე (A/61/40 (ტ. I) პარაგრაფი 76 (15)).“

59. იხილეთ, მაგალითზე წამების საწინააღმდეგო კომიტეტის მოხსენება (A/59/44, paras. 67, 126 and 144) და „ წამებისა და სხვა სასტიკი, არაადამიანური ან დამამცირებელი მოპყრობა: სპეციალური მოხსენებლის მანფრედ ნოვაკის მოხსენება წამების საკითხზე „(E/CN.4/2006/6)

60. წამებისა და სხვა სასტიკი, არაადამიანური ან ღირსების შემლახველი მოპყრობის ან დასჯის შესახებ სპეციალური მოხსენებლის ანგარიში (A/61/259, paras. 44–65)

61. სამართლებრივი შედეგები, პარაგრაფი 111

62. აგრეთვე იხილეთ, ადამიანის უფლებათა კომისიის 2005/ 39 რეზოლუცია : „ხანდაზმულობით დაკავებულებს ან საიდუმლო ადგილებში პატიმრობას ხელს შეუწყობს წამებისა და სხვა სასტიკი, არაადამიანური ან ღირსების შემლახველი მოპყრობის ან სასჯელის აღსრულება და შეუძლია თავად შეიტანოს ასეთი სახის მოპყრობა და მოუწოდოს ყველა სახელმწიფოს პატივი სცეს თავისუფლების, უსაფრთხოების და ღირსების შესახებ გარანტიებს „ (პუნქტი 9)

63. იხილეთ, ადამიანის უფლებათა კომიტეტის ზოგადი კომენტარი N 20 (1992) ,გვ 6 და „ გუანტანამოს ყურეზე დაკავებულთა მდგომარეობა“(E/CN.4/2006/120, para. 53).

64. იხილეთ E/CN.4/2005/103, para. 52

65. იხილეთ ,აგრეთვე ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლო, 1989 წლის 7 ივლისის გადაწყვეტილება /გაერთიანებული სამეფო N° 14038/88.

66. იხილეთ , ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლო , Chahal გაერთიანებული სამეფო N° 22414/93, 1996 წლის 15 ნოემბრის გადაწყვეტილება, და ლუის არბორი „ ჩვენი სახელით და ჩვენი საშუალებით“ საერთაშორისო და შედარებითი კვარტალური კანონი ,ტომი 55 , N 3 (2006 წლის ივლისი) , გვ 511.

67. იხილეთ , ევროპის კომისია დემოკრატიისათვის კანონის მეშვეობით (ვენეციის ომისია) „ ევროპის საბჭოს წევრი ქვეყნების საერთაშორისო სამართლებრივი ვალდებულებების შესახებ, საიდუმლო დაკავების და პატიმრების სახელმწიფოთაშორისო ტრანსპორტი“,- 17-18 მარტი, 2006 , მოსაზრება N 363/2005 , CDL-AD(2006)009.

68. იხილეთ, გაეროს ადამიანის უფლებათა უმაღლესი კომისრის მოხსენება ტერორიზმის წინააღმდეგ ბრძოლისა და ადამიანის უფლებათა დაცვის ფუნდამენტური თავისუფლების დაცვის შესახებ „(A/HRC/4/88) და ადამიანის უფლებათა უმაღლესი კომისრის განცხადება 2005 წლის დეკემბერში და E/CN.4/2006/6, ტომი. III. იხილეთ კომიტეტის მოსაზრება წამებაზე , N° 233/2003, აგიზა ,შვედეთი , 20მაისი, 2005 (A/60/44, დანართი VIII, სექცია . A) და ადამიანის უფლებათა კომიტეტი , კომუნიკაციის შესახებ N° 1416/2005, ალზერი ,შვედეთი , 2006 წლის 25 ოქტომბერი (A/62/40 (ტომი. II), დანართი VII).

69. იხილეთ, ევროპის საბჭოში წევრი სახელმწიფოებისადმი საიდუმლო დაკავების შესახებ (მარტი მოხსენება) AS/Jur (2006) 03 გამეორება და შემდგომი მოხსენება „საიდუმლო დაკავებებზე და დაკავებულთა უკანონო გადაადგილებაზე ევროპის საბჭოს წევრი სახელმწიფოების მონაწილეობით“: მეორე მოხსენება , დოკ 11302 rev. „გენერალური მდივნის მოხსენება ადამიანის უფლებათა ევროპული კონვენციის 52- ე მუხლით ,საიდუმლო დაკავებისა და ტერორისტული აქტების ეჭვმიტანილთა სატრანსპორტო საკითხებზე „ განსაკუთრებით, კი უცხოური სააგენტოების ნაქვებების მიერ“ (SG/Inf (2006) 5, 28 თებერვალი , და მისი დამატებითი მოხსენება (SG/Inf (2006) 13, 14 ივნისი 2006) -ზე ; ვენის კომისია .

70. ადამიანის უფლებათა კომიტეტი, ზოგადი კომენტარი N8 (1982) თავისუფლებისა და უსაფრთხოების უფლების შესახებ (მუხლი 9) ,პარაგრაფი 1 და 4

71. იხილეთ, საერთაშორისო პაქტის სამოქალაქო და პოლიტიკური უფლებების შესახებ (მუხლი 9(3)-(4)). აგრეთვე იხილეთ ადამიანის და ხალხთა უფლებების დაცვის საერთაშორისო პენი , კონსტიტუციური უფლებების პროექტი, გაერთიანებული უფლებები კენ სარო- წივას და სამოქალაქო თავისუფლების ორგანიზაცია,ნიგერიის სახელით , კომუნიკაციები N° 137/94, N° 139/94, N° 154/96 და N° 161/97, პარაგრაფი. 83.

72. იხილეთ, ადამიანის უფლებათა საყოველთაო უნივერსალური დეკლარაცია * მუხლი 1 და 2) და სამოქალაქო და პოლიტიკური უფლებების საერთაშორისო პაქტი(მუხლი 26).იურისპრუდენციის შემდგომი დაიჯესტი (თავი III ,სექცია კ)

73. იხილეთ,ადამიანის უფლებათა ამერიკული სასამართლო, საკონსულტაციო მოსაზრება OC-18/03 იურიდიული მდგომარეობისა და დაუსაბუთებელი მიგრანტების უფლებების შესახებ, 2003 წლის 17 სექტემბერი , გვ 101.

74. იხილეთ ,მაგალითად E/CN.4/2006/98, პარაგრაფი .⁴⁸ ადამიანის უფლებათა კომიტეტი , ზოგადი კომენტარი N29 (2001) საგანგებო მდგომარეობის შესახებ (მუხლი 4), პარაგრაფი 8 და 16 და E/CN.4/2002/18დანართი, პარაგრაფი. 4 (i).

75. იხილეთ A/HRC/4/26 , პარაგრაფი 32-62.

76. ადამიანის უფლებათა ამერიკული კომისია , ტერორიზმისა და ადამიანის უფლებების შესახებ მოხსენება ,პარაგრაფი 353.

77. ევროპის კომისია რასიზმისა და შეუწყნარებლობის წინააღმდეგ , „ზოგადი პოლიტიკის რეკომენდაცია N 8 რასიზმის წინააღმდეგ ტერორიზმთან ბრძოლის დროს , (CRI (2004) 26).

78. ევროკავშირის დამოუკიდებელ ექსპერტთა ქსელი ფუნდამენტურ უფლებებში, თავისუფლებასა და უსაფრთხოებასშორისო ბალანსი ევროკავშირისა და მისი წევრი სახელმწიფოების მიერ ტერორისტული საფრთხის წინაშე. გვ 21.

79. იხილეთ E/CN.4/2005/103, paras. 71–76, და აგრეთვე /HRC/4/26, paras. 32–62.

80. იხილეთ ,ადამიანის უფლებათა კომიტეტის ზოგადი კომენტარი N 13 (1984).

81. E/CN.4/2005/103, პარაგრაფი . 44

82. იხილეთ აფრიკის კომისია ადამიანის და ხალხთა უფლებების შესახებ, მედიის უფლებების დღის წესრიგზე , ვ. ნიგერია, კომუნიკაციის N 224/98 (პარაგრაფი 59-62) და ადამიანის უფლებათა ინტერ-ამერიკული სასამართლო, კასტილო პეტრუზი და სხვები , პერუს ,1999 წლის 30 მაისის განჩინება (პუნქტები 128-131,172).

83. ადამიანის უფლებათა და ძირითად თავისუფლებათა დაცვისა და ტერორიზმის წინააღმდეგ მიმართული სპეციალური მოხსენებლის ანგარიში მარტინ სქინინი ((A/61/267).

84. A/HRC/4/88, paras. 17–22.

85. იხილეთ E/CN.4/2005/103, para. 32, and E/CN.4/2006/98, პარაგრაფი 26.
86. რეგიონული მაგალითისთვის, იხილეთ კასტილო პეტრუზი, პერუ (პუნქტი 121).
87. ბოლო მოვლენებისთვის იხილეთ <http://www.un.org/law/terrorism/index.html>
88. იხილეთ E/CN.4/2006/98, para. 42.
89. უშიშროების საბჭოს რეზოლუცია 1624(2005), გვ. 1
90. იხილეთ, ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლო, ჰენდისაიდი /გაერთიანებული სასამართლოს N° 5493/72, 1976 წლის 7 დეკემბრის განჩინება.
91. /HRC/4/26/Add.3.
92. იხილეთ გამოხატვის თავისუფლების ხელშეწყობის საერთაშორისო მექანიზმები, გაეროს სპეციალური მომხსენებლის აზრისა და გამოხატვის თავისუფლების შესახებ, ეუთოს წარმომადგენელი მედიის თავისუფლების საკითხებში და OSCE სპეციალური წარმომადგენელი გამოხატვის თავისუფლების შესახებ (2005 წლის 21 დეკემბერი)
93. იხილეთ, აფრიკის კომისია ადამიანის და ხალხთა უფლებების შესახებ, საერთაშორისო ამნესტია, მომხსენებელი ლესლი ბაჩელარდი, აღმოსავლეთ აფრიკის რესპუბლიკის საეპისკოპოსო კონფერენციის წევრთა ასოციაცია სუდანი, კომუნიკაციები N° 48/90, N° 50/91, N° 52/91, N° 89/93 (პარაგრაფი. 78–80).
94. იხილეთ, ადამიანის უფლებათა დამცველების გენერალური მდივნის სპეციალური წარმომადგენლის ჰინა ჯილანის მიერ წარმოდგენილი მოხსენება (E/CN.4/2006/95): ე.წ უსაფრთხოებისა და კონტრტერორისტული ზომები იქნა გამოყენებული, რომლებიც ადამიანის უფლებებს ზღუდავს. იხილეთ, აგრეთვე ადამიანის უფლებათა დამცველები და ჯგუფები, რომლებიც მიზნად ისახავდნენ თვითნებურ ქმედებებს კანონის უზანაესობისა და ადამიანის უფლებათა დაცვის გამონაკლისების შემოღებას სპეციალური უსაფრთხოების კანონმდებლობით (პუნქტი 52). აგრეთვე იხილეთ უშიშროების საბჭოს რეზოლუცია 1373(2001) სახელმწიფოთა მიერ მიღებული ზომები მოიცავს გარკვეულ ერთეულთა სახსრების გაყინვას (პუნქტი 1(გ)), რათა თავიდან აიცილოს გარკვეული ტერიტორიის ფარგლებში ნებისმიერ სახსრის მიღება (პუნქტი 1) რათა, თავი შეიკავონ გარკვეული პირების დახმარებისგან, ტერორისტული დაჯგუფების წევრების დანიშნისგან, ტერორისტული ჯგუფების გადაადგილების თავიდან აცილების მიზნით (პუნქტი 2, (გ) - ყველა ღონისძიება გავლენას ახდენს ასოციაციებზე.
95. იხილეთ, ადამიანის უფლებათა დამცველების გენერალური მდივნის სპეციალური წარმომადგენლის ჰინა ჯილანის (A/59/401 და E/CN.4/2006/95) ანგარიში.
96. იხილეთ, A/61/267.
97. მაგალითად, ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლო, სიდროპულოსი და სხვები, საბერძნეთი N° 26695/95, 1998 წლის 10 ივლისის გადაწყვეტილება: „სასამართლო არ გამოირიცხავს, რომ ერთხელ აღნიშნული მიზნები, როგორც ასოციაციის მემორანდუმში იყო ნაჩვენები, ჩართული იყო იმ

მიზნებთან შეუთავსებელ საქმიანობაში,ეს შესაძლებლობები, რომლებიც ეროვნულმა სასამართლოებმა დაინახეს ,დარწმუნებულნი იყვნენ,რომ რაიმე პრაქტიკული ქმედებებით უარყოფილი იქნებოდა, როგორც არასდროს არსებობდა, ასოციაციას დრო არ ჰქონდა რაიმე ქმედების განსახორციელებლად (პუნქტი 46).

98. A/59/401, paras. 49, 51–82.

99. იხილეთ E/CN.4/2005/103, paras. 13–15.

100. იხილეთ A/61/267, პარაგრ. 29.

101. ადამიანის უფლებათა კომიტეტი, კომუნიკაციების შესახებ N° 453/1991, Coeriel et al. ,ჰოლანდია, 1994 წლის 31 ოქტომბერი, (A/50/40 (ტ. II), დანართი X, სექცია დ). მაგალითად, პირადი ცხოვრების მნიშვნელობაზე იხილეთ, ევროპის საბჭოს სასამართლოს Amann v. შვეიცარია , N° 27798/95 , 2000 წლის 16 თებერვლის გადაწყვეტილება და Rotaru,რუმინეთი , 2000 წლის 4 მაისის გადაწყვეტილება.

102. იხილეთ სამოქალაქო და პოლიტიკური უფლებების საერთაშორისო პაქტის მე-17 მუხლის პირველი პუნქტი , ადამიანის უფლებათა და ძირითად თავისუფლებათა დაცვის ევროპული კონვენციის მე-8 მუხლის მე-2 პუნქტი და ადამიანის უფლებათა ამერიკული კონვენციის მე- 11 მუხლის მე-2 პუნქტი.

103. იხილეთ, ადამიანის უფლებათა კომიტეტის მოსაზრება კომუნიკაციების N° 35/1978 შესახებ, AumeeruddyCziffra და სხვები v. Mauritius , 1981 წლის 9 აპრილის (A/36/40, დანართი XIII, პარაგრ . 9.2 (ბ) 2 (i) 8).

104. ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლო, კლასს, გერმანია N° 5029/71, 1978 წლის 6 სექტემბრის განჩინება, პარაგრ 50.

105. იხილეთ, ეკონომიკური განვითარებისა და თანამშრომლობის ორგანიზაცია, ტერორისტული პრევენციის განვითარების წინააღმდეგ გაძლიერებული თანამშრომლობის შესახებ , DAC სახელმძღვანელოები და საცნობარო სერიები (OECD, 2003) , ხელმისაწვდომია www.oecd.org.

დანართი

გაერთიანებული ერების ორგანიზაციის მოქმედება ტერორიზმის წინააღმდეგ

გლობალური კონტრტერორისტული სტრატეგიის დანერგვა

გაერთიანებული ერების ორგანიზაციის გლობალური კონტრტერორისტული სტრატეგია მიიღო გენერალურმა ასამბლეამ 2006 წლის 8 სექტემბერს. ეს პირველი შემთხვევაა, როდესაც წევრი სახელმწიფოები შეთანხმდნენ, რათა შექმნილიყო ყოვლისმომცველი, გლობალური სტრატეგიული ფონი ტერორიზმის წინააღმდეგ. სტრატეგია ხაზს უსვამს წევრი სახელმწიფოების კონკრეტულ ღონისძიებებზე, რომლებიც მათ უნდა მიიღონ როგორც ინდივიდუალურად ასევე კოლექტიურად: დაასახელონ ტერორიზმის გავრცელების გარემოებები, თავიდან აიცილონ და შეებრძოლონ ტერორიზმს, განამტკიცონ მათი ინდივიდუალური და კოლექტიური შესაძლებლობები, დაიცვან ადამიანის უფლებები და კანონის უზენაესობა ტერორიზმთან ბრძოლის დროს. სტრატეგია მოუწოდებს წევრ სახელმწიფოებს გაერთიანებული ერების ორგანიზაციასთან მიმართებაში, განახორციელონ სტრატეგიის სამოქმედო გეგმის დებულებები და ამავდროულად მოუწოდონ გაერთიანებული ერების ორგანიზაციებს დახმარების კენ.

გაეროს დეპარტამენტები, პროგრამები, ფონდები და სააგენტოები გარკვეული რაოდენობის ადგილებში ახორციელებდნენ სამოქმედო სტრატეგიულ ღონისძიებებს როგორც ინდივიდუალურად, ასევე ერთიანი ძალებით კონტრტერორიზმის განხორციელების სამუშაო ჯგუფის ფარგლებში (CTITF)* :

კოორდინაცია და თანამშრომლობა

გენერალური მდივნის მიერ 2005 წელს შექმნილი კონტრტერორიზმის დანერგვის სამუშაო გუნდი მუშაობს გაერთიანებული ერების ორგანიზაციის სისტემაში შესული სულ მცირე ორ ათეულ გაერთიანებაში საერთო კოორდინაციისა და თანხმობის მისაღწევად, კონტრტერორისტული მცდელობებით. სამუშაო ჯგუფმა შეიმუშავა პროგრამა და

დააფუძნა სამუშაო ჯგუფები პირველადი ინიციატივების განსახორციელებლად, რათა დაეხმარონ წევრ სახელმწიფოებს სტრატეგიის შემუშავებაში სამუშაო ჯგუფებში შედის:

- **ინტეგრირებული სტრატეგიის შემუშავება:** სამუშაო ჯგუფი მიზნად ისახავს პრაქტიკული მეთოდოლოგიის შემუშავებას დაინტერესებული წევრი სახელმწიფოების დასახმარებლად, მათი თხოვნისამებრ და, სტრატეგიულ ინტეგრაციას, სამუშაო ჯგუფებთან და ორგანიზაციებთან თანამშრომლობას.

- **ასახელებს რადიკალიზაციას და ექსტრემიზმს, რომელსაც მივყავართ ტერორიზმისკენ:** სამუშაო ჯგუფის მიზანია დაეხმაროს წევრ სახელმწიფოებს იმის გაგებაში თუ, როგორ მივყავართ რადიკალიზაციას და ექსტრემიზმს ტერორიზმისკენ და იმ იდეებისკენ, რომელიც საფუძვლად უდევს ტერორიზმს.

- **ტერორისტული მიზნებისთვის ინტერნეტის გამოყენების აკრძალვა:** სამუშაო ჯგუფი მიზნად ისახავს დაინტერესებულ მხარეებთან და პარტნიორებთან ერთად განსაზღვროს ტერორისტული მიზნებისთვის ინტერნეტის ბოროტად გამოყენება და დაადგინოს შესაძლო გზები ეროვნულ, რეგიონალურ და გლობალურ დონეზე ინტერნეტის ბოროტად გამოყენების წინააღმდეგ ბრძოლის შესაძლო გზების იდენტიფიცირებისთვის.

- **ადამიანის უფლებების დაცვა ტერორიზმთან ბრძოლის დროს:** სამუშაო ჯგუფი მიზნად ისახავს ტერორიზმის კონტექსტში წევრი სახელმწიფოების ხელშეწყობას ადამიანის უფლებების ხელშეწყობისა და დაცვის საქმეში, მათ შორის პრაქტიკული საშუალებების განვითარების გზით და ინფორმაციის გაცვლის ხელშეწყობას ადამიანის უფლებათა პრიორიტეტულ საკითხებზე, ასევე კარგი პრაქტიკის მიღებას ადამიანის უფლებების დაცვისთვის ტერორიზმის წინააღმდეგ ბრძოლის კონტექსტში, ეროვნულ და რეგიონულ დონეზე გამოცდილების გაზიარებას.

- **მონყვლადი მიზნების დაცვის გაძლიერება:** სამუშაო ჯგუფები მიზნად ისახავენ შესაბამისი მექანიზმების ჩამოყალიბებას და ხელშეწყობას საუკეთესო პრაქტიკის გაზიარების მიზნით და სხვა შემდგომი პრაქტიკების შემუშავებას მონყვლადი მიზნების დასაცავად.

- **ტერორიზმის მსხვერპლთა მხარდაჭერა და გაშუქება:** სამუშაო ჯგუფი მიზნად ისახავს ტერორიზმის მსხვერპლთა მხარდამჭერი საუკეთესო პრაქტიკების გაზიარებას ; დაზარალებულთა და წევრ სახელმწიფოებს შორის კონსტრუქციული დიალოგის ჩამოყალიბებას; დაზარალებულთა, წევრი სახელმწიფოების ,საერთაშორისო საზოგადოების და სამოქალაქო საზოგადოების სოლიდარობის დამყარებას , კონტრტერორისტული ძალისხმევით ფართო მხარდაჭერას დაზარალებულთა მდგომარეობის ხაზგასასმელად.

- **ტერორიზმის დაფინანსების შემცირება:** სამუშაო ჯგუფი მიზნად ისახავს ტერორიზმის სხვადასხვა კომპონენტების დაფინანსების სტრატეგიის შესწავლას და წინადადებების წამოყენებას ,რომლებიც საერთაშორისო წევრი სახელმწიფოების მიერ განხორციელებული სტანდარტების ეფექტიანობას გაზრდის , მათ შორის ფინანსური სამოქმედო ჯგუფის სპეციალურ რეკომენდაციებს (FATF).

სამუშაო ჯგუფმა უკვე დაამყარა ურთიერთობები და ამჟამად ახორციელებს თანამშრომლობას რიგ რეგიონულ და სუბრეგიონულ ორგანიზაციებთან, მათ შორის : ისლამური კონფერენციის (OIC), ისლამური განათლების, მეცნიერების და კულტურული ორგანიზაციის (ISESCO), ევროკავშირის (EU), ევროპის საბჭოსა და ევროპის უსაფრთხოებისა და თანამშრომლობის ორგანიზაციასთან (OSCE).

ტერორიზმის გამავრცელებელი პირობების გათვალისწინება

გენერალური მდივნის სპეციალური წარმომადგენლები და ელჩები, პოლიტიკურ საქმეთა დეპარტამენტის შუამავლობითა და მხარდაჭერით 2001 წლიდან ხელს უწყობენ

მშვიდობიანობის შესახებ შეთანხმების დამყარებას მსოფლიოს 13 კონფლიქტურ ადგილას. დეპარტამენტების მიერ ახლახან დაფუძნებული მედიაციის მხარდაჭერის განყოფილება და სამშვიდობო მხარდაჭერის ოფისი კიდევ უფრო გააძლიერებს გაერთიანებული ერების სამშვიდობო შესაძლებლობებს.

გაერთიანებული ერების ორგანიზაციის საგანმანათლებლო, სამეცნიერო და კულტურული ორგანიზაცია ხელს უწყობს ცივილიზაციათა, კულტურათა და ხალხებს შორის დიალოგის დამყარებას, მათ შორის რელიგიური დიალოგის დამყარებას, საზოგადოების სხვადასხვა დონეზე ხარისხიანი განათლების გაცვლის კუთხით, რაც აუმჯობესებს ადამიანის უფლებების ხელშეწყობას, დემოკრატიულ მოქალაქეობას და ტოლერანტობას, კულტურათაშორისი ჯურნალისტური ქსელების და კულტურათაშორის ტრენინგებს. იუნესკოს მშვიდობის პროგრამა ხელს უწყობს სამოქალაქო საზოგადოებრივ ორგანიზაციებს ტერორისტული ქმედებების დაუშვებლობის გამოცხადებაში.

საჯარო ინფორმაციის დეპარტამენტი მუშაობს წევრ სახელმწიფოებთან, მედიასთან, საგანმანათლებლო დაწესებულებებთან, არასამთავრობო დაწესებულებებთან და სამოქალაქო საზოგადოებებთან, საზოგადოებრივი დიალოგის, პატივისცემის, ტოლერანტობისა და კულტურული მრავალფეროვნების ხელშეწყობის მიზნით.

DPI ორგანიზებას უწევს ამ სათაურის ქვეშ გაერთიანებულ სემინარებს, „შეუწყნარებლობის გაუქმება“, რომელიც მიზნად ისახავს შეუწყნარებლობის სხვადასხვა გამოვლინებების შესწავლას და ხალხებს შორის პატივისცემისა და ურთიერთგაგების დამყარებას. აქამდე ჩატარებულმა ხუთმა სემინარმა ყურადღება გაამახვილა: ანტისემიტისმისა და ისლამოფობიის დაპირისპირების, მედიის როლზე „ტოლერანტობის გამძაფრებასთან, დაკავშირებით, გენოციდის თავიდან აცილებაზე და პოლიტიკური მულტიპლიკატორების როლზე.

ტერორიზმთან ბრძოლის ადამიანის უფლებათა ხელშეწყობისა და დაცვის სპეციალური მომხსენებელი ადამიანის უფლებათა ახალ საბჭოსთან მუშაობის

ფარგლებში საუბრობს ადამიანის უფლებების მდგომარეობაზე ტერორიზმის გამავრცელებელი გარემოებების აღკვეთის პირობებში. ეს ხორციელდება სპეციფიური სამუშაოებით, მათ შორის ამ ქვეყნაში ვიზიტებით და ადამიანის უფლებათა საბჭოს და გენერალური ასამბლეისთვის წარდგენილი თემატური ანგარიშებით.

ტერორიზმის პრევენცია და მასთან ბრძოლა

გაერთიანებული ერების ორგანიზაციისა და მასთან დაკავშირებული სამთავრობოთაშორისო ორგანიზაციების ეგიდით შემუშავდა და გამოიცა თექვსმეტი უნივერსალური დოკუმენტი (13 ინსტრუმენტი და სამი ცვლილება). ამ ინსტრუმენტების უმრავლესობა უკვე ძალაშია შესული და უზრუნველყოფს ტერორიზმის წინააღმდეგ მრავალმხრივი სამართლებრივი ჩარჩოების შექმნას და ტერორიზმის კონკრეტული ქმედებების კრიმინალიზაციას, მათ შორისაა გატაცება, მძევლად აყვანა, ტერორისტული აფეთქებები, ტერორიზმის დაფინანსება და ბირთვული ტერორიზმი. ისინი შევსებულია გენერალურ ასამბლეის (49/60, 51/210 და 60/288) და უშიშროების საბჭოს რეზოლუციებით (1267 (1999), 1373 (2001), 1540 (2004), 1566 (2004) და 1624 (2005)).

კონტრტერორისტული კომიტეტი და მისი კონტრტერორისტული კომიტეტის აღმასრულებელი დირექტორატი პასუხისმგებელია უსაფრთხოების საბჭოს 1373(2001) და 1624(2005) რეზოლუციების შესრულებაზე და ქვეყნების მოთხოვნისამებრ ტექნიკური დახმარების გაწევაზე. ყველა 192 წევრი სახელმწიფოს მიერ წარმოდგენილი მრავალჯერადი ანგარიშების და დამატებითი ინფორმაციის საფუძველზე, კომიტეტი ასრულებს 1373 (2001) რეზოლუციის განხორციელების პირველად შეფასებებს, რომლითაც მოუწოდებს ყველა სახელმწიფოს გაატაროს ტერორისტული ქმედებების აღსაკვეთი ღონისძიებები და გააუმჯობესოს რეკომენდაციები. კომიტეტი ასევე ესტუმრა 22 წევრ წვეყანას და დაგეგმა შემდეგი 11 ვიზიტი.

უშიშროების საბჭოს 1267 წლის კომიტეტი ალქაიდას და თალიბანის სანქციების რეჟიმის პირობებში ყველა სახელმწიფოსგან მოითხოვს, რომ დაანესონ აქტივების

გაყინვა, სამოგზაურო აკრძალვა და იარაღის ემბარგო აუკრძალონ იმ პირს ან პირებს, რომლებიც განთავსებული არიან 1267 კომიტეტის კონსოლიდირებულთა სიაში აღქაიდას, უსანა ბინ ლადენის ან /და თალიბანის ასოციაციაში განწევრიანების გამო. აღნიშნული სანქციები გამოიყენება იქ, სადაც ჩამოთვლილი პირები და დაწესებულებებია განთავსებული. 2007 წლის ნოემბრის მონაცემებით, კონსოლიდირებულ ჩამონათვალში შედიოდა 367 კერძო პირი და 112 დაწესებულება, ხოლო მათგან 36 სახელმწიფო ფინანსური აქტივები გააუქმა ამ პირებს ამ სიების გამო.

მონიტორინგის გუნდმა, რომელიც 1267 წლის კომიტეტს ეხმარება სანქციების რეჟიმის დაფუძნების ხელშეწყობაში, აქამდე შეადგინა შვიდი ანალიტიკური ანგარიში სანქციების განხორციელების შესაფასებლად, რათა შეესწავლათ აღქაიდასა და თალიბანის ტერორისტული მუქარის ცვალებადი ხასიათი და საუკეთესო ღონისძიებები განხორციელებინათ მასთან გასამკლავებლად. გუნდმა მოიწვია 60-ზე მეტი წევრი სახელმწიფო სანქციების რეჟიმის გაუმჯობესების საკითხზე სამსჯელოდ და დაამყარა ურთიერთობა 28 საერთაშორისო და რეგიონულ ორგანოსთან. მათ ასევე დააფუძნეს ინფორმაციისა და უსაფრთხოების სააგენტოების რეგიონული გუნდი მსოფლიოს სხვადასხვა ქვეყნიდან, ბანკერების გუნდი და გუნდი კერძო ფინანსური სექტორიდან, იმისთვის რომ მიეცათ რჩევები და შემოთავაზებები გაეკეთებინათ უსაფრთხოების საბჭოსთვის.

1540(2004) რეზოლუციის შესაბამისად კომიტეტმა და მისმა ექსპერტებმა შეისწავლეს 136 წევრი სახელმწიფოს მოხსენებები (85-ს მიაწოდეს დამატებითი ინფორმაცია) და ერთი ორგანიზაცია (ევროკავშირი) 1515(2004) რეზოლუციის მოთხოვნების დაკმაყოფილების მიზნით, მუშაობისას ხარვეზების იდენტიფიცირებისა და მასობრივი განადგურების იარაღისა და მათი კომპონენტების ხელმისაწვდომობის თავიდან ასაცილებლად არა სახელმწიფოებრივი პირებისგან.

გაერთიანებული ერების ორგანიზაციის სამშვიდობო ოპერაციების სამხედრო და საპოლიციო კომპონენტები ბოლო ხუთი წლის განმავლობაში მთელ მსოფლიოში

კონფლიქტურ ზონებში უზრუნველყოფდნენ უსაფრთხო გარემოს შექმნას. ამით შეძლეს ტერორისტული შესაძლებლობების და საქმიანობების შეზღუდვა ამ რეგიონებში.

ატომური ენერჯის საერთაშორისო სააგენტო ახორციელებს თავის მეორე ბირთვული უსაფრთხოების გეგმას (NSP)- პირველი ღონისძიება მოიცავს 2002-2005 წლებს ხოლო მეორე მოიცავს 2006-2009 წლებს და მიზნად ისახავს ბირთვული და სხვა რადიოაქტიური ნივთიერებების გლობალური უსაფრთხოების გაუმჯობესებას და გაძლიერებას, შენახვისა და ტრანსპორტირების ხელშეწყობას, რათა უზრუნველყოფილი იყოს სახელმწიფოს ეროვნული ბირთვული უსაფრთხოების რეჟიმები.

განიარაღების საქმეთა ოფისმა (ODA) დაიწყო სტრატეგიის შემუშავების პირველი ეტაპი, ერთოვლივი ბიო-ინციდენტის მონაცემთა ბაზის ჩამოყალიბების მიზნით. მონაცემთა ბაზა ინახავს ყველა მოხსენიებულ ანგარიშებზე დეტალურ ინფორმაციას (ბიოლოგიური ინციდენტების) შესახებ, რომელშიც ბიოლოგიური აგენტი ზიანს აყენებს ან ემუქრება ადამიანებს, პირუტყვს ან სასოფლო-სამეურნეო აქტივებს. იგი ასევე მოიცავს სხვა ინფორმაციას. კონსულტაციები მონაცემთა ბაზის ფარგლებში ჩატარდა დაინტერესებულ წევრ სახელმწიფოებთან. ოფისი, ინარჩუნებს ექსპერტთა ჯგუფებს და ლაბორატორიებს გენერალური მდივნის საგამოძიებო მექანიზმებს ბიოლოგიური იარაღის სავარაუდო გამოყენების შესახებ. 2007 წლის დასაწყისში, ODA -მ თხოვნით მიმართა ყველა წევრ სახელმწიფოს კვალიფიციური ექსპერტებისა და ლაბორატორიების განახლებული სიისთვის. ტექნიკური გამოკვლევის ინსტრუქციები და პროცედურები ამჟამად განიხილება ტექნიკურ ექსპერტთა ჯგუფის მიერ.

საერთაშორისო სამოქალაქო ავიაციის ორგანიზაცია შეიმუშავებს ხელშეკრულებებს, საერთაშორისო სტანდარტებს და რეკომენდირებულ პრაქტიკას, აგრეთვე სახელმძღვანელოს მასალებს, რათა დაიცვას თვითმფრინავები, აეროპორტები და სხვა საჰაერო საშუალებები. 2007 წლის 31 მარტის მდგომარეობით 159 წევრ ქვეყანაში ჩატარდა უსაფრთხოების აუდიტი და კოორდინირებული დახმარება გაენიათ აუდიტის დროს გამოვლენილი ხარვეზების აღმოსაფხვრელად. ისინი ასევე მიმართავენ

სამგზავრო დოკუმენტების უსაფრთხოებას და სასაზღვრო განმენდის სისტემებისა და პროცედურების რაციონალიზაციას.

საერთაშორისო საზღვაო ორგანიზაციამ მიიღო საზღვაო უსაფრთხოების გაზრდის სავალდებულო ზომები, მათ შორის საერთაშორისო გემის და პორტის დანესებულების უსაფრთხოებების (ISPS) კოდი, რომელიც განხორციელდა 158 წევრი სახელმწიფოს მიერ და რომლებიც წარმოადგენდნენ მსოფლიოს სავაჭრო ფლოტის (დაახლოებით 40.000 გემის) 99 %-ს, ხოლო დაახლოებით 10 .000 პორტის ობიექტმა შეიმუშავა და დაამტკიცა პორტის გამაგრების და უსაფრთხოების გეგმები.

გაეროს რეგიონული დანაშაულისა და მართლმსაჯულების კვლევითი ინსტიტუტის მონაცემებით, ევრო-აზიური რეგიონის 25 ქვეყნის მონაცემები შეაგროვა ქიმიური, ბიოლოგიური, რადიოლოგიური ან ბირთვული მასალებზე უკანონო ვაჭრობის ეროვნულ სტრატეგიებზე და გამოაქვეყნა შეფასების ანგარიში და ქვეყნის პროფილები, რომლებმაც გამოავლინეს ხარვეზები და ეროვნული სტრატეგიების საუკეთესო პრაქტიკები ეროვნულ უკანონო ტრეფიკინგის წინააღმდეგ ბრძოლის სფეროში.

მსოფლიო ჯანდაცვის ორგანიზაცია ყურადღებას ამახვილებს ჯანდაცვის საერთაშორისო მზადყოფნასა და რეაგირებაზე საერთაშორისო ჯანდაცვის რეგლამენტის (2005წ) ფარგლებში მათი წარმომავლობისა და წყაროს მიუხედავად საერთაშორისო ჯანდაცვის რეგლამენტის (2005) ფარგლებში. გლობალური გაფრთხილების და რეაგირების სისტემამ გამოიკვლია საერთაშორისო საზოგადოებრივი ჯანდაცვის მოვლენები, შეათვასა რისკები და შეუძლია უპასუხოს ქვეყნების სურვილს, რომ არსებობდეს მობილიზებული საერთაშორისო ჯანდაცვის სისტემის ქსელი. გაიდლაინებიც მომზადდა ქვეყნების ბიოლოგიური, ქიმიური, რადიოლოგიური ან ბირთვული ტერორისტული ინციდენტებისგან მზადყოფნისთვის საზოგადოებრივი ჯანდაცვის შედეგების მართვის

მიზნით. ჯანდაცვის მსოფლიო ორგანიზაციამ შეიმუშავა სტანდარტები და უზრუნველყოფს ლაბორატორიული ბიოუსაფრთხოებისა და ბიოდაცვის ტრენინგს, რათა

ხელი შეუწყოს ბიოლოგიური მასალების უსაფრთხო გამოყენებას და შენახვას ,რაც ამცირებს მათ სადერივაციო რისკს.

** საერთაშორისო კრიმინალური პოლიციის ორგანიზაცია (INTERPOL), სპეციალური სამუშაო ჯგუფის საშუალებით ,უზრუნველყოფს ტერორისტული ექსპერტების ფორუმს საუკეთესო გამოცდილების გაზიარების მიზნით, აგრეთვე ოპერატიული ინფორმაციის მინოდებას,აქტიური ტერორისტული ჯგუფების იდენტიფიცირებისათვის ,მათ ორგანიზაციული იერარქიების, ტრენინგის მეთოდების, ტერორისტული ეჭვებისა და ჯგუფების დაფინანსებისა და განვების ჩათვლით. INTERPOL-ი ინარჩუნებს გლობალურ მონაცემთა ბაზების ფართო სფექტრს, რომლებიც შეიცავენ მნიშვნელოვან ინფორმაციას (მაგ, ძებნილი პირები ,თითის ანაბეჭდები , ფოტოები და ა.შ) და შეიმუშავებს ტექნოლოგიას იმისთვის,რომ ასეთი მონაცემები, განსაკუთრებით მისი მონაცემთა ბაზა მოპარულ და დაკარგულ სამოგზაურო დოკუმენტებზე(SLTD) ხელმისაწვდომი იყოს სასაზღვრო უსაფრთხოების პუნქტებზე. იგი ასევე კოორდინაციას უწევს ტერორიზმში ეჭვმიტანილ და ძებნილ პირთა შესახებ გაფრთხილებების ცირკულაციას და ეხმარება გაეროს უშიშროების საბჭოს ალქაიდას და თალიბანის რეჟიმზე სანქციების დანერგვაში , მსოფლიოს სამართალდამცავი ორგანოებისთვის გაეროს მიერ სანქცირებულ ინდივიდებზე შესაბამისი ინფორმაციის მინოდებით. მოთხოვნისამებრ, INTERPOL მხარს უჭერს მის წევრ ქვეყნებს ჩადენილი ტერორისტული ქმედებების გამოძიების საქმეში რეაგირების გუნდების (IRTs) განთავსებით.

სახელმწიფოების შესაძლებლობები ტერორიზმთან ბრძოლისას

იურიდიულ საკითხთა ოფისმა მოამზადა პუბლიკაციები და ჩაატარა სემინარები და ტრენინგ-პროგრამები საყოველთაო კონტრტერორისტული ინსტრუმენტების შესახებ ინფორმაციის გავრცელებასა და ამ ხელშეკრულების რეჟიმში მონაწილეობის წახალისების მიზნით.

გაეროს ნარკოტიკებისა და დანაშაულის ოფისი, 149-ზე მეტ ქვეყანას დაეხმარა საერთაშორისო ტერორიზმის პრევენციისა და აღმოფხვრის უნივერსალური ინსტრუმენტების დაფუძნებაში და კრიმინალურ საკითხებში ურთიერთთანამშრომლობის მექანიზმების გაძლიერებაში, მათ შორის ეროვნული შესაძლებლობების განვითარებით. ოფისმა უზრუნველყო საკანონმდებლო რჩევები კონტრტერორისტულ საკითხებზე 80-ზე მეტ ქვეყანაში. ოფისმა ასევე შეიმუშავა (ან არის შემუშავების პროცესში) ათზე მეტი ტექნიკური დახმარების ინსტრუმენტი, მათ შორის საკანონმდებლო ბაზებისა და მოდელის კანონმდებლობა, რომელიც მიზნად ისახავს ქვეყნების დახმარებას მათი სამართლებრივი რეჟიმის განმტკიცებით ტერორიზმის საწინააღმდეგოდ. ოფისი განაგრძობს პროფესიული გამოცდილების გაზიარებას შესაბამის ორგანოთა მოხელეების მომზადებისა და ინსტიტუტების ასაშენებლად, რათა გააუმჯობესოს ქვეყნის შესაძლებლობები ფულის გათეთრებისა და ტერორიზმის დაფინანსების წინააღმდეგ. ოფისი ხელს უწყობს წევრ სახელმწიფოებს სისხლის სამართლის სისტემის ჩამოყალიბებაში, კანონის უზენაესობისა და ადამიანის უფლებების სტანდარტების შესაბამისად.

კონკტერორისტული კომიტეტის აღმასრულებელმა დირექტორატმა გამოავლინა და უპირატესობა მიანიჭა 90-ზე მეტი ქვეყნის ტექნიკურ დახმარებას და მათ საჭიროებებზე ინფორმაცია პოტენციურ დონორებს მიანოდა. მან ასევე კონტრტერორისტული კომიტეტის ვებ-გვერდზე შექმნა 1373 (2001) რეზოლუციის განხორციელებისთვის საუკეთესო საერთაშორისო პრაქტიკები, კოდები და სტანდარტები.

1267 წლის კომიტეტის მონიტორინგის ჯგუფმა ასევე შეაგროვა ინფორმაცია და თხოვნები 151 წევრი სახელმწიფოებისგან ტექნიკური დახმარების საჭიროებებზე, აღქაიდას /თალიბანის სანქციების რეჟიმის უფრო ეფექტური განხორციელებისთვის და მიანოდა ეს ინფორმაცია გაეროს ნარკოტიკებისა და დანაშაულის ოფისს (ტერორიზმის პრევენციის ფილიალი) და კონტრტერორიზმის კომიტეტის აღმასრულებელ დირექტორატს საჭირო მოქმედებებისა და ინფორმაციისთვის.

166 ქვეყანაში გაეროს განვითარების პროგრამა მო ავრობების მოთხოვნით ახორციელებს მმართველობისა და კანონის უზენაესობის განმტკიცების მრავალრიცხოვან საქმიანობას, მათ შორის ფულის გათეთრების საწინააღმდეგო კანონდებლობის პროგრამებს და მართლმსაჯულების სისტემის გაძლიერებას.

სამშვიდობო ოპერაციების განყოფილება უზრუნველყოფს ეროვნულ ტრენინგებს პოლიციის სამართალდამცავი ოფიცრებისა და კრიმინალურ საკითხებზე მომუშავე ოფიცრებისთვის, მათ შორის გატაცების, ინფორმაციის შეგროვების, მძევლად აყვანის, მკვლელობისა და დაბომბვების გამოძიებაზე.

უსაფრთხოებისა და დაცვის განყოფილება პასუხისმგებელია გაეროს ინტეგრირებული უსაფრთხოების მართვის სისტემის საქმიანობის კოორდინაციაზე გაეროს თანამშრომლების, აქტივებისა და ოპერაციების უსაფრთხოებასა და დაცვასთან ერთად მსოფლიოს ყველა საბაჟო სადგურზე . დეპარტამენტი, ინტერპოლი და ჰუმანიტარული საკითხების კოორდინაციის ოფისი მუშაობენ ერთობლივად საგანგებო რეაგირების მოცულობის გაზრდისთვის უსაფრთხოების მუქარის საპასუხოდ, ტერორიზმისგან დაცვის მიზნით.

2006 წლის ივლისში მიღებული ECOSOC რეზოლუციის IPO (E/2006/28) შესაბამისობაში მყოფი გაერთიანებული ერების ორგანიზაციის რეგიონული დანაშაულისა და მართლმსაჯულების კვლევითი ინსტიტუტი განაგრძობდა მხარდაჭერას იმ მრავალ წევრ ქვეყანაში, რომლებიც ჩართულები იყვნენ უსაფრთხოების ღონისძიებების ძირითად მოვლენებში, როგორცაა ოლიმპიური თამაშები და სხვა ფართომასშტაბიანი სპორტული ღონისძიებები, მაღალი დონის სამიტები და მასობრივი მოვლენები. მათ ასევე უსაფრთხოების დაგეგმვის ტრენინგები ჩაუტარეს 17 ლათინო-ამერიკულ ქვეყანას, ხოლო ევროპის მასშტაბით, ხელი შეუწყო ერთიანი კვლევითი სამუშაოების განვითარებას ძირითადი უსაფრთხოების საკითხზე. გარდა ამისა, UNICRI შეიმუშავა მთელი რიგი ტექნიკური ინსტრუმენტები ეროვნული პოლიტიკოსებისა და უსაფრთხოების მგვემავების მხარდასაჭერად.

საერთაშორისო ატომური ენერჯის სააგენტოს საქმიანობა, მიზნად ისახავს სახელმწიფოების დახმარებას: შეიმუშავებს 100-ზე მეტი შეფასების მისიას, რათა დაეხმაროს სახელმწიფოებს საკუთარი ბირთვული უსაფრთხოების მოთხოვნების იდენტიფიცირებაში; დაახლოებით 100 მაღალი აქტივობისა და ნეიტრონული წყაროების აღდგენაში, განლაგებასა და / ან შენახვაში; დაეხმაროს სახელმწიფოებს საბაჟო და სხვა სასაზღვრო მაღალჩინოსნებისთვის ტრენინგების ჩატარებაში და სასაზღვრო გამტარ პუნქტებში მონიტორინგის მონყობილობის და 24 საათიანი საკონტაქტო ქსელის დამონტაჟებაში, რათა ავარიულ შემთხვევებში ან რადიოლოგიურ საგანგებო სიტუაციებში იკონტაქტონ სახელმწიფოებთან. სააგენტო ასევე ეხმარება სახელმწიფოებს მიმდინარე და სამომავლო ღონისძიებების განხორციელებაში

ბირთვული უსაფრთხოების სფეროში გაღრმავებული საერთაშორისო პლატფორმის შექმნისთვის, როგორცაა ბირთვული მასალების ფიზიკური დაცვის შესახებ ბოლო შესწორებული კონვენცია, კონვენცია ბირთვული ტერორიზმისა და უშიშროების საბჭოს რეზოლუციის აქტების შესახებ 1540 (2004).

ქიმიური იარაღის აკრძალვის ორგანიზაცია ხელს უწყობს გლობალური ანტიტერორისტულ ძალისხმევას ქიმიური იარაღის კონვენციის საყოველთაო ხელშეწყობის გზით. იგი განაგრძობს მოქმედებას თავისი მანდატის ფარგლებში, რათა დაეხმაროს ქვეყნებს ტერორისტების მხრიდან ქიმიური ნივთიერებების შეძენის თავიდან აცილებაში, უსაფრთხოების უზრუნველყოფაში და ამგვარი მასალების გამოყენებით თავდასხმების შემთხვევაში ეფექტურ რეაგირებაში. OPCW გამოიგონა და შეინახა 71.000 მეტრ ტონამდე ქიმიური ნივთიერებები ხოლო მსოფლიოში ყველა ყოფილი ქიმიური იარაღის წარმოების საშუალებები გააუქმა.

საზღვაო უსაფრთხოების შესახებ გლობალური პროგრამის ფარგლებში, საერთაშორისო საზღვაო ორგანიზაციამ განახორციელა 60 ქვეყნის საჭიროებათა შეფასება და საკონსულტაციო მისიები და 68 ეროვნული და ⁵⁰ რეგიონალური სემინარი, ვორკშოპები ან კურსები, რომლებმაც შედეგად 6000 პირი გადაამზადა საზღვაო

უსაფრთხოების მეთოდების შესასწავლად. ეს საქმიანობა მიზნად ისახავდა საზღვაო უსაფრთხოებისა და სხვა საფრთხეების გაცნობას SOLAS XI-2 და ISPS Code-ის დებულებების გაგებასა და განხორციელებაში და სუბრეგიონალური თანამშრომლობის წახალისებაში ტერორიზმის წინააღმდეგ და ხელი შეუწყო პორტებსა და ზღვაში უკანონო ქმედებების პრევენციას, IMO's ტრენერთა ტრენინგებმა როგორც რეგიონალურ, ასევე ეროვნულ დონეზე, გადაამზადა ისეთი ინსტრუქტორები, რომელთაც შეუძლიათ სხვების დატრენინგება ამ მიზნების მისაღწევად.

საერთაშორისო სავალუტო ფონდმა 2002 წლის დასაწყისში ჩაატარა „ფულის გათეთრების პრევენციის და ტერორიზმის დაფინანსების წინააღმდეგ ბრძოლის 61 ქვეყნის შეფასება(AML/CFT). ფონდმა უზრუნველყო 222 ქვეყნისთვის ტექნიკური დახმარება ეროვნულ და რეგიონულ ტრენინგ-სემინარებსა და მორგებული შესაძლებლობების განვითარების საშუალებით, ასეთია კანონმდებლობის შედგენა და AML/CFT -ის ფინანსური სექტორის ზედამხედველობის გაძლიერება. ბოლო ხუთი წლის განმავლობაში საერთაშორისო სავალუტო ფონდის მიერ ჩატარებულ სემინარებში მონაწილეობა მიიღო 2,470 -მა თანამშრომელმა.

2001 წლიდან მსოფლიო ბანკმა 32 შეფასება გააკეთა- 11 შეფასება IMF -თან ერთად ფულის გათეთრების პრევენციის და ტერორიზმის დაფინანსების წინააღმდეგ (AML/CFT) 2001 წლიდან. ამ პერიოდის განმავლობაში, დაახლოებით 275 ტექნიკური დახმარების მისია განხორციელდა ორმხრივად ან რეგიონალურ საფუძველზე, რათა გაძლიერებულიყო AML/CFT რეჟიმის ყველა კომპონენტი. გარდა ამისა, მსოფლიო ბანკმა განხორციელა 14 ორმხრივი ფულადი გზავნილის დერეფნის ანალიზი, რომელიც სთავაზობს შემომავალ და გამავალ ქვეყნებს ახალ ინფორმაციას ფულადი გზავნილების მახასიათებლების შესახებ. ეს ინფორმაცია პოლიტიკის მიმოხილვის საფუძველს უზრუნველყოფს, რათა გაზარდოს ნაკადები ნაკლები ხარჯებით, AML/CFT სტანდარტებთან უკეთესი შესაბამისობისთვის. მსოფლიო ბანკი ასევე ახორციელებს კვლევებს AML/CFT -ის ფინანსურ მომსახურებას მობილური ტელეფონის

ტექნოლოგიების რისკების შესახებ, ეს კვლევა მოიცავს რეკომენდაციებს მთავრობებისა და დაინტერესებული პირებისთვის თუ როგორ უნდა მოახდინონ ამ ახალი ინდუსტრიის რეგულირება ბიზნესის ერთდროულად ხელშეწყობისა და რისკების შესამცირებლად.

გაერთიანებული ერების ორგანიზაციის საგანმანათლებლო, სამეცნიერო და კულტურული ორგანიზაცია ხელს უწყობს ადამიანის უფლებებზე დაფუძნებული მიდგომების მხარდაჭერას განათლების, სასწავლო მასალებისა და სასწავლო პროგრამების შემუშავებისას, რათა ხელი შეუწყოს ინკლუზიური პედაგოგიკის და სწავლების განსხვავებული მეთოდის შემუშავებას. შიდა საუნივერსიტეტო სოლიდარობას, გაგებას და დიალოგს 550 იუნესკოს სკამის, გლობალური სწავლების პორტალის და UNITWIN -ის პროგრამის ქსელის საშუალებით, რომელიც უზრუნველყოფს ახალგაზრდებს შესაძლებლობებით ყველა რეგიონში. იუნესკომ ასევე შეიმუშავა მეცნიერების ქცევის კოდექსი, რათა შეეჩერებინათ სამეცნიერო ნაშრომის გამოყენება ტერორისტული მიზნებისთვის.

** საერთაშორისო კრიმინალური პოლიციის ორგანიზაცია ინტერპოლი იწყებს და კოორდინირებს ტრენინგ პროგრამებს, რომელიც მოიცავს სხვადასხვა პრიორიტეტულ დანაშაულებრივ სფეროებს და მიზნად ისახავს ტერორიზმის წინააღმდეგ ბრძოლას. კურსების შევსების მიზნით, ინტერპოლი შესაბამის ტრენინგ სახელმძღვანელოებს გამოყოფს, მათ შორისაა „ ბიომრავალფეროვნების ინციდენტთან დაკავშირებული დაგეგმვისა და რეაგირების გზამკვლევი“. ინტერპოლმა ჩაატარა ბიოტერორიზმის ხუთი რეგიონალური სემინარი, რომელსაც დაესწრო 130-ზე მეტი ქვეყნის დელეგატი, ამით დაიწყო ტრენინგ-კურსების სერიები, რომლებმაც პოლიციის, ჯანმრთელობის, პროკურატორისა და საბაჟოს შორის საერთო კავშირი დაამყარა. სესიები პრევენციისა და რეაგირების ეფექტურ სტრატეგიებს განსაზღვრავენ, ამყარებენ სუბრეგიონალურ თანამშრომლობას და კრიტიკულად აფასებენ სამართლებრივი უფლებამოსილების მქონე ორგანოებს პოლიციის ფუნქციების თავის თავზე აღების გამო. ინტერპოლმა დახმარება აღმოუჩინა წევრ ქვეყნებს ძირითადი ღონისძიებების დროს

სპეციალიზირებული გუნდების განლაგების გზით, რათა გაძლიერებინა ეროვნული ძალისხმევა ამ ღონისძიების დაცვისთვის. მათ ასევე შეიმუშავეს ტერორიზმის წინააღმდეგ ბრძოლის საუკეთესო პრაქტიკის სახელმძღვანელო, რომელიც ხელმისაწვდომია CTC ვებსაიტზე. მოწყვლადი მიზნების დაცვის გაძლიერებისთვის CTITF მომუშავე ჯგუფისთვის ინტერპოლი დააფუძნებს რეფერალურ ცენტრს, რათა ხელი შეუწყოს გამოცდილების, საუკეთესო პრაქტიკის გაცვლას და საჭიროების შემთხვევაში ტექნიკური დახმარების განწევას.

ტერორიზმთან ბრძოლის დროს ადამიანის უფლებების დაცვა

გაერთიანებული ერების ორგანიზაციის ადამიანის უფლებათა უმაღლესი კომისარი მხარს უჭერს ადამიანის უფლებათა დაცვას და ეფექტური ღონისძიებების გატარებას და მიიჩნევს ორივეს, როგორც ურთიერთშემავსებელ და ურთიერთგამაძლიერებელ მიზნებს. ადამიანის უფლებათა უმაღლესი კომისარი ადამიანის უფლებათა დაცვის საკითხებზე განიხილავს სახელმწიფოების ვალდებულებებს ზოგადი რეკომენდაციების განწევით და რჩევით და დახმარებით უზრუნველყოფს, განსაკუთრებით კი, მათივე თხოვნით, ხელს უწყობენ ეროვნულ სამართალდამცავ ორგანოებში ადამიანის უფლებათა საერთაშორისო სამართალზე ცნობიერების ამაღლებას. ოფისი წევრ სახელმწიფოებს უზრუნველყოფს რჩევებითა და დახმარებით ტერორიზმის წინააღმდეგ ადამიანის უფლებებისა და ფუნდამენტური თავისუფლებების დაცვის შესახებ. მათ შორის ადამიანის უფლებებზე მორგებული ანტიტერორისტული კანონმდებლობისა და პოლიტიკის შემუშავებაზე. გარდა ამისა, OHCHR ხელს უწყობს ტერორიზმთან ბრძოლის დროს ადამიანის უფლებების დაცვასთან დაკავშირებული სამუშაო ჯგუფის ხელმძღვანელობას.

ადამიანის უფლებათა უმაღლესი კომისარის ოფისი ხელს უწყობს ადამიანის უფლებების გაძლიერებულ დაცვას ხელმძღვანელობისა და ადვოკატირების გზით, სთავაზობს ტექნიკურ დახმარებას და სწავლებას პრაქტიკოსებისთვის დახმარების განწევის მიზნით. ოფისი ორიენტირებულია ტერორიზმის კონტექსტში საერთაშორისო ადამიანის

უფლებათა ვალდებულებების სიღრმისეულ გააზრებაზე ყურადღებიანი კვლევისა და ანალიზის მეშვეობით, განსაკუთრებით , ადამიანის უფლებების, ტერორიზმის და კონტრტერორიზმის შესახებ ფაქტის ფურცლებში. ადამიანის უფლებათა უმაღლესი კომისრის ოფისში ასევე ორგანიზებულია ადამიანის უფლებასა და ტერორიზმთან დაკავშირებული რეგიონალური სემინარები, სადაც ხდება ტერორიზმთან ბრძოლის დროს გაერთიანებული ერების ორგანიზაციისა და ადამიანის უფლებათა დაცვის ორგანიზაციის იურისპრუდენციის დაიჯესტის განახლება და საერთაშორისო ჰუმანიტარული სამართლისა და ადამიანის უფლებათა სამართლის საკითხებზე ფაქტების ფურცლის განვითარება.

ადამიანის უფლებათა ხელშეწყობისა და დაცვის სპეციალური მომხსენებელი ახალი ადამიანის უფლებათა საბჭოს ფარგლებში მოქმედი ტერორიზმის წინააღმდეგ ბრძოლისას მუშაობს საუკეთესო ზომების მიღებაზე ,საუკეთესო პრაქტიკების და გამოცდილების გაცვლასა და ხელშეწყობაზე ,რომლებიც პატივს სცემენ ადამიანის უფლებებსა და ფუნდამენტურ თავისუფლებებს. სპეციალური მომხსენებელი ასევე ეხება ადამიანის უფლებათა დარღვევების ბრალდებებს ტერორიზმის წინააღმდეგ ბრძოლის პროცესში. იგი სტუმრობს შერჩეულ კონკრეტულ ქვეყნებს და ახორციელებს მიმოწერას 40-ზე მეტ ქვეყანასთან მათი კანონისა და საქმიანობის შესახებ. იგი რეგულარულად აუწყებს კონკრეტულ თემატურ საკითხებზე და მის ვიზიტებზე როგორც ადამიანის უფლებათა საბჭოს ,ასევე გენერალურ ასამბლეას.

გაერთიანებული ერების ორგანიზაციის დანაშაულისა და მართლმსაჯულების კვლევითი ინსტიტუტის მიერ მომზადდა ტრენინგი მონწიეების დაცვის შესახებ, კონკრეტული აქცენტი კეთდება იმ პირებზე ,რომლებიც მონაწილეობენ ტერორისტულ ან წინასწარ ორგანიზებულ დანაშაულებრივ ჯგუფებში, ასევე ტერორიზმისგან დაზარალებულთათვის ,საჯარო პროკურორებისთვის და სხვა შესაბამისი საგამოძიებო მოხელეებისთვის 19 ლათინური ამერიკის ქვეყნებიდან. ტრენინგები მიზნად ისახავენ უნარჩვევების გაუმჯობესებას მონწიეების მიერ მოწოდებული ინფორმაციის

გამოყენებისთვის, თავდაცვის უფლებით და ტერორიზმისგან დაზარალებულთა შესაბამისი მიდგომების შემუშავების მიზნით.

*კონტრტერორიზმის საკითხზე მუშაზე ჯგუფის შემადგენლობაში შედიან:

კონტრტერორიზმის აღმასრულებელი დირექტორატი (CTED), სამშვიდობო ოპერაციების დეპარტამენტი(DPKO), პოლიტიკურ საქმეთა დეპარტამენტი (DPA), საჯარო ონფორმაციის დეპარტამენტი(DPI), უსაფრთხოების დეპარტამენტი(DSS), 1540 წლის კომიტეტის ექსპერტთა შემადგენლობა, საერთაშორისო ატომური ენერჯის სააგენტო (IAEA),საერთაშორისო სამოქალაქო ავიაციის ორგანიზაცია (ICAO), საერთაშორისო საზღვაო ორგანიზაცია (IMO), საერთაშორისო სავალუტო ფონდი (IMF), 1267 წლის კომიტეტის მონიტორინგის ჯგუფი, ადამიანის უფლებათა უმაღლესი კომისიის ოფისი (OHCHR), საარქივო განყოფილების ოფისი (ODA), იურიდიულ საკითხთა ოფისი (OLA), ქიმიური იარაღის აკრძალვის ორგანიზაცია (OPCW), სპეციალური მომხსენებელი ადამიანის უფლებების ხელშეწყობისა და დაცვის შესახებ ტერორიზმის დროს,გაერთიანებული ერების ორგანიზაციის პროგრამა (UNDP), გაერთიანებული ერების ორგანიზაციის საგანმანათლებლო, სამეცნიერო და კულტურული ორგანიზაცია (UNESCO), გაერთიანებული ერების ორგანიზაციის კორუფციისა და იუსტიციის კვლევითი ინსტიტუტი(UNICRI), გაერთიანებული ერების ორგანიზაციის ოფისი ნარკოტიკებისა და დანაშაულის შესახებ (UNODC), მსოფლიო საბაჟო ორგანიზაცია (WCO), მსოფლიო ბანკი და ჯანდაცვის მსოფლიო ორგანიზაცია(WHO). მისი დაგეგმვისა და კოორდინირების საქმეში სამუშაო ჯგუფი სცდება გაეროს სისტემის ფარგლებს ,რათა მოიცვან სხვა დაწესებულებებიც, როგორცაა საერთაშორისო კრიმინალური პოლიციის ორგანიზაცია(INTERPOL).

** მიუხედავად იმისა,რომ INTERPOL არ არის გაეროს სისტემაში,ეს არის კონტრტერორიზმის განხორციელების სამუშაო ჯგუფის წევრი(CTITF),რომელიც დაარსდა 2005 წელს და რომელიც იმართება გაეროს გენერალური მდივნის აპარატის მიერ.

(გაერთიანებული ერების ორგანიზაციის ტერორიზმთან დაკავშირებულ ქმედებებზე ზემოაღნიშნული ინვენტარი ეფუძნება CTITF-ის წევრი ორგანიზაციების მიერ მოწოდებულ ინფორმაციას).

მეტი ინფორმაციისთვის გთხოვთ ესტუმროთ : www.un.org/terrorism.

ანალიზი

ადამიანის უფლებების როლი ტერორიზმის კონტექსტში

ფაქტის ფურცელი N 32-ის დანიშნულების უკეთესად გაგებისთვის, პირველ რიგში, მოკლედ ვისაუბრებთ აქ მოყვანილ ძირითად თემატიკაზე, განვიხილავთ იმ ძირითად ფაქტებს და პრობლემებს, რისი მატარებელიცაა ეს გამოცემა, ფაქტის ფურცელში საუბარია ადამიანის უფლებებზე, ტერორიზმზე და კონტრტერორიზმზე, გაერთიანებული ერების ორგანიზაციის ძალისხმევაზე, მცდელობებზე. ტერორიზმის აღმოსაფხვრელად მათ მიერ გადადგმულ ნაბიჯებზე. თუმცა, პირველ რიგში, უნდა განვმარტოთ თვითონ

ადამიანის უფლებების ხასიათი და ტერორიზმი, ის თანაკვეთა, რომელიც ამ ორს ერთმანეთთან აკავშირებს, შემდეგ კი გადავიდეთ იმ სირთულეებზე და საკვამძო საკითხებზე, რომლებიც წარმოიშვა თარგმნის პროცესში.

ფაქტის ფურცელ N32-ში საუბარია ადამიანის უფლებების ბუნებაზე, საერთაშორისო სამართლის როლზე ადამიანის უფლებებზე, წევრი სახელმწიფოების ვალდებულებებზე, ტერორიზმზე და მის როლზე საზოგადოებაში.

თუმცა „პირველ რიგში უნდა განვსაზღვროთ თუ რა როლი აქვს საზოგადოებაში ადამიანის უფლებებს და უზენაესი კანონის პატივისცემას. ეს უფლებები საყოველთაოა, ხელშეუვალი და თანასწორი. ეს უფლებები ყველა ადამიანს აქვს; შეუძლებელია მათი ჩამორთმევა ან მათზე უარის თქმა, ეს უფლებები ყველასთვის თანაბარია - მიუხედავად ისეთი კრიტერიუმებისა, როგორც არის რასა, კანის ფერი, სქესი, ენა სარწმუნოება, პოლიტიკური თუ სხვა შეხედულებები, ეროვნული თუ სოციალური წარმომავლობა, საკუთრების, დაბადების თუ სხვა სტატუსი. (R. Crawshaw, 2005 : 4)

ადამიანის უფლებები გულისხმობს უფლებებს, რომლებიც განსაზღვრულია ისეთ საერთაშორისო დოკუმენტებში, როგორც არის „ადამიანის უფლებათა საყოველთაო დეკლარაცია“, „საერთაშორისო შეთანხმება ეკონომიკური, სოციალური და კულტურული უფლებების შესახებ“, „საერთაშორისო შეთანხმება სამოქალაქო და პოლიტიკური უფლებების შესახებ“, ადამიანის უფლებებთან დაკავშირებული რეგიონული შეთანხმებები და ის დოკუმენტები, რომლებმაც საუბარია ადამიანის უფლებათა დაცვის კონკრეტულ ასპექტებზე, მაგალითად - წამების აკრძალვა. (R. Crawshaw 2005 :4)

საერთაშორისო სამართალში შესულია რიგი ხელშეკრულებები, რომლებიც ორიენტირებულია ქალთა დისკრიმინაციის, ადამიანების წამების, ცუდად მოპყრობის და სხვა არაადამიანური წამების აღმოფხვრაზე, ბავშვთა უფლებებზე, მიგრაციაში მყოფ მომუშავე ადამიანებზე, მათი ოჯახის წევრების დაცვის შესახებ შეთანხმებებთან ერთად, თუმცა უპირველესი და ყველაზე მნიშვნელოვანია შეთანხმებები ადამიანის უფლებებზე და თავისუფლებაზე, აგრეთვე უნდა აღინიშნოს ისეთი სახის ხელშეკრულებები

,რომელთაგან გადახვევა დაუშვებელია და განსაკუთრებული სტატუსი გააჩნია ,ესაა ჩვეულებითი სამართლის იმპერატიული ნორმები, რომლებიც საერთაშორისო სამართლის ფუნდამენტური ნორმებია. ჩვეულებითი სამართლისგან განსხვავებით ,იგი არ შეიძლება დაირღვეს ნებისმიერი სახელმწიფოს მიერ(გაერთიანებული ერების ორგანიზაცია, შემდგომში (გაერო), ფაქტის ფურცელი N32).

გამოცემის მთავარი დანიშნულებაა მკითხველს წარმოადგენა შეუქმნას ადამიანის უფლებების პრობლემატიკაზე,იგი საშუალებას იძლევა მოკლედ და კონკრეტულად წარმოგვიდგინოს ადამიანის უფლებების მნიშვნელოვანი საკითხები : ტერორიზმის ზეგავლენაზე, დაბარალეულთა უფლებებზე საერთაშორისო სამართლით რეგულირებულ მოქმედებებზე, სიცოცლის და თავისუფლების უფლებაზე ,წამების საწინააღმდეგო ფაქტორებზე ადამიანის უფლებების მოქნილობაზე და სხვა მნიშვნელოვან საკითხებზე .

თეორიული ასპექტები

თარგმნის კონტექსტუალური მეთოდი

ამ თავში მოკლედ განვიხილავთ იმ გრამატიკულ საკითხებს ,რომლებმაც გარკვეული სახის სირთულე შექმნეს თარგმნისას ,ვისაუბრებთ იმ მეთოდებზე ,რომლებიც გამოვიყენეთ და რომელიც დამეხმარა თარგმნისას. პირველ რიგში,გამოვყოფდი ფონური ცოდნის მნიშვნელობას, რომლის გარეშეც შეუძლებელია სწორი თარგმანის შესრულება, *ტექსტის ადაპტაციის დროს მთარგმნელს უნევს იმპლიციტურად*

წარმოდგენილი ფონური ცოდნის ექსპლიციტურში გარდაქმნა[რ.თურმანიძე,2018:24] სიტყვა აღნიშნავს საგანს ან მოვლენას, რომელიც დამახასიათებელია ამოსავალი ენისათვის და უცხოა სათარგმნი ენისათვის[რ.თურმანიძე,2018:29] ,მაგალითად სიტყვა „პროფილირება“,რომელიც ინგლისურად უღერს როგორც “profiling” ,დავტოვე იგივე სახით,რადგან ზუსტი შესატყვისის მოძიება რთული აღმოჩნდა. თუ მთარგმნელმა არ შეისწავლა შინაარსი ,თარგმნისას შესაძლოა დაუშვას შეცდომა და ტექსტი არასწორად გადმოიტანოს ,რაც გაუგებრობას იწვევს, პირველ რიგში შევისწავლე შინაარსი, თუმცა მალევე თავი იჩინა ტერმინოლოგიურმა სირთულეებმა, პირველი სირთულე იყო ტერმინ “Jus Cogens“ თარგმნა, რომელიც ფაქტობრივად არ ითარგმნება და იგივე სახით რჩება ლიტერატურაში , მისი პირდაპირი განმარტება შემდეგია „jus cogens“-ი წარმოადგენს საერთაშორისო სამართლის „იმპერატიულ ნორმას“. საერთაშორისო სამართლის ზოგადი პრინციპები იურიდიულად სავალდებულოა ყველა სახელმწიფოსათვის მაშინაც კი, როდესაც სახელმწიფოს არა აქვს რატიფიცირებული მოცემული ხელშეკრულება. jus cogens-ის პრინციპებს არ შეიძლება ეწინააღმდეგებოდეს სახელშეკრულებო სამართალი ან საერთაშორისო სამართლის სხვა ნორმები“.

(<http://www.nplg.gov.ge/gwdict/index.php?a=term&d=5&t=7290>) ეს არის უცხო ენიდან შემოსული და დამკვიდრებული ერთეული. აგრეთვე, აღსანიშნავია სათაურების თარგმნის თავისებურებების გაშუქება. წავანყდი ისეთ პრობლემას ,რომელმაც დილემის წინაშე დამაყენა და არ ვიცოდი როგორ გადმომეტანა სათარგმნი ენაზე, ამ შემთხვევაში ავამოქმედე კონტექსტუალური თარგმანის პრინციპი. თუკი კონკრეტული სიტყვის თარგმნის პრობლემა ჩნდება, შესაძლებელია მისი კონტექსტიდან გამომიდინარე გადმოტანა, მაგალითად ტექსტში მოცემული ფრაზა „in the pursuance of legitimate purpose“[გაერთიანებული ერების ორგანიზაცია,შემდგომში(გაერო),ფაქტის ფურცელი N32:24], გადმოვიტანე,როგორც „ლეგიტიმური მიზნების ძიებაში“- აღნიშნული მეთოდი თავისი არსით წააგავს მიახლოებით თარგმანს და ეწინააღმდეგება ლექსიკონისეულ თარგმანს. მოცემულ შემთხვევაში, ჩემთვის,როგორც მთარგმნელისათვის ამოსავალია

კონტექსტი. იყო შემთხვევები, როდესაც ადგილი ჰქონდა სინონიმური ფრაზების არსებობას, ერთი და იგივე მნიშვნელობის სიტყვა მეორედებოდა სხვადასხვანაირად ინგლისურ ენაზე, ხოლო ქართულად ერთი და იგივე ფორმა ჰქონდა, მაგალითად „corrosive effect, adverse effect, negatively effect, destructive impact” [გაერთიანებული ერების ორგანიზაცია, შემდგომში (გაერო), ფაქტის ფურცელი N32, გვ1;7] – რაც ქართულად შეიძლება ითარგმნოს, როგორც დამანგრეველი ზეგავლენა. ზოგი სიტყვა ნეოლოგიზმის სახითაა წარმოდგენილი და თანამედროვე ენაში თავისუფლად გამოიყენება, მაგალითად გამოცემის შესავალში მოცემული იყო “destabilize governments, socio-economic marginalization” [გაერთიანებული ერების ორგანიზაცია, შემდგომში (გაერო), ფაქტის ფურცელი N32, გვ7;2] ეს გადმოვიტანე, როგორც „მთავრობების დესტაბილიზაცია და სოციო-ეკონომიკური მარგინალიზაცია“. როგორც ცნობილია, ნეოლოგიზმი ენაში ახლად შემოსული და დამკვიდრებული ტერმინია, შესაბამისად ეს ითვალისწინებს ამ სიტყვების ამ ფორმით დამკვიდრებას და სხვა უფრო მოძველებული ვარიანტის ჩანაცვლებას.

ერთ-ერთი სირთულე ჩემთვის პირადად იყო თარგმანის სამართლებრივ ენაზე გადმოტანა ან მიახლოებითი გადმოტანა, რადგან იურიდიული თარგმანის შესრულებას თავისი სპეციფიკა სჭირდება და ჩარჩოებშია მოქცეული (M. Murici, 2016). მაგალითისთვის მოვიხმობ ტექსტს:

- „Human rights law obliges states, primarily, to do certain things and prevents them from doing others” [გაერთიანებული ერების ორგანიზაცია, შემდგომში (გაერო), ფაქტის ფურცელი N32 :4]

- ეს ორი ურთიერთგამომრიცხავი წინადადება დაბნეულობას იწვევს, რადგან იგულისხმება „ადამიანის უფლებების სამართალი ავალდებულებს სახელმწიფოებს, ძირითადად, რათა მიმართონ კონკრეტულ ზომებს და ამავედროულად თავი შეიკავონ სხვა ვალდებულებების განხორციელებისგან, თუმცა აზრი მარტივია, მიუხედავად იმისა რომ ერთი შეხედვით დაბნეულობას იწვევს, აქ ნაგულისხმევაა, რომ სახელმწიფოებმა

მხოლოდ მათთვის დაკისრებული მოვალეობები უნდა შეასრულონ პირნათლად და სამართლებრივი ნორმების დაცვით.

იყო შემთხვევები, როდესაც წინადადების სიდიდის გამო მისი გადმოტანა გართულდა ქართულ ენაზე, რადგან ძალიან სპეციფიკური იყო და რთული კატეგორიის წინადადებას განეკუთვნება, მაგალითად, ესეთია:

- *“The basic principles and guidelines on the right to a remedy and reparation for victims of gross violations of international Human rights law” [გაერთიანებული ერების ორგანიზაცია, შემდგომში(გაერო), ფაქტის ფურცელი N32 :10]*

- ეს ის შემთხვევა იყო, როდესაც ანალოგიურად მისი გადმოტანა შეუძლებელი გახდა და გარკვეული სიტყვების დაკლება გამოიწვია, ანუ სრულფასოვან სახეს ვერ იღებს სამიზნე ენაზე გადმოტანისას, ინგლისურიდან გადმოტანილი ვერსია შემდეგნაირად უღერს „ძირითადი და სახელმძღვანელო პრინციპები ადამიანის უფლებათა საერთაშორისო სამართლის უხეში დაღვევის და რეაგირების უფლების შესახებ“. თარგმანში ამოღებული სიტყვაა „მსხვერპლი“.

განსაკუთრებით გამოვყოფდი ერთ ფრაზას, რომელიც გამოცემაში შემხვდა ეს იყო *“the principle of distinction” [გაერთიანებული ერების ორგანიზაცია, შემდგომში(გაერო), ფაქტის ფურცელი N32:11]*, იგი გადმოვიტანე, როგორც „განსხვავების პრინციპი“, რადგან კონტექსტიდან გამომდინარე დავასკვნე, რომ ეს ფრაზა ეხებოდა დაყოფის პრინციპს, ანუ კონფლიქტის მხარეები ყოველთვის განირჩევიან მოქალაქეებად და მებრძოლებად, სწორედ ეს იგულისხმება ამ პრინციპში.

თანამედროვე ენა დაბინძურებულია ბარბარიზმებით, ბარბარიზმი როგორც ვიცით არის ენაში საჭიროების გარეშე შემოტანილი სიტყვა, რომელსაც აქვს შესატყვისი თავის ენაზე. <https://barbarisms.ge/whatis/>, ესეთი სიტყვები უკვე მკვიდრდება ქართულ ენაში, ეს თანამედროვე სიტყვები მშვენივრად აითვისა ენამ და თავისუფლად ხდება მისი ასიმილაცია საზოგადოებაში, ამ გამოცემიდან გამოვყოფდი შემდეგ სიტყვათა რიგს,

რომლებიც მიუხედავად იმისა, რომ ქართული განმარტება აქვთ , მაინც ინარჩუნებენ არსებულ ფორმას, ესენია :

- *Integrity*
- *Cooperation*
- *Implementation*
- *Restitution*
- *Compensation*

[*გაერთიანებული ერების ორგანიზაცია, შემდგომში(გაერო) ფაქტის ფურცელი N32, გვერდები 1;5;14;2]*

- ინტეგრაცია- გაერთიანება
- კოოპერაცია - ურთიერთთანამშრომლობა
- იმპლემენტაცია- დანერგვა
- რესტიტუცია- აღდგენა
- კომპენსაცია- ანაზღაურება

ენაში გვაქვს შემთხვევები ,როდესაც სიტყვას სხვადასხვა მნიშვნელობა აქვს და რთულია მიუსადაგო შესაბამისი ეკვივალენტი თარგმნისას, რასაც ისევ კონტექსტზე დაყრდნობით უნდა მივხედოთ ,ეს არის პოლისემანტიკური სიტყვების მაგალითი : enjoyment, framework, ეს სიტყვები ზუსტი მნიშვნელობით ნიშნავს : enjoyment - ტკბობა, მაგრამ ტექსტში გვხვდება ფრაზის სახით - the enjoyment of human rights - რაც ნიშნავს ადამიანის უფლებების დაცვას , ხოლო მეორე სიტყვა framework- ითარგმნება ,როგორც ტანი, ჩარჩო, კორპუსი; სტრუქტურა, თუმცა ტექსტში სხვა სახით გვხვდება -“ *This chapter sets out the human rights framework before examining the impact that terrorism has on human rights.*”[*გაერთიანებული ერების ორგანიზაცია, შემდგომში(გაერო), ფაქტის ფურცელი N32:3*]- „ ეს თავი ადამიანის უფლებებზე ტერორიზმის გავლენამდე განმარტავს ადამიანის უფლებების სტრუქტურას.“სუფთა სმართლებრივი ტერმინების გარდა, აგრეთვე გავრცელებულია საერთო სიტყვები იშვიათი მნიშვნელობით, ე.წ პოლისემანტიკური ლექსემები

,რომელთაც განსაკუთრებული მნიშვნელობები აქვთ სამართლებრივ ენაში , ესენია : action, consideration , execute ,party , ეს ის სიტყვებია,რომლებსაც იურისპრუდენტები იყენებენ ,როგორც ტექნიკურ სიტყვებს სპეციფიური სამართლებრივი კონტექსტის მისაღებად , თუმცა უნდა აღინიშნოს რომ იგივე სიტყვები ყოველდღიურობაში სხვა მნიშვნელობით იხმარებიან ,მიუხედავად იმისა, რომ იურიდიულ ტექსტებში ოფიციალურ ფორმას იღებენ, იგივე (consideration-რაც ნიშნავს განხილვას ,განსჯას და ა.შ). (i.v Chiriac, 2012).

გარდა ამისა, სპეციალური ყურადღება უნდა დაეთმოს იურიდიული უარგონების გამოყენებას, სიტყვები ,რომლებიც საშუალებას აძლევს კონკრეტულ ჯგუფს თავისთვის უფრო გასაგები ენით ისაუბრონ , თუმცა ასეთი სახის ფორმების გამოყენება არ არის მიზანშეწონილი იურიდიულ ენაში და შესაბამისად არც ამ გამოცემაშია აღნიშნული ასეთი შემთხვევები.(i.v Chiriac, 2012: 104).

ეკვივალენტობის პრობლემა

იურიდიული ტექსტების სირთულეებზე ყურადღების გამახვილებისას ,პირველ რიგში, უნდა დასახელდეს შესაბამისი ეკვივალენტების არარსებობის სირთულე, მეორე არის კულტურული განსხვავება, ანუ განსხვავებული სემიოტიკური სისტემის არსებობა, ის ინფორმაცია,რომელიც არის შესული ამა თუ იმ მნიშვნელობაში, შემდეგი არის სიტყვათშეთანხმება, ამის მაგალითი მრავლადაა მოყვანილი, ესენია: subject-specific-სუბიექტზე მორგებული, money-laundering-ფულის გათეთრება, hostage-taking-მძევლად აყვანა,kidnapping-მოტაცება,clear-cut-განსაზღვრული და ა.შ (გაერთიანებული ერების ორგანიზაცია, შემდგომში(გაერო), ფაქტის ფურცელი N32).

შემდეგი სახის სირთულე არის,საკუთარი სახელები, ორგანიზაციის დასახელებები. საკუთარი სახელის გადმოტანა შეიძლება არასწორად მოხდეს, თუმცა ასეთი შემთხვევების თავიდან ასაცილებლად ხშირად ხდება სახელების ჩანაცვლება კონკრეტული პირების სტატუსის აღმნიშვნელი ტერმინებით ,რაც აიოლებს საქმეს,

მაგალითად, საკუთარი სახელი შეგვიძლია პიროვნების სტატუსის ამსახველი ტერმინით ჩავანაცვლოთ,თუკი რათქმაუნდა მთარგმნელისთვის უკვე აშკარაა თუ ვის შესახებაა საუბარი ან შესაძლებელია ინიციალის სახით დავტოვოთ ,თუ არ არსებობს მისი ზუსტი თარგმანი; რაც შეეხება ორგანიზაციების დასახელებებს ,თუ ლექსიკონებში არ არის შესული კონკრეტული ორგანიზაციების ოფიციალური დასახელებები, რთული ხდება ზუსტი გადათარგმნა, თუკი თვითონ ესა თუ ის ინსტიტუტი არ გვთავაზობს ოფიციალურ ვერსიას ,ერთადერთი გამოსავალი სიტყვის სესხებაა და ავტორისეული აღწერილობითი თარგმანის შესრულება,რომელიც ახლოს იქნება ორიგინალთან ან ზოგჯერ კალკირების გამოყენება. (K.Chirila ,2014 :491)

თარგმნის სპეციპიკური ასპექტები

თარგმანი, ორიგინალი ტექსტის ჩანაცვლებაა ანალოგიური ტექსტით,იგი უწევს გარკვეულ შეზღუდვებს მთარგმნელს და ჩარჩოებში აქცევს, ამ შემთხვევაში მთარგმნელის ვალია ორიგინალი ტექსტის ანალოგიური გადმოტანა, ენობრივი მახასიათებლების შესწავლა ,თარგმანი შუამავალია ენებს, საზოგადოებებსა და ლიტერატურას შორის, სწორედ თარგმანების საშუალებითაა შესაძლებელი ლინგვისტური და კულტურული ბარიერების დაძლევა და კულტურათა გაცნობა,აქვე უნდა მივუთითოთ ,რომ ორიგინალი წიგნი იგივეა,რაც წყარო წიგნი, ხოლო ტექსტი,რომელსაც მთარგმნელი ქმნის არის სამიზნე ტექსტი . თარგმანისას მთარგმნელი ითვალისწინებს არა ტექსტის შემადგენელ ნაწილებს ,არამედ მთლიანად იაზრებს ტექსტს, თუმცა იურიდიულ ენაში სხვანაირი სიტუაციაა, იგი იმდენად სპეციფიურია,რომ მთარგმნელს უწევს ცალკეული სიტყვების ზუსტი თარგმნა,იმისთვის რომ არ მოხდეს აზრობრივი რღვევა, გადმოთარგმნილი წინადადება უნდა ემთხვეოდეს წყარო ენაში მოცემულ წინადადებას, მთარგმნელს აქ არ აქვს თავისუფლება ,ისევე როგორც მხატვრული ტექსტების

თარგმნისას. ეს არის ერთ-ერთი მნიშვნელოვანი მახასიათებელი იურიდიული ენისთვის(j.House,2009:3,4,5).

ტექსტის უჩვეულო სინტაქსური ფორმები თარგმანში შესაბამისად და გასაგები ენით უნდა იყოს რეალიზებული. იურიდიულ ტექსტებში მრავლადაა რთული წინადადებები და ამას გაეროს გამოცემიდან ამონარიდი აბზაცით დაგიმონშებთ:

- *“The United Nations Secretary –General described human rights as essential to the fulfilment of all aspects of a counter-terrorism strategy and emphasized that effective counter-terrorism measures and the protection of Human rights were not conflicting goals, but complementary and mutually reinforcing ones”* [გაერთიანებული ერების ორგანიზაცია, შემდგომში(გაერო ,ფაქტის ფურცელი N32 :21]

- „გაერთიანებული ერების ორგანიზაციის გენერალური მდივანი აღწერს ადამიანის უფლებებს, როგორც არსებითს კონტრტერორისტული სტრატეგიის ყველა ასპექტისთვის და აგრეთვე აღნიშნავს,რომ ეფექტური კონტრტერორისტული ზომების მიღება და ადამიანის უფლებების დაცვა არ წარმოადგენს კონფლიქტის გამოწვევის მიზანს, არამედ დამატებით და ორმხრივად გამამყარებელ ფაქტორს“ეს პასაჟი წარმოადგენს რთული წინადადების მაგალითს.

ინგლისური წინადადებების განსხვავებული სტრუქტურის დამადასტურებელი ერთ-ერთი მაგალითია,როდესაც თარგმნის დაწყება გვინევს წინადადების მეორე ნაწილიდან ,ინგლისურ ენაში ხშირად ხდება ,როდესაც წინადადების პირველი ნაწილი პირობაა ,ხოლო მეორე შედეგი, ანუ მეორე ნაწილი პირობიდან გამომდინარეობდეს,მთავარია აზრი არ დაირღვეს,ერთ-ერთი ასეთი მაგალითია :

- 2. *„Assuming that the right is capable of limitation and that the limiting measure is imposed within the bounds of certain procedural requirements, 1.it must be necessary to achieve a particular counter-terrorism objective”*[გაერთიანებული ერების ორგანიზაცია,შემდგომში(გაერო) , ფაქტის ფურცელი N32 :25]

- გარკვეული კონტრტერორისტული ზომების მიღების საჭიროება ღვება მაშინ ,როდესაც დავასკვნით,რომ უფლებას შესწევს კონტროლის უნარი და რომ შემზღუდველი ღონისძიება მხოლოდ კონკრეტული პროცედურული დაცვის საფუძველზე ხდება.

კონკრეტული შემთხვევები

აუცილებელია ,ყურადღება გავამახვილოთ იმ ორ ძირითად მაგალითზე,რომელმაც ყველაზე დიდი სირთულე შექმნა თარგმნისას, ესენია : „ shoot to kill “ , „catchall provision “ -ეს დებულებები შემდეგ შინაარსს ატარებს :

- *In other cases, States have adopted “shoot-to-kill” law enforcement policies in response to perceived terrorist threats. -[გაერთიანებული ერების ორგანიზაცია,შემდგომში(გაერო), ფაქტის ფურცელი N32:30]*

- *“the rhetoric of shoot-to-kill and its equivalents poses a deep and enduring threat to human rights-based law enforcement approaches. -[გაერთიანებული ერების ორგანიზაცია,შემდგომში(გაერო), ფაქტის ფურცელი N32:30]*

- *The special Rapporteur has further suggested that states that adopt shoot-to-kill policies for dealing with ,for example suicide bombers... -[გაერთიანებული ერების ორგანიზაცია,შემდგომში(გაერო), ფაქტის ფურცელი N32:31]*

1. *Shoot to kill*- გადმოვიტანე,როგორც „სასიკვდილო გასროლა“ , თუმცა იმის გასაგებად, თუ როგორი სახით არის წარმოდგენილი ტექსტში ,მოვიხმობ მაგალითებს: „ სხვა შემთხვევებში, სახელმწიფოებმა მიიღეს სამართალდამცავი პოლიტიკა „სასიკვდილო გასროლა“ ტერორიზმის საპასუხოდ.....და მეორე ნაწილი „სასიკვდილო გასროლის რიტორიკა და მისი ეკვივალენტები იწვევს დიდ საშიშროებას ადამიანის უფლებათა სამართლებრივი მიდგომების კუთხით“. “სპეციალურმა მომხსენებელმა აღნიშნა,რომ სახელმწიფოები,მიმართავენ „სასიკვდილო გასროლის“

პოლიტიკას ,რათა გაუმკლავდნენ ,მაგალითად თვითმკვლელობის ბომბდამშენებს.....(გაერთიანებული ერების ორგანიზაცია,შემდგომში(გაერო)ფაქტის ფურცელი N32, 2008)

2. “ *article 21(a catch-all provision making it clear that the Convention does not affect the other rights, obligations and responsibilities of states)*- მუხლი 21 -*[გაერთიანებული ერების ორგანიზაცია,შემდგომში(გაერო)ფაქტის ფურცელი N32:22]* რომელიც ცხადყოფს,რომ „კონვენცია გავლენას არ ახდენს სახელმწიფოთა სხვა უფლებებზე, ვალდებულებებსა და პასუხისმგებლობაზე“, აქ ამ ფრაზას- (catch all) ადგილი ვერ მოუძებნე, რის გამოც გამოტოვება მომინა, თუმცა ლოგიკური აზრი ჩამოყალიბებულია, ამით იმის თქმა მინდა, რომ ზოგიერთ შემთხვევაში აზრის სიტყვა- სიტყვით გადმოტანა ვერ ხერხდება და შინაარსობრივი სიზუსტის დაცვა გვინევს.შემდეგი მაგალითია - „ *the legal obligation of non-refoulment*“, *[გაერთიანებული ერების ორგანიზაცია,შემდგომში(გაერო),ფაქტის ფურცელიN32:1]* ქართულად, არგაძევების სამართლებრივი ვალდებულება“ , როგორც სამართლებრივი ტერმინი,საჭირო იყო მისი მოძიება სამართლებრივ ლიტერატურაში,კერძოდ საერთაშორისო დაცვის შესახებ საქართველოს კანონში, მე-8 მუხლში მოცემულია სწორედ ეს პრინციპი ,მეტი თვალსაჩინოებისთვის იხილეთ:

3. „*მუხლი 8. არგაძევების პრინციპი-თავშესაფრის მაძიებელი ან საერთაშორისო დაცვის მქონე პირი არ უნდა იქნეს დაბრუნებული ან გადაყვებული იმ ქვეყნის საზღვარზე, სადაც მის სიცოცხლეს ან თავისუფლებას მისი რასის, რელიგიის, ეროვნების, გარკვეული სოციალური ჯგუფისადმი კუთვნილების ან პოლიტიკური შეხედულების გამო საფრთხე შეექმნება*“ *[საქართველოს კანონი,2016]*.ყველა მთარგმნელის ვალია ასეთი ტიპის ტექსტების თარგმნისას შინაარსობრივი სიზუსტე დაიცვას.

იურიდიული ტექსტების ძირითადი მახასიათებლები

ერთ-ერთი ძირითადი მიზეზი თუ რატომ არის სამართლებრივი ენა რთული არის ის, რომ იგი ძალიან განსხვავდება ჩვეულებრივი ენისგან და დამოკიდებულია მთარგმნელის გამოცდილებაზე და პროფესიონალიზმზე, კონვენციების დაწერას თავისი ცოდნა უნდა, შესაბამისად ასეთი ტიპის წინადადებების თარგმანში გადმოტანასაც თავისი მიზანი აქვს და ანალოგიური უნდა იყოს ორიგინალი ტექსტის. მნიშვნელოვანი მახასიათებელი იურიდიული სახის ტექსტებისა არის ის, რომ წინადადებები არის კომპლექსური, მათ დამახასიათებელი სტრუქტურა აქვთ, შესაძლოა შეგვხვდეს წინადადების კომპლექსური ფორმები, პუნქტუაციის ნიშნები არასაკმარისად იყოს გამოყენებული, რთული წინადადებები სჭარბობს, ჩვეულებრივი ფრაზების მაგივრად სპეციფიკური იურიდიული ფრაზებია გამოყენებული „მაგალითად „*inter alia*“ სხვა საქმეებს შორის, სხვათა შორის“. „Ultra vires“ ანუ სამართლებრივი პასუხისმგებლობის გადამეტება.

- *Overly vague or broad definitions of terrorism may be used by States as a means to cover peaceful acts to protect inter alia labour rights, minority rights or human rights or, more generally, to limit any sort of political opposition. [გაერთიანებული ერების ორგანიზაციის, შემდგომში(გაერო), ფაქტის ფურცელი N32:40]*

- ტერორიზმის ზედმეტად ბუნდოვანი ან ფართო განმარტებები შეიძლება გამოყენებული იყოს სახელმწიფოების მიერ, როგორც სამშვიდობო ქმედებების დაფარვის მიზანი პრომიტი უფლებების დაცვისთვის, უმცირესობათა უფლებების ან ადამიანის უფლებების დაცვისთვის ან ზოგადად ნებისმიერი პოლიტიკური ოპოზიციის შეზღუდვისთვის .

- *States may also be held responsible when their agents have acted ultra vires[გაერთიანებული ერების ორგანიზაცია, შემდგომში(გაერო)ფაქტის ფურცელიN32 :36]*

- სახელმწიფოების პასუხისმგებლობაში შედის, აგრეთვე მათი აგენტების დაუქვემდებარებელ შეტევაზე გადასვლა.

იურიდიული ტექსტებისთვის დამახასიათებელია ასეთი ტიპის წინადადებები “well-founded fear of being persecuted for reasons of race, religion, nationality, membership of a particular social group or political opinion.”- „რასის ,სქესის,რელიგიის, ეროვნულობის ,კონკრეტული ჯგუფების ან პოლიტიკური მოსაზრებების გამო დევნის სამართლიანი შიში“ [გაერთიანებული ერების ორგანიზაცია,შემდგომში (გაერო), ფაქტის ფურცელი N32 :16]. გვხვდება მიუკერძოებელი კონსტრუქციები ,რაც მთარგმნელობით სირთულეებს ქმნის.

შედარებით ნაკლებადაა ამ გამოცემაში გამოყენებული არქაიზმები, ისინი ფორმალური სტილის გამოსახატავად გამოიყენება და აგრეთვე შეიძლება ლეგალიზმების სახელითაც მოვიხსენიოთ, ასეთებია: pursuant to (under, in accordance with), prior to (before), subsequently(after),(i.v Chiriac ,2012). თვალსაჩინოებისთვის სრული წინადადების სახით წარმოვიდგინოთ:

- *At a minimum, it means ensuring that any transfer of persons from one territory to another is undertaken pursuant to a prescription by law and within the framework of international law.* ეს ნიშნავს ,რომ პირების გადაყვანა ერთი ტერიტორიიდან მეორეზე კანონით და საერთაშორისო სამართლით არის გათვალისწინებული.

- *In addition, judicial oversight and review must be available to the detainee prior to any transfer and credible allegations of transfers involving a real risk of torture must be investigated.*ამასთანავე, სასამართლო მედამხედველობა და განხილვის შესაძლებლობა უნდა დადგეს , დაკავებულის გადაყვანამდე და უნდა შეიცავდეს დამაჯერებელ საფუძვლებს იმისთვის ,რომ გადაადგილება ქმნის წამების რეალურ რისკს.

- *either in the country to which removal is to be effected or in any country to which the person may subsequently be removed.*თუნდაც ისეთ ქვეყანაში,სადაც მათი სიიდან ამოღების საშიშროებაა ან ნებისმიერ ქვეყანაში სადაც პირი შესაძლოა გაძევდეს. [გაერთიანებული ერების ორგანიზაცია,შემდგომში(გაერო) ფაქტის ფურცელი N32, გვერდები 35,34]

უცხო ენიდან შემოსული სიტყვები

სამართლებრივი ენა გამოირჩევა უცხო ენიდან შემოსული სიტყვებით , რომელთაგან ძირითადად არიან ლათინურიდან და ფრანგულიდან შემოსული სიტყვები. მათ ამ დროის განმავლობაში ტრანსლიტერაციის ან პირდაპირი სესხების პროცესი გაიარეს,ძირეული ლათინური ფუძის სიტყვები,რომლებიც ანგლო-საქსურ პერიოდში წარმოიშვნენ, გაეროს ამ გამოცემაშია წარმოდგენილი : right, murder,witness. ლათინური წარმოშობის სიტყვებია: legal. ფრანგული წარმოშობის სიტყვების გავლენა იგრძნობა არა მარტო ცალკეულ სიტყვებში : claim, justice, complaint, არამედ ფრაზებში,სადაც ხდება ზედსართავი სახელის მიერ არსებითი სახელის მოდიფიკაცია, მაგალითად “special rapporteur, special representative, (სპეციალური მომხსენებელი; სპეციალური წარმომადგენელი) ასევე აქვე გვხვდება “ee”სუფიქსით დაბოლოებული დერივატები,რომლებიც აღნიშნავენ ამ მოქმედების მიმღებ პირებს, ესეც აგრეთვე ფრანგულის გავლენითაა, როგორც ავტორი დაგვიმოწმებს (i.v Chiriac,2012).

ფრანგულის და ლათინურის გავლენით ინგლისურ ენაში მრავალი სინონიმი გვხვდება, სამართლებრივი ტექსტებთან მუშაობას ართულებს სინონიმები, რომლებიც ერთი და იგივე ცნების მატარებელია ,ესენია :

- provision- article –clause-paragraph
- contract-agreement
- breach- violation
- assurance- undertake

სინონიმების სიჭარბემ განაპირობა იდიომატური ფრაზების ჩამოყალიბება ,ცალკეული სინონიმების დაგროვებამ წინადადებაში წარმოქმნა იდიომატური ფრაზები, ესეც ერთ-ერთი მახასითებელია სამართლებრივი ინგლისურისთვის , ყველაზე გავრცელებული სახის სინონიმური წყვილი , აგრეთვე იწოდება,როგორც „დუბლეტი და ტრიპლეტი“, ანუ“

ბინომიალები“, მათ აქვთ ორი ლექსიკური ერთეული (არსებითი სახელი, ზედსართავი, ზმნიზება ან წინდებულება) ,რომლებიც ერთმანეთს უკავშირდებიან and შეერთებით ,ასეთია „ *object and purpose*” – “ *Cancellation of refugee status is in keeping with the object and purpose of the 1951 Convention*”(ლტოლვილის სტატუსის გაუქმება1951 წლის კონვენციის მიზანს წარმოადგენს) [გაერთიანებული ერების ორგანიზაცია, შემდგომში(გაერო), ფაქტის ფურცელი N32 :17] ამ ტიპის სინონიმური წყვილები შედგებიან ორი ერთნაირი კონცეპტუალური მნიშვნელობის მქონე სიტყვებისგან. თუმცა, გამოცემაში მწირი რაოდენობითაა წარმოდგენილი ამგვარი სახის იდიომატური გამოთქმები . ასე გაჩნდა ორი ერთნაირი კონცეპტუალური მნიშვნელობის მქონე ტერმინების ერთ იდიომად გაერთიანების ტენდენცია, რაც აისახა ორი ერთნაირი მნიშვნელობის მქონე სიტყვების გაორმაგებაში,ესეც ლათინური და ფრანგული ეკვივალენტების გავლენითაა(i.v Chiriac ,2012). იდიომებზე საუბრისას, არ შეიძლება არ დავასახელოთ „to fan the flame”, თვითონ ეს იდიომა შემდეგნაირად გაიმარტება “მდგომარეობის გართულება“.

- “*fanning the flame of tolerance* [გაერთიანებული ერების ორგანიზაცია, შემდგომში(გაერო)ფაქტის ფურცელიN32 :59]

- *ტოლერანტობის გამძაფრება*

რაც შეეხება ლექსიკონს , თანამედროვე ინგლისურზე ანგლო -საქსური გავლენა იგრძნობა ალიტერაციული ფორმების ჩამოყალიბებით, ალიტერაცია არის ერთი და იმავე თანხმონის რამდენჯერმე გამეორება ან რომელიმე კონკრეტული ბგერის გამეორება სიტყვის დასაწყისში ან სიტყვების დაჯგუფებაში .

- each and every
- all and any

შემდეგი არის სიტყვების გამეორება , ანაფორული მითითების არარსებობის გამო იურიდიულ ინგლისულ ენაში სიტყვების გამეორება და ანაფორული მითითების თავიდან აცილება ხდება ,მიუხედავად იმისა ,რომ ის გამოიყენება სხვა ენობრივ ინსტრუმენტებში

პერსონალური ნაცვალსახელების , საჩვენებელი ზედსართავების და საჩვენებელი ნაცვალსახელების სახით. არსებითი სახელები მეორდება ნაცვალსახელების მაგივრად ,თუმცა ბუნდოვანებას ვაწყდებით მაშინ, როდესაც ვერ ვიგებთ თუ რომელი სიტყვა ტექსტში რომელი ნაცვალსახელისკენ მიემართება ,ეს ყოველივე იურიდიული ენისთვის მიუღებელია, სწორედ ამიტომ ხდება სიტყვების გამეორება ,რათა თავიდან იქნეს აცილებული ბუნდოვანება . (i.v Chiriac ,2012).

სინტაქსური მახასიათებელი

როგორც სტატიის ავტორი ი.ვ ჩირიაქი აღნიშნავს, სინტაქსურ მახასიათებლებს შორისაა წინადადების სიგრძე და კომპლექსურობა,ნომინალიზაცია,მიუკერძოებელი სტილი. წინადადებების კომპლექსურობა განპირობებულია იმით,რომ წინადადებები დატვირთულია ინფორმაციით,განმეორებებით, თავს იჩენს სახასიათო სიტყვათა წყობა,ძირითადი და დაქვემდებარებული ფრაზები გვხვდება , როგორც ავტორი ამბობს, იურიდიულ ტექსტებში ხშირად გამოიყენება ზმნიდან წარმოშობილი არსებითი სახელები, მაგალითად :

- to give consideration vs to consider
- to be in opposition vs to oppose
- to be in agreement vs to agree

ამ პროცესს ჰქვია ნომინალიზაცია, იგი წარმოადგენს მორფოლოგიურ პროცესს ,თუმცა გონივრული იქნებოდა მისი თავიდან აცილება, რადგან წინადადებას ართულებს და მის მოცულობას ზრდის,მიუხედავად ამისა ეს პროცესი მაინც მიმდინარეობს ,რადგან მიჩნეულია,რომ ასეთი დეტალური განმარტებით უფრო გასაგები და თვალსაჩინო ხდება წინადადების შინაარსი (i.v Chiriac ,2012).

მიუკერძოებელი სტილი

როგორც სტატიის ავტორი აღნიშნავს , ვნებითი გვარის და ნაცვალსახელების თავისებური გამოყენება არის მიუკერძოებელი სტილის მახასიათებელი , ვნებითი გვარის ფორმების გამოყენება იურიდიული ენისთვის თანდაყოლილი ფაქტორია, იგი გამოიყენება ხშირად ყველა სახის იურიდიულ დოკუმენტში ,კანონის ან სასამართლო გადაწყვეტილებები ხშირად შეიცავენ ვნებით გვარს ,განსაკუთრებით მაშინ ,როდესაც ვალდებულებების დანესება ხდება . მისი გამოყენებით იურისპრუდენტები ქმნიან შთაბეჭდილებას ,რომ ასეთი წესები სრულფასოვანია ,რადგან ისინი ჩნდებიან სუბიექტის ზეგავლენის გარეშე, საკანონმდებლო ავტორები ხელს უწყობენ ტექსტების შეცვლის გზით ვნებითი გვარის გადაქცევას მოქმედებით გვარად, რადგან ვნებითი გვარის გამოყენება გამართლებულია მაშინ, როდესაც მოქმედების შემსრულებელი უცნობია ან განზრახ არის გამოტოვებული ,იგივე ხდება კანონთან მიმართებაშიც.პირის ნაცვალსახელების გამოტოვება კიდევ ერთი თვისებაა, პირველი მხოლოებითი პირის ნაცვალსახელის გამოტოვება ხდება სპეციალურად მოსამართლეების მიერ ,მაქსიმალური ობიექტურობის მისაღწევად ,მეორე პირის მხოლოებითი ნაცვალსახელების გამოტოვება წერილობითი ნების გამოსახატავად ,ასეთ შემთხვევებში, პირველი პირის ნაცვალსახელის გამოყენება ხდება. (I.v Chiriac ,2012).

მეორე მხოლოებითი პირის ნაცვალსახელიც გამოტოვებულია,თუ ადგილი არა აქვს პირდაპირი სახის ბრძანებულებებს ან გაფროთხილებებს ან თუ საჭირო ხდება კანონის მიუკერძოებლობა , მესამე პირის მხოლოებითი და მრავლობითი ნაცვალსახელის გამოყენება ხშირია, ყველა პირის ნაცვალსახელი გამოიყენება(everybody, everyone, every person),როდესაც დებულება ყველა მაგთანს ეკუთვნის(i.v Chiriac ,2012) ,მაგალითად :

- *everyone has a right to a fair and public hearing by a competent, independent and impartial tribunal ;ყველას აქვს სამართლიანი და საჯარო მოსმენის უფლება კომპეტენტური, დამოუკიდებელი და მიუკერძოებელი ტრიბუნალის წინაშე*

- *the right of everyone to recognition before the law and the right to due process; ყველას უფლება იყოს აღიარებული კანონისა წინაშე და სამართალწარმოების უფლება*

[გაერთიანებული ერების ორგანიზაცია, შემდგომში(გაერო), ფაქტის ფურცელი N32, გვ 38,33]

და არცერთი(no one, nobody) ,როდესაც რამე აკრძალვებზეა საუბარი .მაგალითად:

- *no one shall be arbitrarily deprived of his life ; არავის არ უნდა ჩამოერთვას თვითნებურად სიცოცხლე.*

[გაერო, ფაქტის ფურცელიN32:52]

ამის მიზანია იმ შთაბეჭდილების შექმნა ,რომ კანონი არის მიუკერძოებელი.საბოლოო ჯამში, შეგვიძლია დავასკვათ,რომ იურიდიული ენის სირთულეებზე მხოლოდ საუბარი ვერ მოგვითანს შედეგებს, თუ არ ვიქნებით ორიენტირებულები მის გამოყენებაზე, თეორიული ასპექტების, ენის თავისებურებების გათვალისწინება გვეხმარება ,რომ მარტივად გავიგოთ ენობრივი სირთულეები და მზად ვიყოთ ამ სირთულეებთან გასამკლავებლად, ყოველივე ზემოთ ჩამოთვლილი ფაქტორი, არის ის მნიშვნელოვანი ეტაპი,რომელიც მთარგმნელმა უნდა გაიაროს თარგმნის პროცესში.

დასკვნა

გაერთიანებული ერების ორგანიზაციის ამ გამოცემაში „ადამიანის უფლებები,ტერორიზმი და კონტრტერორიზმი“ ნაჩვენებია ყველა ის თეორიული და პრაქტიკული ასპექტები,რომლებიც ვფიქრობთ,რომ მნიშვნელოვანია , ანალიზში განვიხილოთ თარგმნის პროცესში აღმოჩენილი პრობლემები და მისი გადაჭრის კრიტერიუმები.პრობლემებში ვგულისხმობთ იმ სირთულეებს ,რომლებიც თარგმნის პროცესში წარმოიშვა და მთარგმნელმა დაძლია, ხოლო კრიტერიუმებში ვგულისხმობთ, იმ ფაქტორებს ,რაც თარგმნისას არის გასათვალისწინებელი.

მიმაჩნია,რომ გამოცემის სათაური „ადამიანის უფლებები ,ტერორიზმი და კონტრტერორიზმი“ და მისი თემატიკა დღესდღეობით საკმაოდ აქტუალურია და ყველას აქვს ამ საკითხზე გარკვეული წარმოდგენა, ამ გამოცემაში დანახულ პრობლემატიკაზე საუბარი საჭიროა საზოგადოებისთვის და მისი ცნობიერების ამაღლებისთვის .

მთარგმნელი არის პიროვნება ,რომელიც შეისწავლის კონკრეტულ ტექსტს და შემდეგ თავის თარგმანს არგებს დედანს , იურიდიული ტექსტების მთარგმნელი შეიძლება ითქვას,რომ ნაწილობრივ იურისტიცაა, რადგან იურიდიული ტექსტების სპეციფიკას ითვისებს თარგმნისას , თვითონ თარგმანის შესრულება არის ურთულესი საქმე ,მთარგმნელს უწევს დეტალების გათვალისწინება .გრამატიკული წესების დაცვა,რათა მის მიერ შესრულებული თარგმანი იყოს სრულყოფილი და დახვეწილი, მთარგმნელობითი კრიტერიუმების გათვალისწინება ხარისხიანი თარგმანის შესრულების წინაპირობაა, როდესაც ვსაუბრობთ თარგმნის დროს წამოჭრილ პრობლემებზე აუცილებლად უნდა დავასახელოთ ეკვივალენტობის პრობლემა, ეკვივალენტების მოძიება ზოგჯერ საქმეს ართულებს,რადგან შეიძლება არც მოიპოვებოდეს, მისი ხელუხლებლად დატოვება ერთადერთი გამოსავალია ხოლმე, მეორე გამოსავალი მისი მიახლოებითი თარგმანაა, რაც შეეხება კულტურათაშორის სხვაობას, ვიტყვით ,რომ ყველა ენას თავისი რეალია აქვს,რომლის ცოდნაც აუცილებელია, გათვალისწინებული და კარგად გამოკვლეული უნდა იყოს ყველა შემთხვევა,რათა დედნისეული კოლორიტი არ დაიკარგოს , მთარგმნელმა უნდა შექმნას არა ახლებური ნააზრევი,არამედ დედნის სრულყოფილი ანალოგი .

ანალიზში საუბარია თარგმნის სპეციფიკურ ასპექტებზე,ანუ მისთვის დამახასიათებელ ლექსიკაზე, ტერმინოლოგიურ სირთულეებზე ,თარგმანის სამართლებრივ ენაზე, რთულ წინადადებებზე, პოლისემანტიკურ სიტყვებზე, ამ სირთულეების გადაჭრის გზად დასახელებულია კონტექსტუალური თარგმნის პრინციპი,რომელსაც ჩვენ ,მთარგმნელები ხშირად ვიყენებთ . ანალიზში ხაზგასმულია,რომ მთარგმნელს უნდა გააჩნდეს ფონური ცოდნა ,იმისთვის ,რომ სწორად შეასრულოს თარგმანი და არ მოხდეს მისი არასწორი

გააზრება, შემდეგი არის გრამატიკული ფაქტორები, ტერმინოლოგიის შესწავლა და მათი სწორი კვლევა.

ანალიზში ყურადღება გამახვილებულია ენის სტილისტიკურ თავისებურებებზე , დამახასიათებელ სინტაქსურ ფორმებზე ,იურიდიულ ენაში წინადადებები აზრობრივად დატვირთული და ვრცელია, გამოსავალი კი მისი სწორი გააზრებაა და მიახლოებითი თარგმნა და არა ცალკეული სიტყვების თარგმნა .

ვფიქრობ, ანალიზში მოცემული თეორიული ინფორმაცია უფრო მარტივს გახდის შემდგომ ტექსტებზე მუშაობას, რადგან ყველა მხრივ უწყობს ხელს სათარგმნი უნარების ჩამოყალიბებას. ჩემი აზრით ,მთავარი ამ ყველაფრის შემდეგ არის მიღწეული მიზანი,თუ რა დავინახეთ ამ ანალიზის შედეგად, რა საკითხები წამოვნიეთ წინ , რამდენად ღირებული იქნება სამომავლოდ ნათარგმნი და რა პერსპექტივების მატარებელია თვითონ ეს გამოცემა. ჩემი მოსაზრებით, მთარგმნელის მიერ განეული შრომა ნამდვილად დასაფასებელია,ხოლო ყველა ის კვლევა ,რომელსაც იგი ახორციელებს მეტყველებს მის პროფესიონალიზმზე და შესაძლებლობებზე. მიუხედავად ზემოთ აღნიშნული მთარგმნელობითი სირთულეებისა , შევეცადე ცალკეული პრობლემა საკუთარი კომპეტენციის ფარგლებში გადამეჭრა.

ბიბლიოგრაფია/გამოყენებული ლიტერატურა

1. 2008წ- გაეროს პუბლიკაცია-ფაქტის ფურცლები N32. გაერთიანებული ერების ადამიანის უფლებათა უმაღლესი კომისარი,“ადამიანის უფლებები,ტერორიზმი და კონტრტერორიზმი“ გვერდების რაოდენობა 72, გამოცემულია ჟენევაში , გაერთიანებული ერების ორგანიზაციის მიერ.
2. 2005წ-რალფ ქროშოუ “ადამიანის უფლებები და მათი დაცვა საერთაშორისო კანონმდებლობით“(ბუკლეტი პოლიციის თანამშრომელთათვის), ,თბილისი,27 გვ, ევროპის საბჭო .

3. 2018წ- დოქტორანტი რ.თურმანიძე, ბათუმის შოთა რუსთაველის სახელმწიფო უნივერსიტეტი ჰუმანიტარულ მეცნიერებათა ფაკულტეტი სადოქტორო პროგრამა „ლინგვისტიკა“ თარგმანმცოდნეობა;“ფონური ცოდნის ვერბალური რეპრეზენტაცია მედიატექსტებში და მათი გადმოცემის ხერხები თარგმანში“, ბათუმი.
4. 2016წ- საქართველოს კანონი საერთაშორისო დაცვის შესახებ ,37 გვ, ქუთაისი.
5. 2008წ - Office of the United Nations High Commissioner for Human Rights, number of pages 72, Office of the United nations ,published in Geneva by United nations.
6. 2009წ - Juliane House , Translation, Oxford University Press,New York, number of pages 115
7. 2016 - International Journal of English Language and Translation studies , Myrteza MURIÇI , Pristina, Republic of Kosovo, number of pages 69-74. Retrieved from eltsjournal.org
8. 2014- Camelia Chirila ,Errors and difficulties in translating legal texts, Moldova,vol. 26, issue 4, 487-492.
9. 2012- Germanic language department , Ina Veretina –Chiriac characteristics and features of legal english vocabulary, pages from 103 to 107.

გამოყენებული ინტერნეტ- რესურსები

1. <https://www.ohchr.org/Documents/Publications/Factsheet32EN.pdf>
2. <http://www.strategiimanageriale.ro/papers/140464.pdf>
3. <http://studiamsu.eu/wp-content/uploads/20.-p.103-107.pdf>
4. https://www.bsu.edu.ge/text_files/ge_file_9391_1.pdf

5. www.matsne.gov.ge

გამოყენებული ლექსიკონები

1. <https://glosbe.com/>
2. <https://www.multitran.com/>
3. <https://www.dictionary.com/>
4. <https://www.macmillandictionary.com/>
5. <http://www.nplg.gov.ge/>
6. <https://barbarisms.ge/>
7. <https://www.merriam-webster.com>
8. <https://www.collinsdictionary.com>

დანართი 1

Ivane Javakhishvili Tbilisi State University

Faculty of Humanities

MA Programme Translation Theory and Practice

Goletiani Adeli

Human rights, Terrorism and Counterterrorism

Office of the United Nations High Commissioner for Human Rights, Fact Sheet

N32

(Translation and Translation analysis)

The Thesis submitted for gaining the academic degree of Master in Philology

Supervisors: Maia Gurgenzidze , Doctor of Philology, TSU assistant-professor

Nino Tsereteli , Doctor of Philology , TSU associate professor

Tbilisi 2019

დანართი 2

I. HUMAN RIGHTS AND TERRORISM

This chapter sets out the human rights framework before examining the impact that terrorism has on human rights. It then addresses the relationship between terrorism, human rights and other relevant international legal provisions.

A. What are human rights?

1. The nature of human rights Human rights are universal values and legal guarantees that protect individuals and groups against actions and omissions primarily by State agents that interfere with fundamental freedoms, entitlements and human dignity. The full spectrum of human rights involves respect for, and protection and fulfilment of, civil, cultural, economic, political and social rights, as well as the right to development. Human rights are universal—in other words, they belong inherently to all human beings—and are interdependent and indivisible.¹

2. International human rights law International human rights law is reflected in a number of core international human rights treaties and in customary international law.

These treaties include in particular the International Covenant on Economic, Social and Cultural Rights, and the International Covenant on Civil and Political Rights and its two Optional Protocols. Other core universal human rights treaties are the International Convention on the Elimination of All Forms of Racial Discrimination; the Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination against Women and its Optional Protocol; the Convention against Torture and other Cruel, Inhuman or Degrading Treatment or Punishment and its Optional Protocol; the Convention on the Rights of the Child and its two Optional Protocols; and the International Convention on the Protection of the Rights of All Migrant Workers and Members of Their Families. The most recent are the International Convention for the Protection of All Persons from Enforced Disappearance, and the Convention on the Rights of Persons with Disabilities and its Optional Protocol, which were all adopted in December 2006. There is a growing body of subject-specific treaties and protocols as well as various regional treaties on the protection of human rights and fundamental freedoms.

International human rights law is not limited to the enumeration of rights within treaties, but also includes rights and freedoms that have become part of customary international law, which means that they bind all States even if they are not party to a particular treaty. Many of the rights set out in the Universal Declaration of Human Rights are widely regarded to hold this character. The Human Rights Committee has similarly observed, in its general comments N° 24 (1994) and N° 29 (2001), that some rights in the International Covenant on Civil and Political Rights reflect norms of customary international law. Furthermore, some rights are recognized as having a special status as norms of *jus cogens* (peremptory norms of customary international

law), which means that there are no circumstances whatsoever in which derogation from them is permissible. The prohibitions of torture, slavery, genocide, racial discrimination and crimes against humanity, and the right to self-determination are widely recognized as peremptory norms, as reflected in the International Law Commission's articles on State responsibility. The International Law Commission also lists the basic rules of international humanitarian law applicable in armed conflict as examples of peremptory norms.² Similarly, the Human Rights Committee has referred to arbitrary deprivation of life, torture and inhuman and degrading treatment, hostage-taking, collective punishment, arbitrary deprivation of liberty, and violations of certain due process rights as non-derogable, while the Committee on the Elimination of Racial Discrimination, in its Statement on racial discrimination and measures to combat terrorism, has confirmed the principle of nondiscrimination as a norm of jus cogens.

3. The nature of States' obligations under international human rights law

Human rights law obliges States, primarily, to do certain things and prevents them from doing others. States have a duty to respect, protect and fulfil human rights. Respect for human rights primarily involves not interfering with their enjoyment. Protection is focused on taking positive steps to ensure that others do not interfere with the enjoyment of rights. The fulfilment of human rights requires States to adopt appropriate measures, including legislative, judicial, administrative or educative measures, in order to fulfil their legal obligations. A State party may be found responsible for interference by private persons or entities in the enjoyment of human rights if it has failed to exercise due diligence in protecting against such acts. For example, under the International Covenant on Civil and Political Rights, State parties have an obligation to take positive measures to ensure that private persons or entities do not inflict torture or cruel, inhuman or degrading treatment or punishment on others within their power.

Human rights law also places a responsibility on States to provide effective remedies in the event of violations.³

Those human rights that are part of customary international law are applicable to all States.⁴ In the case of human rights treaties, those States that are party to a particular treaty have obligations under that treaty. There are various mechanisms for enforcing these obligations, including the evaluation by treaty-monitoring bodies of a State's compliance with certain treaties and the ability of individuals to complain about the violation of their rights to international bodies. Moreover, and particularly relevant to a number of human rights challenges in countering terrorism, all Members of the United Nations are obliged to take joint and separate action in cooperation with the United Nations for the achievement of the purposes set out in Article 55 of its Charter, including universal respect for, and observance of, human rights and fundamental freedoms for all without distinction as to race, sex, language, or religion.

A key question is the territorial reach of a State's international human rights obligations. The nature of the general legal obligation of States parties in this respect is addressed in article 2 of the International Covenant on Civil and Political Rights. As confirmed by the Human Rights Committee in its general comment N° 31 (2004), this obligation on States to ensure Covenant rights to all persons within their territory and subject to their jurisdiction means that a State party must ensure such rights to anyone within its power or effective control, even if not situated within its territory. Furthermore, the enjoyment of international human rights is not limited to the citizens of States parties but must be available to all individuals, regardless of nationality or statelessness, such as asylum-seekers and refugees. In an advisory opinion, the International Court of Justice has, similarly, concluded that "the International Covenant on Civil and Political Rights is applicable in respect of acts done by a State in the exercise of its jurisdiction outside its own territory." It reached the same conclusion with regard to the applicability of the Convention on the Rights of the Child.⁵

B. What is terrorism?

Terrorism is commonly understood to refer to acts of violence that target civilians in the pursuit of political or ideological aims. In legal terms, although the international community has yet to adopt a comprehensive definition of terrorism, existing declarations, resolutions and universal "sectoral" treaties relating to specific aspects of it define certain acts and core elements. In 1994, the General Assembly's Declaration on Measures to Eliminate International Terrorism, set out in its resolution 49/60, stated that terrorism includes "criminal acts intended or calculated to provoke a state of terror in the general public, a group of persons or particular persons for political purposes" and that such acts "are in any circumstances unjustifiable, whatever the considerations of a political, philosophical, ideological, racial, ethnic, religious or other nature that may be invoked to justify them."

Ten years later, the Security Council, in its resolution 1566 (2004), referred to "criminal acts, including against civilians, committed with the intent to cause death or serious bodily injury, or taking of hostages, with the purpose to provoke a state of terror in the general public or in a group of persons or particular persons, intimidate a population or compel a Government or an international organization to do or to abstain from doing any act". Later that year, the Secretary-General's High-level Panel on Threats, Challenges and Change described terrorism as any action that is "intended to cause death or serious bodily harm to civilians or noncombatants, when the purpose of such an act, by its nature or context, is to intimidate a population, or to compel a Government or an international organization to do or to abstain from doing any act" and identified a number of key elements, with further reference to the

definitions contained in the 1999 International Convention for the Suppression of the Financing of Terrorism and Security Council resolution 1566 (2004).⁶

The General Assembly is currently working towards the adoption of a comprehensive convention against terrorism, which would complement the existing sectoral anti-terrorism conventions. Its draft article 2 contains a definition of terrorism which includes “unlawfully and intentionally” causing, attempting or threatening to cause: “(a) death or serious bodily injury to any person; or (b) serious damage to public or private property, including a place of public use, a State or government facility, a public transportation system, an infrastructure facility or the environment; or (c) damage to property, places, facilities, or systems..., resulting or likely to result in major economic loss, when the purpose of the conduct, by its nature or context, is to intimidate a population, or to compel a Government or an international organization to do or abstain from doing any act.” The draft article further defines as an offence participating as an accomplice, organizing or directing others, or contributing to the commission of such offences by a group of persons acting with a common purpose. While Member States have agreed on many provisions of the draft comprehensive convention, diverging views on whether or not national liberation movements should be excluded from its scope of application have impeded consensus on the adoption of the full text. Negotiations continue. Many States define terrorism in national law in ways that draw to differing degrees on these elements.

Specific challenges related to the definition of terrorism and the principle of legality are addressed in further detail in chapter III, section G.

C. The impact of terrorism on human rights

Terrorism aims at the very destruction of human rights, democracy and the rule of law. It attacks the values that lie at the heart of the Charter of the United Nations and other international instruments: respect for human rights; the rule of law; rules governing armed conflict and the protection of civilians; tolerance among peoples and nations; and the peaceful resolution of conflict.

Terrorism has a direct impact on the enjoyment of a number of human rights, in particular the rights to life, liberty and physical integrity. Terrorist acts can destabilize Governments, undermine civil society, jeopardize peace and security, threaten social and economic development, and may especially negatively affect certain groups. All of these have a direct impact on the enjoyment of fundamental human rights.

The destructive impact of terrorism on human rights and security has been recognized at the highest level of the United Nations, notably by the Security Council, the General Assembly, the

former Commission on Human Rights and the new Human Rights Council.⁷ Specifically, Member States have set out that terrorism:

- Threatens the dignity and security of human beings everywhere, endangers or takes innocent lives, creates an environment that destroys the freedom from fear of the people, jeopardizes fundamental freedoms, and aims at the destruction of human rights;
- Has an adverse effect on the establishment of the rule of law, undermines pluralistic civil society, aims at the destruction of the democratic bases of society, and destabilizes legitimately constituted Governments;
- Has links with transnational organized crime, drug trafficking, money-laundering and trafficking in arms, as well as illegal transfers of nuclear, chemical and biological materials, and is linked to the consequent commission of serious crimes such as murder, extortion, kidnapping, assault, hostage-taking and robbery;
- Has adverse consequences for the economic and social development of States, jeopardizes friendly relations among States, and has a pernicious impact on relations of cooperation among States, including cooperation for development; and
- Threatens the territorial integrity and security of States, constitutes a grave violation of the purpose and principles of the United Nations, is a threat to international peace and security, and must be suppressed as an essential element for the maintenance of international peace and security.

International and regional human rights law makes clear that States have both a right and a duty to protect individuals under their jurisdiction from terrorist attacks. This stems from the general duty of States to protect individuals under their jurisdiction against interference in the enjoyment of human rights. More specifically, this duty is recognized as part of States' obligations to ensure respect for the right to life and the right to security.

The right to life, which is protected under international and regional human rights treaties, such as the International Covenant on Civil and Political Rights, has been described as "the supreme right"⁸ because without its effective guarantee, all other human rights would be without meaning.⁹ As such, there is an obligation on the part of the State to protect the right to life of every person within its territory¹⁰ and no derogation from this right is permitted, even in times of public emergency. The protection of the right to life includes an obligation on States to take all appropriate and necessary steps to safeguard the lives of those within their jurisdiction. As part of this obligation, States must put in place effective criminal justice and law enforcement systems, such as measures to deter the commission of offences and investigate violations where they occur; ensure that those suspected of criminal acts are prosecuted;

provide victims with effective remedies; and take other necessary steps to prevent a recurrence of violations.¹¹ In addition, international and regional human rights law has recognized that, in specific circumstances, States have a positive obligation to take preventive operational measures to protect an individual or individuals whose life is known or suspected to be at risk from the criminal acts of another individual,¹² which certainly includes terrorists. Also important to highlight is the obligation on States to ensure the personal security of individuals under their jurisdiction where a threat is known or suspected to exist.¹³ This, of course, includes terrorist threats.

In order to fulfil their obligations under human rights law to protect the life and security of individuals under their jurisdiction, States have a right and a duty to take effective counter-terrorism measures, to prevent and deter future terrorist attacks and to prosecute those that are responsible for carrying out such acts. At the same time, the countering of terrorism poses grave challenges to the protection and promotion of human rights. As part of States' duty to protect individuals within their jurisdiction, all measures taken to combat terrorism must themselves also comply with States' obligations under international law, in particular international human rights, refugee and humanitarian law.

D. Accountability and the human rights of victims

From a human rights perspective, support for victims in the context of terrorism is a paramount concern. While efforts immediately following the events of 11 September 2001 largely failed to give due consideration to the human rights of victims, there is increasing recognition of the need for the international community to take fully into account the human rights of all victims of terrorism. In the 2005 World Summit Outcome (General Assembly resolution 60/1), for example, Member States stressed "the importance of assisting victims of terrorism and of providing them and their families with support to cope with their loss and their grief." Similarly, the United Nations Global Counter-Terrorism Strategy reflects the pledge by Member States to "promote international solidarity in support of victims and foster the involvement of civil society in a global campaign against terrorism and for its condemnation."

In addressing the needs of victims of terrorism, consideration must be given to the distinction between victims of crime, on the one hand, and victims of human rights violations, on the other. While this distinction is not always clear-cut, it is important to note that, in most cases, terrorist-related acts will be addressed as criminal offences committed by individuals and a State will not, in principle, be responsible for the illegal conduct itself. Acts constituting human rights violations are committed primarily by organs or persons in the name of, or on behalf of, the State. In some circumstances, however, the State may be responsible for the acts of private individuals that may constitute a violation of international human rights law.

While a comprehensive analysis of the needs of victims of crime and human rights violations in the context of terrorism, and of responses to those needs, is beyond the scope of this publication, several basic principles should be underscored. In particular, international and regional standards with regard to victims of crime and victims of gross violations of international human rights law and serious violations of international

humanitarian law may be instructive in addressing the needs of victims of terrorism.¹⁴ Certain provisions of the universal treaties relating to specific aspects of terrorism are also relevant to addressing the situations of victims of terrorism.

According to the Declaration on Basic Principles of Justice for Victims of Crime and Abuse of Power, set out in General Assembly resolution 40/34, victims include “persons who, individually or collectively, have suffered harm, including physical or mental injury, emotional suffering, economic loss or substantial impairment of their fundamental rights, through acts or omissions that are in violation of criminal laws operative within Member States, including those laws proscribing criminal abuse of power.” Importantly, the Declaration notes that an individual may be considered a victim “regardless of whether the perpetrator is identified, apprehended, prosecuted or convicted and regardless of the familial relationship between the perpetrator and the victim”. The term victim may include “the immediate family or dependants of the direct victim, as well as persons who have suffered harm in intervening to assist victims in distress or to prevent victimization.”

The Declaration further outlines the minimum standards for the treatment of these victims according to several basic principles of justice. These require that victims should:

- Be treated with compassion and respect for their dignity;
- Be informed about, and have their views and concerns presented at, legal proceedings;
- Be entitled to proper assistance throughout the legal process;
- Be protected against intimidation and retaliation;
- Have their privacy protected;
- Be offered the opportunity to participate in informal mechanisms for the resolution of disputes, including mediation;
- Enjoy restitution and compensation, as appropriate; and
- Receive the necessary material, medical, psychological and social assistance.

The Basic Principles and Guidelines on the Right to a Remedy and Reparation for Victims of Gross Violations of International Human Rights

Law and Serious Violations of International Humanitarian Law, adopted in 2005 by the General Assembly in its resolution 60/147, underscore the need for victims to be treated with humanity and respect for their dignity and human rights, and emphasize that appropriate measures should be taken to ensure their safety, physical and psychological well-being and privacy, as well as those of their families. The Basic Principles and Guidelines also outline remedies to be made available to victims of violations of international human rights and humanitarian law. These include the victim's right to equal and effective access to justice, effective and prompt reparation for harm suffered, and access to relevant information concerning the violations and reparation mechanisms. More specifically, they outline certain obligations on States to provide reparation to victims for acts or omissions which can be attributed to the State and constitute gross violations of international human rights law or serious violations of international humanitarian law, and to establish national programmes for reparation and other assistance to victims, if the parties liable for the harm suffered are unable or unwilling to meet their obligations.

E. Terrorism and other aspects of international law

1. Terrorism and international humanitarian law

International humanitarian law contains a set of rules on the protection of persons in "armed conflict", as that term is understood in the relevant treaties, as well as on the conduct of hostilities. These rules are reflected in a number of treaties, including the four Geneva Conventions and their two Additional Protocols, as well as a number of other international instruments aimed at reducing human suffering in armed conflict. Many of their provisions are now also recognized as customary international law.¹⁵

There is no explicit definition of "terrorism" as such in international humanitarian law. However, international humanitarian law prohibits many acts committed in armed conflict which would be considered terrorist acts if they were committed in times of peace.¹⁶

For example, deliberate acts of violence against civilians and civilian objects constitute war crimes under international law, for which individuals may be prosecuted. This rule derives from the fundamental principle of international humanitarian law related to the protection of civilians in armed conflict, namely the principle of distinction. According to this principle, all parties to a conflict must at all times distinguish between

civilians and combatants. In essence, this means that attacks may be directed only at military objectives, i.e., those objects which by their nature, location, purpose or use make an effective contribution to military action and whose total or partial destruction, capture or neutralization, in the circumstances applicable at the time, offers a definite military advantage. Civilians lose their protection as civilians for such time as they participate directly in the hostilities.

Furthermore, indiscriminate attacks are strictly prohibited according to international humanitarian law. This includes attacks that are not directed at a specific military objective, employ a method or means of combat which cannot be directed at a specific military objective, or employ a method or means of combat the effects of which cannot be limited as required by international humanitarian law, and consequently are of a nature to strike military objectives and civilians or civilian objects without distinction. Indiscriminate attacks include disproportionate attacks, which are also prohibited.

International humanitarian law also specifically prohibits “measures of terrorism” or “acts of terrorism.” These prohibitions aim to highlight individual criminal accountability and protect against collective punishment and “all measures of intimidation or of terrorism.”¹⁷ Furthermore, “acts or threats of violence the primary purpose of which is to spread terror among the civilian population” are also strictly prohibited under international humanitarian law.¹⁸ According to the International Committee of the Red Cross, while even a lawful attack on a military objective may spread fear among civilians, these provisions, related to the conduct of hostilities, seek to prohibit “attacks that specifically aim to terrorize civilians, for example campaigns of shelling or sniping of civilians in urban areas.”¹⁹

It is important to note that, in addition to international humanitarian law, international human rights law continues to apply during armed conflict, subject only to certain permissible limitations in accordance with strict requirements contained in international human rights treaties. In essence, the difference between the two bodies of law is that, whilst human rights law protects the individual at all times, international humanitarian law applies only in situations of armed conflict. In this regard, the Human Rights Committee has stated, in its general comment N° 31, that:

[The International Covenant on Civil and Political Rights] applies also in situations of armed conflict to which the rules of international humanitarian law are applicable. While, in respect of certain Covenant rights, more specific rules of international humanitarian law may be ²⁹

specially relevant for the purposes of the interpretation of Covenant rights, both spheres of law are complementary, not mutually exclusive.

The International Court of Justice has also affirmed the applicability of the Covenant during armed conflicts, stating that “the right not arbitrarily to be deprived of one’s life applies also in hostilities. The test of what is an arbitrary deprivation of life, however, then falls to be determined by the applicable *lex specialis*, namely, the law applicable in armed conflict.”²⁰ In its advisory opinion on the Legal Consequences of the Construction of a Wall in the Occupied Palestinian Territory, the Court further posited the applicability of human rights law in times of armed conflict, stating “the protection offered by human rights conventions does not cease in case of armed conflict, save through the effect of provisions for derogation of the kind to be found in article 4 of the [International Covenant on Civil and Political Rights].”²¹ Most recently, the Court applied both human rights law and international humanitarian law to the armed conflict between the Democratic Republic of the Congo and Uganda.²²

Acts of terrorism which are committed outside of armed conflict generally constitute crimes under domestic and, depending on the circumstances, international criminal law and thus should be regulated through the enforcement of domestic and international criminal law.

2. Terrorism and international criminal law

Over the course of four decades, the international community, under the auspices of the United Nations, has developed 13 conventions relating to the prevention and suppression of terrorism. These so-called sectoral instruments, which address issues ranging from the unlawful seizure of aircraft and the taking of hostages to the suppression of terrorist bombings, contribute to the global legal regime against terrorism and provide a framework for international cooperation. They require States to take specific measures to prevent the commission of terrorist acts and prohibit terrorist-related offences, including by obliging States parties to criminalize specific conduct, establish certain jurisdictional criteria (including the well-known principle of *aut dedere aut judicare* or “extradite or prosecute”), and provide a legal basis for cooperation on extradition and legal assistance.

Most of these treaties relating to specific aspects of terrorism define specified acts as offences and require States to criminalize them. They cover offences linked to the financing of terrorism, offences based on the victim’s status (such as hostage-taking and crimes against internationally protected persons), offences linked to civil aviation, offences linked to ships and fixed platforms, and offences linked to dangerous materials.²³ According to the International Convention for the Suppression of the Financing of Terrorism, for example, terrorism includes any “act intended to cause death or serious bodily injury to a civilian, or to any other person not taking an active part in the hostilities in a situation of armed conflict, when the purpose of such act, by its nature or context, is to intimidate a population, or to compel a Government or an international

organization to do or to abstain from doing any act.” It requires the penalization of specific offences related to the financing of terrorism thus defined.

The Security Council has recognized the ratification and effective implementation of the universal anti-terrorism instruments as a top priority. On 28 September 2001, acting under Chapter VII of the Charter of the United Nations, it adopted resolution 1373 (2001), stating explicitly that every act of terrorism constitutes a “threat to international peace and security” and that the “acts, methods, and practices of terrorism are contrary to the purposes and principles of the United Nations.” The resolution also requires all States to criminalize terrorist acts; to penalize acts of support for or in preparation of terrorist offences; to criminalize the financing of terrorism; to depoliticize terrorist offences; to freeze funds of persons who commit or attempt to commit terrorist acts; and to strengthen international cooperation in criminal matters.

Depending on the context in which terrorist acts occur, they may also constitute crimes under international law. During the drawing-up of the Rome Statute of the International Criminal Court, several delegations argued for the inclusion of terrorism in the jurisdiction of the Court as a separate crime. The majority of States disagreed, however, precisely because of the issue of the definition. The Final Act of the United Nations Diplomatic Conference of Plenipotentiaries on the Establishment of the International Criminal Court, adopted in Rome on 17 July 1998, recommended that a Review Conference of the Rome Statute, which may take place seven years following the entry into force of the Statute, namely in 2009, should consider several crimes, including terrorism, with a view to arriving at an acceptable definition and their inclusion in the list of crimes within the jurisdiction of the Court.

Although the Rome Statute does not include “terrorism” as a separate crime, it does contain various offences which may include terrorist conduct, depending on the particular facts and circumstances of each case. A terrorist act might constitute a crime against humanity, an offence defined under article 7 of the Rome Statute to include certain acts committed as part of a widespread or systematic attack directed against any civilian population, with knowledge of the attack.²⁴ Moreover, acts such as deliberate or indiscriminate attacks against civilians or hostage-taking might fall under war crimes, as defined under article 8 of the Rome Statute.

The international criminal law provisions against terrorism have also been addressed in practice by international tribunals. In 2003, the International Criminal Tribunal for the former Yugoslavia convicted, for the first time, an individual for his responsibility for the war crime of terror against the civilian population in Sarajevo, under article 3 of its statute. The Court concluded that the crime of terror against the civilian population was constituted of elements

common to other war crimes, in addition to further elements that it drew from the International Convention for the Suppression of the Financing of Terrorism.²⁵

3. Terrorism and international refugee law

Alongside the general obligations of human rights law, international refugee law is the body of law which provides a specific legal framework for the protection of refugees by defining the term refugee, setting out States' obligations to them and establishing standards for their treatment. Aspects of international refugee law also relate to persons seeking asylum. The 1951 Convention relating to the Status of Refugees and its 1967 Protocol relating to the Status of Refugees are the two universal instruments in international refugee law.

With regard to terrorism and measures taken to counter it, both incorporate a system of checks and balances that takes full account of the security interests of States and host communities while protecting the rights of persons who, unlike other categories of foreigners, no longer enjoy the protection of their country of origin.

As mentioned above, Security Council resolution 1373 (2001) obliges Member States to take a number of measures to prevent terrorist activities and to criminalize various forms of terrorist actions, as well as measures that assist and promote cooperation among countries including signing up to international counter-terrorism instruments. The resolution also touches on issues related to immigration and refugee status. For example, States are required to prevent the movement of terrorists by implementing effective border controls and to secure the integrity of identity papers and travel documents (para. 2 (g)). States are also called upon to ensure that asylum-seekers that have planned, facilitated or participated in the commission of terrorist acts are not granted refugee status (para. 3 (f)), and that refugee status is not abused by perpetrators, organizers or facilitators of terrorist acts (para. 3 (g)).

It should be noted that, with regard to refugee status and asylum, the resolution did not introduce new obligations into international refugee law. The 1951 Convention already has provisions to ensure that international refugee protection is not extended to those who have induced, facilitated or perpetrated terrorist acts.

The position of the Office of the United Nations High Commissioner for Refugees (UNHCR) is that those responsible for committing terrorist acts must not be permitted to manipulate refugee mechanisms in order to find a safe haven or achieve impunity.²⁶ The framework of international refugee law contains provisions aimed at guarding against abuse and is thus able to respond to possible exploitation of refugee mechanisms by those responsible for terrorist acts.

Firstly, refugee status may be granted only to those who fulfil the criteria of the refugee definition contained in article 1A of the 1951 Convention, i.e., those who have a “well-founded fear of being persecuted for reasons of race, religion, nationality, membership of a particular social group or political opinion.” In many cases, persons responsible for terrorist acts may not fear persecution for a reason set out in the 1951 Convention, but may rather be fleeing legitimate prosecution for criminal acts they have committed.

Secondly, according to article 1F of the 1951 Convention, persons who would otherwise meet the refugee criteria of article 1A shall be excluded from international refugee protection if there are serious reasons for considering that they have committed a war crime, a crime against humanity, a serious non-political crime outside the country of refuge prior to admission to that country as a refugee, or have been guilty of acts contrary to the purposes and principles of the United Nations. Particularly relevant is article 1F (b), which relates to the commission of a serious non-political crime by an asylum-seeker prior to the person’s admission to the country of refuge. Acts which bear the characteristics of terrorism will almost invariably amount to serious non-political crimes. UNHCR has issued guidelines²⁷ on the application of exclusion clauses under the 1951 Convention, noting, in particular, their exceptional nature and the need for their scrupulous application.

While indications of an asylum-seeker’s alleged involvement in acts of terrorism would make it necessary to examine the applicability of article 1F of the 1951 Convention, international refugee law requires an assessment of the context and circumstances of the individual case in a fair and efficient procedure before a decision is taken. Any summary rejection of asylum-seekers, including at borders or points of entry, may amount to refoulement, which is prohibited by international refugee and human rights law. According to the Universal Declaration of Human Rights, all persons have the right to seek asylum.

Thirdly, persons who have been recognized as refugees, as well as asylumseekers who are awaiting a determination of their claims, are bound to conform to the laws and regulations of their host country, as specified in article 2 of the 1951 Convention. If they do not do so, they may be prosecuted to the full extent of the law.

In addition, exceptions to the principle of non-refoulement exist under article 33 (2) of the 1951 Convention. Denial of protection from refoulement and return to the country of origin are foreseen if there are reasonable grounds for regarding a refugee as a danger to the security of the country in which he or she is or if, having been convicted of a particularly serious crime, that person constitutes a danger to the community of the host State. Finally, the 1951 Convention provides for the possibility of expulsion to a third country on national security grounds under article 32. Implementation of either of these articles may be carried out only

following a decision taken by a competent authority in accordance with due process of law, including the right to be heard and the right of appeal. It is crucial to emphasize, however, that the application of either limitation contained in articles 32 or 33 (2) of the 1951 Convention is subject to the other human rights obligations of the State, specifically article 3 of the Convention against Torture and article 7 of the International Covenant on Civil and Political Rights, whose protection is absolute.

If a person has already been granted refugee status under the 1951 Convention, such status may be cancelled if there are grounds for considering that the person should not have been recognized as a refugee in the first place. This is the case where there are indications that, at the time of the initial decision, the applicant did not meet the inclusion criteria of the 1951 Convention, or that an exclusion clause of that Convention should have been applied to him or her.²⁸ This might include evidence that the person committed terrorist acts. Cancellation of refugee status is in keeping with the object and purpose of the 1951 Convention, if it is

established, in proper procedures, that the person did not fall within the refugee definition at the time of recognition.

Counter-terrorism and national security measures undertaken by States have also had, in some case, an adverse impact on refugee protection. These include unduly restrictive legislative and administrative measures, lack of access to asylum procedures, and the “criminalization” of refugees and asylum-seekers, which has negatively affected public perception.

II. HUMAN RIGHTS AND COUNTER- TERRORISM

As seen in chapter I, terrorism has a direct impact on the enjoyment of human rights. As such, States have a duty to take effective counter- terrorism measures. While the complexity and magnitude of the challenges facing States and others in their efforts to combat terrorism can be significant, international human rights law is flexible enough to address them effectively. This chapter will focus on the relationship between counter-terrorism and human rights, examining more specifically States’ obligation to ensure that all counter-terrorism measures themselves comply with human rights standards (sect. A) and the flexibility built into human rights law to deal with exceptional circumstances (sect. B).

A. The promotion and protection of human rights while countering terrorism

Just as terrorism impacts on human rights and the functioning of society, so too can measures adopted by States to counter terrorism. As mentioned above, because terrorism has a serious impact on a range of fundamental human rights, States have not only a right but a duty to take effective counter-terrorism measures. Effective counter-terrorism measures and the protection of human rights are complementary and mutually reinforcing objectives which must be pursued together as part of States' duty to protect individuals within their jurisdiction.

As referred to in chapter I, section E, the Security Council acted swiftly, following the terrorist attacks on 11 September 2001, to strengthen the legal framework for international cooperation and common approaches to the threat of terrorism in such areas as preventing its financing, reducing the risk that terrorists might acquire weapons of mass destruction and improving cross-border information-sharing by law enforcement authorities, as well as establishing a monitoring body, the Counter-Terrorism Committee, to supervise the implementation of these measures. Regional approaches have also been developed in the context of the African Union, the Council of Europe, the European Union, the League of Arab States, the Organization for Security and Co-operation in Europe, the Organization of American States, the Organization of the Islamic Conference, the South Asian Association for Regional Cooperation and other organizations.

There has been a proliferation of security and counter-terrorism legislation and policy throughout the world since the adoption of Security Council resolution 1373 (2001), much of which has an impact on the enjoyment of human rights. Most countries, when meeting their obligations to counter terrorism by rushing through legislative and practical measures, have created negative consequences for civil liberties and fundamental human rights. The most relevant human rights concerns which States should take seriously to ensure that any measure taken to combat terrorism complies with their obligations under human rights law will be highlighted in chapter III.

The central role of human rights and State obligations when countering terrorism

The international community has committed to adopting measures that ensure respect for human rights for all and the rule of law as the fundamental basis of the fight against terrorism, through the adoption of the United Nations Global Counter-Terrorism Strategy by the General Assembly in its resolution 60/288. Member States have resolved to take measures aimed at addressing the conditions conducive to the spread of terrorism, including lack of rule of law and violations of human rights, and ensure that any measures taken to counter terrorism comply with their obligations under international law, in particular human rights law, refugee law and international humanitarian law.

In 2004, the High-level Panel on Threats, Challenges and Change reported that recruitment by international terrorist groups was aided by grievances nurtured by poverty, foreign occupation, and the absence of human rights and democracy.²⁹

The World Summit Outcome, adopted by the General Assembly in 2005, also considered the question of respect for human rights while countering terrorism and concluded that international cooperation to fight terrorism must be conducted in conformity with international law, including the Charter of the United Nations and relevant international conventions and protocols. The General Assembly and the Commission on Human Rights have emphasized that States must ensure that any measures taken to combat terrorism comply with their obligations under international human rights law, refugee law and international humanitarian law. The Security Council has done the same, starting with the declaration set out in its resolution 1456 (2003), in which the Security Council, meeting at the level of Ministers for Foreign Affairs, stated that “States must ensure that any measure taken to combat terrorism comply with all their obligations under international law, and should adopt such measures in accordance with international law, in particular international human rights, refugee, and humanitarian law.” This position was reaffirmed in Security Council resolution 1624 (2005). In his 2006 report “Uniting against terrorism: recommendations for a global counter-terrorism strategy” (A/60/825), the United Nations Secretary-General described human rights as essential to the fulfilment of all aspects of a counter-terrorism strategy and emphasized that effective counter-terrorism measures and the protection of human rights were not conflicting goals, but complementary and mutually reinforcing ones. Universal and regional treaty-based bodies have likewise frequently observed that the lawfulness of counter-terrorism measures depends on their conformity with international human rights law.³⁰

The United Nations Global Counter-Terrorism Strategy reaffirms the inextricable links between human rights and security, and places respect for the rule of law and human rights at the core of national and international counter-terrorism efforts. Through the Strategy, Member States have committed to ensuring respect for human rights and the rule of law as the fundamental basis of the fight against terrorism. To be effective, this should include the development of national counter-terrorism strategies that seek to prevent acts of terrorism and address the conditions conducive to their spread; to prosecute or lawfully extradite those responsible for such criminal acts; to foster the active participation and leadership of civil society; and to give due attention to the rights of all victims of human rights violations.

Not only is the promotion and protection of human rights essential to the countering of terrorism, but States have to ensure that any counterterrorism measures they adopt also comply with their international human rights obligations.

The General Assembly has adopted a series of resolutions concerning terrorism since December 1972, addressing measures to eliminate international terrorism as well as the relationship between terrorism and human rights. It has emphasized that States must ensure that any measures taken to combat terrorism comply with their obligations under international law, in particular international human rights, refugee and humanitarian law.³¹

Under the Charter of the United Nations, the Security Council has primary responsibility for the maintenance of international peace and security, including measures to address terrorism as a threat to international peace and security. The Security Council has undertaken a number of counter-terrorism actions, notably in the form of sanctions against States considered to have links to certain acts of terrorism (primarily in the 1990s) and later against the Taliban and Al-Qaida, as well as the establishment of committees to monitor the implementation of these sanctions. In 2001, it adopted resolution 1373 (2001), which obliges Member States to take a number of measures to prevent terrorist activities and to criminalize various forms of terrorist actions, and calls on them to take measures that assist and promote cooperation among countries including signing up to international counter-terrorism instruments. Member States are required to report regularly to the Counter-Terrorism Committee (see annex) on their progress.

As seen above, the Security Council has called on States to ensure that counter-terrorism measures comply with international human rights law, refugee law and humanitarian law in several of its resolutions.³² In its report to the Security Council (S/2005/800), the Counter-Terrorism Committee reiterated this call. It also stressed that the Counter-Terrorism Committee Executive Directorate (see annex) should take this into account in the course of its activities.

In addition to the general obligation of States to act within a human rights framework at all times, it should be noted that the universal treaties on counter-terrorism expressly require compliance with various aspects of human rights law. In the context of the International Convention for the Suppression of the Financing of Terrorism, for example, this is illustrated in article 15 (expressly permitting States to refuse extradition or legal assistance if there are substantial grounds for believing that the requesting State intends to prosecute or punish a person on prohibited grounds of discrimination); article 17 (requiring the “fair treatment” of any person taken into custody, including enjoyment of all rights and guarantees under applicable international human rights law); and article 21 (a catchall provision making it clear that the Convention does not affect the other rights, obligations and responsibilities of States).

B. The flexibility of human rights law

The promotion and protection of human rights while countering terrorism is an obligation of States and an integral part of the fight against terrorism. National counter-terrorism strategies should, above all, seek to prevent acts of terrorism, prosecute those responsible for such criminal acts, and promote and protect human rights and the rule of law.

At the outset, it is important to highlight that the vast majority of counterterrorism measures are adopted on the basis of ordinary legislation. In a limited set of exceptional national circumstances, some restrictions on the enjoyment of certain human rights may be permissible.

Ensuring both the promotion and protection of human rights and effective counter-terrorism measures nonetheless raises serious practical challenges for States. One such example is the dilemma faced by States in protecting intelligence sources, which may require limiting the disclosure of evidence at hearings related to terrorism, while at the same time respecting the right to a fair trial and the right to a fair hearing for the individual.

These challenges are not insurmountable. States can effectively meet their obligations under international law by using the flexibilities built into the international human rights law framework. Human rights law allows for limitations on certain rights and, in a very limited set of exceptional circumstances, for derogations from certain human rights provisions. These two types of restrictions are specifically conceived to provide States with the necessary flexibility to deal with exceptional circumstances, while at the same time—provided a number of conditions are fulfilled—complying with their obligations under international human rights law.

1. Limitations

As provided for by international human rights conventions, States may legitimately limit the exercise of certain rights, including the right to freedom of expression, the right to freedom of association and assembly, the right to freedom of movement and the right to respect for one's private and family life. In order to fully respect their human rights obligations while imposing such limitations, States must respect a number of conditions.³³ In addition to respecting the principles of equality and non-discrimination, the limitations must be prescribed by law, in pursuance of one or more specific legitimate purposes and “necessary in a democratic society.”

(a) Prescription by law Common to international, regional and domestic human rights instruments and guidelines is the requirement that any measure restricting the enjoyment of rights and freedoms must be set out within, or authorized by, a prescription of law.³⁴ To be “prescribed by law”: (a) the law must be adequately accessible so that individuals have an adequate indication of how the law limits their rights; and (b) the law must be formulated with sufficient precision so that individuals can regulate their conduct.³⁵

Moreover, any criminal law proscription must also comply with the principle of non-retroactivity. Article 15 of the International Covenant on Civil and Political Rights requires, in this regard, that any provision defining a crime must not criminalize conduct that occurred prior to its entry into force as applicable law. Likewise, any penalties are to be limited to those applicable at the time that any offence was committed and, if the law has subsequently provided for the imposition of a lighter penalty, the offender must be given the benefit of the lighter penalty.³⁶

(b) In the pursuance of a legitimate purpose

The permissible legitimate purposes for the interference vary depending on the rights subject to the possible limitations as well as on the human rights treaty in question. They are national security, public safety, public order, health, morals, and the human rights and freedoms of others.³⁷

The important objective of countering terrorism is often used as a pretext to broaden State powers in other areas.³⁸ Offences which are not acts of terrorism, regardless of how serious they are, should not be the subject of counter-terrorist legislation. Nor should conduct that does not bear the quality of terrorism be the subject of other counter-terrorism measures, even if undertaken by a person also suspected of terrorist crimes. Again, this requirement is reflected within various international and regional documents on the promotion and protection of human rights while countering terrorism.³⁹

(c) Necessity and proportionality What is often referred to as “necessary in a democratic society” is an additional safeguard which requires States to demonstrate that the limitations do not impair the democratic functioning of society. In practice, this means that they must meet the test of necessity and the requirement of proportionality. So any limitation on the free enjoyment of rights and freedoms must be necessary in the pursuit of a pressing objective, and its impact on rights and freedoms strictly proportional to the nature of that objective.

As a general matter, given the impact of terrorism on human rights, security and the functioning of various aspects of international and domestic societies, there is no doubt that the countering of international terrorism is an important objective which can, in principle, permit the limitation of certain rights. To be justifiable, however, the imposition of such a limitation must satisfy various requirements. Assuming that the right is capable of limitation and that the limiting measure is imposed within the bounds of certain procedural requirements, it must be necessary to achieve a particular counter-terrorism objective. To be necessary, a rational link must exist between the limiting measure and the pursuit of the particular objective.⁴⁰ The existence of a rational link will normally be accepted if the measure logically furthers the

objective, although more evidence of this connection might be necessary if such a link is not plainly evident.⁴¹

In that regard, and for the purpose of determining the importance of a particular measure's objective, it will be instructive to determine: how the measure is linked with the countering of an actual or potential threat of terrorism against the State; the measure's contribution to international and regional frameworks on counter-terrorism as well as, subsidiarily, its contribution to other national interests of the State.⁴²

(d) Example of permissible limitations

The requirements for a valid limitation of rights can be illustrated in the context of incitement to terrorism and freedom of expression, a subject considered further in chapter III. Prohibiting incitement to terrorism involves a limitation on the ability of persons to express themselves as they wish. Any prohibition against incitement must therefore comply with the requirements for a legitimate limitation on rights and freedoms: the limitation must thus be prescribed by law; be in pursuit of a legitimate purpose; and be both necessary and proportional.

The first requirement, that any limitation must be prescribed by law, means that the prohibition against incitement should take the form of a provision within legislation. As to legitimate purpose, proscribing incitement to terrorism is consistent with the protection of national security or public order, which are both set out as legitimate grounds for the limitation of freedom of expression in article 19 (3) of the International Covenant on Civil and Political Rights. Prohibiting incitement to terrorism is also consistent with its article 20 (2), which requires States to prohibit any advocacy of national, racial or religious hatred that constitutes incitement to discrimination, hostility or violence.

The final requirement of necessity and proportionality is relevant to the way in which the proscription is expressed in the legislation and how it is applied. The law prohibiting incitement to terrorism must be expressed in a way that not only respects the principle of legality, but also ensures that it is restricted to its legitimate purpose. Article 19 of the International Covenant on Civil and Political Rights allows only limitations on the freedom of expression that are "necessary" for the achievement of the purposes listed in its paragraph 3. Prohibiting incitement to terrorism must therefore be limited to what is actually required to protect national security or public order. The provision, and the way in which it is applied, must also be proportional, i.e., for each measure, one must determine whether, given the importance of the right or freedom, the impact of the measure on the enjoyment of that right or freedom is proportional to the importance of the objective being pursued by the measure and its potential effectiveness in achieving that objective.⁴³ The merit of any measure will depend on the importance of the

counter-terrorism objective it pursues, as well as on its potential efficacy in achieving it. The imposition of a limitation on rights and freedoms for the purpose of countering terrorism, but by ineffective means, is unlikely to be justifiable. In assessing the impact of a counterterrorism measure on rights and freedoms, consideration must be given, case by case, to the level to which it limits the right or freedom, and also to the importance and degree of protection offered by the human right being limited.⁴⁴

2. Derogations

In a limited set of circumstances, such as a public emergency which threatens the life of the nation, States may take measures to derogate from certain human rights provisions under the International Covenant on Civil and Political Rights. Its article 4 sets out the formal and substantive requirements which a State party must fulfil to derogate legitimately from certain obligations under the Covenant.⁴⁵ A state of emergency must be understood as a truly exceptional, temporary measure to which may be resorted only if there is a genuine threat to the life of the nation. Short of such extreme situations, States must develop and implement effective domestic legislation and other measures in compliance with their international human rights obligations.

Through the intermediary of the United Nations Secretary-General, a derogating State must immediately inform other States parties to the Covenant of the provisions from which it has derogated and of the reasons for which it has done so. Moreover, the State party must be faced with a situation which constitutes a threat to the life of the nation and may take only such measures as strictly required by the exigencies of that situation. This requirement relates to the degree of interference as well as to the territorial and temporal scope of the measure adopted. This implies that the necessity of the state of emergency itself and the derogation measures should regularly be reviewed by independent organs, in particular the legislative and judicial branch. The measures must also be consistent with other obligations under international law, particularly the rules of international humanitarian law and the peremptory norms of international law.

(a) Non-derogable human rights

Derogation from certain human rights set out in international human rights treaties is prohibited, even in a state of emergency. Article 4 (2) of the International Covenant on Civil and Political Rights identifies as non-derogable the right to life, freedom from torture or cruel, inhuman or degrading treatment or punishment, the prohibition against slavery and servitude, freedom from imprisonment for failure to fulfil a contract, freedom from retrospective penalties, the right to be recognized as a person before the law, and freedom of thought,

conscience and religion. In its general comment N° 29, the Human Rights Committee has also emphasized that the Covenant's provisions relating to procedural safeguards can never be made subject to measures that would circumvent the protection of these non-derogable rights. Regional human rights law has also emphasized the importance of procedural guarantees. The InterAmerican Court of Human Rights, for example, has stated that "writs of habeas corpus and of 'amparo' are among those judicial remedies that are essential for the protection of various rights whose derogation is prohibited... and that serve, moreover, to preserve legality in a democratic society.... The constitutions and legal systems of the States parties that authorize, expressly or by implication, the suspension of the legal remedies of habeas corpus or of 'amparo' in emergency situations cannot be deemed to be compatible with the international obligations imposed on these States by the Convention."⁴⁶

Further to this list of non-derogable rights, article 4 (1) of the Covenant specifies that any derogating measures must not be inconsistent with obligations under international law which, as the Human Rights Committee has pointed out in its general comment N° 29, includes obligations under international human rights law, international humanitarian law and international criminal law. The Committee also identified rights and freedoms under customary international law (which is applicable to all States) that may not be derogated from even if not listed in article 4 (2). The Human Rights Committee has identified as customary law rights: the right of all persons deprived of their liberty to be treated with humanity and with respect for the inherent dignity of the human person; the prohibitions against the taking of hostages, abductions or unacknowledged detention; the international protection of the rights of persons belonging to minorities; the deportation or forcible transfer of population without grounds permitted under international law; and the prohibition against propaganda for war or in advocacy of national, racial or religious hatred that would constitute incitement to discrimination, hostility or violence.

Compliance with international law obligations also prevents the adoption of derogating measures purporting to authorize conduct which would constitute a basis for individual criminal responsibility for a crime against humanity. As the right to a fair trial is explicitly guaranteed under international humanitarian law during armed conflict, the Human Rights Committee has expressed the opinion that the requirements of fair trial must also be respected during a state of emergency. So as to respect the principles of legality and the rule of law, the protection of those rights recognized as non-derogable requires that certain procedural safeguards, including judicial guarantees, are available in all situations. The Committee has emphasized that only a court of law may try and convict a person for a criminal offence and that the presumption of innocence must be respected. In order to protect non-derogable rights, the right to take proceedings before a court (to enable the court to decide without delay on the

lawfulness of detention) must not be diminished by a State party's decision to derogate from the Covenant.

(b) What is a “public emergency which threatens the life of the nation”?

The ability to derogate under article 4 (1) of the Covenant is triggered only in a time of “public emergency which threatens the life of the nation.” In its general comment N° 29, the Human Rights Committee has characterized such an emergency as being of an exceptional nature. Not every disturbance or catastrophe qualifies as such. The Committee has commented that, even during an armed conflict, measures derogating from the Covenant are allowed only if and to the extent that the situation constitutes a threat to the life of the nation. Whether or not terrorist acts or threats establish such a state of emergency must therefore be assessed case by case.⁴⁷

(c) Permissible extent of derogations

Any derogation under article 4 (1) of the Covenant may only be “to the extent strictly required by the exigencies of the situation.” Key to this requirement is the temporary nature of any derogation. The Human Rights Committee has said that the restoration of a state of normalcy where full respect for the Covenant can again be secured must be the predominant objective of a State party derogating from the Covenant. Any measure derogating from the Covenant must be necessary and proportional.

Article 4 (1) specifies that any derogation of rights in times of emergency may not involve discrimination solely on the ground of race, colour, sex, language, religion or social origin. It also provides that any derogating measures must not be inconsistent with the derogating State's obligations under international law, which would include obligations under international human rights, international humanitarian law and international criminal law. Article 5 (1) is of relevance as well. It clarifies that nothing in the Covenant (including the article 4 ability to derogate) can be interpreted as implying any right to engage in activity aimed at the destruction of the rights and freedoms set out in it.

Finally, as with limitations described above, any derogation must comply strictly with the principles of necessity and proportionality.

III. SPECIFIC HUMAN RIGHTS CHALLENGES IN THE CONTEXT OF TERRORISM AND COUNTER-TERRORISM

As discussed in the previous chapters, both terrorism and counter-terrorism affect the enjoyment of human rights. While it is not possible to provide an in-depth analysis of all human rights concerns in the context of terrorism and counter-terrorism measures, this chapter identifies a selection of current and emerging human rights challenges.

A. The right to life

Both international and regional human rights law recognize the right and duty of States to protect those individuals subject to their jurisdiction. In practice, however, some of the measures that States have adopted to protect individuals from acts of terrorism have themselves posed grave challenges to the right to life. They include “deliberate” or “targeted killings” to eliminate specific individuals as an alternative to arresting them and bringing them to justice. The Human Rights Committee has stated that targeted killings should not be used as a deterrent or punishment and that the utmost consideration should be given to the principle of proportionality. State policies should be spelled out clearly in guidelines to military commanders and complaints about the disproportionate use of force should be investigated promptly by an independent body. Before any contemplation of resort to the use of deadly force, all measures to arrest a person suspected of being in the process of committing acts of terror must be exhausted.⁴⁸

In other cases, States have adopted “shoot-to-kill” law enforcement policies in response to perceived terrorist threats.⁴⁹ In the context of counterterrorism, the High Commissioner for Human Rights has emphasized the importance of ensuring that the entire law enforcement machinery, from police officers to prosecutors and officers operating detention and prison facilities, operates within the law. She has cautioned that, in the fight against terrorism, extreme vigilance should be applied by those in a position of authority against all forms of abuse of power, and that they should instil a culture of respect for the law above all by those entrusted with its application.⁵⁰

As noted by the Special Rapporteur on extrajudicial, summary or arbitrary executions, “the rhetoric of shoot-to-kill and its equivalents poses a deep and enduring threat to human rights-based law enforcement approaches.

Much like invocations of ‘targeted killing,’ shoot-to-kill is used to imply a new approach and to suggest that it is futile to operate inside the law in the face of terrorism. However, human rights law already permits the use of lethal force when doing so is strictly necessary to save human life. The rhetoric of shoot-to-kill serves only to displace clear legal standards with a vaguely defined licence to kill, risking confusion among law enforcement officers, endangering innocent persons, and rationalizing mistakes, while avoiding the genuinely difficult challenges

that are posed by the relevant threat.” The Special Rapporteur has further suggested that States that adopt shoot-to-kill policies for dealing with, for example, suicide bombers “must develop legal frameworks to properly incorporate intelligence information and analysis into both the operational planning and postincident accountability phases of State responsibility.” They must further ensure that “only such solid information, combined with the adoption of appropriate procedural safeguards, will lead to the use of lethal force.”⁵¹

Under international and regional human rights law, the protection against arbitrary deprivation of life is non-derogable even in a state of emergency threatening the life of the nation.⁵² The Human Rights Committee has stated that “the protection against arbitrary deprivation of life... is of paramount importance. The Committee considers that States parties should take measures... to prevent arbitrary killing by their own security forces. The deprivation of life by the authorities of the State is a matter of the utmost gravity. Therefore, the law must strictly control and limit the circumstances in which a person may be deprived of his life by such authorities.”⁵³ To comply with international human rights law, any State policy which allows the use of lethal force must, therefore, fall within those narrow cases in which the deprivation of life cannot be considered arbitrary.

In order to be considered lawful, the use of lethal force must always comply with the principle of necessity and must be used in a situation in which it is necessary for self-defence or for the defence of another’s life. It must always comply with the principle of proportionality, and non-lethal tactics for capture or prevention must always be attempted if feasible. In most circumstances, law enforcement officers must give suspects the opportunity to surrender and employ a graduated resort to force.⁵⁴ “The State’s legal framework must ‘strictly control and limit the circumstances’ in which law enforcement officers may resort to lethal force.”⁵⁵

International humanitarian law contains similar provisions against the “targeted killing” of civilians in the context of an armed conflict (see chap. I).

B. Challenges to the absolute prohibition against torture

The prohibition of torture and other cruel, inhuman or degrading treatment or punishment is absolute under international law. It is a peremptory norm—or a norm of *jus cogens*⁵⁶—and is non-derogable even in states of emergency threatening the life of the nation under international and regional human rights treaties.⁵⁷

The prohibition of torture and other cruel, inhuman or degrading treatment does not yield to the threat posed by terrorism or to the alleged danger posed by an individual to the security of a State.⁵⁸ In practice, however, States have often adopted policies and methods to confront terrorism that, in effect, circumvent and undermine this absolute prohibition.⁵⁹

For example, the use of torture and other cruel, inhuman or degrading treatment to elicit information from terrorist suspects is absolutely prohibited, as is the use in legal proceedings of evidence obtained by torture, whether at home or abroad, and of “secret evidence” put forward by prosecuting and other authorities in judicial proceedings, in violation of the principle of non-admissibility of evidence extracted by torture, contained inter alia in article 15 of the Convention against Torture.⁶⁰

States’ policies that aim to exclude the application of human rights law to individuals outside their territory may effectively erode the absolute prohibition of torture, cruel and degrading treatment or punishment. According to the Human Rights Committee, the rights enshrined in the International Covenant on Civil and Political Rights apply to all persons who may be within a State party’s territory and to all persons subject to its jurisdiction (see above). This means that a State party must respect and ensure the rights laid down in the Covenant—including the absolute prohibition of torture—to anyone within its power or effective control, even if not situated within its territory. Similarly, the International Court of Justice has stated that, while the jurisdiction of States is primarily territorial, the rights enshrined in the Covenant extend “to acts done by a State in the exercise of its jurisdiction outside its own territory.”⁶¹

Regarding conditions of detention, practices such as the use of secret and incommunicado detention,⁶² as well as prolonged solitary confinement and similar measures aimed at causing stress, may amount to torture, cruel, inhuman or degrading treatment.⁶³

States must ensure that the full range of legal and practical safeguards to prevent torture is available, including guarantees related to the right to personal liberty and security, and to due process rights. These are, for instance, the right for anyone arrested or detained on criminal charges to be brought promptly before a judge and to be tried within a reasonable amount of time or to be released. They also include the right promptly to challenge the lawfulness of one’s detention before a court. The Human Rights Committee, in its general comment N° 29, has confirmed that this right is to be protected at all times, including during a state of emergency, thereby highlighting the crucial role of procedural guarantees in securing compliance with the absolute prohibition of torture or any other form of inhuman, cruel or degrading treatment. Additionally, detainees must be given regular access to medical doctors and legal counsel. Finally, States should allow the regular and independent monitoring of detention centres (see also sect. D below).

The entry into force of the Optional Protocol to the Convention against Torture on 22 June 2006 is a significant development towards ensuring the practical protection of detainees against torture and other cruel, inhuman or degrading treatment. It establishes an international Subcommittee on Prevention of Torture with a mandate to visit places of detention in States

parties and requires States parties to set up national preventive mechanisms, which are also to be provided with access to places of detention and prisoners. The High Commissioner for Human Rights has encouraged all States to sign and ratify this instrument as an important practical measure and a demonstration of their commitment to preventing torture and ill-treatment, and protecting the human rights of those within their jurisdiction.

C. Transfer of individuals suspected of terrorist activity

States have an obligation to conduct any transfer of detainees in a manner which is transparent and consistent with human rights and the rule of law, including the right to respect for a person's inherent dignity, the right of everyone to recognition before the law and the right to due process. The international human rights legal framework requires that any deprivation of liberty should be based on grounds and procedures established by law, that detainees should be informed of the reasons for their detention and promptly notified of the charges against them, and that they should be provided with access to legal counsel. In addition, prompt and effective oversight of detention by a judicial officer must be ensured to verify the legality of the detention and to protect other fundamental rights of the detainee. Even in a state of emergency, minimum access to legal counsel and prescribed reasonable limits on the length of preventive detention remain mandatory. Moreover, national authorities have an obligation to prevent human rights abuses and to actively investigate and prosecute any allegation of practices which may involve the transfer or detention of individuals in a manner inconsistent with their obligations under international law.

Particularly since 11 September 2001, some States have reportedly extradited, expelled, deported or otherwise transferred foreign nationals, some of them asylum-seekers, suspected of terrorism to their country of origin or to other countries where they allegedly face a risk of torture or ill-treatment, in violation of the principle of non-refoulement. This principle, set out in article 33 (1) of the 1951 Convention relating to the Status of Refugees, is also recognized in other international instruments, most notably in article 3 of the Convention against Torture⁶⁴ and in article 16 of the International Convention for the Protection of All Persons from Enforced Disappearance. It is also reflected in article 7 of the International Covenant on Civil and Political Rights, which the Human Rights Committee, in its general comment N° 20 (1992), has interpreted to include an obligation on States not to expose individuals to “the danger of torture or cruel, inhuman or degrading treatment or punishment upon return to another country by way of their extradition, expulsion or refoulement.”⁶⁵ According to general comment N° 31, article 2 of the Covenant also entails an obligation on States “not to extradite, deport, expel or otherwise remove a person from their territory, where there are substantial grounds for believing that there is a real risk of irreparable harm... either in the country to

which removal is to be effected or in any country to which the person may subsequently be removed.” It is well established in international law that the prohibition of refoulement is absolute if there is a risk of torture or other cruel, inhuman or degrading treatment.⁶⁶ However, this obligation also applies in cases involving a risk of irreparable harm and in cases of arbitrary deprivation of life (including undue imposition of the death penalty), enforced disappearance, torture or cruel, inhuman or degrading treatment, and exposure to a manifestly unfair trial.

The transfer of an individual which takes place outside the rule of law and without due process may lead to a number of human rights violations, notably infringements of the right to liberty and security of the person, the prohibition of torture and other cruel, inhuman or degrading treatment and punishment, the right to recognition everywhere as an individual

before the law, the right to a fair trial, the right to private and family life, and the right to an effective remedy. Depending on the circumstances, it may also amount to an enforced disappearance.⁶⁷

In the context of counter-terrorism, some States have made use of diplomatic assurances, memorandums of understanding and other forms of diplomatic agreement to justify the return or irregular transfer of individuals suspected of terrorist activity to countries where they may face a real risk of torture or other serious human rights abuse. This practice raises a number of serious human rights concerns. The High Commissioner for Human Rights has emphasized that, as a practical matter, these arrangements do not work as in reality they do not provide adequate protection against torture and other ill-treatment, nor, as a legal matter, can they nullify the obligation of non-refoulement. In most cases, assurances are concluded between States which are party to binding international and regional treaties which prohibit torture and cruel, inhuman or degrading treatment or punishment and refoulement to such practices, raising, in any event, the question as to why further bilateral steps are necessary. In addition, even though all persons are entitled to the equal protection of existing treaties, assurances amount to the creation of a two-class system among detainees, by creating special protection for a selected few, while ignoring the plight of many others. Efforts should therefore focus on the full implementation of international human rights obligations through existing structures, notably through the establishment of systems of regular visits, by independent international and national bodies, of places where people are deprived of their liberty.

All States have a positive obligation to ensure that their territory is not used to transfer persons to places where they are likely to be subjected to torture. This includes taking all practical steps to determine whether foreign movements through its territory involve such practices where there are grounds to believe that there is a real risk of irreparable harm. At a minimum, it means ensuring that any transfer of persons from one territory to another is

undertaken pursuant to a prescription by law and within the framework of international law. In addition, judicial oversight and review must be available to the detainee prior to any transfer and credible allegations of transfers involving a real risk of torture must be investigated. All the circumstances should be assessed, including the prior practice on the part of the transiting State, the origin and destination of the transiting aircraft or vehicle, and the preparedness or otherwise of the transiting State to share information and/or provide assurances. The United Nations High Commissioner for Human Rights and the Special Rapporteur on the question of torture have emphasized the importance of remaining vigilant against practices that erode the absolute prohibition of torture in the context of counter-terrorism.⁶⁸

States' international responsibility may be engaged for committing an internationally wrongful act, for bringing assistance or aid to other States in the commission of a wrongful act, for acquiescing in this conduct or for failing to prevent such acts from occurring on its territory. States may also be held responsible when their agents have acted *ultra vires*. In addition, where such violations have taken place, States have a duty to undertake prompt and effective investigations to identify and prosecute those responsible, as well as ensure that the victims are adequately compensated.⁶⁹

d. Liberty and security of the person

All persons are protected against the unlawful or arbitrary interference with their liberty. This protection is applicable in the context of criminal proceedings, as well as other areas in which the State might affect the liberty of persons.⁷⁰ In practice, as part of their efforts to counter terrorism, States have adopted measures which have an impact on the liberty of persons, such as: pretrial procedures for terrorism offences, including provisions concerning bail and the remand of persons in custody awaiting trial; pretrial detention (detention before laying a criminal charge against a person for the purpose of further investigating whether that person was involved in the commission, or assisted in the commission, of a terrorist offence); administrative detention (detention to prevent a person from committing, or assisting in the commission of, a terrorist offence); control orders (imposing conditions on a person, short of detention, to prevent that person from committing, or assisting in the commission of, a terrorist offence, including the detention of a person awaiting determination of immigration or refugee status); and compulsory hearings (detention and compulsory questioning of a terrorist suspect, or non-suspect, to gather intelligence about terrorist activities).

As part of its efforts to counter terrorism, a State may lawfully detain persons suspected of terrorist activity, as with any other crime. However, if a measure involves the deprivation of an individual's liberty, strict compliance with international and regional human rights law related to the liberty and security of persons, the right to recognition before the law and the right to

due process is essential. Any such measures must, at the very least, provide for judicial scrutiny and the ability of detained persons to have the lawfulness of their detention determined by a judicial authority.⁷¹ Adherence to due process and the right to a fair hearing is essential for the proper safeguarding of a person's liberty and security.

E. Profiling and the principle of non-discrimination

As underscored in chapter I, section A, the principles of equality and non-discrimination are central to human rights law and are recognized as norms of jus cogens.⁷² The Inter-American Court of Human Rights, for example, has stated that “the principle of equality before the law, equal protection before the law and non-discrimination belong to jus cogens, because the whole legal structure of national and international public order rests on it and it is a principle that permeates all law.”⁷³ In the specific context of counter-terrorism, the Committee on the Elimination of Racial Discrimination has said that the principle of non-discrimination is not capable of limitation since it has become a norm of jus cogens. This is reflected within various international and regional documents on the promotion and protection of human rights while countering terrorism.⁷⁴

The use of indicator clusters to profile potential suspects may, in principle, be a permissible means of investigation and can be an important law enforcement tool. Generally speaking, profiling is a filtering process involving a single indicator or a cluster of indicators that, when grouped together, present the characteristics of a high-risk person, passenger or consignment. When law enforcement agents use broad profiles that reflect unexamined generalizations, including for the purposes of countering terrorism, these practices may constitute disproportionate interference with human rights. In particular, if one of the indicators on which profiling is based is a person's ethnic or national origin, this raises the question of the conformity of profiling with the principle of non-discrimination.⁷⁵

In its general recommendation N° 30 (2004), the Committee on the Elimination of Racial Discrimination has called on States to ensure that any measures taken in the fight against terrorism do not discriminate, in purpose or effect, on the grounds of race, colour, descent, or national or ethnic origin and that non-citizens are not subjected to racial or ethnic profiling or stereotyping. At the regional level, the Inter-American Commission on Human Rights has cautioned that “any use of profiling or similar devices by a State must comply strictly with international principles governing necessity, proportionality and non-discrimination, and must be subject to close judicial scrutiny.”⁷⁶ The European Commission against Racism and Intolerance has asked Governments to ensure that no discrimination ensues from legislation and regulations, or their implementation, in the field of law enforcement checks.⁷⁷ Finally, the European Union Network of Independent Experts on Fundamental Rights has expressed serious

concerns about the development of terrorist profiles; profiling on the basis of characteristics such as nationality, age or birthplace, the Experts have cautioned, “presents a major risk of discrimination.”⁷⁸ This is also applicable to the profiling of persons based on their religion. Profiling or similar devices must strictly comply with the principles of necessity, proportionality and non-discrimination; they should be subject to close judicial scrutiny and should be periodically reviewed.⁷⁹

F. Due process and the right to a fair trial

Guaranteeing due process rights, including for individuals suspected of terrorist activity, is critical for ensuring that anti-terrorism measures are effective and respect the rule of law. The human rights protections for all persons charged with criminal offences, including terrorism-related crimes, include the right to be presumed innocent, the right to a hearing with due guarantees and within a reasonable time, by a competent, independent and impartial tribunal, and the right to have a conviction and sentence reviewed by a higher tribunal satisfying the same standards.⁸⁰ International humanitarian law provides for substantially similar protections for the trial of persons in the context of armed conflicts.⁸¹

In July 2007, the Human Rights Committee adopted general comment N° 32, revising its general comment on article 14 of the International Covenant on Civil and Political Rights on the right to a fair trial and equality before the courts and tribunals. The revised general comment notes that the right to a fair trial and to equality before the courts and tribunals is a key element of human rights protection and serves to safeguard the rule of law by procedural means. Article 14 of the Covenant aims at ensuring the proper administration of justice and to this end guarantees a series of specific rights, including that all persons should be equal before the courts and tribunals, that in criminal or civil cases everyone has a right to a fair and public hearing by a competent, independent and impartial tribunal, that everyone charged with a criminal offence should have the right to be presumed innocent until proved guilty according to law, and that everyone convicted of a crime should have the right to have his or her conviction and sentence reviewed by a higher tribunal according to law.

The former Sub-Commission on the Promotion and Protection of Human Rights for many years addressed issues related to terrorism and human rights, including the administration of justice through military tribunals.

The use of military and special tribunals or courts to try terrorist suspects may also have a serious impact on due process rights, depending on the nature of the tribunal or court and any restrictions placed on a person facing charges before it.⁸² In particular, the circumstances are rare in which a military court will be the appropriate venue to try a civilian.

A number of other counter-terrorism measures adopted by Member States have had a serious impact on due process-related rights for individuals suspected of terrorism, as well as their families, including the listing and de-listing of individuals and groups as terrorist or associated entities, both by the Security Council Al-Qaida and Taliban Sanctions Committee and by national procedures.⁸³ While targeted sanctions against individuals suspected of involvement in terrorist activity may be an effective tool in a State's efforts to combat terrorism, such procedures pose a number of serious challenges to human rights. Measures should be taken to ensure a transparent listing and de-listing process, based on clear criteria, and with an appropriate, explicit and uniformly applied standard of evidence, as well as an effective, accessible and independent mechanism of review for the individuals and States concerned. At a minimum, the standards required to ensure fair and clear procedures must include the right of an individual to be informed of the measures taken and to know the case against him or her as soon as, and to the extent, possible, without thwarting the purpose of the sanctions regimes; the right to be heard within a reasonable time by the relevant decision-making body; the right to effective review by a competent and independent review mechanism; the right to counsel with respect to all proceedings; and the right to an effective remedy.⁸⁴

G. The principle of legality and the definition of terrorism

The existing international legal framework on counter-terrorism sets out obligations in relation to terrorism, without providing a comprehensive definition of the term. Calls by the international community to combat terrorism, without defining the term, might be understood as leaving it to individual States to define what is meant by it. This carries the potential for unintended human rights abuses and even the deliberate misuse of the term.⁸⁵

One specific example in this context is respect for the principle of legality, which is enshrined in article 15 of the International Covenant on Civil and Political Rights and is non-derogable, even in times of public emergency.

It implies that the imposition of criminal liability is limited to clear and precise provisions, so as to respect the principle of certainty of the law and ensure that it is not subject to interpretation which would unduly broaden the scope of the proscribed conduct. Overly vague or broad definitions of terrorism may be used by States as a means to cover peaceful acts to protect inter alia labour rights, minority rights or human rights or, more generally, to limit any sort of political opposition.⁸⁶

As mentioned earlier, none of the current international conventions on anti-terrorism contains a comprehensive definition of the term terrorism. Neither do resolutions of the various United Nations bodies set out a comprehensive definition. Instead, the conventions are

“sectoral” in nature and address specific subjects, whether air safety, maritime navigation and platforms, the protection of persons, or the suppression of the means by which terrorist acts may be perpetrated or supported.

As mentioned in chapter I, section B, negotiations on a draft comprehensive convention on international terrorism, referred in 2001 to a committee of the General Assembly, continue. Importantly, the draft convention contains a comprehensive definition in its article 2. In view of its comprehensive approach, the adoption of the draft convention would contribute to strengthening the international legal framework by consolidating a number of criminal conducts that the existing, “sectoral” universal conventions do not cover. However, certain aspects of the draft convention remain controversial, in particular the scope of application of the proposed definition of terrorist offences and whether national liberation movements should be excluded or not from its scope of application, as well as its interplay with other provisions of international law.⁸⁷ Moreover, even if a comprehensive definition is agreed upon at international level, human rights concerns may still arise depending on the definition of terrorist-related offences adopted nationally.

In 2004, the Security Council adopted resolution 1566 (2004), in which it called on all States to cooperate fully in the fight against terrorism and, in doing so, to prevent and punish criminal acts that have the following three characteristics, irrespective of whether motivated by considerations of a political, philosophical, ideological, racial, ethnic, religious or other similar nature:

- Committed, including against civilians, with the intent to cause death or serious bodily injury, or taking of hostages; and

- Committed with the purpose to provoke a state of terror in the general public or in a group of persons or particular persons,

intimidate a population, or compel a Government or an international organization to do or to abstain from doing any act; and

- Constituting offences within the scope of and as defined in the international conventions and protocols relating to terrorism.

Although the Security Council did not express this to be a definition of terrorism, the Special Rapporteur on the promotion and protection of human rights and fundamental freedoms while countering terrorism has expressed support for this approach as a means of confining the term to conduct that is of a genuinely terrorist nature.⁸⁸ This approach is of considerable benefit since it is based on agreed parameters and is compatible with the principles of legality and precision.

Despite the lack of an internationally agreed definition of terrorism, it is clear that acts of terrorism are not justified as the means of achieving self-determination or any other objective. Early resolutions of the General Assembly addressing the issue of terrorism contained express affirmations of the principle of self-determination. In its resolution 3034 (XXVII), for example, the General Assembly urged States to solve the problem of terrorism by addressing the underlying issues leading to terrorist conduct. It reaffirmed the right to self-determination and independence of all peoples, and upheld the legitimacy of national liberation movements. Since its adoption of the 1994 Declaration on Measures to Eliminate International Terrorism, however, the General Assembly has made it clear that this does not legitimate the use of terrorism by those seeking to achieve self-determination.

In its Global Counter-Terrorism Strategy, the General Assembly stated that Member States of the United Nations resolve to “consistently, unequivocally and strongly condemn terrorism in all its forms and manifestations, committed by whomever, wherever and for whatever purpose.” The Security Council has expressed in its resolutions 1269 (1999) and 1566 (2004) that all acts of terrorism are unjustifiable, regardless of their motivation.

H. Freedom of expression and the prohibition of incitement to terrorism

Prohibiting incitement to terrorism has been used in chapter II, section B, to illustrate the general requirements for any limitation on certain human rights to be prescribed by law, in pursuit of a legitimate purpose, and both necessary and proportional. This section considers the issue in more detail, as it relates to the right to freedom of expression.

Incitement to terrorism is a strategy commonly used by terrorist organizations to further support for their cause and call for violent action. The Security Council has identified it as conduct which is contrary to the purposes and principles of the United Nations and called on States to adopt measures to prohibit and prevent it.⁸⁹ Proscribing incitement to terrorism is integral to the protection of national security and public order, which are both set out as legitimate grounds for limiting freedom of expression in article 19 (3) of the International Covenant on Civil and Political Rights. It is also consistent with its article 20 (2), which requires States to prohibit any advocacy of national, racial or religious hatred that constitutes incitement to discrimination, hostility or violence. Great care must be taken, however, to ensure that any restriction on the right to freedom of expression is both necessary and proportional. This is especially important given that freedom of expression is an essential foundation of a democratic society,⁹⁰ and its enjoyment is linked with other important rights, including the rights to freedom of thought, conscience and religion, belief and opinion.

Although none of the universal terrorism-related conventions explicitly requires the prohibition of incitement to terrorism, the Council of Europe's Convention on the Prevention of Terrorism requires States parties to criminalize the unlawful and intentional public provocation to commit a terrorist offence, defining this as "...the distribution, or otherwise making available, of a message to the public, with the intent to incite the commission of a terrorist offence, where such conduct, whether or not directly advocating terrorist offences, causes a danger that one or more such offences may be committed" (art. 5 (1)). The United Nations Special Rapporteur on the promotion and protection of human rights and fundamental freedoms while countering terrorism has expressed the view that this provision represents a best practice in defining the proscription of incitement to terrorism.⁹¹ Article 5 of the Convention was the result of careful intergovernmental negotiation and defines what amounts to a "public provocation to commit a terrorist offence" with reference to three elements. There must first be an act of communication ("the distribution, or otherwise making available, of a message to the public..."). Secondly, there must be a subjective intention on the part of the person to incite terrorism ("...with the intent to incite the commission of a terrorist offence... whether or not directly advocating terrorist offences..."). Finally, there must be an additional objective danger that the person's conduct will incite terrorism ("...where such conduct... causes a danger

that one or more such offences may be committed"). This last objective requirement separates incitement to terrorism from an act of glorification of terrorism. The requirement of intention in article 5 (2) reaffirms the subjective element within the definition of public provocation to commit a terrorist offence and requires the act of communication also to be intentional.

A troubling trend has been the proscription of the glorification (apologie) of terrorism, involving statements which may not go so far as to incite or promote the commission of terrorist acts, but might nevertheless applaud past acts. While such statements might offend the sensibilities of individual persons and society, particularly the victims of terrorist acts, it is important that vague terms of an uncertain scope such as glorifying or promoting terrorism are not used when restricting expression. A joint declaration of experts on freedom of expression explains that "incitement should be understood as a direct call to engage in terrorism, with the intention that this should promote terrorism, and in a context in which the call is directly causally responsible for increasing the actual likelihood of a terrorist act occurring."⁹²

I. Freedom of association

The right to freedom of association, like the right to freedom of expression, is a platform for the exercise and defence of other rights, such as political participation rights and cultural rights.

Human rights defenders often use this right as a legal basis for their action. It is central to a democratic society.⁹³

However, it is often limited by States in their response to a real or perceived terrorist threat.⁹⁴ While the right to freedom of association may be subject to derogations and limitations under most human rights treaties, clear safeguards must exist to ensure that they are not used to curb the rights of political opposition parties, trade unions or human rights defenders.⁹⁵ As such, the onus must be on the State to show that the measures taken fall within the permissible aims under international human rights law. This implies that States must not claim that the rights-limiting measures are taken to preserve national security when they are in fact taken to effectively stifle all opposition or to repress its population.

In addition to ensuring that the principles of necessity and proportionality are respected in all cases, specific safeguards are required to ensure that the limitations to the right to freedom of association are construed narrowly.⁹⁶ These include ensuring that the principle of legality is respected in the definition of terrorism, terrorist acts and terrorist groups. Too wide or vague a definition may lead to the criminalization of groups whose aim is to peacefully protect, inter alia, labour, minority or human rights.

Any decision to proscribe a group or association needs to be taken case by case. General procedural guarantees include ensuring that the assessment is based on factual evidence of the group's activities, which implies that the State may not make the determination before registration has taken place and before the group has started to exercise its activities.⁹⁷ The assessment must be made by an independent judicial body, with full notice to the affected group as well as the possibility of appealing the decision.

With regard to human rights defenders, the Special Representative of the Secretary-General on human rights defenders has made clear that “any organization has the right to defend human rights; that it is the vocation of human rights defenders to examine Government action critically; and that criticism of Government action, and the freedom to express these criticisms, is an essential component of a democracy and must be legitimized in law and practice. States may not adopt laws or practices that would make activities for the defence of human rights unlawful.” The Special Representative has highlighted in this respect a number of problems faced by NGOs in the registration process. In her recommendations, she emphasizes that States should not exert a priori scrutiny into the objectives of NGOs. The legality of an organization's purposes and its conformity with the law should be reviewed only when a complaint has been lodged against it, and only an independent judicial body should be given the authority to review its purpose and determine whether it is in breach of existing law.⁹⁸

All measures which result in a limitation on the right to freedom of association must be subject to judicial oversight. “Civilian courts must have jurisdiction to review the provisions and supervise the application of all counter-terrorist measures without any pressure or interference, particularly from the other branches of government.”⁹⁹ This principle is fundamental in the context of counter-terrorism, where classified or confidential information may be used as the basis for a decision to proscribe an organization or to place an organization on a terrorist list. The Special Rapporteur on human rights and counter-terrorism has, likewise, stressed the importance of ensuring that all decisions which limit human rights are overseen by the judiciary, so that they remain lawful, appropriate, proportionate and effective, and so that the Government may ultimately be held accountable for limiting the human rights of individuals.¹⁰⁰

J. Surveillance, data protection and the right to privacy

Article 17 of the International Covenant on Civil and Political Rights prohibits States parties from interfering with the privacy of those within their jurisdiction and requires them to protect those persons by law against arbitrary or unlawful interference with their privacy. Privacy includes information about an individual’s identity, as well as the private life of the person.¹⁰¹

Most States have stepped up security at airports and other places of transit, for instance by collecting biometric data from passengers (such as eye scans and fingerprints), photographs, passport details and the like. States have for a long time provided their security intelligence services with powers of surveillance, including wiretapping and the use of tracking devices. Some States have significantly extended these surveillance powers in recent years. All of these practices involve the collection of information about a person. They therefore limit the privacy of such persons, as well as raising questions about how the data are to be protected. Interference with privacy also arises in the security screening and searching of persons.

Any act which has an impact on a person’s privacy must be lawful, i.e., it must be prescribed by law.¹⁰² This means that any search, surveillance or collection of data about a person must be authorized by law. The extent to which this occurs must not be arbitrary, which in turn requires that the legislation must not be unjust, unpredictable or unreasonable. The law authorizing interference with privacy must specify in detail the precise circumstances in which the interference is permitted and must not be implemented in a discriminatory manner.¹⁰³ This does not mean, however, that States enjoy an unlimited discretion to interfere with privacy, since any limitation on rights must be necessary to achieve legitimate purposes and be proportionate to those purposes. Regard must also be had to the obligation of States to protect against the arbitrary exercise of such authorizations. Thus, in *Klass v. Germany* for example, the European Court of Human Rights stated that it must be satisfied that any system of secret

surveillance conducted by the State must be accompanied by adequate and effective guarantees against abuse.¹⁰⁴

Where personal information is collected, the data must be protected against unlawful or arbitrary access, disclosure or use. Although jurisprudence on this duty is scarce, the Human Rights Committee, in its general comment N° 16 (1988), has explained that States must take effective measures to ensure that information concerning a person's private life does not reach the hands of persons who are not authorized by law to receive, process and use it, and is never used for purposes incompatible with the International Covenant on Civil and Political Rights. Effective protection should include the ability of every individual to ascertain in an intelligible form, whether and, if so, what personal data are stored in automatic data files, and for what purposes, with a corresponding right to request rectification or elimination of incorrect data.

Other organizations have adopted standards for the collection and processing of personal data. The Council of Europe's Guidelines on human rights and the fight against terrorism, for example, state:

“Within the context of the fight against terrorism, the collection and the processing of personal data by any competent authority in the field of State security may interfere with the respect for private life only if such collection and processing, in particular:

- ii(i) Are governed by appropriate provisions of domestic law;
- i(ii) Are proportionate to the aim for which the collection and the processing were foreseen;
- (iv) May be subject to supervision by an external independent authority.”

K. Economic, social and cultural rights

Efforts to address the human rights implications of terrorism and counterterrorism measures have tended to focus on the protection of civil and political rights, with little attention paid to their impact on the enjoyment of economic, social and cultural rights. Yet it is clear that terrorism and measures adopted by States to combat it are both influenced by and have an impact on the enjoyment of the economic, social and cultural rights of affected individuals, as well as on broader development objectives. It will be impossible to achieve global security objectives without concerted efforts towards the realization of all human rights. Greater efforts must therefore be made to understand and address the linkages between terrorism and the enjoyment of economic, social and cultural rights. This section will briefly highlight two

examples: first, the importance of the realization of economic, social and cultural rights, and development objectives, to prevent the conditions conducive to the spread of terrorism; and second, the impact of certain counter-terrorism measures on the enjoyment of such rights.

Through the Global Counter-Terrorism Strategy Plan of Action, Member States recognize the need to tackle the conditions conducive to the spread of terrorism, including by addressing issues such as socio-economic marginalization, failure to respect human rights and a lack of good governance. These linkages are complex and require careful consideration and analysis. It is clear, for example, that economic and social development, including through international cooperation and assistance, can play a role in reducing support for terrorism by preventing the conditions that give rise to violence in general and to terrorism in particular, and by contributing to long-term social and economic stability. This may include measures to support structural stability, deny groups or individuals the means to carry out acts of terrorism, and sustain international cooperation. Conversely, the diversion of resources normally allocated to social and economic programmes and sectors (such as education, health, water and sanitation), development assistance and poverty reduction, in favour of security and counter-terrorism programming may have serious consequences for the affected countries and communities. As stated by the Development Assistance Committee of the Organisation for Economic Development and Co-operation (OECD), aid allocations should be calibrated carefully where the prevention of terrorism is a relevant development objective. In particular, “budget reallocations [should be] preceded by in-depth analysis of need and aid effectiveness so that development aid contributes to long-term structural stability and does not become an instrument of non-development interests.”¹⁰⁵

The adoption of specific counter-terrorism measures may also have a direct impact on the enjoyment of economic, social and cultural rights. For example, targeted sanctions against individuals suspected of involvement in terrorist activity, such as freezing their financial assets or imposing travel restrictions on them, may be an effective means for tracking, and even preventing, terrorist activity. However, the current targeted sanctions regime poses a number of serious challenges, in particular related to the lack of transparency and due process in listing and de-listing procedures. Targeted sanctions which result in freezing assets, imposing travel bans and other restrictions may also have serious consequences for the ability of the affected individuals and their families to enjoy economic and social rights, as their access to education and employment may be severely restricted. The effective use of humanitarian exemptions may be one important means for limiting the negative impact of targeted sanctions on the enjoyment of economic, social and cultural rights. Similarly, repressive security measures (such as control orders and the construction of physical barriers to limit the movement of certain individuals and groups), adopted with a view to countering terrorism, have severely restricted the ability of

certain individuals and populations to work, and their rights to education, health services and a family life. A human rights analysis of the impact of these counter-terrorism measures merits particular consideration in the light of the serious consequences they may have for the individual, as well as for his or her family and community.

Notes

1. See, for example, the Charter of the United Nations, Art. 55 (c), the Universal Declaration of Human Rights, art. 2, and the Vienna Declaration and Plan of Action.
2. See International Law Commission, Draft articles on Responsibility of States for Internationally Wrongful Acts, with commentaries, 2001 (United Nations, 2008), Commentary to art. 26, para. (5), and to art. 40, paras. (3)–(5). See also International Criminal Tribunal for the former Yugoslavia, Prosecutor v. Furundžija, Case IT-95-17/1, Judgement of 10 December 1998.
3. See Human Rights Committee, general comment N° 31 (2004) on the nature of the general legal obligation imposed on States parties to the Covenant.
4. Case concerning Military and Paramilitary Activities in and against Nicaragua (Nicaragua v. United States of America), Merits, Judgment of 27 June 1986, I.C.J. Reports 1986, paras. 172–201.
5. Legal Consequences of the Construction of a Wall in the Occupied Palestinian Territory, Advisory Opinion of 9 July 2004, I.C.J. Reports 2004, paras. 111 and 113. See also Case concerning Armed Activities on the Territory of the Congo (Democratic Republic of the Congo v. Uganda), Judgment of 19 December 2005, I.C.J. Reports 2005, paras. 216–217. For regional cases, see Inter-American Commission on Human Rights, Coard et al. v. United States, Case 10.951, Report N° 109/99, 29 September 1999, para. 37.
6. See A more secure world: Our shared responsibility (United Nations publication, Sales N° E.05.I.5).
7. See, in particular, Security Council resolutions 1373 (2001) and 1377 (2001); General Assembly resolutions 48/122, 49/185, 50/186, 52/133, 56/160 and 58/174, as well as its Declaration on Measures to Eliminate International Terrorism (resolution 49/60); Commission on Human Rights resolutions 2001/37 and 2004/44, Human Rights Council resolution 6/28 and

its recent resolution on the protection of human rights and fundamental freedoms while countering terrorism (28 March 2008).

8 .See Human Rights Committee, general comment N° 6 (1982).

9. See Manfred Nowak, U.N. Covenant on Civil and Political Rights: CCPR Commentary, 2nd rev. ed. (N.P. Engel, 2005), p. 121

10. See Human Rights Committee, views on communication N° 859/1999, Luis Asdrúbal Jiménez Vaca v. Colombia, 25 March 2002 (A/57/40 (vol. II), annex IX, sect. W, para. 7.3).

11. See, for example, “Updated Set of principles for the protection and promotion of human rights through action to combat impunity” (E/CN.4/2005/102/Add.1). See also Human Rights Committee, views on communication N° 195/1985, Delgado Páez v. Colombia, 12 July 1990 (A/45/40 (vol. II), annex IX, sect. D).

12 .European Court of Human Rights, Kiliç v. Turkey, N° 22492/93, Judgement of 28 March 2000, para. 62. See also Inter-American Court of Human Rights, Velásquez Rodríguez v. Honduras, Judgement of 29 July 1988 (para. 174).

13. See Delgado Páez v. Colombia: “State parties have undertaken to guarantee the rights enshrined in the Covenant. It cannot be the case that, as a matter of law, States can ignore known threats to the life of persons under their jurisdiction, just [because] he or she is not arrested or otherwise detained. State parties are under an obligation to take reasonable and appropriate steps to protect them. An interpretation of article 9 which would allow a State party to ignore threats to personal security of non-detained persons within its jurisdiction would render totally ineffective the guarantees of the Covenant” (para. 5.5).

14. See, for example, the European Convention on the Compensation of Victims of Violent Crimes; Recommendation N° R (85) 11 of the Committee of Ministers on the Position of the Victim in the Framework of Criminal Law and Procedure.

15. See Jean-Marie Henckaerts and Louise Doswald-Beck, eds., Customary International Humanitarian Law (Cambridge, Cambridge University Press, 2005), as well as case law of the International Criminal Tribunals for Rwanda and the former Yugoslavia.

16 .See International Committee of the Red Cross, “International humanitarian law and terrorism: questions and answers”. 5 May 2004, available at www.icrc.org.

17. Fourth Geneva Convention, art. 33.

18 .Additional Protocol I to the Geneva Conventions, art. 51 (2), and Additional Protocol II to the Geneva Conventions, art. 13 (2).

19 .See “International humanitarian law and terrorism...”.

20 .Legality of the Threat or Use of Nuclear Weapons, Advisory Opinion of 8 July 1995, I.C.J. Reports 1996, para. 25.

21. Legal Consequences..., para. 106.

22 .See general comment N° 31, para. 11; Legal Consequences..., para. 163; and Case concerning Armed Activities..., paras. 216–220, 345 (3). See also “Fundamental standards of humanity” (E/CN.4/2006/87, chap. III), and United Nations, Digest of jurisprudence of the United Nations and regional organizations on the protection of human rights while countering terrorism (New York and Geneva, 2003), chap. I, sect. (C).

23 .See, for example, Legislative Guide to the Universal Anti-Terrorism Conventions and Protocols (United Nations publications, Sales N° E.04.V.7).

24 .Christopher Greenwood, “International Law and the ‘War against Terrorism’”, International Affairs, vol. 78, N° 2 (April 2002), p. 301. In 2001, the then United Nations High Commissioner for Human Rights described the terrorist attacks which occurred in the United States on 11 September 2001 as a crime against humanity.

25 .International Criminal Tribunal for the former Yugoslavia, Prosecutor v. Galić, Case IT-98-29, Judgement of 5 December 2003. The Tribunal added the following specific elements (para. 133): “1. Acts of violence directed against the civilian population or individual civilians not taking direct part in hostilities causing death or serious injury to body or health within the civilian population. “2. The offender wilfully made the civilian population or individual civilians not taking part in hostilities the object of those acts of violence.”3. The above offence was committed with the primary purpose of spreading terror among the civilian population.”

26 .See further the reports of the United Nations High Commissioner for Refugees: UNHCR, “Addressing security concerns without undermining refugee protection – a UNHCR perspective” (November 2001); UNHCR, Ten refugee protection concerns in the aftermath of September 11, press release, 23 October 2001.

27 .UNHCR, “Guidelines on international protection: application of the exclusion clauses: article 1F of the 1951 Convention relating to the Status of Refugees” (HCR/GIP/03/05); UNHCR, “Background note on the application of the exclusion clauses: article 1F of the 1951 Convention relating to the Status of Refugees” (2003).

28 .See UNHCR, “Note on the cancellation of refugee status” (22 November 2004).

29 .A more secure world..., para. 21.

30. See, for example, Annual Report of the Inter-American Commission on Human Rights 1990–1991, chap. V, sect. II, and Digest of jurisprudence ....

31. See, for example, General Assembly resolution 60/158, para. 1,

32. See Security Council resolutions 1456 (2003), annex, para. 6, and 1624 (2005), para. 4.

33. See Human Rights Committee, general comment N° 31, para. 6, and Siracusa Principles on the limitation and derogation of provisions in the International Covenant on Civil and Political Rights (E/CN.4/1985/4, annex).

34. See, for example, Human Rights Committee general comment N° 29; Siracusa Principles (E/CN.4/1985/4, annex, paras. 15 and 17); “Report of the United Nations High Commissioner for Human Rights and Follow-up to the World Conference on Human Rights–Human rights: a uniting framework” (E/CN.4/2002/18, annex, paras. 3 (a) and 4 (a)); Council of Europe, Guidelines on human rights and the fight against terrorism (2002), Guideline III; and Inter-American Commission on Human Rights, “Report on terrorism and human rights” (OEA/Ser.L/V/II.116, Doc. 5 rev. 1 corr., para. 53).

35. As held, for example, by the European Court of Human Rights in *Sunday Times v. United Kingdom*, N° 6538/74, Judgement of 26 April 1979, para. 49.

36. In the context of terrorism offences, these requirements have been emphasized by the Special Rapporteur on the promotion and protection of human rights and fundamental freedoms while countering terrorism (E/CN.4/2006/98, para. 49).

37. There are, however, exceptions. See, for example, article 18 of the International Covenant on Civil and Political Rights, which protects the right to freedom of thought, conscience, religion and belief, and does not include national security as a permissible ground for limitations.

38. The Special Rapporteur on the promotion and protection of human rights and fundamental freedoms while countering terrorism has emphasized that offences created under counter-terrorist legislation, along with any associated powers of investigation or prosecution, must be limited to countering terrorism (E/CN.4/2006/98, para. 47). See also “A preliminary framework draft of principles and guidelines concerning human rights and terrorism” (E/CN.4/Sub.2/2005/39, para. 33).

39. See, for example, Siracusa Principles (E/CN.4/1985/4, annex, para. 17); Council of Europe, Guidelines..., Guideline III (para. 2); and Inter-American Commission on Human Rights, “Report on terrorism and human rights” (paras. 51 and 55).

40. See, for example, E/CN.4/2002/18, annex, para. 4 (d); Council of Europe, Guidelines..., Guideline III (para. 2); and Inter-American Commission on Human Rights, “Report on terrorism and human rights” (paras. 51 and 55).

41. See, for example, the approach of the Supreme Court of Canada to this effect: *Lavigne v. Ontario Public Service Employees Union* [1991] 2 SCR 211 and *Figueroa v. Canada (Attorney General)* [2003] 1 SCR 912.

42. For a discussion on each of these factors, see further Alex Conte, “The ICT project on human rights compliance when countering terrorism: a guide to legislators, policy-makers and the judiciary”, in *ISC 2005: Security, Terrorism and Privacy in Information Society*, K. von Knop and others, eds. (2006).

43. See, for example, “Australia: study on human rights compliance while countering terrorism” (A/HCR/4/26/Add.3); “Report of the independent expert on the protection of human rights and fundamental freedoms while countering terrorism, Robert K. Goldman” (E/CN.4/2005/103, paras. 8, 9 and 74); Human Rights Committee, general comment N° 29, paras. 4–5; E/CN.4/2002/18, annex, paras. 4 (b), (e)–(g); Council of Europe, Guidelines..., Guideline III (para. 2); and Inter-American Commission on Human Rights, “Report on terrorism and human rights” (para. 51).

44. See, for example, Canadian jurisprudence, in particular *R. v. Oakes* [1986] 1 SCR 103 and *R. v. Lucas* [1998] 1 SCR 439, para. 118.

45. See also article 15 of the European Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms and article 27 of the American Convention on Human Rights. The African Charter does not contain a derogation clause. According to the African Commission on Human and Peoples’ Rights, limitations on the rights and freedoms enshrined in the Charter cannot therefore be justified by emergencies or special circumstances. “The only legitimate reasons for limiting the rights and freedoms of the African Charter are found in article 27 (2), that is, that the rights of the Charter ‘shall be exercised with due regard to the rights of others, collective security, morality and common interest.’ In addition, the justification of limitations must be strictly proportionate with and absolutely necessary for the advantages which follow. Most important, a limitation may not erode a right such that the right itself becomes illusory” (Constitutional Rights Project, Civil Liberties Organisation and Media Rights Agenda v. Nigeria, communications N° 140/94, N° 141/94, N° 145/95, paras. 41–42).

46. Inter-American Court of Human Rights, Advisory Opinion OC-8/87 on habeas corpus in emergency situations, 30 January 1987 (paras. 42–43).

47. Interpreting the comparable derogation provision within the European Convention on Human Rights and Fundamental Freedoms, the European Court of Human Rights has spoken

of four criteria to establish that any given situation amounts to “a time of public emergency which threatens the life of the nation”. First, it should be a crisis or emergency that is actual or imminent. Second, it must be exceptional, so that “normal” measures are inadequate. Next, the emergency must threaten the continuance of the organized life of the community. Finally, it must affect the population of the State taking measures. On this fourth point, early decisions of the Court spoke of an emergency needing to affect the whole population. The Court appears to have subsequently accepted that an emergency threatening the life of the nation might only materially affect one part of the nation at the time of the emergency. See *Lawless v. Ireland* (No 3), N° 332/57, Judgement of 1 July 1961, para. 28. See also *Brannigan and McBride v. United Kingdom*, N° 14553/89; N° 14554/89, Judgement of 25 May 1993, contrast with the dissenting opinion of Judge Walsh, para. 2.

48. See A/58/40 (vol. I), para. 85 (15)

49. See “Extrajudicial, summary or arbitrary executions: Report of the Special Rapporteur, Philip Alston” (E/CN.4/2006/53, paras. 44–54) and “Report of the Special Rapporteur on the promotion and protection of human rights and fundamental freedoms while countering terrorism, Martin Scheinin” (A/HRC/4/26, paras. 74–78).

50. See address by High Commissioner for Human Rights, Louise Arbour, “A human rights framework for fighting terrorism”, Moscow State University/University of International Relations, 11 February 2005.

51. E/CN.4/2006/53, paras. 45 and 51.

52. Both the International Covenant on Civil and Political Rights (art. 6) and the American Convention on Human Rights (art. 4) prohibit the arbitrary deprivation of life, whereas article 2 of the European Convention states that no one shall be deprived of life intentionally and that the use of force which is no more than absolutely necessary may be used in defence of any person from unlawful violence. See also Human Rights Committee, views on communication N° 146/1983, *Baboeram v. Suriname*, 4 April 1985: “The right enshrined in this article is the supreme right of the human being. It follows that the deprivation of life by the authorities of the State is a matter of the utmost gravity. This follows from the article as a whole and in particular is the reason why paragraph 2 of the article lays down that the death penalty may be imposed only for the most serious crimes. The requirements that the right shall be protected by law and that no one shall be arbitrarily deprived of his life mean that the law must strictly control and limit the circumstances in which a person may be deprived of his life by the authorities of a State” (A/40/40, annex X, para. 14.3).

53. See Human Rights Committee, general comment N° 6 (1982). See also Inter-American Commission on Human Rights, “Report on terrorism and human rights” (paras. 87 and 89), citing Inter-American Court of Human Rights, *Neira Alegría et al. v. Peru*, Judgement of 19 January 1995 (paras. 74–75).

54. See Human Rights Committee, views on communication N° 45/1979, *Suárez de Guerrero v. Colombia*, 31 March 1982 (A/37/40, annex XI, paras. 12.2, 13.1–13.3). See also the Basic Principles on the Use of Force and Firearms by Law Enforcement Officials (A/CONF.144/28/Rev.1), the Code of Conduct for Law Enforcement Officials (General Assembly resolution 34/169) and the Principles on the Effective Prevention and Investigation of Extralegal, Arbitrary and Summary Executions (Economic and Social Council resolution 1989/65).

55. See E/CN.4/2006/53, para. 48. On the strict requirements regarding the use of force under the European Convention on Human Rights, see, inter alia, European Court of Human Rights, *McCann v. United Kingdom*, N° 18984/91, Judgement of 27 September 1995.

56. See, for example, *Prosecutor v. Furundžija*, para. 144.

57. See articles 7 and 4 (2) of the International Covenant on Civil and Political Rights, articles 3 and 15 (2) of the European Convention on Human Rights, articles 5 and 27 (2) of the American Convention on Human Rights, article 5 of the African Charter on Human and Peoples’ Rights, and common article 3 of the four Geneva Conventions. See also InterAmerican Commission on Human Rights, “Report on the situation of human rights of asylum seekers within the Canadian refugee determination system” (OEA/Ser.L/V/II.106, Doc. 40 rev., para. 118).

58. See Committee against Torture, views on communication N° 39/1996, *Tapia Páez v. Sweden*, 28 April 1997: “[T]he test of article 3 of the Convention is absolute. Whenever substantial grounds exist for believing that an individual would be in danger of being subjected to torture upon expulsion to another State, the State party is under obligation not to return the person concerned to that State. The nature of the activities in which the person concerned engaged cannot be a material consideration when making a determination under article 3 of the Convention” (A/52/44, annex V). See also, Human Rights Committee: “The State party should recognize the absolute nature of the prohibition of torture, cruel, inhuman or degrading treatment, which in no circumstances can be derogated from. Such treatments can never be justified on the basis of a balance to be found between society’s interest and the individual’s rights under article 7 of the Covenant. No person, without any exception, even those suspected of presenting a danger to national security or the safety of any person, and even during a state

of emergency, may be deported to a country where he/she runs the risk of being subjected to torture or cruel, inhuman or degrading treatment” (A/61/40 (vol. I), para. 76 (15)).

59. See, for example, the Report of the Committee against Torture (A/59/44, paras. 67, 126 and 144) and “Torture and other cruel, inhuman or degrading treatment: Report of the Special Rapporteur on the question of torture, Manfred Nowak” (E/CN.4/2006/6).

60. See Report of the Special Rapporteur on torture and other cruel, inhuman or degrading treatment or punishment (A/61/259, paras. 44–65).

61 .Legal Consequences..., para. 111.

62 .See also Commission on Human Rights resolution 2005/39: “... prolonged incommunicado detention or detention in secret places may facilitate the perpetration of torture and other cruel, inhuman or degrading treatment or punishment and can in itself constitute a form of such treatment, and urges all States to respect the safeguards concerning the liberty, security and the dignity of the person” (para. 9).

63. See, for example, Human Rights Committee, general comment N° 20 (1992), para. 6, and “Situation of detainees at Guantánamo Bay” (E/CN.4/2006/120, para. 53).

64 .See E/CN.4/2005/103, para. 52.

65. See also European Court of Human Rights, *Soering v. United Kingdom*, N° 14038/88, Judgement of 7 July 1989.

66 .See for example, European Court of Human Rights, *Chahal v. United Kingdom*, N° 22414/93, Judgement of 15 November 1996, and Louise Arbour, “In our name and on our behalf”, *International and Comparative Law Quarterly*, vol. 55, N° 3 (July 2006), p. 511.

67. See, for example, European Commission for Democracy through Law (Venice Commission), “Opinion on the international legal obligations of Council of Europe members States in respect of secret detention facilities and inter-State transport of prisoners”, 17–18 March 2006, Opinion N° 363/2005, CDL-AD(2006)009.

68. See, for example, “Report of the United Nations High Commissioner for Human Rights on the protection of human rights and fundamental freedoms while countering terrorism” (A/HRC/4/88) and the High Commissioner’s statement on Human Rights Day, December 2005; and E/CN.4/2006/6, chap. III. See also Committee against Torture, views on communication N° 233/2003, *Agiza v. Sweden*, 20 May 2005 (A/60/44, annex VIII, sect. A), and Human Rights Committee, views on communication N° 1416/2005, *Alzery v. Sweden*, 25 October 2006 (A/62/40 (vol. II), annex VII).

69. See “Alleged secret detentions in Council of Europe member States” (“Marty Report”), AS/Jur (2006) 03 rev, and the follow-up report “Secret detentions and illegal transfers of detainees involving Council of Europe member States: second report”, Doc. 11302 rev.; “Secretary General’s report under article 52 of the European Convention on Human Rights on the question of secret detention and transport of detainees suspected of terrorist acts, notably by or at the instigation of foreign agencies” (SG/Inf (2006) 5, 28 February 2006) and his supplementary report on the subject (SG/Inf (2006) 13, 14 June 2006); Venice Commission, *op. cit.*

70. Human Rights Committee, general comment N° 8 (1982) on the right to liberty and security of persons (art. 9), paras. 1 and 4.

71. See International Covenant on Civil and Political Rights (art. 9 (3)–(4)). See also African Commission on Human and Peoples’ Rights, *International Pen, Constitutional Rights Project, Interights on behalf of Ken Saro-Wiwa Jr. and Civil Liberties Organisation v. Nigeria*, communications N° 137/94, N° 139/94, N° 154/96 and N° 161/97, para. 83.

72. See, for example, Universal Declaration of Human Rights (arts. 1 and 2) and International Covenant on Civil and Political Rights (art. 26). See further *Digest of jurisprudence...* (chap. III, sect. K).

73. See Inter-American Court of Human Rights, *Advisory Opinion OC-18/03 on the juridical condition and rights of the undocumented migrants*, 17 September 2003, para. 101.

74. See, for example, E/CN.4/2006/98, para. 48; Human Rights Committee, general comment N° 29 (2001) on states of emergency (art. 4), paras. 8 and 16; and E/CN.4/2002/18, annex, para. 4 (i).

75. See A/HRC/4/26, paras. 32–62.

76. Inter-American Commission on Human Rights, “Report on terrorism and human rights”, para. 353.

77. European Commission against Racism and Intolerance, “General policy recommendation N° 8 on combating racism while fighting terrorism” (CRI (2004) 26).

78. EU Network of Independent Experts in Fundamental Rights, “The balance between freedom and security in the response by the European Union and its member States to the terrorist threats” (2003), p. 21.

79. See E/CN.4/2005/103, paras. 71–76, and also A/HRC/4/26, paras. 32–62.

80. See, generally, Human Rights Committee, general comment N° 13 (1984).

81. E/CN.4/2005/103, para. 44.

82. See, for example, African Commission on Human and Peoples' Rights, *Media Rights Agenda v. Nigeria*, communication N° 224/98 (paras. 59–62) and Inter-American Court of Human Rights, *Castillo Petruzzi et al. v. Peru*, Judgement of 30 May 1999 (paras. 128–131, 172).

83. Report of the Special Rapporteur on the promotion and protection of human rights and fundamental freedoms while countering terrorism, Martin Scheinin (A/61/267).

84. A/HRC/4/88, paras. 17–22.

85. See, for example, E/CN.4/2005/103, para. 32, and E/CN.4/2006/98, para. 26.

86. For a regional example, see *Castillo Petruzzi et al. v. Peru* (para. 121).

87. For the latest developments, see <http://www.un.org/law/terrorism/index.html>. 88 See E/CN.4/2006/98, para. 42.

89. Security Council resolution 1624 (2005), para. 1.

90. See, for example, European Court of Human Rights, *Handyside v. United Kingdom*, N° 5493/72, Judgement of 7 December 1976

91. A/HRC/4/26/Add.3.

92. See “International mechanisms for promoting freedom of expression”, joint declaration of the UN Special Rapporteur on Freedom of Opinion and Expression, the OSCE Representative on Freedom of the Media, and the OAS Special Rapporteur on Freedom of Expression (21 December 2005).

93. See, for example, African Commission on Human and Peoples' Rights, Amnesty International, Comité Loosli Bachelard, Lawyers Committee for Human Rights, Association of Members of the Episcopal Conference of East Africa v. Sudan, communications N° 48/90, N° 50/91, N° 52/91, N° 89/93 (paras. 78–80).

94. See “Report submitted by the Special Representative of the Secretary-General on human rights defenders, Hina Jilani” (E/CN.4/2006/95): “so-called security or counterterrorism measures have (...) been used to restrict human rights activities. Human rights defenders and groups have been targeted and subjected to arbitrary actions with the introduction of exceptions to the rule of law and human rights derogations adopted through special security legislation” (para. 52). See also Security Council resolution 1373 (2001). Measures to be adopted by States included freezing the funds of certain entities (para. 1 (c)), preventing certain entities

within their territories from making any funds available (para. 1 (d)), refraining from providing any support to certain entities, suppressing recruitment of members of terrorist groups (para. 2 (a)), preventing the movement of terrorist groups (para. 2 (g)) – all of these measures affect “associations”.

95. See reports of the Special Representative of the Secretary-General on human rights defenders, Hina Jilani (A/59/401 and E/CN.4/2006/95).

96. See A/61/267.

97. See, for example, European Court of Human Rights, *Sidiropoulos and Others v. Greece*, N° 26695/95, Judgement of 10 July 1998: “the Court does not rule out that, once founded, the association might, under cover of the aims mentioned in its memorandum of association, have engaged in activities incompatible with those aims. Such a possibility, which the national courts saw as a certainty, could hardly have been belied by any practical action as, having never existed, the association did not have time to take any action” (para. 46).

98. A/59/401, paras. 49, 51–82.

99. See E/CN.4/2005/103, paras. 13–15.

100. See A/61/267, para. 29.

101.. See, for example, Human Rights Committee, views on communication N° 453/1991, *Coeriel et al. v. the Netherlands*, 31 October 1994 (A/50/40 (vol. II), annex X, sect. D). As to the meaning and extent of “private life” see, for example, European Court of Human Rights, *Amann v. Switzerland*, N° 27798/95, Judgement of 16 February 2000, and *Rotaru v. Romania*, N° 28341/95, Judgement of 4 May 2000.

102 See article 17 (1) of the International Covenant on Civil and Political Rights, article 8 (2) of the European Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms and article 11 (2) of the American Convention on Human Rights.

103. See Human Rights Committee, views on communication N° 35/1978, *AumeeruddyCziffra and Others v. Mauritius*, 9 April 1981 (A/36/40, annex XIII, para. 9.2 (b) 2 (i) 8).

104. European Court of Human Rights, *Klass v. Germany*, N° 5029/71, Judgement of 6 September 1978, para. 50.

105. See, for example, Organisation for Economic Development and Co-operation, *A Development Co-operation Lens on Terrorist Prevention: Key Entry Points for Action*, DAC Guidelines and Reference Series (OECD, 2003), available at www.oecd.org.

Annex

United Nations action to counter terrorism

Implementing the Global Counter-Terrorism Strategy

The United Nations Global Counter-Terrorism Strategy was adopted by the General Assembly on 8 September 2006. This marks the first time that Member States have agreed to a comprehensive, global strategic framework to counter terrorism. The strategy spells out concrete measures for Member States to take individually as well as collectively to: address the conditions conducive to the spread of terrorism, prevent and combat terrorism and strengthen their individual and collective capacity to do so, and protect human rights and uphold the rule of law while countering terrorism. The strategy calls for Member States to work with the United Nations system to implement the provisions of the plan of action contained in the strategy and at the same time calls for United Nations entities to assist Member States in their efforts.

The United Nations departments, programmes, funds and agencies have been taking actions in a number of areas in line with the strategy both in their individual capacity and through joint efforts in the framework of the Counter-Terrorism Implementation Task Force (CTITF)*:

Coordination and cooperation The Counter-Terrorism Implementation Task Force, established in 2005 by the Secretary-General, works to ensure overall coordination and coherence among at least two dozen entities throughout the United Nations system involved in counter-terrorism efforts. The Task Force has developed a programme of work and established working groups to carry forward a first set of initiatives to help Member States implement the strategy. Working groups include:

- **Facilitating Integrated Implementation of the Strategy:** The working group aims to develop a practical methodology to assist interested Member States, at their request, and in cooperation with Task Force entities and organizations, as appropriate, with the integrated implementation of the strategy.
- **Addressing Radicalization and Extremism that Lead to Terrorism:** The working group aims to offer Member States assistance in identifying how radicalization and extremism may lead to terrorism and ideas for undermining the appeal of terrorism.

- **Countering the Use of the Internet for Terrorist Purposes:** The working group aims to identify and bring together stakeholders and partners to discuss the abuse of the Internet for terrorist purposes and identify possible ways to combat this abuse at a national, regional and global level.
- **Protecting Human Rights While Countering Terrorism:** The working group aims to support efforts by Member States to ensure the promotion and protection of human rights in the context of counter-terrorism, including through the development of practical tools, and facilitate an exchange of information on priority human rights concerns, as well as good practice examples on the protection of human rights in the context of countering terrorism, drawing on experiences at the national and regional levels.
- **Strengthening the Protection of Vulnerable Targets:** The working group aims to establish appropriate mechanisms to facilitate both the sharing of existing best practices and the development of further best practices to protect vulnerable targets.
- **Supporting and Highlighting Victims of Terrorism:** The working group aims to promote the sharing of best practices between relevant actors in supporting victims of terrorism; lay the foundation for a constructive dialogue between victims and Member States; build solidarity between victims, Member States, the international community and civil society; and galvanize broad support for counterterrorism efforts by highlighting the plight of victims.
- **Tackling the Financing of Terrorism:** The working group aims to examine the various components of counter-terrorism financing strategies and make proposals that would contribute to increasing the effectiveness of the implementation by Member States of international standards, including the Financial Action Task Force (FATF) Special Recommendations.

The Task Force has established relations and currently is developing cooperation with a number of regional and subregional organizations, including: the Organization of the Islamic Conference (OIC), the Islamic Educational, Scientific and Cultural Organization (ISESCO), the European Union (EU), the Council of Europe (CoE) and the Organization for Security and Co-operation in Europe (OSCE).

Addressing the conditions conducive to the spread of terrorism

The Special Representatives and Envoys of the Secretary-General, in providing mediation support and backstopping the department of Political Affairs, have helped to facilitate peace agreements in 13 conflicts around the world since 2001. The Department's recently established Mediation Support Unit and the Peacebuilding Support Office will further enhance the United Nations peacemaking and peacebuilding capacity.

The United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization promotes dialogue among civilizations, cultures and peoples, including interreligious and interfaith dialogue, through the fostering of exchanges and quality education at different levels of society that advance human rights, democratic citizenship and tolerance, cross-cultural journalist networks, and training in intercultural mediation. The UNESCO Culture of Peace programme assists civil society organizations in denouncing terrorist acts as inexcusable.

The department of Public Information works with Member States, media, educational institutions, non-governmental organizations and civil society to promote dialogue, respect, tolerance and cultural diversity. DPI organizes a series of seminars entitled “Unlearning Intolerance,” aimed at examining different manifestations of intolerance, as well as exploring means to promote respect and understanding among peoples. The five seminars held so far focused on: confronting anti-Semitism and Islamophobia, the role of the media in “fanning the flame of tolerance,” preventing genocide and the role of political cartoonists.

The Special Rapporteur on the Promotion and Protection of Human Rights while Countering Terrorism, operating under the new Human Rights Council, addresses the role of promoting human rights in eliminating conditions conducive to the spread of terrorism. This is done through country-specific work, including country visits, and in thematic reports submitted to the Human Rights Council and the General Assembly.

Preventing and combating terrorism

Sixteen universal legal instruments (13 instruments and three amendments) have been developed and adopted under the auspices of the United Nations and related intergovernmental organizations. Most of these instruments are in force and provide a legal framework for multilateral actions against terrorism and criminalize specific acts of terrorism, including

hijacking, hostage-taking, terrorist bombings, financing of terrorism and nuclear terrorism. They are complemented by resolutions of the General Assembly (49/60, 51/210 and 60/288) and of the Security Council (1267 (1999), 1373 (2001), 1540 (2004), 1566 (2004) and 1624 (2005)).

The Counter-Terrorism Committee and its Counter-Terrorism Committee Executive directorate are responsible for monitoring implementation of Security Council resolutions 1373 (2001) and 1624 (2005), and facilitating technical assistance to countries requesting it. On the basis of multiple reports submitted by all 192 Member States and additional sources of information, the Committee is completing preliminary assessments of implementation of resolution 1373 (2001), which calls on all countries to enact measures to prevent terrorist acts, and providing recommendations for improvements. The Committee has also conducted visits to 22 Member States and is planning visits to another 11.

Under the Al-Qaida and Taliban sanctions regime, which is managed by the 1267 Committee of the Security Council, the Council requires all States to impose an assets freeze, a travel ban and an arms embargo on individuals and entities who have been placed on the 1267 Committee's Consolidated List on the basis of their association with Al-Qaida, Usama Bin Laden and/or the Taliban. These sanctions measures apply wherever the listed individuals and entities are located. As of November 2007, the Consolidated List contained the names of 367 individuals and 112 entities and 36 States had frozen financial assets as a result of the listings.

The Monitoring Team, which assists the 1267 Committee in promoting implementation of the sanctions regime, has so far compiled seven analytical reports assessing the implementation of the sanctions, the changing nature of the threat posed by Al Qaida and the Taliban and the best measures to confront it. The Team has visited more than 60 Member States to discuss how to improve the sanctions regime, and has established cooperation with 28 international and regional bodies. It has also established four regional groups of intelligence and security agencies from various countries as well as a group of bankers and others from the private financial sector to provide further advice and offer proposals for the Security Council's consideration.

The Committee established pursuant to resolution 1540 (2004) and its experts have examined reports from 136 Member States (with 85 of those providing additional information) and one organization (the European Union) on their efforts to meet the requirements of Security Council resolution 1540 (2004), while working to identify deficiencies and suggest improvements in preventing access by non-State actors to weapons of mass destruction and their components.

Military and police components of United Nations peacekeeping operations have provided a more secure environment in 16 conflict zones all over the world in the last five years. This has helped to limit terrorist opportunities to recruit and to conduct their operations in these regions.

The International Atomic Energy Agency is implementing its second dedicated Nuclear Security Plan (NSP) – the first covered the years 2002-2005 and the second covers 2006-2009 – which is geared to further improve and strengthen security globally of nuclear and other radioactive materials in use, storage and transport by supporting States in their efforts to bolster their national nuclear security regimes.

The Office for Disarmament Affairs (ODA) has commenced the first phase of establishing a single comprehensive Bio-incident Database mandated by the strategy. The Database will store detailed information on all reported events (biological incidents) in which a biological agent harms or threatens to harm humans, livestock or agricultural assets. It will also include

information on all related reported hoaxes. Consultations on the scope of the Database with interested Member States have taken place. The Office also maintains the roster of experts and laboratories for the Secretary-General's investigation mechanism on alleged use of biological weapons. In early 2007, ODA sent a request to all Member States to provide an updated list of qualified experts and laboratories. The technical guidelines and procedures for such an investigation are currently under review by a group of technical experts.

The International Civil Aviation Organization develops treaties, international standards and recommended practices as well as guidance material to protect aircraft, airports and other air navigation facilities. It has performed security audits in 159 Member States as of 31 March 2007, and coordinated assistance to resolve deficiencies identified during the audits. It also addresses the security of travel documents and the rationalization of border clearance systems and procedures.

The International Maritime Organization adopted mandatory measures to enhance Maritime Security including the International Ship and Port Facility Security (ISPS) Code which was implemented by 158 Member States representing 99% of the world's merchant fleet (around 40,000 ships) engaged in international voyages and about 10,000 port facilities had their port facility security plans developed and approved.

The United Nations Interregional Crime and Justice Research Institute has collected data from the 25 countries of the Euro-Asian region on national strategies to combat illicit trafficking of chemical, biological, radiological or nuclear material and has produced an assessment report and country profiles that identified gaps and best practice in the national strategies to combat illicit trafficking in those materials.

The World Health Organization is concerned with public health readiness and response to all public health emergencies of international concern, whatever their origin or source, within the framework of the International Health Regulations (2005). A Global Alert and Response system detects international public health events, performs a risk assessment and is able to mobilize an international network of public health partners to assist countries to respond. Guidance has been prepared to assist countries to assess and improve their readiness for managing the public health consequences of a biological, chemical, radiological or nuclear terrorist incident. WHO has developed standards and provides training for laboratory biosafety and biosecurity, to encourage safe use and safekeeping of biological materials, thus minimizing the risk of their diversion.

**The International Criminal Police Organization (INTERPOL), through a special Task Force, provides a forum for Counter-Terrorism experts to exchange best practices, as well as

operational information, in order to identify active terrorist groups and their membership, including organizational hierarchies, methods of training, financing and recruitment of terrorist suspects and groups. INTERPOL maintains a broad range of global databases that contain key information (e.g., wanted individuals, fingerprints, photos, etc.) and has developed technology to make such data, especially its database on Stolen and Lost Travel Documents (SLTD), available at border security points. It also coordinates the circulation of alerts and warnings on suspected or wanted terrorists and assists the UN Security Council with the implementation of the Al-Qaida and Taliban sanctions regime by circulating relevant information on individuals under UN sanctions to law enforcement authorities worldwide. Upon request, INTERPOL assists its member countries in their investigations in the aftermath of a terrorist act by deploying on-site Incident Response Teams (IRTs).

Building State capacity to counter terrorism

The Office of Legal Affairs has prepared publications and conducted seminars and training programmes to disseminate information regarding the universal counter-terrorism instruments and to encourage State participation in these treaty regimes.

The United Nations Office on drugs and Crime has assisted more than 149 countries in becoming parties to and implementing the universal instruments related to the prevention and suppression of international terrorism and in strengthening international cooperation mechanisms in criminal matters related to terrorism, including through national capacitybuilding. The Office has provided legislative advice on counter-terrorism issues to over 80 countries. The Office has also developed (or is in the process of developing) more than a dozen technical assistance tools, including legislative databases and model legislation, aimed at assisting countries in strengthening their legal regimes against terrorism. The Office continues to deploy professional expertise in the field to train officials of relevant authorities and build institutions to improve countries' capacities in combating money-laundering and the financing of terrorism. The Office moreover assists Member States in building criminal justice systems in accordance with the rule of law and human rights standards.

The Counter-Terrorism Committee Executive directorate has identified and prioritized the technical assistance needs of over 90 Member States and has referred these needs to potential donors. It has also created on the website of the Counter-Terrorism Committee a directory of international best practices, codes and standards for the implementation of resolution 1373 (2001).

The Monitoring Team of the 1267 Committee has also collected information and requests from 151 Member States relating to their technical assistance needs for more effective

implementation of the AlQaida/Taliban sanctions regime, and forwarded this information to both the United Nations Office on Drugs and Crime (Terrorism Prevention Branch) and the Counter-Terrorism Committee Executive Directorate for information and action.

With its field presence in 166 countries, the United Nations development Programme undertakes, at the request of Governments, numerous activities to promote governance and rule of law, including programmes to support the implementation of anti-money-laundering legislation and the strengthening of justice systems.

The department of Peacekeeping Operations provides training to national police and law enforcement officers and officials on criminal matters including kidnapping, information-gathering, hostage-taking, close protection, and the investigation of assassinations, murders and bombings.

The department of Safety and Security is responsible for coordinating the activities of the UN integrated security management system relative to the safety and security of UN staff, assets and operations at all UN duty stations around the world taking into account various threats, including terrorism. The Department, INTERPOL and the Office for the Coordination of Humanitarian Affairs are also working together to develop emergency response capacity for security threats, including terrorism.

In compliance with the ECOSOC resolution on IPO (E/2006/28) adopted in July 2006, the United Nations Interregional Crime and Justice Research Institute continued to provide support to numerous Member States engaged in the security preparations of major events such as the Olympic Games and other large-scale sporting events, high-level summits and mass events. It has also provided training to security planners from 17 Latin American countries, while in Europe it has promoted the development of an integrated research area on major event security. In addition, UNICRI has developed a number of technical tools in support of national policymakers and security planners.

The International Atomic Energy Agency activities aimed at assisting States have included: more than 100 evaluation missions to help States to identify their own broad nuclear security requirements; arranging for the recovery, disposition and/or storage of approximately 100 high-activity and neutron sources; helping States in training customs and other border officials and installing detection equipment at border crossings; and, operating a 24-hour contact network to facilitate States' cooperation in the event of a nuclear accident or a radiological emergency. The Agency also helps States to implement current and future undertakings to the instruments that form the strengthened international platform in the area of nuclear security, like the recently

amended Convention on the Physical Protection of Nuclear Materials, the Convention on the Suppression of Acts of Nuclear Terrorism and Security Council resolution 1540 (2004).

The Organisation for the Prohibition of Chemical Weapons contributes to global anti-terrorism efforts by promoting universal adherence to the Chemical Weapons Convention. It is continuing its efforts, within its mandate, to assist States to build capacity to prevent terrorists from acquiring chemical materials, to ensure security at related facilities and to respond effectively in the case of attack using such materials. The OPCW has inventoried and secured over 71,000 metric tonnes of chemical agents and all former chemical weapons production facilities in the world have been inactivated.

Through its Global Programme on Maritime Security, the International Maritime Organization has conducted 60 country needs assessment and advisory missions and 68 national and 50 regional seminars, workshops or courses that have resulted in the training of approximately 6,000 persons on methods for ensuring maritime security. These activities aimed to bring awareness to maritime security and other threats through the understanding and implementation of the provisions of SOLAS chapter XI-2 and the ISPS Code and have encouraged regional and subregional cooperation on counter-terrorism and promoted the prevention of unlawful acts in ports and at sea. IMO's train-the-trainer courses, both at the regional and national level, have trained instructors capable of training others to achieve these aims.

The International Monetary Fund has conducted, since early 2002, 61 country assessments on Anti-Money-Laundering and Combating the Financing of Terrorism (AML/CFT) capacity. The Fund has provided technical assistance to 222 countries, through national and regional training workshops and tailored capacity-building assistance such as drafting of legislation and strengthening of financial sector supervision for AML/CFT. About 2,470 officials have participated in IMF-led workshops over the last five years.

The World Bank has conducted 32 assessments – 11 jointly with the IMF – on Anti-Money-Laundering and Combating the Financing of Terrorism (AML/CFT) compliance since 2001. Throughout this period, approximately 275 technical assistance missions were performed on a bilateral or regional basis to strengthen all components of an AML/CFT regime. In addition, the World Bank has undertaken 14 bilateral remittance corridor analyses that offer sending and receiving countries new information on the characteristics of remittance flows. This information provides the basis for policy reviews to promote increased flows at lower costs, while enabling better compliance with AML/CFT standards. The World Bank is also in the process of conducting a study on the AML/CFT risks of mobile phone technology for financial

services. This study will include recommendations to Governments and stakeholders on how best to regulate this new industry to simultaneously promote business and mitigate the risks.

The United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization provides frameworks supporting human rights-based approaches to education, learning materials and curricula to promote inclusive pedagogies and diversified content. Inter-university solidarity, understanding and dialogue are promoted through the network of 550 UNESCO Chairs, the Global Learning Portal and the UNITWIN programme, which provides opportunities for young people in all regions. UNESCO has also prepared a code of conduct for scientists to help deter the use of scientific work for terrorist purposes.

**The International Criminal Police Organization (INTERPOL) initiates and coordinates numerous training programmes covering different priority crime areas and aimed at enhancing the capacity of States to combat terrorism. To complement the courses, INTERPOL provides corresponding Training Guides, including the “Bio-Terrorism Incident Pre-Planning and Response Guide”. INTERPOL has conducted to date five regional workshops on Bioterrorism, attended by delegates from over 130 countries and has commenced train-the-trainer sessions, which brought together police, health, prosecution and customs, promoting ways to work together. The sessions identify effective strategies for prevention and response, forge subregional cooperation and assess the legal authorization for undertaking critical police functions. INTERPOL has provided support to member countries during major events by deploying specialized teams to bolster national efforts to secure and protect the event. It also developed a Best Practices Guide in Combating Terrorism, available on the CTC website. As part of the CTITF Working Group on Strengthening the Protection of Vulnerable Targets, INTERPOL will establish a Referral Centre in order to facilitate the exchange of expertise, best practices and, where necessary, technical assistance.

Defending human rights while combating terrorism

The Office of the United Nations High Commissioner for Human Rights advocates the promotion and protection of all human rights and the implementation of effective counter-terrorism measures as complementary and mutually reinforcing objectives. OHCHR is examining the question of protecting human rights while countering terrorism by making general recommendations on States’ human rights obligations and providing them with assistance and advice, upon their request, in particular in the area of raising awareness of international human rights law among national law-enforcement agencies. The Office provides assistance and advice to Member States on the protection of human rights and fundamental freedoms while countering terrorism, including the development of human rights-compliant anti-terrorism legislation and policy. Additionally, OHCHR contributes to the Counter-

Terrorism Implementation Task Force by leading the Working Group on Protecting Human Rights While Countering Terrorism.

OHCHR is promoting strengthened protection of human rights through leadership and advocacy, providing technical assistance and training, and developing tools to assist practitioners. The Office has focused on deepening the understanding of international human rights obligations in the context of terrorism through focused research and analysis, in particular a fact sheet on human rights, terrorism and counter-terrorism. OHCHR is also in the process of organizing regional seminars on human rights and counter-terrorism, updating the Digest of Jurisprudence of the United Nations and Regional Organizations on the Protection of Human Rights while Countering Terrorism and developing a fact sheet on the relationship between international humanitarian law and human rights law.

The Special Rapporteur on the Promotion and Protection of Human Rights while Countering Terrorism, operating under the new Human Rights Council, works to identify, exchange and promote best practices on measures to counter terrorism that respect human rights and fundamental freedoms. The Special Rapporteur also addresses allegations of human rights violations in the course of countering terrorism. He conducts visits to selected individual countries and has engaged in correspondence with more than 40 countries about their law and practice. He reports regularly both to the Human Rights Council and to the General Assembly, including on selected thematic issues and his country visits.

The United Nations Interregional Crime and Justice Research Institute has provided training on witness protection, with a specific focus on the persons who participate or who have participated in terrorist or organized criminal groups as well as on victims of terrorism, for public prosecutors and other relevant investigating officials from 19 Latin American countries. Training activities aim at improving skills to optimize the use of information provided by witnesses in accordance with the right of defence and to promote appropriate approaches to victims of terrorism.

*The Counter-Terrorism Implementation Task Force includes representatives from:

the Counter-Terrorism Executive Directorate (CTED), the Department of Peacekeeping Operations (DPKO), the Department of Political Affairs (DPA), the Department of Public Information (DPI), the Department of Safety and Security (DSS), the Expert Staff of the 1540 Committee, the International Atomic Energy Agency (IAEA), the International Civil Aviation Organization (ICAO), the International Maritime Organization (IMO), the International Monetary Fund (IMF), the Monitoring Group of the 1267 Committee, the Office of the High Commissioner for Human Rights (OHCHR), the Office for Disarmament Affairs (ODA), the

Office of Legal Affairs (OLA), the Organisation for the Prohibition of Chemical Weapons (OPCW), the Special Rapporteur on the Promotion and Protection of Human Rights while Countering Terrorism, the United Nations Development Programme (UNDP), the United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization (UNESCO), the United Nations Interregional Crime and Justice Research Institute (UNICRI), the United Nations Office on Drugs and Crime (UNODC), the World Customs Organization (WCO), the World Bank, and the World Health Organization (WHO). In its planning and coordinating work, the Task Force goes beyond the wider UN system to include other entities, such as the International Criminal Police Organization (INTERPOL). **While INTERPOL is not part of the UN system, it is a member of the Counter-Terrorism Implementation Task Force (CTITF) which was established in 2005 and is chaired by the Office of the UN Secretary-General.

(The above inventory of United Nations counter-terrorism related actions is based on information provided by CTITF member entities.)

For more information please visit: www.un.org/terrorism.